

Az Országos Széchényi Könyvtár története évszámokban
Válogatás az OSZK történetét feltáró kronológiai adatbázisból

A publikációk és az OSZK irattára alapján, valamint Gerő Gyula gyűjtésének felhasználásával összeállította:
Rácz Ágnes

1802

1802. március Széchényi Ferenc felségfolyamodványt nyújtott be a bécsi Magyar Kancellárián keresztül I. Ferenc királyhoz, hogy nyomtatott könyvekből, kéziratokból, pénzermékből, rézmetszetekből, címerképekből és térképekből álló gyűjteményét *A gróf Széchényi család Magyar Könyvtára* (Bibliotheca Hungarica Familiae Comitum Széchényi) néven felajánlhassa a magyar nemzet javára. – Alapításkor a gyűjtemény 11 884 nyomtatványt, 1150 kéziratot, 142 kötet térképet és rézmetszetet, 2019 nemesi címert foglalt magában, s mindehhez 2675 érem – köztük 702 arany – és Magyarországon gyűjtött, valamint Bécsben vásárolt számos régiség és néhány képmás csatlakozott.

1802. június 23. A helytartótanács kedvező véleménye alapján I. Ferenc király elfogadta Széchényi Ferenc felajánlását egy Magyar Könyvtár (Bibliotheca Hungarica) létrehozására. A kancellária július 2-án felszólította a gróft az ajándékozó (alapító) okirat kiállítására. *Július 26-án* a helytartótanács értesítette Széchényi Ferencet, hogy a király rendelkezése szerint a könyvtárnak Pesten, a pálosok egykori kolostorában, a Kir. Curia akkori székházában jelölték ki a helyét.

1802. augusztus 25. *A Magyar Hirmondó* tudósítója jelentette, hogy gróf Széchényi Ferenc "mindkét magyar hazában már elhíresedett, nagy fáradsággal és sok költséggel szerzett ritka gyűjteményeit, melyek könyvekben, kézírásokban, képekben, címerekben, mappákban s pénzekben állanak, példás hazafisággal a magyar haza közhasznára ajánlotta és ajándékozta." – A hírlapok egymás után közölték Széchényi Ferenc könyvtáralapításának híreit: aug. 31-én a bécsi *Magyar Hirmondó*, szept. 5-én a *Vereinigte Ofner und Pester Zeitung*, szept. 7-én a *Pressburger Zeitung*, okt. 9-én a német *Allgemeine Literatur-Zeitung* melléklapja, az *Intelligenzblatt*.

1802. november 25. Széchényi Ferenc Bécsben benyújtotta az általa ugyanezen a napon aláírt és pecsétjével ellátott ajándékozó (alapító) oklevelét a magyar udvari kancelláriához.

1802. november 26. I. Ferenc király aláírta és két példányban kiadatta az alapító okmányt, amelyet még kötelezpéldány-jogosultsággal is kiegészített. A könyvtár neve *Széchényi Országos Magyar Könyvtár* (Bibliotheca Hungarica Széchényiano-Regnicolaris), avagy Széchényi Nemzeti Magyar Könyvtár (Bibliotheca Hungarica Nationalis Széchényiana). Később a hivatalos használatban a név lerövidült: Széchényi Országos Könyvtár (Bibliotheca Széchényiano-Regnicolaris).

1802. november 30. Széchényi Ferenc az 53 éves Miller Jakab Ferdinánd történészt, a nagyváradi királyi akadémia nyugalmazott tanárát nevezte ki a Széchényi Országos Könyvtár első őrének, írnoknak pedig egyik fiának nevelőjét, Petravich [Petravits, Petravics] Ignácot, akik 1803. febr. 6-án Budán, a nádori kancelláriában, az országos levéltár és az egyetemi könyvtár képviselőjének jelenlétében letették a hivatali esküt. A személyzet harmadik tagja, a szolgálai állásra kinevezett Pavonich Jakab 1803. márc. 26-án tette le a hivatali esküt.

1802. december 28. Az alapítólevélre hivatkozva udvari kancelláriai rendelet írta elő a Széchényi Országos Könyvtár igényjogosultságát a kötelezpéldányra: a kötelezpéldányok számát ezért háromról négyre emelték.

1803

1803. január 3. *A Magyar Hirmondó* e napi pesti tudósítása szerint az előző napon Kindi Mátyás szücsmester felkereste gróf Széchényi Ferencet és felajánlotta számára 48 kötetes könyvgyűjteményét. (Széchényi később úgy rendelkezett, hogy a sokasodó ajándékozók nevét az ő költségére időről időre tegyék közzé a Bécsben megjelenő magyar újságokban és a pesti *Zeitschrift von und für Ungern* c. folyóiratban.)

1803. március 27. A háromtagú könyvtári személyzet Cenkre utazott a könyvtár átvételére. (Az éremtár átadását a gróf későbbre halasztotta.) A Széchényi Könyvtár anyaga (32 láda, összesen 111 mázsa) április második felében érkezett meg Pestre.

1803. július 6. Megkezdődött Széchényi Ferenc nemzeti könyvtári gyűjteményének elhelyezése az egykori pálos kolostor díszes barokk könyvtártermében. A könyvtár felállításában a három könyvtáros mellett önkéntesen részt vett Horvát István fiatal tudósjelölt (a könyvtár későbbi vezetője) is.

1803. augusztus 20. A Széchényi Országos Könyvtár megnyitotta kapuit az olvasóközönség előtt.

1803. december 10. József nádor ünnepélyesen megnyitotta a Bibliotheca Hungarica Széchényiano-Regnicolarist, a Széchényi Országos Könyvtárt. Az ünnepélyen Széchényi Ferenc mutatta be és adta át a könyvtárt a nádornak. Ugyanitt mutatták be és osztották ki a jelenlévők között a gyűjtemény katalógusának 1. pótkötetét is. (A Tiboth Mihály által szerkesztett alapkatalógus Sopronban jelent meg 1799-ben.)

1804

1804. február 28. Miután Széchényi Ferenc szóvá tette, hogy a királyi diploma intézkedése ellenére a nyomdászok és a szerzők nem küldik rendszeresen a kötelempéldányokat, József nádor utasítására a magyar királyi helytartótanács kiadta 4333. sz. körrendeletét, amely szerint a kötelempéldány-szolgáltatás a nyomdákat terheli, és mindennemű nyomtatványra kiterjed. A beszolgáltatott nyomdatermékekből egy példány a pesti Egyetemi Könyvtárt, egy a Széchényi Országos Könyvtárt illeti.

1805

1805. június 4. Széchényi Ferenc – Petravich Ignác lemondása miatt – a helytartótanács jóváhagyásával az írnokei állásra Gruber Károly Antal magyarországi (szegedi) születésű német költőt, Batthyány József nógrádi főispán titkárát nevezte ki.

1805. november 18. A fenyegető francia–osztrák háború miatt József nádor utasítást adott a Széchényi Országos Könyvtár legértékesebb darabjainak Temesvárra menekítésére. Miller Jakab Ferdinánd a könyvtár ládába zárt értékeivel, ritkább könyveivel és kéziratokkal, szekereken nov. 20-án indult útnak és december 4-én érkezett meg Temesvárra, ahol a várban katonai őrség őrizte a ládákat. A könyveket 1806. március közepén hozták vissza Pestre.

1806

1806. június 3. Mivel a katolikus egyházi főhatóság a pálos kolostort teljes egészében kiigényelte és megkapta a szervezés alatt álló, központi papnevelde számára, e napon kelt királyi határozat rendelte el a Széchényi Országos Könyvtárnak a pálos kolostorból való kiköltöztetését. A helytartótanács felszólította az építészeti hivatalt, hogy a könyvtár számára a már 1805. márc. 5-én kilátásba helyezett egyetemi épületszárnyat alakíttassa át. – I. Ferenc király Széchényi Ferenc aug. 20-i kérelme ellenére 1807. május 8-án megerősítette elhatározását a kiköltöztetésről.

1806. november 14. Miller Jakab Ferdinánd javaslatot készített az országos könyvtár nemzeti jogállásának megerősítésére és továbbfejlesztésére azt tanácsolva, hogy a könyvtár bevonásával szerveztessék egy magyar nemzeti múzeum, amely a könyveken, kéziratokon és grafikai alkotásokon kívül a haza régészeti és történelmi emlékeit, természeti produktumait és műipari alkotásait is gyűjteni fogja. A tervet a gróf Esterházy József tanácsos által létrehozott szakbizottság véleményezte, és nyilatkozatát e napon terjesztette a nádor elé. A bizottság véleménye alapján készítette el Hild János pesti építész "a nemzeti gyűjtemény új tárházának" tervrajzát. – *A Museum Hungaricum excelsis regni proceribus et inslytis statibus ac ordinibus exhibitum c.* tervezetet, amelyet Hild János nemzeti múzeumi tervrajzaival együtt nyomtattak ki, József nádor megküldte a vármegyéknek és a városoknak, valamint 1807. október 24-én szétosztotta az országgyűlési követek és főrendek között. (A tervezetet magyarra is lefordították és kinyomtatták *A Nemzeti Gyűjtemények elintézése feltételei Magyar ország hazafiai számára* címmel.) – (Az építkezés nem valósult meg.)

1807

1807. május 8. Miután a király ragaszkodott elhatározásához a könyvtárnak a pálos kolostorból kiköltöztetését illetően, és megerősítette 1806. jún. 6-i rendelkezését, József nádor a Bibliotheca Regnicolarisnak a Kir. Egyetem háromemeletes épületében, az ún. nagyszemináriumban szerzett helyet, ahol a könyvtár az előzőnél nagyobb méretű könyvtártermet, olvasószobát és a könyvtár alkalmazottai számára szolgálati lakásokat kapott.

1807. május 21. I. Ferenc király Széchényi Ferenc társaságában meglátogatta az Országos Könyvtárt.

1807. december 15. A király szentesítette a rendi országgyűlés által megalkotott 24. törvénycikket, amelyben az országgyűlés elfogadta és oltalmába vette Széchényi Ferenc ajándékát, a már létező és működő Országos Könyvtárt, és úgy tekinti, mint a létesítendő Nemzeti Múzeum alapját. Az országgyűlés kimondta a nemesség és a szabad városok önkéntes felajánlásaiból egy múzeumi pénzalap létesítését is.

1808

1808. január 8. A király a legmagasabb kitüntetést, az aranygyapjas lovagrendet adományozta Széchényi Ferencnek.

1808. augusztus 24. József nádor 12 ezer forintért megvásárolta és a könyvtárnak ajándékozta Kovachich Márton György jog-, alkotmány- és művelődéstörténeti tárgyú, kb. 50 kötetnyi kéziratok munkáit. Ez az anyag kiegészítését képezte annak a kéziratgyűjteménynek, amelyet 1796-ban Széchényi Ferenc vásárolt meg Kovachichtól. (Egyes források József nádor ajándékát 1809-re datálják.)

1808. ősz Az első nagyobb vásárlás a Széchényi Országos Könyvtár gyarapításában a Múzeumi Alapból: Eder József Károly (1760–1810) abbé, nagyszebeni iskolaigazgató és történekutató 85 kötetnyi oklevél- és kéziratgyűjteményének megvétele 4500 forintért.

1808. november 5. I. Ferenc király szentesítette az 1808. évi törvényeket, köztük a 8. törvénycikket (*A Nemzeti Múzeum felállításáról és a magyar nyelv művelését előmozdító más intézkedésekről*). Ezzel a Széchényi Országos Könyvtárnak megszűnt önálló intézmény volta, a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára lett. (Neve változott: Bibliotheca Musei Nationalis = A Nemzeti Múzeum Könyvtára, hosszabb hivatalos formában: A Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Országos Könyvtára.)

1808. december 3. Grassalkovich Antal herceg az Egyetemen lebonyolított telekcsere után átadta József nádornak a felépítendő múzeum számára felajánlott fűvészkert adománylevelét. (A fűvészkertet 1813. okt. 11-én elárverezték, hogy ebből fedezzék a mai Múzeumkert-telek vételárának nagyobb részét.)

1809

1809. [az év folyamán] József nádor a tulajdonában lévő Pray György-kéziratokat a könyvtárnak ajándékozta.

1809. június 17. József nádor május 31-én kiadott utasítására Miller Jakab Ferdinánd kilenc parasztszekéren ismét Temesvárra indította útnak a napóleoni sereg által veszélyeztetettnek hitt Széchényi Országos Könyvtár kincseit. A szállítmány végül is Nagyváradra jutott 25-én, ahonnan csak 1810 márciusában érkezett vissza Pestre.

1810

1810. január 1. Niczky István középbirtokos nemes 8000 forintos alapítványt tett a könyvtári alkalmazottak fizetésének javítására.

1810. március 8. Széchényi Ferenc – Miller Jakab Ferdinánd e napi kérésére – 300 forintot utalványozott a könyvtárban felhalmozódott, közel ezer, kötetlen könyv beköttetésére.

1810. április 25. Szemerédy András Pest vármegyei táblabíró 500 bankóforint tőkepénzt ajánlott fel a könyvtárnak könyvkötésre.

1810. május 28. A Pest városi Valero-selyemgyár három tulajdonosa (Tamás, István és Antal) együttes, összesen 1666 bankóforint 40 krajcárnyi tőkefelajánlást tett a könyvtárnak könyvkötési célokra. 1814. márc. 6-án, a cég kettéválása után ez az alapítvány Valero Tamás részéről egy 1000 váltóforintos és testvérei részéről egy 833 váltóforint 20 krajcáros alapítvánnyá alakult át.

1810. június 9. Széchényi Ferenc hivatalosan is átadta éremgyűjteményét a könyvtárnak.

1811

1811. [az év folyamán] Bessenyei György (1747–1811) író végrendeletében a könyvtárra hagyta művei kéziratát.

1811. április 1. Miller Jakab Ferdinánd a nádor elé terjesztette a szolgálati szabályzat tervezetét, amely tartalmazta a használati és látogatási rendet is. E szerint az olvasók számára nyári időnyben (márc. 20. – okt. 31.) naponta de. 9 és 12 óra, és du. 3 és 6 óra között, téli időnyben (nov. 1. – márc. 19.) de. változatlanul, du. 2 és 5 óra között állt nyitva az intézmény. Kölcsönözni csak a nádor engedélyével lehetett. Bár teljes egészében sohasem nyert szentesítést, ez volt a könyvtár használatára vonatkozó, első, írásban lefektetett rendelkezés.

1811. június 30. Három nyelven (latinul, magyarul és németül) nyomtatásban megjelent a múzeum látogatási, illetve a könyvtár nyitvatartási rendje. József nádor elrendelte, hogy ezt a "napirendet" a bejáratnál függeszék ki.

1812

1812. [az év folyamán] József nádor 11 aranyért megszerezte és a könyvtárnak ajándékozta a *Capitula concordiae inter Fredericum imperatorem et Matthiam Hungariae regem...* (Passau, 1491) című ősnymotatványt.

1812. március 1. József nádor kinevezte Miller Jakab Ferdinándot a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatójává. Az ez által megüresedett könyvtárőri állást 1815 végéig nem töltötték be.

1812. október 21. A pozsonyi káptalan hozzájárult József nádor kéréséhez, hogy a Horvát István által márciusban jegyzékbe foglalt műveket engedje át a Széchényi Könyvtárnak. Az ajándék rendkívül értékes könyv- és kódexkincseket tartalmazott (egyebek mellett egy XIII. századi biblia, a XII–XIII. sz. fordulóján keletkezett magyar nyelvemlék, a Halotti beszédet tartalmazó *Pray-kódex*, hungarika ősnymotatványok és antikvák, köztük Thuróczy János *Chronica Hungarorum*ának augsburgi kiadása, 16 középkori kódex, 11 ősnymotatvány, 35 régi magyar nyomtatvány). Az ajándékot a nádor megbízásából Horvát István kijelölt könyvtárőr vette át 1813 januárjában.

1812. október 21. A nádor engedélyével Kyss Sándor táblabíró a könyvtár olvasótermében előadást tartott az általa összeállított és minden nyelven egyaránt használható írásjegyekről. Ez volt az első tudományos előadás a könyvtárban.

1812. november 14. Kámánházy László (1753–1817) váci püspök hivatalos iratban vállalt kötelezettséget arra, hogy a püspöki uradalomból minden télre 14 öl tűzifát fog kiutalni a Múzeum szükségleteire. (A Múzeum 1848-ig részesült ebben az adományban.)

1813

1813. október 28. Pesten szerződést kötöttek gróf Batthyány Antal Józseffel a Landstrasse (ma: Múzeum körút), a Stadtgutgasse (ma: Bródy Sándor u.), a Fünflerchengasse (ma: Pollack Mihály tér) és a Scharfe Eckgassa (ma: Múzeum u.) közötti területen lévő telke megvásárlására a Magyar Nemzeti Múzeum számára. A vételár nagy részét a Grassalkovich Antal herceg által 1808-ban adományozott fűvészkert eladásából szerzett összeg fedezte. A telken álló tágas, egyemeletes villa lett a Nemzeti Múzeum és vele együtt a Nemzeti Könyvtár első saját épülete.

1814

1814. tavasz József nádor a Batthyány-villa átépítésére felkérte az Országos Építési Főigazgatóságot, amely a kivitelezéssel előbb Hild Józsefet (Hild János fiát), majd Kasselik Fidélt bízta meg. Az építkezés nyáron elkezdődött, és a Természeti tár még az év folyamán beköltözött. Anyagi okokból a többi gyűjtemény átköltöztetésével várni kellett.

1814. március 21. József nádor a könyvtárnak adományozta a frankfurti városi tanácstól ajándékba kapott XII. századi kódexet, amely Hartvik győri püspöknek Szent István életéről írt legendáját (Vita Sancti Stephani) tartalmazza.

1814. október 26. A bécsi kongresszuson tanácskozó uralkodók, I. Ferenc király, I. Sándor orosz cár és III. Frigyes Vilmos porosz király az egykori papnevelő épületében meglátogatta a Széchényi Országos Könyvtárt és a Nemzeti Múzeum gyűjteményeit.

1815

1815. szeptember 15. József nádor támogatta Miller javaslatát, hogy a Múzeum évenként adjon ki valamit a könyvtár gazdag kéziratgyűjteményéből. Elsőként a Pray György kéziratai közül a Bethlen Gáborral kapcsolatos iratokból Miller által összeállított kötet jelent 1816-ban.

1815. december 7. József nádor a Miller Jakab Ferdinánd igazgatóvá történt kinevezése nyomán megüresedett könyvtárőri állásra kinevezte Horvát István nyelvész és történész professzort, országbírói titkárt, akit a Széchényi Ferenc már 1812-ben ajánlott erre a tisztségre, és akit a nádor 1812 óta többször megbízott bizonyos könyvtári teendők elvégzésével.

1816

1816. március Széchényi Ferenc gróf saját költségén, 1814–1815-ös impresszummal megjelent a könyvtár Széchényi-féle kéziratgyűjteményének Miller Jakab Ferdinánd által összeállított három kötetes katalógusa *Catalogus manuscriptorum Bibliothecae Nationalis Hungaricae Széchényiano-Regnicolaris* címen.

1816. július 1. József nádor a közadakozás útján gyűlt pénzalapból e nappal a Széchényi Országos Könyvtár öre mellé egy segédőri (adjunctusi) állást szervezett, és arra Kovachich József Miklóst (Kovachich Márton György fiát) nevezte ki.

1817

1817. július 7. Befejeződtek az 1814-ben elkezdett felújítási és átalakítási munkálatok a Batthyány-villában. Gróf Csáky László (1760–1828) nagyváradi nagyprépost és az alapító Széchényi gróf szekrényeket is készíttettek a könyvtár számára. A Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményei közül utolsóként a Széchényi Országos Könyvtár is átköltözött a villába, ahol a földszinten nyolc, egymásba nyíló helyiséget foglalt el.

1818

1818. április 350 példányban, 384 lap terjedelemben megjelent a Miller Jakab Ferdinánd által összeállított *Acta Litteraria Musei Nationalis Hungarici* c. évkönyv – az első magyar tudományos évkönyv – első kötete.

1818. április közepe Kitaibel Pálnak (1757–1817), a pesti egyetem botanikus professzorának hagyatékát (kéziratok, valamint növény- és ásványgyűjtemény) 7000 forintos áron József nádor megvásárolta a Magyar Nemzeti Múzeum számára, és a gyűjtemény megosztva a könyvtárba, illetve a természettudományi tárba került.

1819

1819. január 15. Széchényi Ferenc felterjesztette a nádornak, hogy a klasszikusokból és egyéb tudományos munkákból álló soproni könyvtárából – a könyvtár állományát összeíró Horvát István javaslata szerint – segédkönyvtárat kíván felállítani az országos könyvtár mellé, ezért ezt a könyvtárat a hozzá tartozó szekrényekkel együtt is az Országos Könyvtárnak ajándékozta. Feltételül szabta meg, hogy a segédkönyvtár anyagát az eredeti, magyar könyvtáréval ne keverjék össze; a másodpéldányokat árverezték el; a segédkönyvtár becsértékének és az árverésen befolyt összegnek a kamatait fordítsák a tisztviselői fizetések

javítására, illetve könyvvásárlásra és kötetésre. A könyvtár anyaga és berendezése június 19-én érkezett Pestre.

1820

1820. február 8. Az 1817 márciusában elhunyt Vitéz József magyar és erdélyországi udvari ágens végrendeleti végrehajtója az örökösök hozzájárulásával két, egyenként 1000 forintos alapítványt tett a múzeum javára. A két alapítvány 6-6 százalékos kamatát kötetésre vagy kéziratok és nyomtatványok vásárlására, illetve pályakérdések megoldásának jutalmazására fordíthatták.

1820. október 30. József nádor bizottságot küldött ki a múzeumi táruk és a könyvtár ellenőrző leltározására és ügyeik rendbetételére. Millert a könyvtár állományába tartozó könyvek és kéziratok eltulajdonításával és eladásával vádolták. A vizsgálat 1820 novemberében megindult, de személyzethiány miatt 1827 tavaszáig elhúzódott. (Az ügy teljes tisztázására sohasem került sor.) A nádor azt is elrendelte, hogy november 1-jétől minden tár öre pontos jegyzéket vezessen a gyarapodásról, és azt az igazgató negyedévenként terjessze fel a nádori hivatalba.

1820. november 26. Széchényi Ferenc elkészítette alapítólevelét az Országos Könyvtár mellett létesítendő segédkönyvtárról és a soproni könyvtárának felhasználásáról, amelyet a király 1821. március 18-án erősített meg.

1820. december 13. 67. életévében Bécsben elhunyt gróf Széchényi Ferenc, az Országos Széchényi Könyvtár alapítója.

1821

1821. szeptember 20. Kovachich József Miklós a könyvtárnak ajándékozta apja, Kovachich Márton György 3 kötetnyi levelezését és 36 kéziratát.

1823

1823. november 22. 74 éves korában elhunyt Miller Jakab Ferdinánd, a Széchényi Országos Könyvtár első öre, majd – 1812. márc. 1. után – a Magyar Nemzeti Múzeum első igazgatója.

1824

1824. szeptember 15. Elkészült Széchényi Ferenc életnagyságú, egészalakos képe, Johann Ender bécsi festő munkája, amelyet a könyvtáralapító gróf fia, Széchényi István 1823-ban rendelt meg, és amelyet a Múzeumnak ajándékozott.

1824. október 21. A könyvtár az 1824. szept. 11-én kelt végrendelet alapján megkapta Vuchetich Mátyás (1767–1824) egyetemi tanár 61 kötet kéziratból és 1264 kötet nyomtatványból álló jogi gyűjteményét.

1825

1825. január József nádor 5000 forintért megvette és a múzeumnak adta Kéler Gottfried (1745–1807) Bécsben élt, erdélyi származású történettudós 1492, jobbára díszkiadású kötetből álló, valamint történettudományi művekben és felvilágosodás kori röpiratokban gazdag könyvtárát.

1825. január 7. Jankovich Miklós beadványt intézett József nádorhoz, amelyben gyűjteményeit vételre ajánlotta fel a Nemzeti Múzeumnak. Szeptember 25-én a nádor az országgyűlés elé terjesztette a vételi ajánlatot, az országgyűlés azonban nem foglalkozott érdemben az üggyel.

1826

1826. április 17. József nádor az országgyűlés elé terjesztette a Múzeumról és táruiról szóló hivatalos jelentést, amelyet Haliczky Antal, az igazgatói teendők ellátásával megbízott régiségtári őr, Horvát Istvánnal és Sadler Józseffel együtt állított össze *Officiosa relatio de statu Musei Nationalis Hungarici* címmel. A nádor fejlesztési elképzeléseinek tárgyalását az országgyűlés elnapolta.

1827

1827. február 15. Az országgyűlés alsótáblájának nem hivatalos vitájában Palóczy László, Borsod megye követe javasolta először, hogy a Mátyás király könyvtárából Bécsbe vitt relikviákat is követeljék vissza a Széchényi Országos Könyvtár számára. A rendeknek márc. 24-én az uralkodóhoz küldött feliratára I. Ferenc nem válaszolt. – Az 1832–1836-os országgyűlés felhívta a figyelmet a törökök által Konstantinápolyba vitt könyvek visszajuttatására is. 1844-ben az egyéb feltételezett európai lelőhelyekre is kiterjesztették a kútfők és okiratok megszerzése iránti igényt "eredetükben, vagy legalább hiteles átiratban."

1827. május 5. Gróf Széchényi Lajos, Széchényi Ferenc legidősebb fia tízezer ezüstforint összegű alapítványt létesített a Széchényi Országos Könyvtár javára. A kamatokból évente 400 forintot magyar könyvek vásárlására, 100 forintot pedig a könyvtár őrének fizetési pótlékára kellett fordítani. Az alapítványnak köszönhetően a reformkortól kezdődően közel egy évszázadon át rendszeressé lehetett tenni a hungarikumok gyarapítását.

1827. július 8. Schedius Lajos, a leltározással megbízott bizottság vezetője betérjesztette zárójelentését József nádornak a Széchényi Országos Könyvtárban végbement leltározásról és a betűrendes cédulakatalógus felállításáról. A jelentés szerint a Széchényi Országos Könyvtár állománya a kéziratok, térképek, az újabban beszerzett magánkönyvtárak és a kötetlen nyomdai kötelempéldányok nélkül 22 948 mű, ennél jóval több kötetben. A kéziratokról Horvát István később azt közölte, hogy számuk az összeíráskor 2164 kötetet (köteget) tett ki. A kötelempéldányokat és a kisnyomtatványokat együttesen mintegy 40 ezer darabra becsülték az összeírók.

1827. október 27. Az országgyűlés e napon kihirdetett határozata alapján a helytartótanács rendeletet adott ki, amely szerint minden nyomtatványból, továbbá fa-, réz-, acél- és kőmetszetekből egy kötelempéldány küldendő a múzeumi [Széchényi Országos] könyvtárnak.

1830

1830. január 18. Horvát István kezdeményezésére, József nádor kérésére válaszul az erdélyi kormányzóság (Gubernium) átiratot intézett a helytartótanácshoz arról, hogy 1831-től kezdve kész negyedévenként megküldeni az erdélyi nyomdatermékeket a Széchényi Országos Könyvtár számára. Cserében a magyarországi nyomdatermékekből a hazai nyomdáknak 5 példányt kellett beszállítaniuk, amelyek közül egy a kolozsvári kir. Lyceum könyvtárát illette.

1832

1832. november 10. A nádor megkötötte a szerződést Jankovich Miklós táblabíróval, az országos hírvű mű- és könyvgyűjtővel óriási vagyont érő könyv-, kézirat-, régiség- és képtárának a Nemzeti Múzeum számára való megvásárlásáról. A vételár (150 ezer ezüstforint) egyharmadát Jankovich ajándék címén elengedte. A gyűjtemény összeírása után a formális átadás-átvétel 1836 júniusában volt. – Ezt a gyarapítást tekintik a nemzeti könyvtár második alapításának.

1835

1835. június 22. Gróf Illésházy István (1762–1838) József nádorhoz írt levelében kijelentette, hogy minden feltétel nélkül a Széchényi Országos Könyvtárnak ajándékozza hozzávetőlegesen 8000 kötetes (6000 művet, köztük 29 ősnymtatványt és 22 RMK-nyomtatványt is tartalmazó), régi, családi könyv-, kézirat- és térképgyűjteményét. A gyűjteményt az év szeptemberében Horvát István könyvtárőr vette át Dubnicon.

1835. augusztus 14. József nádor jelentést tett az Országgyűlésnek a Nemzeti Múzeumról, amelyben ismertette a Jankovich Miklóssal kötött szerződést, illetve a fejlesztési terveit. Szorgalmazta egy nagy múzeumpalota felépítését, a múzeumi és könyvtári anyagról értekezések készítését. A megyei követek többszáz ezer forintnyi felajánlást tettek a múzeumpalota felépítésére, a Jankovich-gyűjtemény megvételére és hozzájárultak a Nemzeti Felkelési Hozzájárulási Alap kamatjövedelmének a Múzeum jövedelmeihez kapcsolásához.

1836

1836. március 28. Az országgyűlés feliratot intézett az uralkodóhoz a török által elhurcolt corvinák visszaszerzése tárgyában. Az udvar ápr. 13-án intézkedést ígért. Metternich kancellár a konstantinápolyi internucius útján kerestette a kódexeket – sikertelenül.

1836. április 29. Az országgyűlés határozatot hozott arról, hogy a Múzeumból az országgyűlés engedélye nélkül nem lehet kikölcsönözni, illetve kiadni sem irományt (könyvet), sem más tárgyat. A duplumpéldányok a nádor jóváhagyásával más könyvért, iratért, tárgyért elcserélhetők.

1836. május 2. A megyei követeknek a nemzeti múzeum javára tett felajánlását és az országgyűlésnek a múzeumot érintő határozatait az április 30-án aláírt és e napon szentesített 1836:37. törvénycikkben rögzítették: a múzeumpalota felépítésére 500 ezer ezüstforint, a Jankovich-gyűjtemények megvételére 125 ezer ezüstforint, a Nemesi Felkelési Hozzájárulási Alap készpénze évi 12 ezer pengőforintot kitevő kamatjövendelmének ideiglenesen a Múzeum jövedelmeihez kapcsolása. A törvénycikk 4. paragrafusában elrendelték, hogy a Múzeum mindennemű gyűjteményeiről – az országgyűlés által kiküldendő bizottság ellenőrzése mellett – összeírás készüljön. Az 1836:38. törvénycikkben megörökítették azok nevét, akik 1827 óta pénzadománnyal vagy egyéb ajándékokkal gazdagították a múzeumot (pl. Széchényi Lajos, Illésházy István, Pyrker János László).

1836. december 28. Pietro Nobile udvari építészeti tanácsosnak a múzeumpalota Pollack Mihály által elkészített építési terveire adott kedvező bírálata alapján József nádor megbízta Pollackot a Nemzeti Múzeum – és benne a Széchényi Országos Könyvtár – felépítésével.

1837

1837. május 12. József nádor május 12-én helyettes igazgatóként Horvát Istvánt bízta meg a múzeum vezetésével, aki ezt a feladatot 1842. ápr. 8-ig látta el. (Haliczky Antal, a Régiségtár őre, a múzeum helyettes igazgatója betegsége után, jún. 27-én elhunyt.)

1837. június 22. Pollack Mihály vezetésével a földmunkákkal megkezdődtek a Nemzeti Múzeum építési munkálatai.

1838

1838. március 14. A nagy pesti árvíz e napon elérte az épülő Nemzeti Múzeum telkén levő régi házat is. Reggel 9 órakor Horvát István a múzeum három famulusával és egy volt famulus özvegyével hozzáfogott a könyvtár és a természeti tár mentéséhez, minthogy az alattuk lévő pincékbe a víz kezdett behatolni. A könyveket a földszintről az emeletre szállították. A mentésbe a famulusok családtagjai és katonák is bekapcsolódtak. – A Széchényi Országos Könyvtár gyűjteményéből csupán 10, pótolható kötet ázott el.

1838. június 25. A Batthyány-villa az árvíz alatt olyan súlyosan megrongálódott, hogy József nádor utasítást adott a Nemzeti Múzeum gyűjteményeinek a külső Üllői úton álló katonatisztképző intézetbe, a Ludoviceumba költöztetésére. A költözés a megfelelő átalakító munkálatok után a nyár végén kezdődött el, és novemberig tartott. A Széchényi Országos Könyvtár anyaga ládába zárva, hozzáférhetetlenül feküdt egészen a Pollack Mihály-emelte múzeumépületbe költözésig (1846), illetve a megnyitásig.

1839

1839. [az év folyamán] József nádor Bél Mátyás hagyatékából származó 50 db kéziratot és 35 nyomtatott művet vétetett meg a könyvtár számára a bécsi árverésen.

1840

1840. május 2. A József nádor 1840. január 31-én kelt hivatalos jelentésére adott alsótáblai üzenet az első az országgyűlési iratok között, amely részletesen és pontosan meghatározza a Nemzeti Múzeum és a Széchényi Országos Könyvtár célját, feladatát. Ebben kiemelték a tudományos felhasználás szempontjait, ennek alárendelve a megőrző funkciót.

1841

1841. május 6. József nádor utasítására Horvát István *Planum technicae coordinationis Bibliothecae Musei Nationalis Hungarici* címmel elkészítette a könyvtár technikai elrendezéséről szóló tervezetet.

1842

1842. március 12. Nemes Literáti Sámuel (1796–1842) erdélyi származású régiségkereskedőtől 850 forint értékben vásároltak XIII–XV. századi okleveleket és kódexeket. – A régiségkereskedő régiségeit maga gyártotta hamisítványokkal is gyarapította, s ezekkel tudósokat is sikerült megtéveszteni. (Az általa hamisított 1301. évi magyar képes krónikát Toldy Ferenc az MTA-n be is mutatta 1854-ben.) Hamisítványait az OSZK őrzi.

1842 vége A múzeumpalota építési költségei miatt a Múzeumi Alap terhére tetemes kölcsönöket kellett felvenni. (A városok és megyék megajánlásaiból 1842 végén még több mint 48 ezer forint hiányzott.) A 23 hitelezőtől több mint 69 ezer forint kölcsönt vettek fel, az építési összegek pedig már meghaladták a 453 ezer forintot az év végére.

1843

1843. április 3. József nádor Franz von Hildebrand professzor könyvtárának első bécsi árverésén 100 ezüftforintért megvette és a Széchényi Könyvtárnak ajándékozta az első Magyarországon készült nyomtatott könyvet, az ún. *Budai Krónikát* (*Chronicon Hungarorum*), amelyet Hess András 1473-ban nyomtatott Budán. (A könyvtár már rendelkezett egy – sérült és foltos – példánnyal a Jankovich-gyűjteményből, amelyet 1875-ben csere útján átengedett a budapesti Egyetemi Könyvtárnak.)

1843. április 12. József nádor Kubinyi Ágostont nevezte ki a Nemzeti Múzeum igazgatójának, aki április 30-án tette le a hivatali esküt és május 1-jén ténylegesen is hivatalba lépett.

1843. május 13. Horvát István könyvtárőr emlékiratban foglalta össze Kubinyi Ágoston múzeumigazgató számára a könyvtár 1802-től 1843-ig terjedő időszakának történetét.

1843. május 25. Kubinyi igazgató utasította a múzeumi öröket a központi növedéknapló pontos vezetésére, az új szerzemények helyes tárolására, és arra, hogy a gyarapodásról időnként hírlapok útján tájékoztassák a nyilvánosságot, illetve, hogy ezentúl minden új szerzeményt be kell mutatni a rendes havi tisztii üléseken.

1843. augusztus 28. József nádor fiának, István főhercegnek közbenjárásával kísérletek történtek a wolfenbütteli hercegi könyvtárban lévő Corvin-kódexek csere útján való megszerzésére. E napon Schönemann könyvtáros jegyzéket készített a könyvtárban található 13 corvináról József nádor számára. A csere megghiúsult, mivel a felkínált két, csekély értékű, ill. töredékes kódexért egy jóval értékesebb, XI. századi Vergilius-kódexet kértek, s ezt Horvát István aránytalannak ítélte.

1844

1844. május József nádor engedélyt adott a könyvtár nagytermének berendezésére. A berendezés 1845 januárjára készült el. 1846 augusztusában elkészült az olvasóterem és a könyvtárőri szoba berendezése, majd 1847 februárjában a Kézirat- és oklevéltaré.

1844. november 3. V. Ferdinánd király – tekintettel a magyar országgyűlés szeptemberi feliratára – utasította Metternich kancellárt, hogy az államkancellária az illető követségek útján tegye meg a szükséges lépéseket a Mátyás király könyvtárából származó, a római, firenzei, bolognai és berlini könyvtárakban és levéltárakban levő, Magyarországra vonatkozó kéziratok legalább másolatban való megszerzésére Nemzeti Múzeum számára. Az államkancellár 1844. dec. 5-én kelt körlevele a római, bolognai, firenzei, ferrarai, párizsi, angliai, berlini, wolfenbütteli, drezdai és lipcsei könyvtárakban levő Corvin-kódexek kinyomozására szorított (részletes kimutatást kért, hogy megállapítható legyen, melyik kéziratot kell lemásolni, illetve csere vagy vásárlás útján megszerezni). 1845 és 1847 között a diplomaták több helyről – Vatikán, Párizs, Firenze, London, Modena – jelentették corvinák létét, de egy kivételével (Modena) mindenhol csak másolást engedélyeztek.

1845

1845. [az év folyamán] József nádor megvette a könyvtár számára az ún. *Frangepán Breviáriumot*, amelyet Frangepán Kristóf költségén nyomtattak Velencében, 1518-ben, német és latin nyelven.

1845. február 26. József nádor e napon értesítette Kubinyi Ágostont, hogy a Hildebrand-könyvtár második bécsi árverésén 400 ezüstforintért megvette és a Széchényi Könyvtárnak ajándékozta Thuróczy János *Chronica Hungarorum* 1488-as augsburgi kiadásának egy pergamenre nyomott, aranyozott, színezett díszpéldányát.

1845. május Kubinyi Ágoston kidolgoztatta és József nádor elé terjesztette a tárak működési szabályzatát és használati rendjét. A Széchényi Országos Könyvtár olvasóterme az új igazgatói utasítás szerint minden nap 9-től 13 óráig fogadta az olvasókat, a vásár- és ünnepnapok kivételével. A szabályzatok gyakorlati alkalmazása 1848 elején kezdődött, amikor – a könyvtár kivételével – az ideiglenesen rendezett gyűjtemények megnyíltak a közönség előtt.

1846

1846. január 27. József nádor elrendelte a Magyar Nemzeti Múzeum új épületének első emeletére költöző könyvtár helyiségeinek fokozatos bebútorozását (14 terem, 3 zárt folyosó), de – a Múzeumi Alap rendelkezésre álló költségkeretének szűkössége miatt – a nagyterem bebútorozása után csak négy helyiség (könyvtárőri szoba, oklevéltár, kéziratár és olvasóterem) berendezésére kerülhetett sor.

1846. április 18. 73 éves korában elhunyt Jankovich Miklós műgyűjtő, történész, az MTA tagja, akinek gyűjteménye megvásárlásával a Széchényi Országos Könyvtár talán még az alapítóénál is értékesebb könyvvagyonnal gyarapodott.

1846. június 13. 63. életévében elhunyt Horvát István, aki a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának 1812 óta ideiglenes, 1815 óta végleges könyvtárőre volt, 1837. máj. 12-től 1843. április 7-ig pedig múzeumi igazgatóhelyettesként tevékenykedett. 1833-tól 1836 végéig a Tudományos Gyűjtemény szerkesztője volt.

1846. június 17. József nádor rendeletére megkezdődött és júl. 21-ig lezajlott a 100 ezer kötetesre nőtt könyvtár beköltöztetése a Ludoviceumból az új múzeumpalotába.

1846. június 26. József nádor – Széchényi Lajos jelölését jún. 22-én elnyerve – Mátray Gábor ügyvédet, a Tudós Társaság tagját, a Nemzeti Zenede megalapítóját, a magyar zenetudomány megalapozóját nevezte ki a Széchényi Országos Könyvtár örvévé, aki már kilenc éve (1837-től) volt napidíjas alkalmazottja a könyvtárnak. Mátray július 1-jén lépett hivatalba. (A kinevezésekor megürült írnoki hely betöltetlen maradt.)

1847

1847. január 6. A Nemzeti Múzeum az örökösökkel szerződést kötött Horvát István könyvtárának megvásárlására. A Múzeumba szállított, 30 ezer kötet nyomtatványból, kéziratból és oklevélből álló könyvtár letét maradt az országgyűlési jóváhagyásig. A vásárlást végül Albrecht főherceg kormányzó jóváhagyásával, az 1852. február 20-án végleges formába öntött szerződés alapján tudták teljesíteni.

1847. január 13. 71. életévében elhunyt József nádor, a Magyar Nemzeti Múzeumnak és könyvtárának 1802-től kezdve 45 éven át volt elnöke, pártfogója, a gyűjtemény-együttes fejlesztője, egyik legnagyobb mecénása, otthonának felépíttetője, aki maradandó érdemeket szerzett a magyar tudományosság és közműveltség korszerűvé és nemzetivé tételében.

1847. február 25. Mátray Gábor emlékirattal fordult Kubinyi igazgatóhoz, amelyben a Könyvtár új, végleges elrendezése, felállítása és feltárása érdekében konkrét kérelmet is előterjesztett. Ennek nyomán István főherceg, királyi helytartó meghozatta a Mátray által kért külföldi szabályzatokat: a bécsi és a müncheni udvari könyvtárét, illetve a prágai egyetemi könyvtárét. – Március elején megérkezett a müncheni udvari könyvtár szakrendszerének szabályzata, amelyet Mátray Gábor 1848–1849-ben lefordított, és az esetleges alkalmazásra tekintettel széljegyzetekkel látott el a hungarika szempontok kiemelésére. (Végül is a bécsi udvari könyvtár folyószámos rendszerét fogadta el, amely kevésbé volt helyigényes, és lehetőséget

nyújtott az egymáshoz tartozó gyűjtemények együtt-tartására. A müncheni rendszer bevezetését később is ellenezte.)

1847. április 27. E napon kezdték a kölcsönzések rendszeres nyilvántartását. Az első napló 1866. június 6-ig regisztrálta a kölcsönzők és a kölcsönzések adatait.

1847. szeptember 2. Pest megye követutasítása sürgette a Corvina-könyvtár maradványainak, mint nemzeti tulajdonnak a bécsi és más külföldi könyvtárakból való visszaszerzését. Ez, a Kossuth Lajos által fogalmazott szöveg nevezte először "nemzeti tulajdonnak" a corvinákat.

1847. október 8. Az országgyűlés kezdeményezésére, V. Ferdinánd király közbenjárására Ferenc modenai fejedelem a modenai Este-könyvtárból két Corvin-kódexet (Joannes Chrisostomus: *Homélie* és Hieronymus: *Commentarii epistolae beati Pauli apostoli ad Galatos* c. művét) a Magyar Nemzeti Múzeumnak ajándékozott, s ezeket V. Ferdinánd rendelkezésére bocsátotta azzal, hogy cserébe szívesen fogadna valamely más kéziratot, például a modenai krónikáét. A kódexek a hónap végén megérkeztek Bécsbe. Metternich kancellár ideiglenesen a császári királyi államkancellária irattárában helyezte letétbe őket, és felkérte a bécsi magyar királyi udvari kancelláriát, hogy intézkedjék a csereajándék megszerzése ügyében. A kódexek a kancelláriai irattárból 1851-ben más kéziratokkal együtt a császári kir. udvari titkos levéltárba, és innen 1869. febr. 26-án a levéltár más kézírataival együtt csere útján az udvari könyvtárba kerültek. (1860-ig, a modenai fejedelem trónvesztéséig nem kapott az Este-könyvtár csereajándékot, utána pedig a könyvtár az olasz állam tulajdonába ment át, ezzel megszűnt az a személyes ok, amely az osztrák kormányt a kárpótlás teljesítésére kötelezte volna.)

1847. tél Mátray Gábor Szabó János famulus segítségével elkezdte a könyvtári anyag rendezését: először a könyvtárnak a költöztetések során összekeveredett állományát eredet (proveniencia) szerint szétválogatta, helyreállította az eredeti, összefüggő könyvtárakat (Kéher-, Vuchetich-, Illésházy-, Jankovich-gyűjtemény) és minden gyűjteményben elkülönítette a nyomtatványokat és a kéziratokat.

1847. december 14. Elkészült a múzeum látogatási szabályzata. A könyvtár olvasóterme eszerint minden nap reggel 9-től délután 1-ig volt használható, a látogatók heti két napon de. 9 és du. 1. óra között jöhettek, egyszerre maximum 12 fő. (Ezt a beköltözés után még jó ideig nem lehetett bevezetni.)

1848

1848. január 24. Az ideiglenesen rendezett múzeumi gyűjtemények – a könyvtár kivételével – megnyíltak a közönség előtt.

1848. március 15. E nap délelőttjén két fiatalember, Petőfi Sándor és Jókai Mór kereste fel Kubinyi Ágoston múzeumigazgatót, hogy két frissen kinyomtatott röplapot, a *Nemzeti dalt* és a *12 pontot* a múzeumi könyvtár őrizetére bízzák. A nap délutánjától kezdve a múzeumkert a forradalmi események fontos színhelye lett, ami a gyűjtemények őrzése szempontjából nem volt megnyugtató.

1848. április 7. Szentesítették, majd 11-én kihirdették a sajtószabadságot kihirdető 1848:18. törvénycikket, az ún. sajtótörvényt, amelynek 40. §-ában sor került a kötelezpéldány-szolgáltatás szabályozására is: "ugy a nyomtatványokból, mint az ábrázolatokból két (2) példány a helybeli hatóságnak átadandó, egyik a hatóságé, másik bekötve a nemzeti múzeumé lesz."

1848. ősz A kormány rendeletére a Széchényi Könyvtárba került az a 212 darab, XVII–XVIII. századi nyomtatvány, amely a Mária Terézia, illetve II. József korában a feloszlatott rendházakból kerülhetett a Magyar Kamara levéltárába.

1848. november 15–23. Bejegyezték a növedéknaplóba azt a 195 tétel nyomtatványt, amelyet a volt budai könyvvizsgáló hivatal helyiségeinek átvizsgálásakor ott találtak és a Széchényi Könyvtárnak adtak át.

1848. december Mátray Gábor Kubinyi Ágostonnak írott levelében sürgette a nemzetgyűlés intézkedését a múzeum dotációjának emelésére, megemlítvén, hogy "követelések tételnek, amelyeket [a könyvtár] mostani

helyzetében, midőn a legújabb magyar irodalom nyomtatványai és legérdekesebb kéziratai költséghiány miatt 25 éve kötetlenül hevernek, kielégíteni lehetetlen". Az országgyűlés és a kormány azonban ebben az időszakban nem tudott a múzeum ügyeivel foglalkozni.

1849

1849. június 4. A császár Karl Freiherr von Geringer (1806–1889) magyarul is tudó erdélyi szász bárót nevezte ki az ország teljhatalmú polgári biztosává. Ezzel ő lett a Nemzeti Múzeum illetékes felügyelője is.

1849. június 19. Horváth Mihály vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletet adott ki az 1848. évi 18. törvénycikk 40. paragrafusával előírt nyomdai köteleselem-példány-szolgáltatás hathatósabb végrehajtására. – A rendelet a *Közlöny* 138. számában, június 22-én jelent meg. Ez volt a nemzeti kormány utolsó intézkedése a köteleselem-példányok tárgyában, de megvalósítására már nem kerülhetett sor.

1849. november 12. Mátray Gábor *Vélemény a' Széchényi-országos-könyvtár ügyében jelenleg kívánandók iránt* c. – 1850. február 5-én átdolgozott – tervezetében összefoglalta a jó működéshez szükséges intézkedéseket (bútorok készíttetése, olvasóterem létesítése, kötetelés, külön segédőr a kéziratok kezelésére, írások alkalmazása, fizetésemelés).

1849. december 19. Kubinyi Ágoston az 1832–36-os országgyűlési határozatokra hivatkozva megtiltotta a könyvtár állományából való kölcsönzést, és úgy rendelkezett, hogy minden gyűjteményt csak az épületben szabad használni.

1850

1850. tavasz Kubinyi Ágoston igazgató engedélyezte a magas értelmiség számára a helyben kutatást. Mátray Gábor könyvtárőr naponta 9–13 óráig saját hivatali szobájában szolgált ki a "honoráciorokat".

1850. április körül Geringer császári biztos elrendelte, hogy a beszolgáltatott köteleselem-példányokról negyedévenként összeállított jegyzékeket a sajtóban is közzé kell tenni. Ennek Mátray Gábor rendszeresen eleget is tett.

1850. december 28. Geringer császári biztos – gróf Teleki József akadémiai elnök kezdeményezésére, az 1832/36-os országgyűlési határozatot figyelmen kívül hagyva – leiratában felhatalmazta Kubinyi Ágostont, hogy akadémikusoknak, egyetemi tanároknak és megbízható magántudósoknak az Országos Könyvtárból – unikumok és díszművek kivételével – elismervény ellenében bármely tudományos kiadványt könyvtáron kívüli használatra kikölcsönözhesen.

1851

1851. január 1. Mátray Gábor megnyitotta a könyvtár kölcsönkönyvét a kölcsönzések nyilvántartására.

1851. február 18. Az 1850-ben elkezdődött kézirat-rendezési munkálatok első eredményeként Mátray Gábor jelentette, hogy megtörtént a magyar nyelvű kéziratok kiválogatása valamennyi fondból, és felállításuk befejeződött. Ezzel elkezdődött a *kézirattár* alapjainak megteremtése.

1851. április 11. A *Pesti Napló*-ban megjelent Kubinyi Ágoston felhívása a hazai nyomdákhoz, melyben Geringer császári biztos által felhatalmazva, hivatalosan felszólította a nyomdákat a köteleselem-példány beszolgáltatására a nemzeti múzeum számára 1848-ig visszamenőleg és a jövőben folyamatosan.

1851. április 17. A *Magyar Hírlap* cikkírója helyszíni tapasztalatai alapján szóvá tette a Nemzeti Múzeum Könyvtárának elhanyagolt állapotát, "a roskadófélben levő, rongyos polcokat", a padlóra halmozott vagy ládába zárt könyveket, "egy roppant halmaz kötetlen könyvet", s megrótt a nyomdákat, mert a Landerer és Heckenast cég kivételével nem küldik meg termékeiket a könyvtárnak. – Április 26-án Kubinyi Ágoston válaszul közzétette a Nemzeti Múzeum tárainak megnyitását, és részletesen ismertette a könyvtár helyzetét, ami miatt az olvasótermét továbbra is zárva kell tartani (szekrények és polcok hiánya, a fűtés hiánya, a kötetelés elmaradása stb.).

1851. június 6. Engel Sándor átengedte a könyvtárnak apja, Engel János Keresztély (1770–1814) történetíró gazdag levelezését.

1851. június 7. A helytartóság a kerületi kormányhatóságoknak kiadott rendelkezésben megújította a kötelespéldány-szolgáltatásra vonatkozó rendeletet, amely a kötelespéldányok folyamatos beszolgáltatásának ideiglenes életbelépéséről intézkedett. Ettől kezdve a kötelespéldányokat negyedévenként kellett beküldeni.

1852

1852. január 21. Geringer báró a Jankovich család 1851. májusi vételi ajánlatára 10 ezer forintos vásárlást engedélyezett a múzeumnak (6000 forintot az oklevélgyűjtemény, 4000 forintot könyvek és múzeumi tárgyak vásárlására). Jankovich Miklós második gyűjteményéből Mátray Gábor megvásárolta az 1448 tételből álló oklevélgyűjteményt, 12 középkori kódexet, 10 régi és ritka nyomtatványt és 90 újkori kéziratot.

1852. április 29. Horvát István tízezres nagyságrendű könyvtára vétel útján véglegesen – és jog szerint is – a Széchényi Országos Könyvtár tulajdonába került.

1852. május 27. Császári nyíltparancs által valamennyi koronaországra nézve érvényes új sajtórendtartást (Pressordnung) bocsátottak ki, amely a kötelespéldány-szolgáltatást is szabályozta, és a kötelespéldányra jogosultak körét országosan egy könyvtárra korlátozta. A szeptember 1-jén hatályba lépett rendelet megfosztotta a kötelespéldányoktól a Széchényi Országos Könyvtárt. Az új sajtórendtartás megtiltotta külföldi nyomtatványok behozatalát is, ami megbénította a hungarikumok beszerzését, pedig a magyar tárgyú és vonatkozású könyvek és sajtótermékek száma Európában – főként a magyar emigránsok révén – megnőtt.

1852. június 4. Ferenc József császár és király megkezdte első magyarországi körútját, aminek során meglátogatta a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményeit is, és ígéretet tett anyagi helyzetük megjavítására. (Október 22-én a bécsi Belügyminisztérium az Országos Alap 1852/53. évi költségvetésében a pótdókból 80 000 forintot engedélyezett a Nemzeti Múzeum céljaira.)

1852. június 20. Linzből megérkezett a Széchényi Országos Könyvtárba Batsányi János 1121 kötetes, ritka, magyar nyelvű kiadványokat is tartalmazó könyvtára, amelyet a költő végrendeletében még 1845-ben a könyvtárra hagyott.

1852. szeptember 18. Bory Miklósné, sz. báró Helembach Karolina 2029 kötetes, olasz, francia, magyar, német és szláv nyelvű könyvekből álló gyűjteményt ajándékozott a könyvtárnak, főként felvilágosodáskori írók, többek között Voltaire, La Fontaine, Schiller, Kotzebue műveit.

1852. szeptember 30. Az e napon feloszlott Magyar Kereskedelmi Társaság 144 kötet kéziratát és két ládányi levelét ajándékozta a múzeumi könyvtárnak, egyúttal ezek gondozásáért a könyvtári szolgának 200 forintnyi alapítványt tett.

1854

1854. május 27. Albrecht főherceg, kormányzó utasította a rendőr-igazgatóságokat, hogy a hozzájuk a jövőben érkező sajtórendészeti kötelespéldányokból ("próbapéldányok") a szükségtelenné válókat, valamint az 1852-től már összegyűlteket engedjék át a Széchényi Országos Könyvtárnak.

1854. július 23. A *Vasárnapi Újság* e napi, 21. száma szóvá tette a kötelespéldány-szolgáltatás elmulasztását a Széchényi Könyvtár számára: „... a vidéki 30 könyvnyomda közül csak hét (Vác, Veszprém, Sz. Fehérvár, Sárospatak, Esztergom, Pápa és Komárom) küldte be rendesen a nála megjelent nyomtatványok példányait, a többi semmit sem küldött. Így teljesítik azon nyomdatulajdonosok egyik legszebb hazafiúi kötelességüket? a kötelességet, mellynek teljesítése saját érdekeknek is csak használhatna? valóban megrovásra méltó megfeledkezés.”

1854. július 25. Albrecht főherceg kormányzó háromtagú vizsgálóbizottságot küldött ki a Nemzeti Múzeum alapos felülvizsgálatára. Ernst Birk bécsi udvari könyvtári adjunktus szeptember közepére elkészült véleményes jelentésében a bécsi Hofbibliothek rendszerének (folyószámos numerus currens) bevezetése mellett foglalt állást.

1855

1855. április 10. Gróf Széchényi János a könyvtárnak ajándékozta Széchényi György esztergomi érsek autográf imakönyvét, amelyet e napon jegyezték be a növedéknaplóba.

1855. május 1. Elkezdődött a Széchényi Országos Könyvtár kézirat- és könyvállományának összeírása (leltározása) és katalogizálása, Ernst Birk javaslatára a bécsi folyószámos rendszer bevezetésével. A javaslat szerint a kéziratok katalogizálását és az oklevelek regesztázását, illetve mindkettő leltárba foglalását egy év alatt, a teljes nyomtatott könyvállomány katalogizálását (a kéziratokéval párhuzamosan) három év alatt be kellett fejezni. A munkát Mátray Gábor harmadmagával végezte, így a Birk által megszabott időkeret irreálisan kevés volt.

1856

1856. március 21. Mátray Gábor e napon kelt feljegyzése arról tanúskodik, hogy a Helytartóság budai osztályának főhivatalnokai szerint az 1852-es "Sajtórend által a' Múzeumi könyvtárnak küldendő példányokat illető régi kötelezettség nincs eltörülve, sőt feltehető, hogy részint a' Múzeumi könyvtár rendeltetése nemzeti literatúránk szüleményei tekintetéből, részint az innen folyó hazafiságos méltányosság elég ösztönzőül szolgáland mindenkinek a' megjelenő nyomtatványok beküldésére". Vagyis, a múzeumi kötelezpéldányok beérkezését a szokásjog, illetve a magyarországi nyomdák hazafias buzgalma volt hivatva biztosítani. A nyomdák egy része eleget is tett ennek.

1856. június 8. A *Vasárnapi Újság* szövé tette, hogy még tíz évvel a múzeumpalotába költözés után is hozzáférhetetlen az olvasók számára a Széchényi Országos Könyvtár: „...valljon nagy Szécsényink azért ajándékozta-e könyvtárát a nemzetnek, hogy az ládába rejtessék, vagy hogy közjóra világoljon? Mi lehet az oka, hogy tíz év óta sincs rendezve, s közönség használatára megnyitva? hiszen olvasó terem is van rendelve, talán nincs személyzet, nincs pénz? Gondoskodni kell akármellyik hiányzik, mert a magyar közönség nagyobb része inkább gyönyörködik a tudományban, mint kitömött majmokban.”

1856. december 31. Mátray Gábor beszámolót terjesztett elő az állomány-összeírás állásáról. Ebben jelentette, hogy befejezte a kötetes kéziratok katalogizálását és leltározását. (Később még mintegy 1200 feldolgozatlan kézirat került elő.) A könyvállomálynak még a tizedrészét sem sikerült összeírni. A személyzet csökkenése miatt az oklevelek feldolgozása abbamaradt.

1857

1857. május 8. Ferenc József császár második magyarországi körutazása keretében ismét megsejmelte a múzeumot, és 50 ezer pengőforintot ajándékozott az intézet szükségleteire. Az ajándékozásról 1857. máj. 27-én kelt császári kézirat szerint ezt a Budai Várépítési Alapból kellett kifizetni. (A folyósításra csak 1865-ben került sor.)

1858

1858. március 17. A General Gouvernement, Albrecht főherceg kormányhivatala úgy intézkedett, hogy a sajtórendészeti kötelezpéldányok (próbapéldányok) ezentúl a Széchényi Országos Könyvtár helyett a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárát illessék meg.

1858. március 30. Karátsonyi Guidó (1817–1885) bánáti nagybirtokos egy, 2000 pengőforintról szóló alapítványlevelet állított ki, kötelezve magát és örökösét, hogy a múzeumnak ez összeg után minden évben 5 százalék kamatot, azaz 100 pf-ot fizet, kötetési célokra. Ezzel meg lehetett indítani az 1823 óta szünetelő kötetést.

1859

1859. január 6. Albrecht főherceg kormányzó aláírta a Magyar Nemzeti Múzeum általános újjászervezését célzó szervezeti és szolgálati szabályzatot, amelynek 3. része 22 paragrafust tartalmazott a könyvtárra vonatkozóan. A szabályzatot kizárólag német nyelven bocsátották ki, *Instruction für das National-Museum in Pest* címmel. Ez volt a Múzeum első, a felsőbb szervek által jóváhagyott szabályzata.

1859. január 22. és 23. A *Pesti Napló*ban Kubinyi Ágoston igazgató keserű cikkekben fordult a nemzethez és a kormányzathoz a múzeumnak és tárainak, köztük a Széchényi Országos Könyvtárnak az elhanyagolása miatt.

1859. december 6. Bohusné Szőgyény Antónia (1803–1890) Pesten a múzeum berendezésének támogatására egy hölgybizottságot szervezett, amely országos gyűjtést tartva 25 ezer pengőforint összeget gyűjtött össze. Széchényi Ferenc emlékére a könyvtárban egy reprezentatív termet kívántak berendezni.

1860

1860. április 24. Az 1821 óta üresen álló segédőri (adjunctusi) állásra Barna Ferdinánd ügyvédet, nagyváradi pénzügyi fogalmazót nevezték ki, aki jún. 1-jén lépett szolgálatba.

1860. június 6. A Belügyminiszter utasította a magyarországi kormányzóságot: állítsa helyre a próbapéldányok kiszolgáltatásának 1854. évi rendjét, amely szerint ezeket a Széchényi Országos Könyvtár kapja.

1860. december 31. Az első számszerű adat a könyvtár használatáról: az ór szobájában a kutatók mintegy 3 és félezer nyomtatványt, valamint csaknem 2 ezer kéziratot vettek igénybe az év folyamán.

1861

1861. június 23. Kubinyi Ágoston igazgató az 1848. évihez hasonló memorandumot készített a múzeumról és a könyvtárról az országgyűlés számára. Az emlékirat tárgyalása nyomán az országgyűlés a múzeum megvizsgálására választmányt küldött ki, amelynek hasznos reformjavaslatai az országgyűlés augusztus 22-i feloszlása után nem valósulhattak meg.

1862

1862. június 16. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelv és Széptudományi Osztályának ülésén a Konstantinápolyban (Isztambul) járt küldöttség (Ipolyi Arnold, Kubinyi Ferenc, Henszlmann Imre) beszámolt arról, hogy a máj. 21-én és 26-án a török szultáni palotában általuk megtekintett hat kódex és két nyomtatvány, továbbá mintegy félszáz kéziratos mű közül jó néhány a Bibliotheca Corvinianából származik. További kutatásokra nem kaptak engedélyt.

1862. július 6. és augusztus 6. Gróf Pálffy Móric altábornagy, kir. helytartó leiratokban értesítette a Széchényi Könyvtárt a próbanyomtatványok ügyében a rendőrigazgatóságoknak és a megyei kormányzóknak kiküldött utasításairól: a próbanyomtatvány-küldeményeket a jövőben negyedévenként, jegyzék kíséretében közvetlenül a Nemzeti Múzeumhoz kellett eljuttatni, és pótolni kellett a korábbi hiányokat is.

1862. október 24. Pálffy kir. helytartó aláírta azt az állami támogatásra vonatkozó határozatot, amely 1863-tól évi 1000 o.é. forint költségkeretet biztosított könyvkötésre. Ezzel kapott először állami támogatást a könyvtár kötetési célokra.

1862. november 22. Uralkodói rendeletre Pálffy helytartó gr. Andrassy György elnök vezetése alatt egy 12 tagú – részben műértő mágnásokból, részben polgári szakférfiakból álló – országos bizottságot nevezett ki a Nemzeti Múzeum felülvizsgálatára.

1863

1863. március 23. Az Andrassy-bizottság felterjesztette javaslatát Pálffy királyi helytartóhoz, amelyet április 4-én Andrassy György elnök rövid utóirattal egészített ki. A jelentés a gyűjtemények nem kielégítő állapotának okául a szükséges bútorzat hiányát, a személyzet elégtelenségét és a méltánytalanul alacsony fizetéseket nevezte meg. Az igazgatás erősítése céljából egy állandó bizottság megszervezését javasolták a

múzeumigazgató mellé. A Múzeum rendbehozatalához az épület tatarozását és parkjának bekerítését, valamint rendes költségeinek fedezésére évente mintegy 25 ezer o. é. ft. államsegélyt tartottak szükségesnek. – *Május 5-én* az Államszámvevőség nyilatkozatot készített az Andrássy-bizottság jelentésében foglalt javaslatok megvalósíthatóságáról: az épület tatarozására, a park bekerítésére és a tárak berendezésére vonatkozó javaslatot elfogadhatónak tartotta, a személyzet létszámának növelésére és a fizetések felemelésére vonatkozó javaslatokat elutasította, és javasolta a múzeum éves fenntartási költségeinek csökkentését. – *Június 26-án* az uralkodó elé terjesztették azt a kir. helytartói állásfoglalást, amely még az Államszámvevőség nyilatkozatánál is szűkebbre szabta az Andrássy-bizottság reformjavaslatainak személyzeti és pénzügyi részét.

1863. május A Bohusné Szögyény Antónia kezdeményezésére alakult hölgybizottság vállalkozásaként az összegyűjtött 25 ezer forintból két könyvtári termet – a Széchényi-termet és közvetlen szomszédságában egy raktártermet – sikerült berendezni. A díszterem erre az időpontra elkészült, de átadására a további munkálatok miatt csak két év múlva került sor.

1864

1864. október 22. A *Fővárosi Lapok* 242. száma hírt adott Xántus Jánosnak a múzeum érdekében tett felszólalásáról. Xántus – örömet fejezve ki a múzeum különféle osztályainak berendezésére tett felajánlások miatt – azt vetette fel, hogy sajnálatos módon "a rokonszenv nem fordítatik kellő irányba. Nem lett volna-e jó a hölgyeket [ti. a Bohusné Szögyény Antónia vezette hölgybizottságot] is figyelmeztetni, hogy a könyvtár egyetlen egy termének 13,000 ftba kerülő szükségtelen felcícomázása helyett szükségesebbeket létesítsenek? Most megvan a cifra bútor, és a könyvtár még rendezve sincs."

1865

1865. március 2. A M. kir. Udvari Kancellária közölte Pálffy helytartóval, hogy a múzeum ügye befejezést nyert: a kért 50 ezer o.é. forintot egyszeri kegyelmi adományként megkapja. – *1865. április 3-án* a helytartói hivatal kibocsátotta az uralkodói határozat végrehajtási utasításait. A múzeum építkezési és berendezési munkálatok (épülettatarozás, vasrácszatú kerítés, könyvtári olvasóterem berendezése) elvégzésére Ybl Miklós kapott megbízást (a munkálatok 1866 nyarán fejeződtek be). Pályázatot írtak ki a könyvtári olvasótermi állások (1 segédőri, 1 írnokei és 1 szolgáló állás) betöltésére. Az Andrássy-bizottság felszólítást kapott, hogy továbbra is működjenek közre a múzeum rendbehozatalában. A cs. kir. Országos Főpénztár a királyi határozat értelmében a Magyar Nemzeti Múzeum számára ettől kezdve 12 000 o.é. forint államsegélyt fizetett évente.

1865. május 7. Ünnepelesen, a sajtó jelenlétében átadták a könyvtár dísztermét, az ún. Széchényi-termet, amely a Bohusné Szögyény Antónia kezdeményezésére 1859-ben megalakult hölgybizottság országos gyűjtése révén valósult meg. A Széchényi-teremben a magyar nyelvű kéziratok, a hozzá csatlakozó másik, újonnan berendezett teremben az ősnymtatványok és a külföldi könyvritkaságok nyertek elhelyezést. [Az utókor értékelése szerint az ősnymtatványoknak különálló gyűjteményként való elhelyezésével rakták le a Régi Nymtatványok Tára alapjait.] A terem egyik falán az alapító Széchényi Ferencnek Johann Ender bécsi festőművész által a gróf fiainak megrendelésére készített és a múzeumnak ajándékozott, életnagyságú képét helyezték el.

1866

1866. április Gróf Illésházy Anna Mária 1000 forintos alapítványt tett az Illésházy-könyvtár fenntartására (könyvkötésre).

1866. április 16. Gróf Sándor Móric (1805–1878) budai könyvtárát (1791 kötetben 1766 nyomtatott mű és 25 kötet kézirat, nagyrészt XVII–XIX. századi német és francia tudományos és szépirodalmi művek) a hozzá tartozó szekrényekkel együtt a nemzeti könyvtárnak ajándékozta. Az átvételre szeptember 1. és 4. között került sor.

1866. május 29. Elkészült a könyvtár olvasótermének használati szabályzata, amely szerint az olvasóterem hétköznapokon reggel 9-től délután 2 óráig (napi öt órán át) állt nyitva.

1866. június 4. 28 évi elzártság után megnyitották a Széchényi Könyvtár 80 személyes nyilvános, ún. nagy olvasótermét az olvasóközönség számára. A megnyitás csonka évében mintegy 2 ezer olvasó több mint ötezer dokumentumot használt az új olvasóteremben.

1867

1867. január 14. Kölcsey Ádámné Szuhányi Jozefa, Kölcsey Ferenc könyvtárának utolsó birtokosa a könyvtárt végrendeletileg a Nemzeti Múzeum Könyvtárának ajándékozta. (Az 1158 kötetes, részben hungarikumokból, részben idegen könyvekből álló könyvtár fiának, a szabadságharcban elesett Kölcsey Kálmánnak, Kölcsey Ferenc unokaöccsének hagyatékát képezte.)

1867. január 29. Az országgyűlés a múzeum anyagának az április 1-jén megnyíló párizsi világkiállításra való kiküldésével kapcsolatban elvi jelentőségű határozatot hozott arról, hogy a múzeumi tárgyak feletti intézkedés joga az országot, illetve annak alkotmányos központi szervét, az országgyűlést illeti. Ez az állásfoglalás meghatározta a Magyar Nemzeti Múzeum és a Széchényi Országos Könyvtár jogi helyzetét.

1867. március 17. A belügyi és az igazságügyi miniszterek együttes rendelete újra hatályba léptette az 1848-as sajtótörvényt (1848. XVIII. törvénycikk). Ennek 40. §-a szól a nemzeti könyvtárnak juttatandó kötelempéldányról.

1867. június 28. Eötvös József vallás- és közoktatásügyi miniszter leiratban mellékelte annak a körrendeletnek a másolatát, amelyet Magyarország és kapcsolt részei valamennyi polgári törvényhatóságának megküldött a kötelempéldányok beszolgáltatásáról. Ebben külön felhívta a figyelmet a múzeumnak járó példányra.

1868

1868. [január 1.] A kiegyezés utáni első – az 1868. évre szóló – állami költségvetésben Eötvös József vallás- és közoktatásügyi miniszter kezdeményezésére 10 000 forint szerepelt külön tételként "A magyar nemzeti Múzeum könyvtárának kiegészítése, rendezése és felállítása céljából felszerelésére".

1868. július 14. Jászay Pál (1809–1852) történetíró hagyatékát képező okmánygyűjteményt vásárolt meg Eötvös József a nemzeti könyvtár számára az állami költségvetésből juttatott rendkívüli dotációval, 3000 forintos vételárért.

1868. október 21. Eötvös József kultuszminiszter elrendelte a Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Országos Könyvtárában levő feltáratlan anyag végleges rendezését, majd december 18-i utasításában részletesen szabályozta az újjarendezés és feldolgozás módját. A munkálatok vezetésével Barna Ferdinánd segédőrt bízta meg, aki tíz díjnokkal 1869 januárjában megkezdte az állomány újjarendezését a müncheni állami és udvari könyvtár szakrendszerének elvei alapján. A munka 1875 júliusában fejeződött be, addig a könyvtár zárva volt.

1869

1869. január 26. Eötvös József miniszter megbízta Szász Károly minisztériumi osztálytanácsost (1848-as államtitkárának fiát) a három budapesti nagykönyvtár, a Nemzeti Múzeumi, az Egyetemi és az Akadémiai Könyvtár vizsgálatával, egy, a következő országgyűlés elé terjesztendő könyvtárügyi javaslat előkészítése céljából.

1869. január 31. Eötvös József kultúrpolitikai programjában a Széchényi Országos Könyvtárnak más szerepet szánt, mint annak idején az alapító. Úgy vélekedett, hogy a kibontakozó polgári világkultúrában nincs többé értelme egy gyűjtőkörében korlátozott nemzeti könyvtárnak, a Széchényi Könyvtár nem maradhat csupán hungarikum-könyvtár, hanem egyetemes tudományos könyvtárrá kell alakulnia. Széchényi Pálhoz, Széchényi Ferenc utolsó életben levő fiához e napon intézett levelében a gróf jóváhagyását kérte a nemzeti könyvtár gyűjtőkörének módosításához, aki megadta beleegyezését.

1869. március 4. Kubinyi Ágoston nyugdíjazása után Eötvös József miniszter Pulszky Ferencet (1814–1897), a reformkori nagy nemzedék kiemelkedő képviselőjét nevezte ki a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatójává, akinek a vezetése alatt vált a múzeum és a könyvtár európai színvonalú intézménnyé.

1869. december – 1870. január körül Az 1867-ben felosztott m. kir. Helytartótanács levéltárában talált 8602 db nyomtatványt a Széchényi Könyvtár kapta meg. 1873-ban további 99 db kézirat és 412 db nyomtatvány került ebből a gyűjteményből a nemzeti könyvtárba.

1869. december 13. I. Ferenc József adományaként a Széchényi Országos Könyvtár birtokába került az a négy korvina, amelyet a szuezi csatorna aug. 15-i megnyitása alkalmából Konstantinápolyt (Isztambul) is felkereső király kapott ajándékba a török szultántól, Abdul Aziztől.

1870

1870. [január] Első ízben szerepelt a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium állami költségvetésében olyan tétel, amely kifejezetten a Nemzeti Múzeum könyv- és folyóirat-gyűjteményét volt hivatva szolgálni. (Ekkorra szűnt meg a múzeum alapítványi jellege, és a Nemzeti Múzeumi Alapot beépítették az állami költségvetésbe. A Széchényi Lajos-féle alapítvány, mint magánalapítvány, továbbra is külön maradt.) Ettől az évtől kezdve a Nemzeti Múzeum teljes költségvetése már az állami költségvetés szerves részét képezte.

1870. február 26. Eötvös József miniszter Szász Károly jelentése alapján úgy foglalt állást a parlamentben, hogy a fővárosban tervezett nagy, egyetemes jellegű, tudományos könyvtár létrehozására felmerült két megoldás közül egyik sem járható út (ti. a három pesti nagykönyvtár – a múzeumi, az egyetemi és az akadémiai – összevonása, vagy a három közül valamelyiknek országos egyetemes könyvtárrá fejlesztése). A három könyvtár jellege, rendeltetése különböző, és további fejlesztésüket úgy kell megvalósítani, hogy együtt alkossák az országos könyvtárat, gyűjtőkörük és állományuk egészítse ki egymást, és így képezzenek egy egyetemes jellegű könyvtárat.

1871

1871. október 7. A brazíliai császár meglátogatta a nemzeti múzeumot, és érdeklődéssel szemlélte meg a kiállított corvinákat.

1871. december 12–15. Négy részben, a *Pesti Napló* reggeli kiadásának 285–288. számaiban megjelent Szász Károlynak a *Közönyvtáraink s az egy országos könyvtár* c. cikke a három nagykönyvtár (Egyetemi, Nemzeti Múzeumi és Akadémiai) helyzetéről, többpéldányainak kicseréléséről és beszerzésük összehangolásáról; közös (országos) könyvtári főigazgató kinevezéséről. Ebben a tanulmányban Szász Károly elvetette a három könyvtár összevonását. A Széchényi Könyvtár számára a müncheni szakrendszer félretételét javasolta, amely – nézete szerint – nem felel meg a hungarika könyvtár számára.

1872

1872. [az év folyamán] A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium segítségével Tóth Ferenc (1768–1844) református püspök könyvtárából nyomtatványokat, köztük 33 RMK-kötetet és kéziratokat vásárolt a könyvtár.

1872. március 23. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium először kért a Nemzeti Múzeumtól az intézet egész munkáját átfogó, részletes jelentést a közoktatás és a közművelődési intézetek állapotáról a képviselőháznak benyújtandó jelentés számára. A Széchényi Országos Könyvtárról szóló, április 24-én elkészített beszámolóban Mátray Gábor megadta Barna Ferdinánd adatait is az 1869 óta folyó könyvtárrendezésről: eszerint az addig feldolgozott művek száma 49 174, a kötetszám 78 458. Becslése alapján a magánkönyvtárak egyesítése után előkerülő duplumok száma a teljes állomány egyharmadát is elérheti. (A többpéldányok száma végül 18 414 kötet lett.)

1872. november 28. A Széchényi Könyvtár megkapta azt az *Epistolarium Turcium* elnevezésű 16. századi kéziratgyűjteményt, amely török szultánok, basák és vezérek által Báthory Zsigmondhoz, Báthory Istvánhoz, Apafi Mihályhoz és másokhoz latin, magyar és török nyelven írt leveleket tartalmazott. A gyűjtemény Stipsics Ferenc magyar udvari kamarás, tanácsos hagyatékából került 1835-ben a m. kir. udvari kamara

levéltárába, majd a szabadságharc leverése után a bécsi udvari könyvtárba, ahol jogtalanul állományba vették. Gervay Károly, a kamarai levéltár igazgatója és Pesty Frigyes történész közbenjárására, valamint a pénzügyminisztérium erélyes fellépésére sikerült visszaszerezni.

1872. december 2. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium segítségével a könyvtár megvásárolta Gyurikovits György (1780–1848) pozsonyi bíró, történétíró kéziratgyűjteményét.

1873

1873. július 22. Átvették Losonczy Farkas Lajos (1806–1873) ügyvéd könyvtárát, amelyet a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 7500 forintért vásárolt meg az MNM Könyvtára számára. A gyűjtemény 1699 darabból (1386 kötet nyomtatvány és 223 kézirat, köztük 14 kódex, amelyekből az egyik corvina) állt, és főként XVI–XVIII. századi magyar irodalmi ritkaságokat, hungarikumokat, görög és latin szerzők műveit tartalmazta.

1873. szeptember 20. A *Fővárosi Lapok* 216. száma beszámolt a Széchényi Könyvtár egyik különös gyarapodásának körülményeiről: a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium Fischhof Lajos rogasóci szivarkereskedőtől vásárolt 221 db régi okmányt és kéziratot (köztük egy Árpád-kori, 13 Anjou-kori, 30 db Zsigmond és Mátyás korabeli okiratot), amelyeket egy környékbeli vár új tulajdonosa, mint lomot adott el a szivarkereskedőnek, aki a régi okiratokat szivar-göngyölegként használta.

1873. október 22. Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter ankétot hívott össze a három budapesti könyvtár ügyének rendezésére. Az ankét által kiküldött szakértő bizottság (Horvát Árpád egyetemi könyvtárőr, Hunfalvy Pál akadémiai könyvtárnok és Szabó Károly erdélyi múzeumi könyvtárnok) úgy foglalt állást, hogy "Pest három fő könyvtárának saját jellege legyen: a múzeumi főleg a Magyarországon és hazánkról írt könyveket tartalmazza..."

1874

1874. [az év folyamán] A minisztérium anyagi támogatásával 200 aranyért szerezte meg a könyvtár Sylvester (Erdősi) János magyar–latin nyelvtanának, *Grammatica Hungaro–latina* c. művének, az első hazai magyar kiadványnak Sárvár-Újszigeten 1539-ben nyomtatott példányát.

1874. április 18. A nagybeteg Mátray Gábor helyett Tipray Tivadar örsegéd válaszolt a Széchényi család névhasználatáról levélben feltett kérdésre Mátray jegyzetei alapján. Eszerint a család az 1600-as évek második felében (Széchényi György érsek idejében) még egységesen két "é"-vel használta nevét, de Széchényi Ferenc fiai már eltérően írták nevüket: Lajos és családja két "é"-vel, István ága pedig egy "é"-vel.

1874. április 23. A vallás- és közoktatásügyi miniszter 3000 forintért megvásárolta az örökösöktől a könyvtár számára Kossuth Lajos titkáranak, Vörös Antalnak 2330 nyomtatványból és 1882 kéziratból álló gyűjteményét. A kéziratok túlnyomó részét Kossuth Lajos levelei képezték.

1874. június 11. A könyvtár átvette Tunyogi József (1790–1865) kolozsvári jogtanár, akadémiai levelező tag régi, Erdély XVII. századi történetére vonatkozó, oklevelekből, országgyűlési jegyzőkönyvekből és kormányzékai rendeletekből álló gyűjteményét (2315 db iromány és 2084 erdélyi hivatalos nyomtatvány), amelyet Pulszky Ferenc kérésére a minisztérium ápr. 23-án 2000 forintért vásárolt meg a könyvtár számára. A gyűjtemény Bethlen Gábor nagyszámú levelét is tartalmazta.

1875

1875. [az év folyamán] Egy régi magyar nyomtatvány egyetlen példányával, a *Puerilia colloquia* 1531. évi krakkói kiadásával gyarapodott a könyvtár, 100 forintos vételárért.

1875. [az év folyamán] Elkülönítették egymástól a középkori és az újkori kéziratokat. A középkori anyagot tovább bontották: az 1500 (1526) előtti kéziratokból a kódexek, az 1550 előtti magyar nyelvű kéziratokból a magyar nyelvemlékek sorozatát alakították ki. További sorozatokat nyelvek szerint képeztek.

1875. március 1. 78. életévében nyugdíjazták Mátray Gábort, aki 38 éven át dolgozott a Széchényi Könyvtárban, ebből közel 30 éven keresztül a könyvtár őre volt. Nyugdíjaztatásakor királyi tanácsosi címet kapott.

1875. március 11. Egy magát megnevezni nem akaró fehérmegyei birtokosnő 394 nyomtatványt (köztük a *Thuróczi-krónika* 1488-as brünni kiadását) és két kéziratot ajándékozott a könyvtárnak.

1875. március 22. Pulszky Ferenc 881 országgyűlési nyomtatványt ajándékozott a könyvtárnak.

1875. április 2. A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának új őre Fraknói Vilmos (1843–1924) történész, az MTA osztálytitkára lett, aki ápr. 10-én foglalta el hivatalát. Ezt a tisztségét 1879. november 1-jéig töltötte be. Rövid, ötéves tevékenysége meghatározó volt a könyvtár életében. Vezetése alatt vált a Széchényi Könyvtár a kutatói elvárásoknak is megfelelő tudományos intézménnyé.

1875. május 15. Mátray Gábor ny. könyvtárőről 478 nyomtatványt és 29 kéziratot kapott ajándékba a könyvtár.

1875. május 21. Török Károly (1843–1875) etnográfus, költő végrendeletileg hagyományozott a könyvtárra 15 nyomtatványt, 4 kéziratot és 32 érmét, amelyek Petőfi Sándor birtokában voltak.

1875. július Újból megnyílt a könyvtár, miután a Barna Ferdinánd vezetésével végzett állományrendezési és feldolgozási munkálatok nem igényelték tovább a könyvtár zárva tartását. Az újranyitással egy időben a Múzeum épületébe bevezették a központi fűtést, ezáltal télen is használhatóvá vált az olvasóterem.

1875. július 17. 78. életévében elhunyt Mátray Gábor zenetudós, az MTA levelező tagja. 1817–1830 között Bécsben a Széchényi családnál volt nevelő. 1837-ben lett munkatársa a Széchényi Könyvtárnak. 1846. június 26-tól 1875. márc. 1-ig a Széchényi Könyvtár könyvtárőre volt.

1875. július 22. Fraknói Vilmos felterjesztést küldött a múzeum igazgatójának a Nagy István-féle kéziratgyűjtemény ügyében. A 4500 darabból (XIII–XVIII. századi oklevelek és 92 kézirat) álló gyűjteményt egy lipcsei antikvár cégtől 7500 forintért "vásárolta vissza" a könyvtár, mivel az örökösök 1869-ben külföldön értékesítették.

1875. november 24. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium utasítása: a Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtára nyomtassa ki többpéldányainak jegyzékét, hogy a tudományos intézetek állományuk kiegészítésére, majd a nagyközönség vásárlásra ezt használhassa. Az eladási árakat, amelyekből a könyvtár gyarapítását kívánták fedezni, a rendes antikváriusi áraknál 30–50 százalékkal olcsóbban állapították meg. Az első jegyzék 1876 elején jelent meg *A m. n. Múzeum könyvtárában található többes példányok jegyzéke, első füzet* címmel.

1876

1876. január Saját szerzeményi naplót indított a Kézirattár. Ettől az időponttól kezdve lehet a részleget külön szervezeti egységnek tekinteni.

1876. február 18. Az országos levéltártól 118 nyomtatványt kapott a könyvtár, cserében a levéltárnak átadott duplumaiért.

1876. március 1. A könyvtár gondozásában, az MTA Könyvkiadó Hivatalának kiadásában megindult a *Magyar Könyv-Szemle*, a Széchényi Könyvtár közlönye. (Címe 1896-tól *Magyar Könyvszemle*.) Alapítója és első szerkesztője Fraknói Vilmos. A könyvtártudományi folyóirat Tipray Tivadar szerkesztésében közzétette az újonnan megjelent hazai, illetve hazai vonatkozású nyomtatványok jegyzékét is, így ez a rovat tekinthető az első, kötelempéldány-szolgáltatáson alapuló kurrens nemzeti bibliográfiának.

1876. március 18. Az országos számvevőszéktől 293 nyomtatványt és 4 kéziratot kapott a könyvtár, főként az 1700 évek végétől az 1800-as évek közepéig kiadott könyveket.

1876. március 23. Ráth Mór (1829–1903) könyvkiadó és könyvkereskedő 116 nyomtatványt ajándékozott a könyvtárnak.

1876. június 1. A m. kir. országos levéltár 669 kötet, 1853–54-ben Magyarországon kiadott könyvet ajándékozott a Nemzeti Múzeum Könyvtárának.

1876. június 2. Az igazságügyi miniszter május 21-én kelt rendelete alapján a m. kir. Kúria a Nemzeti Múzeum Könyvtárának átadta Hajnóczy József könyvtárát (615 nyomtatvány és 2 kézirat), melyet Hajnóczynak a Martinovics-féle összeesküvésben való részvétele miatt a királyi tábla lefoglalt, és eddig a kúriai levéltárban őriztek. Aug. 31-én Hajnóczy levelezése és kéziratái is a könyvtárba kerültek. 1878 júniusában pótlólag még több mint tíz kötet könyv került a könyvtárba.

1876. június 2. A könyvtár duplumaiból 482 kötet természettani munkát a m. kir. József-Műegyetem könyvtárának engedtek át.

1876. június 4. Horváth Lajos országgyűlési képviselő a könyvtárnak ajándékozta az 1848–49-ben megjelent hivatalos, állami lap, a *Közlöny* teljes példányát.

1876. június 28. A Kállay család örök letétként a MNM Könyvtárának ajánlotta fel családi levéltárát, amely 7283 darabból állt és a legjelentősebb családi levéltárak közé tartozott. Nagykállóból e napon szállították Budapestre. Ezzel indult meg a könyvtárban az arisztokrata és nemes családok levéltárainak letétbe helyezése.

1876. október 7. Jeszenák János báró (1800–1849) özvegye, Forgách Alojzia grófnő a férfiágban kihalt Jeszenák család levéltárával együtt a könyvtárban található kéziratokat és nyomtatványokat is a könyvtár rendelkezésére bocsátotta, amelyek közül a könyvtárőr 39 kötet régi nyomtatványt és 54 kötet kéziratot választott ki.

1876 vége A szakrepertóriumok revíziójával és a kisnyomtatványok időrendbe rendezésével befejeződött a Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Országos Könyvtárának 1869-ben elkezdett rendezése, a teljes könyvvállomány korszerű feldolgozása. (Betűrendes katalógus és a helyrajzi elhelyezést tükröző szakrepertóriumok készültek.) Rendezett, egységes könyvgyűjtemény jött létre, a könyvek hozzáférhetővé váltak. A müncheni szakrend alkalmazásával azonban a könyvtárba került magángyűjtemények – beleértve Széchényi Ferenc könyvtárát is – anyaga szétszóródott az egyes szakok között.

1877

1877. [az év folyamán] A könyvtár megvásárolta Fáy András és Bajza József levelezését, amely sok színészettörténeti anyagot tartalmazott.

1877. február 11. A *Fővárosi Lapok* 33. száma hírül adta, hogy a múzeum Toldi Ferenc könyvtárából megvett "467 kötetet, 67 nyomtatványt és 16 kéziratot".

1877. április 29. A *Fővárosi Lapok* e napi száma tudósított annak a 35 könyvnek a Pestre érkezéséről, amelyet a török kormány adott vissza a magyar nemzetnek. Köztük voltak a még 1867-ben az Akadémia küldöttsége által felkutatott corvinák is. A corvinák a Nemzeti Múzeumban voltak kiállítva, majd szeptemberben átkerültek végleges helyükre, az Egyetemi Könyvtárba.

1877. október 2. Megnyitották azt az állandó könyvkiállítást, amelyet a Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Országos Könyvtára Fraknói Vilmos könyvtárőr kezdeményezésére – a hazai könyvtárak között elsőként – rendezett ritkaságaiból "magyar történeti és irodalomtörténeti kiállítás" címmel a könyvtárba vezető zárt folyosón. A kiállítás még 1882-ben is látható volt.

1877. november 15. I. Ferenc József a Nemzeti Múzeumot meglátogatván megtekintette a Széchényi Országos Könyvtár történeti és irodalomtörténeti állandó kiállítását, valamint gyűjteményeit is.

1878

1878. [az év folyamán] A Magyar Nemzeti Múzeum igazgatósága lépéseket tett, hogy az olyan régi magyar (XVI. és XVII. századbeli) nyomtatványok, amelyek a Széchényi Könyvtár állományából hiányoznak, és kolostorok, középtanodák, magánosok tulajdonában vannak, ajándékképpen vagy letétként, csere vagy vétel útján kerüljenek a Széchényi Könyvtárba. Az akció keretében elsőként a kegyes tanító-rend főnöke ajándékképpen átengedte a rend könyvtáraiban lévő régi magyar nyomtatványokat. A bécsi Theresianum könyvtára 12 db XVI. századbeli nyomtatványt ajánlott fel cserére.

1878 első fele Deák Ferenc könyvtárának árverezése alkalmából a M.N. Múzeum Könyvtára megszerzett minden olyan magyar közjogi munkát és országgyűlési kiadványt, amelyet Deák irodalmi és államférfúi munkásságában használt.

1878. december 5. A Történelmi Társulat ülésén Fraknói Vilmos könyvtárőr előadást tartott a könyvtárlábkban felfedezett, XVI. és XVII. századi magyar nyomtatványokról. (1877-től kezdve Fraknói a Széchényi Könyvtár régi kötéstábláit vizsgálat alá vette; ezek kifejtéséből 1878 végéig 45 db, addig ismeretlen, régi magyar nyomtatvány került elő.)

1879

1879. március A könyvtár megvásárolta Torma Károly (1829–1897) budapesti egyetemi tanár 544 darabból álló, értékes oklevél-gyűjteményét, amely legnagyobb részt XVII. századi kéziratokat tartalmazott, de legrégebb darabja 1293-ból származott.

1879. május 23. Fraknói Vilmos könyvtárőr lemondott Széchényi könyvtári állásáról, mivel az MTA főtítkárává választották. Utódjának, Majláth Bélának belépéséig, nov. 1-jéig azonban megbízottként ő vezette a könyvtárt.

1879. június 25. A *Fővárosi Lapok* e napi, 144. száma tudósított arról, hogy egy nőolvasót eltanácsoltak a Széchényi Könyvtárból, mondván: az olvasótermet csak férfiak látogathatják. (Nőolvasókat csak az 1890-es évektől kezdve engedtek be a könyvtárba.)

1879. augusztus A Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Országos Könyvtára lefényképezte a prágai egyetemi könyvtárban őrzött három magyarországi vonatkozású kódex (egy Corvin-kódex, egy, Garázda Péter XV. századi humanista bejegyzését tartalmazó és egy, a szerzője által II. Ulászlónak ajánlott kódex) címlapjait és borítótábláit 15, eredeti nagyságú felvételen. – A könyvtár ebben az évben először használta fel a fényképezést az eredetiben meg nem szerezhető dokumentumok pótlására.

1879. október 1. A vallás- és közoktatásügyi miniszter – a Széchényi család legidősebb tagjának, gróf Széchényi Kálmánnak a kijelölése folytán – székhelyi Majláth Béla volt lipthói alispánt, történészt nevezte ki a múzeumi könyvtár őrévé, aki 1879. nov. 1-jén lépett hivatalba.

1880

1880. április 28. Petőfi István (1825–1880) e napon kelt végrendeletében bátyja, Petőfi Sándor kéziratait szekrényükkel együtt a nemzeti múzeumra hagyományozta.

1880. október 1. A *Hon* c. lapban megjelent id. Szinnyei József írása *Alapítsunk hírlap-könyvtárat!* címmel.

1881

1881. február 19. A Magyar Földrajzi Társaság e napon kelt felkérésére a Széchényi Könyvtár a Velencében szeptemberben rendezett III. nemzetközi földrajzi kongresszushoz kapcsolódó kiállításon mintegy 300 kötet magyarországi vonatkozású földrajzi munkával, térképpel és egy óriási méretű, magyar felírással földgömbbel vett részt. (Ezt Perczel László földbirtokos és volt országgyűlési képviselő 1863-ban egy londoni kiállításhoz készítette, de elkészvén vele, a M.N. Múzeumnak ajándékozta. A velencei kiállításon szerepelt először.) A nemzetközi bíráló bizottság elsőrendű díszoklevéllel tüntette ki a könyvtárt.

1881. május Rudolf trónörökös meglátogatta a nemzeti múzeumot és a könyvtárt.

1881. május 13. A képviselőház ülése megtárgyalta a Nemzeti Múzeum ügyeinek megvizsgálására 1880-ban Jókai Mór elnökletével kiküldött parlamenti vizsgálóbizottságnak Radvánszky Béla által összeállított jelentését, és a könyvtárra és a régiségtárra vonatkozó javaslatokat legnagyobb részt elfogadta. Elrendelte, hogy azokat az 1882. évi költségvetés szerkesztésénél lehetőség szerint vegyék figyelembe, és a javasolt reformokat illetően a "szükséghez és a körülményekhez képest" intézkedjenek.

1882

1882. március 5. Budapesten, az Akadémia épületében május 15-ig látható országos könyvkiállítás nyílt, amely a könyvnyomtatás, könyvdíszítés és könyvkötés termékei mellett a magyarországi nyomdászat és könyvkötés fejlődését mutatta be. A kiállításon a Széchényi Könyvtár anyagából kb. 2000 nyomtatvány és 260 kézirat szerepelt. Hazai és külföldi könyvtárak állományából 70 corvinát is bemutattak (ezt megelőzően még nem voltak ilyen nagy számban együtt a Bibliotheca Corviniana maradványai). A kiállítást *május 12-én* a király is meglátogatta.

1882. április 12. Az eddig közös kéziratári–levéltári osztályból, leválasztva a levéltári jellegű anyagot kivált a *Múzeumi Levéltár*, és külön helyiséggel, külön tisztviselővel az élén, a Széchényi Országos Könyvtár külön osztálya lett. Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter az ekkor szervezett levéltárnoki állásra, segédőri ranggal dr. Fejérpataky László egyetemi magántanárt, az írnoki állásra Horváth Ignác eddigiapidíjast nevezte ki.

1882. július 5. Az 1882-es országos könyvkiállításon szereplő és nem a Széchényi Könyvtár állományához tartozó dokumentumokról (nevezetesebb kéziratok, corvinák, régi magyar nyomtatványok és értékes, régi kötések) készített 960 fényképmásolatot a múzeum 2000 forintért vásárolta meg. Ezzel kialakult a könyvtár első fényképgyűjteménye a Kézirattárban. Ettől kezdve rendszeresen fényképeztek hungarikumokat külföldön is.

1883

1883. október 1. Majláth Béla kérte, hogy Mosonyi Antal raktárkezelő szolgálja, aki saját költségén Bécsbe utazott, ahol a könyvtisztogatási műveleteket megtanulta, 1884 elejétől rendszeresen végezhesse restaurálást. 1884-ben a minisztérium engedélyezte és pénzzel is támogatta "könyvtisztító" műhely berendezését a könyvtárban, a laboránsná előléptetett Mosonyi részére. Őt tekinthetjük a könyvtár első restaurátorának.

1884

1884. július 2. Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter elrendelte az Országos Hírlapkönyvtár felállítását a Széchényi Könyvtár mellett. A múzeumi könyvtár hírlapgyűjteményének rendezésével id. Szinnyei Józsefet, az Egyetemi Könyvtár első őrét bízta meg, valamint arról is intézkedett, hogy az Egyetemi Könyvtár és az Akadémiai Könyvtár a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának adja át azokat a magyarországi folyóiratait, amelyek ott hiányoznak.

1884. július 23. Id. Szinnyei József két díjnak segítségével megkezdte a múzeumi könyvtár mellett, különgyűjteményként felállítandó *Országos Hírlapkönyvtár* anyagának rendezését. Az Országos Hírlapkönyvtár eleinte a Nemzeti Múzeum önálló osztályaként, 1889-től már mint a Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Országos Könyvtárának egyik részlege működött.

1884. december 31. Az Országos Statisztikai Hivatal kérésére, a magyarországi könyvtárak statisztikáját közlő kötet számára készített jelentés szerint a Széchényi Országos Könyvtár állománya: 125 000 mű 205 000 kötetben, 30 000 értekezés és értesítő, 20 000 aprónyomtatvány, 7000 kötet hírlap, 865 ősnymtatvány, 16 250 kézirat, 80 000 okirat, 15 210 fa-, acél-, réz- és könyvnyomtatvány; összesen: 374 425 különféle tárgy.

1885

1885. június–október A könyvtár részt vett a Londonban, a Kensington Múzeumban tartott nemzetközi zenetörténeti kiállításon négy, XVI. századi nyomtatott misekönyvvél, amelyek az egyházi zenének legrégebb magyarországi emlékeit tartalmazzák.

1885. július 8. Luitpold bajor királyi herceg és neje, Mária Terézia hercegnő budapesti látogatása alkalmával a nemzeti múzeumot is felkereste, ahol a könyvtárt is megtekintették Fejérfataky László kalauzolója mellett.

1886

1886. [az év folyamán] A könyvtár Ulrico Hoepli milánói könyvárustól 6500 frankért (két év alatt törlesztendő részletekben) megszerezte a gyűjtemény első, Attavantes által festett Corvin-kódexét.

1886. június 18. Natália szerb királyné meglátogatta a könyvtárt.

1886. augusztus 15. Megnyílt a Budavár visszafoglalásának 200. évfordulójára, Majláth Béla nemzeti múzeumi könyvtárőr által rendezett, *Törökvilág Magyarországon* c. nagyszabású nyomtatvány-, oklevél- és metszetkiállítás, amelyet szeptember 1-én a király is meglátogatott.

1887

1887. november 10. A *Fővárosi Lapok* 309. száma arról tudósított, hogy Szinnyei József befejezte a hírlapkönyvtár rendezését, és készülnek az új bútorok a hírlapok elhelyezésére. A cikkíró felhívja a figyelmet a könyvtári terület szűkösségére is: "Kívánatos volna azonban, ha a muzeumban mielőbb megürülne valamely nagyobb helyiség, mivel a könyvtár mostani helye épen nem mondható kényelmesnek."

1888

1888. november 9. Az Országos Hírlapkönyvtár egyesült az Országos Széchényi Könyvtárral. A Hírlaptár első őrének id. Szinnyei Józsefet nevezték ki, akit véglegesen áthelyeztek az Egyetemi Könyvtárból a Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Országos Könyvtárába.

1889

1889. [az év folyamán] Révai Leó pesti antikváriustól a könyvtár 1600 forintért megvette gróf Széchényi Istvánnak titkárához, Tasner Antalhoz írt 587 levelét.

1889. január 1. Megnyílt a közönség számára a Széchényi Könyvtár Hírlapkönyvtára. Bevezették az önálló növedéknapló, illetve a kölcsönzési napló használatát.

1889. március 8. Jóváhagyták a nemzeti múzeum szervezetére és működésére vonatkozó első részletes szabályzatot, amely szerint a Széchényi Országos Könyvtár a múzeum egyik osztálya és négy szervezeti egységből áll: Könyvtár (nyomtatványok); Kézirattár; Levéltár (a letétbe helyezett családi levéltárakkal együtt); Hírlapkönyvtár.

1890

1890. április 15. Pesty Frigyes (1823–1889) történetíró hagyatékából a MNM Könyvtára megszerezte a *Magyarország Helységnevtára* c. kézirat-gyűjteményt, amely 63 kötetből állt, és a magyarországi helységek történetére 1864 óta, részben hatósági közegek közreműködésével, részben magán úton gyűjtött adatok eredményét tartalmazta.

1890. augusztus 7–9. Az Antwerpenben rendezett nemzetközi bibliográfiai kongresszuson Magyarországot Csontos János könyvtári segédőr képviselte, aki előadásában – 60 jellemző Corvin-börkötés és címlap fényképének közzétételével – javaslatot tett a Corvin-kötések önálló stílusirányzattá nyilvánítására, mivel ezek a börkötések az általános bibliográfia, különösen pedig a reneszánszkori könyvkötészet szempontjából fontosak és jellemzők. Az indítványt a kongresszus elfogadta, valamint kimondta a nemzeti bibliográfiai kiadásának szükségességét is.

1891

1891. május 8. Ferenc József király megbízottja átadta a Széchényi Országos Könyvtárnak azt a két, a modenai estei fejedelmi könyvtárból származó Corvin-kódexet (Szt. Jeromos kommentárjai és Aranyszájú Szent János homíliái), amelyeket Ferenc modenai fejedelem *1847. okt. 8-án* ajándékozott a Magyar Nemzeti Múzeumnak, de azok letétben a császári királyi államkancellária irattárában maradtak, majd tévedésből a bécsi udvari könyvtárba kerültek. Innen ajándékozta a király – Csáki Albin vallás- és közoktatási m. kir. miniszter felterjesztésére – a M.N. Múzeumnak.

1892

1892. május 2. A VKM e napon értesítette levélben Pulszky Ferencet arról, hogy Apponyi Lajos gróf (1849–1909) a könyvtárnak ajándékozta a következő műveket: Janus Pannonius verseinek 1456-ban hártára írott kódexét, Istvánffy Miklós magyar történetének eredeti kéziratát, Bethlen Farkas historiájának két kötetes keresdi kiadását és Annii Vitezensis Antiquitates 1498-i kiadását, mely utóbbi a magyar királyok budai könyvtárból származik.

1892. nyár A könyvtár visszakapta a múzeumtól a Növénytar részére 1881-ben lefoglalt nagy termet. Ezt másik három teremmel együtt bebútorozták, és nyolc nagy terem "amerikai" padozatot (parkettát) kapott. A könyvek nagy részének átrendezésével sikerült az addigi zsúfoltságot megszüntetni.

1892. október 6. Egy feljelentés alapján a VKM vizsgálatot rendelt el a Széchényi Könyvtár kéziratrában, amely során megállapították, hogy a tárból kódexek és egyéb kéziratok tűntek el, az eltűnés körülményeit azonban nem tudták tisztázni. A vizsgálat nemcsak az állomány hiányait, hanem a nyilvántartások vezetésében és a feldolgozásban mutatkozó hiányosságokat is feltárta. Csontos Jánost, a kéziratár vezetőjét okt. 31-én azonnali hatállyal felfüggesztették állásából.

1893

1893. január 26. A minisztérium által indított fegyelmi eljárásban Csontos János segédőrt, a kéziratár vezetőjét elmarasztalták és elbocsátották az ismeretlen tettes által elkövetett lopást lehetővé tévő gondatlanságért és hanyagságért. (A tolvaj személye – a könyvtár egyik volt szolgája – húsz évvel később, 1913-ban vált ismeretessé, amikor özvegyénél előkerült a könyvtárból származó 736 kötet, köztük az eltűnt kéziratári anyag is. Csontos rehabilitáció iránti kérvényét 1916. febr. 10-én elutasította a vallás- és közoktatásügyi miniszter.) – Az ügy miatt elmozdították hivatalából és rendelkezési állományba helyezték Majláth Béla könyvtárőrt is, akit később, 1894. szeptember 22-én ideiglenesen nyugdíjaztak. – A vallás- és közoktatási miniszter ideiglenesen id. Szinnyei Józsefet bízta meg az MNM Könyvtárának vezetésével. (Ő 1894. január 4-ig állt megbízottként a könyvtár élén.) A Kéziratár vezetésével dr. Fejérpataky László levéltárnokot bízta meg.

1893. április 19. A miniszter engedélyezte Wenzel Gusztáv (1812–1891) jogász, egyetemi tanár több ezer oklevélből (köztük 256 db középkori oklevél) és száznál több kéziratból, valamint egy ösnyomtatványból álló hagyatékának megvásárlását az örökösöktől ezer forintot meg nem haladó áron. (A fedezetet a könyvtári duplumok eladásából befolyt 1723 forint adta.)

1893. június Kossuth Lajos úgy nyilatkozott, hogy kész eladni könyvtárát. Az év végén létrejött az a szerződés, amely Kossuth Lajos könyvtárát – Kossuth halála után – 32 130 franknyi összegért örök letéteményként az MNM számára biztosította. Az okirat értelmében a Kossuth-könyvtárt együttesen mint különgyűjteményt kell a könyvtár Széchényi-termében felállítani.

1893. július 7. A Vallás-és Közoktatásügyi Minisztérium megállapította a Széchényi Könyvtár új szervezetét, amelyben a könyvtárt három osztályra tagolta: a) nyomtatványok osztálya (vezetőjét a Széchényi család jelölése alapján a miniszter nevezi ki), b) kézirat- és levéltári osztály, c) hírlapkönyvtár. Minden osztálynak külön kellett vezetnie növedéknaplóját. Minden osztály vezetője egy-egy múzeumi ör lett, az örök felett a miniszter által kinevezett igazgatóőr állt. – A könyvtár átszervezése után a nyomtatványok örévé a Széchényi család jelölése alapján Kollányi Ferencet nevezték ki, a kéziratár, levéltár- és ösnyomtatványok csoportja élére Fejérpataky László került, a hírlapkönyvtár élén Szinnyei József állt, aki miniszteri megbízásból az igazgatóőr teendőit is végezte. (Kollányi 1893. szept. 1-jén foglalta el állását.)

1893. október 6. A VKM 3000 forintért megvette a múzeumi könyvtár számára gróf Kreith Bélának az 1848–49-es szabadságharcra vonatkozó, 489 kéziratból és 1404 nyomtatványból álló okirat- és kiáltványgyűjteményét.

1893. december 24. A vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. Fejérpataky Lászlót, a kézirat- és levéltári osztály őrét, az MTA rendes tagját nevezte ki a Széchényi Könyvtár igazgatóőrévé.

1894

1894. január 4. Fejérpataky László igazgatóőr letette a hivatali esküt, és átvette Széchényi Országos Könyvtár irányítását id. Szinnyi József helyettes könyvtárőről, majd jan. 10-én sor került a könyvtár leltári átadására is.

1894. január 13. A duplumok értékesítése során történt súlyos hibák miatt a VKM szigorú rendeletben szabályozta a könyvtári állományba tartozó dokumentumok eladását. Fejérpataky László igazgatóőr új bélyegzőt csináltatott a duplumok bélyegzésére "Duplum venditum e bibliotheca Musei Nationalis Hung." szöveggel.

1894. február 12. Kossuth Lajos és fia Turinban (Torino) aláírták a Kossuth-könyvtár eladására vonatkozó iratot, amelyet a könyvtár megvételére szervezett országgyűlési bizottság tagjai (Eötvös Károly, Herman Ottó és Károlyi Gábor) Budapesten márc. 15-én aláírásukkal megerősítettek. A könyvtárt Fejérpataky László igazgatóőr vette át májusban, majd a 28 ládában, vasúton útnak indított könyvtár június 19-én megérkezett Budapestre. A 2. negyedévben a Széchényi Könyvtárban felállított Kossuth-könyvtár 2702 leltári szám alatt 4303 kötetből és füzetből állt.

1894. április Forgó Istvánné sz. Waltherr Jolán a könyvtárnak adományozta Waltherr László Imre (1788–1863) és Waltherr Imre nagyjértékű irodalmi értékű hagyatékát.

1894. szeptember 10. Dr. Erdélyi Pált segédőrré nevezték ki, és átvette a Kézirattár vezetését.

1894. szeptember 26. E napon kelt végrendeletében Justh Zsigmond (1863–1894) író autograph gyűjteményét (dedikációkkal ellátott könyvek) és levéltárát (kb. kétezer levél) a nemzeti múzeumra hagyta. A hagyaték 1895. nov. 2-án került a könyvtárba.

1894. október 16. I. Sándor szerb király budapesti tartózkodása alkalmából meglátogatta a Magyar Nemzeti Múzeumot és könyvtárát.

1894. december 19. A király – saját kérésére, idős korára és egészségi állapotára való tekintettel – felmentette Pulszky Ferencet a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatói állásából. Utódává dec. 6-án Szalay Imre vallás- és közoktatásügyi miniszteri tanácsost nevezte ki, aki állását 1895. jan. 1-jén foglalta el.

1895

1895. február 23. A könyvtár megindította *A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának címjegyzéke. Catalogus Bibliothecae Musei Nationalis Hungarici* c. sorozatot, amely az egyes gyűjtemények katalógusát adta közre. Elsőként a Horváth Ignác által összeállított ősnymtatvány-katalógus jelent meg, amely 896 inkunábulumot írt le.

1895. február 23. Fejérpataky igazgatóőr a múzeumigazgatóhoz írott felterjesztésében kérte a *Königsbergi-töredék* megszerzését az MNM könyvtára számára. Cserébe a könyvtár 12 középkori német kódex közt egyet (esetleg többet) is hajlandó volt felajánlani.

1895. május 1. A Széchényi Könyvtár a Ludwig Rosenthal müncheni antikvárius által rendezett árverésen 1505 márkáért megszerezte az 1494-ben, magyar területen, Zengben nyomtatott glagolita misekönyv egyetlen teljes példányát. Az ószláv irodalom e ritka emléke a *Budai Krónika* és az év nélküli *Apologia Socrates* után a legrégebb nyomtatvány, amely magyar területen látott napvilágot.

1895. május 15. A Pozsonyban márc. 9-én öngyilkos lett Lanfranconi Grazioso Enea, Magyarországra települt olasz mérnök és műgyűjtő nagy értékű könyv-, metszet- és térképgyűjteményét az állam megvásárolta az örökösöktől. A főként a Dunára és a török–magyar háborúkra vonatkozó műveket tartalmazó, ritkaságokban gazdag könyvtár anyagának nagy része a Széchényi Könyvtárba került, a többi hazai közgyűjtemények között osztották szét.

1896

1896. február 4. Horvát Árpád (1820–1894) történész – Horvát István könyvtárőr fia, Szendrey Júlia második férje – mintegy 5000 bibliográfiai egységből álló könyvtárát Mészáros Károly ny. ez. honvéd törzssorvos 6000 forintért megvásárolta és a könyvtárnak adományozta azzal a kikötéssel, hogy a Széchényi Könyvtárban már meglévő könyvek példányait az Eötvös-kollégium, illetve a budapesti egyetem bölcsészkarán létesített szemináriumok könyvtárai között osszák szét.

1896. május 2. A király megnyitotta a honfoglalás ezredik évfordulójának tiszteletére a Városligetben rendezett, hat hónapig tartó millenniumi kiállítást, amelyen a könyvtárak is részt vettek, a Széchényi Könyvtár kb. 340 db nyomtatvánnyal, kézirattal és oklevéllel.

1896. szeptember Az interparlamentáris konferencia alkalmából Budapesten tartózkodó Henri La Fontaine, a belga szenátus tagja, a brüsszeli nemzetközi bibliográfiai intézet igazgatója meglátogatta a Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárát, ahol Fejérpataky László igazgatóórral és Schönherr Gyula szerkesztővel tárgyalt intézete és a magyarországi könyvtárak közötti kapcsolat kiépítéséről.

1897

1897. [az év folyamán] A könyvtár megvásárolta az első színész- emlékiratokat: Déryné naplóját 12 írott kötetben és Balay István 1820 és 1839 közt írt naplóját.

1897. január 20. Erdélyi Pál átvette Szigligeti Ede (1814–1878) drámaíró, színész, rendező, az MTA I. tagja emléktárgyait és kéziratait (köztük sűgő- és rendezőpéldányokat), amelyeket az örökösök ajándékoztak a nemzeti múzeumnak.

1897. április 25. Darnay Kálmán (1864–1945) muzeológus, régész, dunántúli földbirtokos őrizte meg és kegyeletből a Széchényi Könyvtárnak ajándékozta Kisfaludy Sándor (1772–1844) költő 2149 kötetből álló könyvtárát.

1897. nyár A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtára a bosnyák sarajevo-i országos múzeumtól csere útján megszerezte a *Círillus contra Hereticus* című Corvin-kódexet, amely 1890-ben vétel útján került a bosnyák múzeum birtokába a ragusai domonkos rendűek könyvtárából. Ezzel a múzeumi könyvtárban őrzött Corvin-kódexek száma 11-re emelkedett.

1897. negyedik negyedév Erdélyi Pál új feldolgozási rendszert vezetett be az ún. kiskéziratok feldolgozásában, amelynek révén a hagyatékok részletei, az egyes iratok, levelek is hozzáférhetővé váltak. Két nagy sorozatot hozott létre: az irodalmi levelestárat és az irodalmi analektát, amelybe a kisterjedelmű kéziratokat helyezte el.

1897. november 25. Kihirdették a november 21-én szentesített 1897. évi XLI. törvénycikket a nyomdatermékek tudományos célokra szolgáló kötelezpéldányainak beszoigáztatásáról, amely dec. 11-én lépett hatályba. Ez a törvénycikk már csekély pénzbírsággal is sújtotta a beszoigáztatás elmulasztását.

1898

1898. július 4–23. A Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége által szervezett első könyvtárnoki tanfolyamot rendezte meg a Széchényi Könyvtár 12 rendes és 3 rendkívüli hallgató részvételével. Előadók: Fejérpataky László és Schönherr Gyula (paleográfia), Kollányi Ferenc és Erdélyi Pál (bibliográfia). A tanfolyam szervezője Fejérpataky László volt. – Ezzel indult meg a hazai könyvtárosképzés. (1913-ig további hat tanfolyamot rendeztek.)

1898. szeptember 30. – október 1. Nemzetközi tanácskozást rendeztek a svájci Sankt-Gallenben a kéziratok és oklevelek állományvédelméről, a könyv- és kézirat-restaurálásról és -konzerválásról, amelyen Magyarországot Fejérpataky László képviselte. A konferencia után a Vatikánban laboratóriumot állítottak fel a kutatások folytatására, amelyhez a magyar kormány is hozzájárult.

1898. október 15. A Széchényi Országos Könyvtár az 1898. szept. 1-jén vásárolt amerikai, Hammond típusú írógép használatára napidíjasként alkalmazta Tóth Erzsébetet, a könyvtár első női munkatársát.

1899

1899. [az év folyamán] Heymann Ottó magyar származású kairói orvos ajándékként két egyiptomi papirusz-töredék került a Kézirattárba, amelyek a *Halottak Könyvéből* (a halottak számára készült vallásos szövegek gyűjteményéből) vett idézeteket tartalmaznak. Az egyik az i. e. XVI–XI. századból, a másik a III–II. századból maradt fenn. Ezek a Széchényi Könyvtár máig legrégebbi darabjai.

1899. február 14. Arany László özvegye, Szalay Gizella, férje óhajtásának megfelelően a MNM Könyvtára kézirattárának ajándékozta Arany János *Toldi-trilógiája* és *Buda halála* c. műveinek három, félbőr kötetbe kötött eredeti kéziratát.

1899. április 21. A körmöcbányai ferences kolostor könyvtárában rábukkantak a Krakkóban, 1533-ban nyomtatott Murmellius-féle latin–német–magyar szótár (*Lexicon Joannis Murmellii*) egy példányára, amelyet Hunka Emmanuel, a rendtartomány főnöke a Széchényi Könyvtárnak ajándékozott. A szótár a magyar nyelvemlékek sorában a 4. helyet foglalta el.

1899. május 8. A magyar kormány a bonni Cohen antikváriumtól 25 790 márkáért megvásárolta a Posonyi Sándor magyar származású bécsi gyűjtő Európa-szerte ismert, több mint 60 ezer darabból álló kéziratgyűjteményének magyar vonatkozású részét (mintegy négyezer darab kéziratot) két hazai gyűjtemény, az Országos Levéltár és a Magyar Nemzeti Múzeum részére. A Széchényi Könyvtárba pl. Pulszky Ferenc volt múzeumigazgató levelezése, Haydn, Beethoven, Liszt Ferenc levelei és eredeti hangjegykéziratok kerültek 1900-ban.

1899. október 4. Fejérpataky László olvasóterem építését szorgalmazta: egy nagy olvasóterem és a vele kapcsolatos dolgozóhelyiségek céljára a múzeum épületében lévő belső udvar beépítését javasolta.

1900

1900. [az év folyamán] Vétel útján végleg a kézirattár tulajdonába került Petőfi Sándor hat darab, költeményeket tartalmazó, eredeti kézírata, amelyeket a múzeum 1893 óta letétképpen őrzött.

1900. [az év folyamán] Az OSZK-ba került a szomolnoki német műkedvelő színtársulat teljes írott és nyomtatott forrásanyaga. Ez volt az első ilyen jellegű színházi anyag: egy színház összes irata, könyv- és kottatára.

1900. március A párizsi nemzetközi kiállításon a magyar történelmi pavilonban az MNM Könyvtárának anyagából 8 oklevél, 5 kézirat és 37 nyomtatvány, az iparművészeti csoportban 48 könyv (a XIX. század végi magyarországi könyvkötészet jellemző darabjai) volt kiállítva.

1900. március 23. 69. életévében Budapesten elhunyt Majláth Béla történész, az MTA tagja, ny. könyvtárőr, aki 1879-től 1893-ig állt a Széchényi Országos Könyvtár élén.

1900. június 1. – augusztus közepe A vallás- és közoktatásügyi miniszter jóváhagyásával a Széchényi Országos Könyvtár nyomtatványi osztályán az 1876-ban befejezett nagy rendezés utáni első nagy állományellenőrzést tartották. A revízió megállapítása szerint az állomány kisebb, mint amekkorát az 1885. évi országos statisztikában szerepeltettek. A 357 687 darabot kitevő állományból (amelyből 178 578 kötet volt a müncheni szakrendszer 123 szakában repertorizálva és cédulázva) 1331 darab hiányzott; ez a teljes állomány 0,76 százaléka.

1900. december 17. Fejérpataky László újból felvetette a *Königsbergi töredék* megszerzését, amit már 1895-ben is megkíséreltek. Schwenke könyvtárigazgató 10 ezer márkát kért a nyelvemlékéért, de az OSZK az 1895-ben kilátásba helyezett 1800–2000 márkányi értékben porosz részről kijelölendő cseretárgyakat ajánlott. (Fejérpataky a kérést megismételte 1906. május 12-én.)

1901

1901. [az év folyamán] Egressy Gábor irodalmi hagyatékát (levelezés, okiratok, jegyzetek, művészeti könyvek és törökországi naplójának kézírata) vásárolta meg a könyvtár a színművész fiától, Egressy Ákostól, a Nemzeti Színház tagjától. Ezzel megkezdődött a színészek teljes hagyatékának elhelyezése az OSZK-ban.

1901. december 12. A Közalapítványi Kir. Ügyigazgatóság fáradozása nyomán Gyurikovits Ferenc több ezer kötetből álló, jelentős mennyiségű, az 1830–1840-es évekből való magyar nyomtatványt és sok ausztriai nyomtatványt tartalmazó könyvtárát – az örökgyó másnemű intézkedésének dacára, az örökösök hozzájárulásával – sikerült a MNM számára megszerezni. A hagyatékban jelentős számban voltak Gyurikovits György (1780–1848) kézíratai, amelyek a történetírónak már 1872-ben megvásárolt kéziratgyűjteményét tették teljessé.

1902

1902. április 21. Fejérpataky László a könyvtári nagyterem karzatára vonatkozó javaslatával elkezdődtek az év folyamán a könyvtár helyiségeiben zajló átalakítási és bútorozási műveletek: öt nagy terem új padlót kapott (ezzel befejeződött a könyvtár összes helyiségeinek új padlózása). A könyvtár nagytermében karzat épült. A hírlapkönyvtár részére egy megfelelő raktári helyiséget rendeztek be, amelyben a pincében tárolt, romló állagú duplumokat, a külföldi hírlapokat, valamint a ritkán használt anyagot helyezték el. Mindezek ideig-óráig segítettek a helyszükén.

1902. április 24. Delhaes István (1845–1902) restaurátor végrendeletileg Magyarországra hagyta gyűjteményeit (egyiptomi régiségek, metszetek, rajzok), amelyekből a Széchényi Könyvtár állományába 381 kötet került.

1902. május 20. Fejérpataky László rendkívüli dotációt kért arra, hogy a Varjú Elemér-féle, még 1899-ben vételre felajánlott 614 kötetes, heraldikai, paleográfiai és művelődéstörténeti tárgyú szakkönyvtárat 7000 koronáért megvehesse a Széchényi Könyvtár. (A vételár a könyvtár 13 ezer korona évi gyarapítási keretének több mint a felét elvitte volna.) A Varjú-könyvtár megvásárlására az év végén került sor.

1902. november Megjelent *A Magyar Nemzeti Múzeum múltja és jelene* c. jubileumi emlékkönyv, amelyből a Széchényi Országos Könyvtárra vonatkozó részt különnyomatban is kiadták.

1902. november 25–27. A Magyar Nemzeti Múzeum és a Széchényi Országos Könyvtár fennállásának századik évfordulójára rendezett ünnepségsorozat: *Nov. 25-én* Szalay Imre múzeumigazgató estélyt adott a Nemzeti Múzeumban. *Nov. 26-án* megkoszorúzták József nádor József téri szobrát. A múzeumban tartott díszgyűlés keretében a múzeumkertben leleplezték gróf Széchényi Ferenc alapító szobrát, Istók János szobrász alkotását. Az ünnepség után díszebédet adtak a Hungária szállóban. *Nov. 27-én* megnyitották a Széchényi Könyvtár történeti és irodalomtörténeti kiállítását. 26-án a Nemzeti Színházban, 27-én az Operaházban tartottak díszelőadást.

1902. november 27. A Magyar Nemzeti Múzeum fennállásának száz éves jubileuma alkalmából a király Szalay Imre múzeumigazgatónak a Szent István-rend kiskeresztjét, dr. Fejérpataky László könyvtárigazgatónak a harmadosztályú vaskorona-rendet adományozta.

1903

1903. március 5. Bethlen Anna grófnő a könyvtárnak ajándékozta Leiningen-Westerburg Károly honvédtábornok naplóját, leveleit és egyéb írásait, amelyek a testvérétől, Leiningen-Westerburg Ármintól maradtak rá. A könyvtár a kicsi, de nagyértékű gyűjteményt 1903 novemberében vette át.

1903. március 13. A könyvtár a minisztérium anyagi támogatásával 10 ezer forintért megvásárolta dr. Hajnik Imre (1840–1901) jogász, akadémikus, egyetemi tanár mintegy 5000 kötetből álló, értékes jogi szakkönyvtárát. A többes példánynak bizonyult köteteket 1907 novemberében a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége megvette a könyvtártól, és vidéki könyvtárak között osztotta szét.

1903. május 3. Kisfaludy Zs. Lajos taápi plébános ajándékként Kisfaludy Sándor több eredeti kézírata, kézírati töredéke, önéletrajzi jegyzete került a Kézirattárba, köztük a *Himfy szerelme* eredeti kézírata.

1903. december 5. Hodinka Antal levélben értesítette a múzeumot, hogy az általa összegyűjtött szláv templomi kéziratokat és ősnymtatványokat, amelyeket a régi munkácsi egyházmegye történetének tanulmányozása és az erre vonatkozó iratok kutatása közben az egyes görög katolikus egyházaktól részint vétel útján, részint ajándékképpen megszerzett, a Nemzeti Múzeum Könyvtárában kívánja elhelyezni. Melich János segédőr dec. 12-én Bécsben vette át a gyűjteményt.

1904

1904. március 21. A könyvtár vétel útján, 20 ezer koronaért megszerezte Erkel Ferenc zeneirodalmi hagyatékát és levelezését a zeneszerző fiaitól. A hagyatékkal többek között a *Himnusz* partitúrájának pályázati példánya és a *Szózat* addig ismeretlen megzenesítésének kottája került a könyvtárba. *Május 26-án* Erkel Lajos és István értékes iratokkal és levelekkel (180 tétel, 92 darab) egészítette ki a hagyatékot. – A gyűjtemény rendezésekor "Musica" címen egy új kézírattári szakcsoportot hoztak létre, ahová a Kézirattár egyéb zenei, illetve zenei vonatkozású anyagát is áttették.

1904. szeptember 21. Az 1875-ben betiltott Matica slovenská Túrócszentmártonban helyben hagyott gyűjteményéből 29 623 kötetet, majd 1907-ben még 245 darabot a Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Országos Könyvtárába szállítottak, ahonnan 1941–1942-ben 12 710 kötetet visszajuttattak a Maticának.

1904. október 3. Életbe lépett a Széchényi Országos Könyvtár olvasótermének okt. 1-jén elfogadott új szabályzata: az olvasóterem hétköznap reggel 9-től délután 4-ig, szombaton délután 1-ig tart nyitva. Ezzel az addigi négy óra helyett naponként hét órára nőtt a nyitvatartási idő.

1904. október 6. Szent-Ivány Zoltán (1844–1916) cs. és kir. kamarás a Széchényi Könyvtárnak ajándékozta kb. 65 ezer személy gyászjelentését tartalmazó gyűjteményét (kb. 80 ezer gyászjelentés a duplumokkal együtt). A gyűjteményt a levéltári osztályban, külön csoportként állították fel, egyesítve a könyvtár eddigi anyagával.

1905

1905. január 15. Kollányi Ferenc megírta az előszót *A Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Országos Könyvtára, 1802–1902* c. munkájának első kötetéhez, amely az alapító Széchényi Ferencnek 1820-ban bekövetkezett haláláig tárgyalja a könyvtár múltját. A mű – amelyet folytatásokban már közölt a *Magyar Könyvszemle* – ebben az évben megjelent a könyvtár kiadásában.

1905. március 13. A Nagylucsei Orbán püspök, Mátyás király kincstartója számára készített 15. századi díszes kódex, egy Psalterium került vétel útján, 6500 márkáért a könyvtár tulajdonába Ludwig Rosenthal müncheni antikvárius készletéből.

1905. július 11. – augusztus 31. Megkezdődött a könyvtár nyomtatványi osztályán az általános revízió, a második az ötévenkénti tervezett állomány-ellenőrzések közül. A feldolgozott állomány 205 171 kötet, a külön felállított könyvtárakban lévő kötetek és az aprónyomtatványok darabszáma 273 368; vagyis a nyomtatványi osztályhoz tartozó darabok száma 478 539 volt. Az 1900-ban lefolyt revízió óta a gyarapodás 120 852 db. Az ellenőrzés során az állomány 0,81 százaléka hiányzott (1673 db), ami azonban annak is betudható, hogy a revízió alatt sem szüneteltették az olvasószolgálatot. A tényleges hiányt Fejérvapatak 0,27 százalékra becsülte.

1905. november 15. Emich Gusztáv (1847–1911) könyvkiadó, zoológus országos híró gyűjteményéből hét középkori kéziratot vásárolt a könyvtárának, 1906-tól két részletben folyósítandó 20 ezer koronáért. A kéziratok legbecsesebb darabja a *Commentum Rhetoricorum Victorini* c. hártakódex, amely eredetileg Vitéz János tulajdonában volt, később Mátyás király könyvtárába került. Ez lett a könyvtár tizenkettedik corvinája.

1906

1906. április 30. E napon kelt az átvételi elismervény azokról a könyvekről, amelyek néhai Ráth György (1828–1905) ajándékozási okirata értelmében az ő könyvtárából, valamint az MTA másodpéldányaiból a Széchényi Országos Könyvtárba kerültek.

1906. június 22. Az akadémiák nemzetközi szövetsége javaslatára a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium véleményt kért az Széchényi Országos Könyvtárnak a nemzetközi közkönyvtári könyvkölcsönzésben való részvételének lehetőségéről. A leiratra adott válaszban Fejérpataky igazgató a könyvtár részvételét támogatta, annál is inkább, mivel a külföldi gyűjtemények, különösen a németországi könyvtárak eddig is készséggel bocsátották anyagukat a Széchényi Könyvtár rendelkezésére.

1907

1907. [az év folyamán] Szalay Imre múzeumigazgató terjedelmes, *A Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményeinek méltó elhelyezése* című emlékiratában hívta fel a kormány figyelmét a múzeumi építkezés szükségességére. Ebben három vagylagos javaslatot tett a múzeum bővítésére: az épület szárnyakkal való kitoldása, a természetrajzi múzeumnak az állatkertben tervezett létesítése, illetve egy második nemzeti múzeumi palota emelése az Esterházy utcai telkeken a Nemzeti Lovarda telkének és az Esterházy-palotának a megvásárlása után. (Az 1908. évi költségvetésben a természetrajzi múzeum építkezésére első részletként 500 ezer koronát irányoztak elő, az építkezésből azonban nem lett semmi. – Szalay vetette fel elsőként, hogy a könyvtárban a fából készített, célszerűtlen állványzat helyett vasállványzatot kellene építtetni.)

1907. február 25. Szabadkán elérvették Gaál Ferenc zeneszerző hagyatékát. Az árverésen a Széchényi Könyvtár értékes zenei kéziratokat, régi magyar zenei nyomtatványokat, köztük több ritka Liszt-kiadást szerzett meg. Szabadka városa a kiválasztott dokumentumokat ajándékként adta át a nemzeti könyvtárnak.

1907. március 8. Glück Frigyes (1858–1931), a budapesti Pannonia Szálló tulajdonosa a Széchényi Könyvtárnak ajándékozott 14 db, az 1848–49-es szabadságharcra és az azt követő évekre vonatkozó, nagy fontosságú iratot. Az iratok között Kossuth Lajostól, gr. Bathhyány Kázmértól, Haynautól, Bachtól származó kéziratok és levelek voltak.

1907. augusztus 4. I. Ferenc József császár és király Fejérpataky László könyvtárigazgatónak, egyetemi nyilvános rendes tanárnak a könyvtár felvirágoztatása körül szerzett érdemei elismeréseként a magyar királyi udvari tanácsos címet díjmentesen adományozta.

1907. augusztus 5. A m. kir. Országos Levéltár egy régi könyvtáblából kiáztatott régi magyar nyomtatványlapokat (*Rudimenta linguae Latinae* és *Keresztyén Catechismus 1668*), valamint levéltári rendezések alkalmával előkerült néhány darab hártakézirat-töredéket adott át a Széchényi Könyvtárnak.

1908

1908. január 5. A Magyar Tudományos Akadémia azt javasolta a VKM-nek, hogy a nemzeti bibliográfiai munkálatokat a Széchényi Könyvtár végezze. Fejérpataky László a tervvel egyetértett, a magyar nemzeti bibliográfia rendszerének kiépítését nemzeti könyvtári feladatnak tartotta, s egy bibliográfiai irodát javasolt a könyvtárban felállítani. (Anyagiak hiányában a terv nem valósult meg.)

1908. március 30. Andor Béláné 74 kéziratot ajánlott vételre a könyvtárnak Orlay-Petrich Soma festőművész hagyatékából, amelyek közül 16 db közvetlenül Petőfi Sándortól ered vagy rá vonatkozó ereklye. A könyvtár 4000 koronát ajánlott a kéziratokért (ebből 3500 koronára becsülték a Petőfivel kapcsolatos kéziratokat).

1909

1909. [az év folyamán] Újabb szervezeti és szolgálati szabályzat készült, de hivatalos kiadására nem került sor. Mivel az 1898 óta bevezetett, ügyrendi jellegű változásokat tartalmazta, a könyvtár működésére vonatkozó utolsó összefoglaló jellegű szabályozásnak tekinthető az első világháború végéig terjedő időszakban. Ebben a szabályzatban rögzítették először a könyvtár nevét a ma is használatos formában: Országos Széchényi Könyvtár (a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtára), de a névhasználat továbbra is ingadozó maradt. A könyvtár szervezeti felépítésében ez a szabályzat-tervezet nem hozott változást.

1909. szeptember 13. A minisztérium hivatali vizsgálóbizottságot küldött ki a könyvtárba, mivel a kéziratár egyik munkatársa több éven keresztül a könyvtárból ellopott kéziratokat megbízottai révén a könyvtárral újból megvásároltatta. A múzeum igazgatósága rendőrségi feljelentést tett, a tisztviselő a felelősségre vonás vállalása helyett szept. 5-én öngyilkos lett.

1909. november 30. Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter leiratot intézett Fejérpataky László könyvtárigazgatóhoz arról, hogy az Országos Széchényi Könyvtár új épületének a helyét a Dunaparton, az Országház és a Margit-híd között, az V. ker., Rudolf rakpart – Balaton utca – Személynök utca – Klotild utca által határolt telken jelölte ki. Fejérpatakyt – aki a területet könyvtári célra alkalmatlannak tartotta – építészeti szakemberekkel együtt bécsi és berlini tanulmányútra küldte, és elrendelte, hogy haladéktalanul készüljön el az új könyvtár építési programja. – Dec. 14-én elkészült az építési program első változata, ám a Wekerle-kormány bukása után az építkezés lekerült a napirendről, bár 1910 első napjaiban a tervpályázati hirdetmény még elkészült.

1909. december 8. Fejérpataky László igazgatóőr és Havran Dániel múzeumi őr Pozsonyban Thaly Kálmán (1839–1909) politikus, történész, költő, az MTA tagja végrendeletének megfelelően az örökgyógyó könyvtárból értékes könyveket és iratokat válogatott ki, s ennek révén egyebek mellett több RMK-kötettel, valamint a *Nova Posoniensia* 1721–1722. évi számaival gyarapodott az állomány.

1910

1910. [az év folyamán] Megkezdődött a térképek új rendszerű, a sajátosságaikat figyelembe vevő feldolgozása. Felmerült önálló alosztály létesítése a Nyomatványok osztályán belül, de a szervezeti elkülönítésre még nem került sor.

1910. március 18. A Magyar Nemzeti Múzeum munkatársai házi ünnepség keretében köszöntötték 80. születésnapján id. Szinnye Józsefet.

1911

1911. [az év folyamán] Feleky Károlynak köszönhetően ettől az évtől kezdve csaknem hiánytalanul eljutottak a könyvtárba az amerikai magyar sajtó termékei.

1911. március 14. Gyulai Fodor Dánielné édesapjának, Gyulai Pálnak hagyatékát ajánlotta megvételre a nemzeti múzeumnak. A hagyatékkal értékes irodalmi leveleket (973 db), kéziratokat és Petőfi-ereklyéket vásárolt meg a könyvtár 10 947 korona értékben. A vételárát négy részletben, 1912 júliusáig törlesztette.

1911. július–augusztus A nyomtatványtárban 1910-ben esedékes, de pénzhiány miatt akkor elmaradt, s 1911-ben végrehajtott harmadik állományrevízió során megállapított állományadat: könyvtárilag 273 149 kötet könyv volt feldolgozva. A könyvektől eltérően kezelt anyag és az aprónyomatványok mennyisége kb. 210 000 db.

1911. augusztus 28. A VKM megvásárolta Jókai Mór hagyatékát oly módon, hogy a kéziratok és irodalmi levelek a Széchényi Könyvtárba, a képek a Szépművészeti Múzeumba, a többi anyag (könyvtár, díszalbumok, díszlevelek, üdvözlő iratok, bútorok, emléktárgyakat, dolgozószobájának egész berendezése) a Petőfi-ház Jókai emlékmúzeumába kerültek. (A hagyaték 1912-ben került a könyvtárba, az emlékszobát 1912. márc. 14-én nyitották meg.)

1911. november 1. A Magyar Nemzeti Múzeum néprajzi gyűjteményéből gyakornoki minőségben az Országos Széchényi Könyvtárba került át dr. Hoffmann Mária (1917-től: Rédey Tivadarné) író, irodalomtörténész, műfordító. Könyvtárosi beosztásban ő volt az OSZK első női alkalmazottja.

1911. december 23. Gróf Zichy Nándor közvetítésével az OSZK-ba került a grófi család dunaadonyi könyvtárának tekintélyes része olyan rendeltetéssel, hogy abból a könyvtár szabadon válogassa ki az állományából hiányzó műveket. A 14 ládányi anyag nagy részét a könyvtár állományába vette.

1912

1912. március 27. Dr. Falk Ernő belügyminiszteri titkár vételre ajánlotta fel néhai atyja, dr. Falk Miksa országgyűlési képviselőnek, a *Pester Lloyd* főszerkesztőjének hátrahagyott leveleit és iratait. A 2310 darabból álló gyűjteményt – köztük Eötvös József és Kemény Zsigmond levelei – a könyvtár 25 ezer koronára értékelte, de a VKM a vételárat nem tudta az 1913. évi költségvetésbe beilleszteni, ezért azt a könyvtár évi dotációjából kellett fedezni. A könyvtár kérte a vételár leszállítását 20 ezer koronára, több éven át tartó részletfizetéssel.

1912. augusztus 1. A Hírlaptár részére kibérelték az Erzsébet Népakadémia Szenkirályi u. 7. sz. a. épülete udvari toldaléképületének földszintjét és pincehelyiségeit a kevésbé használt hírlapanyag és a könyvtári duplumainak elhelyezésére. – Az átköltöztetés az év végéig lezajlott. Ezzel kezdődött meg a könyvtár anyagának a súlyos helyhiány miatti kitelepítése a múzeumpalotából.

1913

1913. január 13. Erkel Róza felajánlotta a könyvtárnak nagyapja, Erkel Ferenc öt operájának eredeti partitúráját. A könyvtár 9000 koronát ajánlott a kottákért, amelyek teljessé tették a zeneszerzőnek a zenei gyűjteményben őrzött szellemi hagyatékát.

1913. február 8. Egy szerencsés véletlen folytán, a Széchényi Könyvtárban 1886. július és 1888. május között dolgozott könyvtári szolga, Losonczy Károly hagyatékából a könyvtár nyilvántartásában szereplő, de régóta elveszettnek hitt, 736 darab könyv került elő. Ebben az anyagban voltak azok a kódexek, amelyek miatt az ún. Csontos-ügy 1892-ben kirobbant, illetve az 1893-as vizsgálatban megállapított hiányok is (pl. Heltai Hálója, a Thuróczy-krónika brünni kiadása, a Galeotto-kódex).

1913. harmadik negyedév A könyvtár a Kézirattár számára 17 025 koronáért megvásárolta Madách Imre irodalmi hagyatékát, a költő összes művének eredeti kéziratát *Az ember tragédiája* kéziratának kivételével. Ekkor került a könyvtárba Madách Imre könyvtára is.

1913. augusztus 9. 84. életévében elhunyt id. Szinnyi József osztályigazgató, bibliográfus, az MTA levelező tagja, az Országos Hírlapkönyvtár megszervezője, majd annak az Országos Széchényi Könyvtárba kerülésétől, 1888-tól a hírlaposztály igazgatója, a *Magyar írók élete és munkái* című hatalmas biobibliográfia szerzője, a Magyarországon megjelenő hírlapok jegyzékének 1873 és 1913 közötti összeállítója.

1914

1914. július 29. Bártfai Szabó László, a Levéltári osztály vezetője a háború kitörése után azonnal bevonult katonai szolgálatra, és 1918. november 15-ig tényleges katonai szolgálatot teljesített.

1914. negyedik negyedév Német példára világháborús különgyűjteményt hoztak létre az OSZK-ban. Ez 1914–15-ben szervezetileg a Levéltári osztályhoz tartozott, 1916–1920 között önálló osztályként működött, majd 1920-ban beolvadt a Nyomtatványtárba.

1915

1915. [az év folyamán] Almásy Pál (1818–1882) politikus, nagybirtokos több mint 4000 kötet könyvet és csaknem 14 500 kéziratot, köztük sok hungarikumot tartalmazó könyvtára az örökösök lemondása folytán bírósági végzéssel került az OSZK-ba.

1915. május 10. Értekezletet rendeztek a Folklore Fellows néphagyományt kutató nemzetközi tudományos szövetség magyar osztályának tevékenységéről és teendőiről. A szervezet feladata a hazai néphagyomány emlékeinek összegyűjtése volt. Mivel az egyesület magyar osztályának elnöke dr. Sebestyén Gyula igazgatóőr volt, a munkát az OSZK mellett szervezték meg.

1915. május 28. Galíciában elesett a fronton dr. Hupka Ödön gyakornok, aki 1912. jún. 12. óta dolgozott az OSZK-ban. Ő volt az intézmény egyetlen hősi halottja az első világháborúban.

1915. június 9. A szokásos nyári zárva tartás helyett Fejérpataky László javaslatára „a közönség hangulatának megnyugtatása, a könyvtári szolgálat különben is zavartalan menete, továbbá és főképpen a látogatók számának állandó volta” miatt a háború idejére az OSZK olvasóterme a két nyári hónapban is nyitva volt.

1916

1916. február 4. Az uralkodó nyugalomba helyezte báró Szalay Imrét, a Magyar Nemzeti Múzeum 22 évig volt igazgatóját.

1916. március 1. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium a múzeum igazgatását dr. Fejérpataky Lászlóra, az Országos Széchényi Könyvtár igazgatójára ruházta. Fejérpataky a múzeumi főigazgatói állást csak megbízatásként vállalta el, és továbbra is megtartotta az OSZK osztályainak együttes fővezetését. A könyvtár két részre oszlott: a levéltári osztály és a kéziratár vezetésével Sebestyén Gyulát, a nyomtatványok tára és a hírlaptár vezetésével Melich Jánost bízta meg a miniszter.

1916. június 5. – szeptember vége Havran Dániel igazgatóőr vezetésével és rendkívüli munkaerő felhasználásával rendezték Révay Ferenc hagyatékát és id. Szinnyei Józsefnek vétel útján az OSZK-ba került könyvtárát a Nyomtatványi osztályon. Báró Révay Ferenc (1835–1916) főispán, gyűjtő és mecénás az OSZK-ra hagyta mintegy 4000 kötetes könyvtárát, amelyben legnagyobb számban az ókor történetére és irodalmára vonatkozó művek és klasszikus auktorok művei és útleírásai voltak. Szinnyei József könyvtárából 1867 aprónyomtatvány és számos színlap került az OSZK-ba.

1916. június 19. Fejérpataky múzeumi igazgatóhelyettes az OSZK vezetésével – az osztályigazgatói állás betöltéséig – dr. Melich János igazgatóőrt bízta meg.

1917

1917. április 1. Az e napon megjelent hírlapok közölték a székesfőváros felhívását az esetleges repülő támadások elleni védekezésre. Fejérpataky ez alapján felkérte az osztályok vezetőit, hogy az osztályok biztonságára fokozott gondot fordítsanak, az ablaktáblákat éjszakára, valamint nappali támadás idején gondosan zárják be. Kívánatosnak tartotta, hogy a legértékesebb gyűjteményi darabokat a múzeumi épület földszintjén helyezték el. A múzeumépület körüli világítás szükség esetén való eloltásáról is intézkedett.

1917. november 20. Haraszi Emil egyetemi magántanár, községi főreáliskolai rendes tanár a Magyar Nemzeti Múzeum kérésére a székesfővárostól az 1917/1918. tanév tartamára szabadságot nyert, miután a Múzeum igazgatója felkérte, hogy a könyvtár anyagának tanulmányozása után tegyen részletes javaslatot a Magyar Nemzeti Múzeum keretében létesítendő zenei könyvtár felállítására. Haraszi *1918. okt. 10-én* benyújtott jelentésében lényegében megismételte 1916-os javaslatát, amelyben a Nemzeti Múzeum egyik osztályának keretében "Országos Magyar Zenei Könyvtár és Gyűjtemény" felállítását javasolta. (Haraszi Emil kapcsolata 1919-ben megszűnt a Múzeummal, miután a Nemzeti Zenede élére került.)

1918

1918. február Korlátozni kellett a vidékre és külföldre irányuló távkölcsonzéseket a háborús viszonyok és a postai (vasúti) szállítások nehézségei miatt: vidékre egyszerre háromnál több könyvet nem lehetett kölcsönözni, és csak olyanokat, amelyek könnyen pótolhatók; hadműveleti területre tilos volt könyvet küldeni. Szeptembertől vidékre magánembernek egyáltalán nem, intézményeknek is csak egészen kivételes esetben lehetett könyvet küldeni.

1918. március 25. A Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsa véleményezés céljából átíratot intézett a könyvtárhoz Gulyás Pál 1917-ben közzétett nemzeti bibliográfiai koncepciójával kapcsolatban. Melich János osztályigazgató a javaslattal egyetértve kifejtette, hogy a nemzeti bibliográfiai munkálatok csakis a Széchényi Könyvtárban, a kötelespéldányok alapján végezhetők/végzendők, de megfelelő helyiség, személyzet és pénz kell hozzá. [Ezek hiányában a koncepció nem valósult meg.]

1918. április 1. Melich János a feldolgozó munkában egy új munkaállomást szervezett a különlegesen értékes művek (hazai és külföldi ösnyomtatványok, RMK-művek, 16–18. századi aprónyomtatványok, magyar írók első kiadású művei – editio princepsok) kezelésére és katalogizálására. Az új munkakör betöltésére Madarassy László könyvtári segédőr vállalkozott.

1919

1919. február 17. A fővárosi központi lakáshivatal határozatot hozott a múzeum által a Szentkirályi u. 7. szám alatt bérelt helyiségek "elrekvirálására", és az ott elhelyezett hírlaptári anyag részére az Esterházy utca 26. szám alatti Festetics-palota istállóját és egyéb helyiségeit jelölte ki. A könyvtár az istállót bepolcoztatta, kialakított mellette egy dolgozószobát, valamint az épület első emeletén kapott három helyiséget is átalakíttatta. A hírlaptári anyag átköltöztetése ápr. 1-jén kezdődött meg.

1919. március 13. A Nyugat kiadóhivatala tizenöt Ady-, egy Ignotus- és egy Kosztolányi-kéziratot adományozott a könyvtárnak.

1919. május 3. A Magyar Nemzeti Múzeum igazgatójának körrendelete: Miután Budapest hadművelleti terület és minden csoportosulás be van tiltva, az MNM gyűjteménytárai, a könyvtárat is beleértve, további intézkedésig zárva lesznek. A könyvtár e napon 13 órakor bezárta olvasótermét. Az igazgatóság irodájában naponként du. 1-6 óráig ügyeleti szolgálatot tartottak fenn.

1919. május 15. A Közoktatásügyi Népbiztosság 33.K.N. számú rendelete értelmében elrendelték a nemzeti múzeumi, az akadémiai és az egyetemi könyvtár, valamint a hozzájuk hasonló kultúrintézetek levéltárainak egyesítését az Országos Levéltárral. A nagy vitát kiváltó rendelet végrehajtására nem került sor, tehát az anyag a helyén maradt, de a Levéltár létszámába helyezték át Bártfai Szabó Lászlót, Jakubovich Emilt, Tóth Lászlót és Madarassy Lászlót.

1919. május 17. A közoktatásügyi népbiztos 179/1919.VIII.3. sz. határozata értelmében a Széchényi Országos Könyvtárt kiszakították a múzeum egységéből, és a könyvtár feletti rendelkezési jogot a közoktatásügyi politikai megbízottaknak adták át.

1919. május 19. Dr. Sebestyén Gyula igazgatót és dr. Róheim Géza szakdíjnokot a néprajzi osztályra helyezték át, így a könyvtár kézirattára vezető nélkül maradt. A Magyar Nemzeti Múzeum igazgatója Melich Jánosra bízta a kézirattár vezetését is, míg az egész könyvtár fővezetését fenntartotta magának.

1919. június 18. A Közoktatásügyi Népbiztosság Fejérpataky Lászlót felmentette a Magyar Nemzeti Múzeumi főigazgatói állásától, de meghagyták a könyvtár fővezetőjének. A múzeum élére jún. 21-én Czakó Elemér miniszteri tanácsost nevezték ki.

1919. július 16. Megjelent a Közoktatásügyi Népbiztosság 60.K.N. sz. rendelete a kötelespéldányok reformja ügyében. E szerint minden nyomdai terméket négy példányban kell beszolgáltatni a Széchényi Könyvtárba.

1919. augusztus 5. A VKM e napon kelt rendelete hatályon kívül helyezte a Tanácsköztársaság idején, a hatáskörébe tartozó területeken hozott valamennyi rendeletet.

1919. augusztus 6. A múzeum vezetői írásbeli beadványban kérték gyűjteményeik védelmét az antanthatalmak magyarországi képviselőitől. Az angol és az amerikai misszió segítséget ígért.

1919. augusztus 8. Imre Sándor ügyvivő közoktatásügyi miniszter feloszlatta az MNM átszervezésére létrehozott, Kenczler Hugó vezetése alatt álló "likvidáló" bizottságot, és elrendelte, hogy a múzeum egész szervezete a márc. 21-ét megelőző állapotba kerüljön. Hatálytalanította a márc. 21. és aug. 1. között történt személyi változtatásokat. Dr. Fejérpataky Lászlót is visszahelyezte a Múzeum főigazgatói állásába, de szolgálatátételre a mellé kirendelt dr. Czakó Elemér min. tanácsost meghagyta posztján.

1919. augusztus 16. A fővárost augusztus 4-én megszálló román katonaság katonai őrseget állított a múzeum kapujába, hogy onnan semmit se lehessen kivinni.

1919. augusztus 22. A Magyar Népköztársaság kormánya aug. 9-i rendeletével kiviteli engedélyhez kötötte az országban őrzött muzeális értékek – köztük a kéziratok, nyomtatványok, oklevelek – külföldre szállítását. A könyvtári dokumentumok kivitelének szakmai véleményezésével az OSZK-t bízta meg, ezzel a könyvtár hatósági feladatot kapott.

1919. augusztus 27. A román megszállók által létrehozott evakuáló bizottság három tagja azt a meghatalmazást kapta, hogy az Erdély és a Partium történetére vonatkozó műkincseket és dokumentumokat vizsgálják meg és az anyagot leltározzák, de nem szállíthattak el semmit a bizottság engedélye nélkül. (Az anyag elvitelét a románok szeptember 8-án akarták végrehajtani.)

1919. szeptember A Széchényi Könyvtár munkatársai, illetve a trianoni békeszerződés után elszakadt területeken élő magyarok segítségével Melich János kezdeményezte az elszakított területeken megjelent hungarikumok és egyéb nyomtatványok begyűjtését. (A szlovákiai begyűjtést Sikabonyi Antal már 1919-ben megkezdte. Erdélyből és a Délvidékről 1920–1921-ben ajándékozás útján jutott a könyvtár nagyobb számú nyomdatermékhez. A hungarikumok beszerzését Bécsben elsősorban Eckhart Ferenc akadémiai levelező tag, egyetemi magántanár végezte a Könyvtár számára.)

1919. szeptember 1. A nemzeti könyvtár a márc. 21. előtti szokások és szabályok szerint újra megnyílt a közönség számára.

1919. szeptember 10. A románok szeptember 8-i, hasonló célú, sikertelen fellépésük után ismét megjelentek a múzeumban és Fejérpataky főigazgató tiltakozása ellenére helyszíni szemlét tartottak a Régiségtárban, majd intézkedtek az anyag becsomagolásáról. (Minden erdélyi eredetű vagy vonatkozású és román érdekű darabot, valamint az Erdélyből vagy a románok által megszállt területekről a háború alatt a Nemzeti Múzeumba mentési célokból szállított, és ott letétként őrzött anyagot el akartak vinni a Könyvtárból és a Régiségtárból.) A magyar hatóságok részéről Czakó Elemér miniszteri tanácsos óvást emelt az eljárás ellen, a múzeum részéről Gerevich Tibor igazgatóőr pedig az olasz misszió segítségét kérte. Mombelli tábornoknak, az olasz misszió vezetőjének közbelépésére a román akció végrehajtását felfüggesztették. – A románok további próbálkozásait rövid időre megakadályozta a szept. 17-én kiadott párizsi legfelsőbb tanácsi rendelet, amelynek értelmében a múzeumból semmit sem lehetett kivinni.

1919. szeptember 20. 12 darab Corvin-kódexet a könyvtár átadott Fejérpataky Lászlónak „biztos helyre leendő szállítás céljából”.

1919. szeptember 27. Megjelent a 4680/0909.M.E. sz. rendelet "A közrendet és közbiztonságot veszélyeztető sajtótermékek beszolgáltatásáról és megsemmisítéséről". A Nemzeti Múzeum kérésére a Főkapitányság körrendeletet adott ki, amely biztosította az OSZK-nak azt a jogot, hogy a kerületi kapitányságokon összegyűjt sajtótermékek közül kiválogathassa a könyvtárnak szükségeseket. Ennek alapján Rédey Tivadar és felesége, Hoffmann Mária kb. 1000 művet válogatott ki, október közepétől pedig Borzsák István válogatott a könyvtár számára a budapesti Államrendőrség által lefoglalt újságokból.

1919. szeptember 27–30. Az antanthatalmak képviselőiből, román és magyar küldöttekből álló vegyes bizottság tárgyalásai. A könyvtárat érintő fő téma: volt-e a könyvtárnak 1916 és 1918 között romániai eredetű gyarapodása. – Az OSZK 1918-ban közvetítők útján Romániából 1200 koronáért vásárolt könyveket, de mivel állományba vételüknél gyanús körülményekre bukkantak, a könyveket félretették. A 865 tételes jegyzékbe foglalt anyagot az OSZK hajlandó volt átadni.

1919. október 3. A vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. Melich János múzeumi igazgatót, a nyomtatványi osztály vezetőjét bízta meg az Országos Széchényi Könyvtár vezetésével, mivel dr. Fejérváry László, aki 1893. dec. 24. óta volt az OSZK igazgatója, és múzeumigazgatóvá történt kinevezésekor az OSZK vezetését is megtartotta, e napon "megszűnt a Könyvtár fővezetője lenni". – Kivált a könyvtár kötelékéből dr. Sebestyén Gyula igazgató, a Kézirattár vezetője, akit megbíztak a Folklore-kutatások megszervezésével.

1919. október 5. Román követelésre kb. 850 kötetnyi, 1918-ban szabályszerű vásárlás útján az OSZK-ba került gyűjteményt adott át a könyvtár a román megszállóknak a szövetséges hatalmak képviselőjének jelenlétében. – A szövetséges hatalmak képviselőinek távozása után még aznap a román katonai parancsnok ismét megkísérelte az erdélyi múzeumokból származó, a háború alatt letétként a Múzeumba szállított anyag elszállítását. Ezt az erőteljes magyar tiltakozás megakadályozta, Harry Hill Bandholtz amerikai tábornok, a szövetségesek közös bizottságának elnöke pedig elrendelte a raktárak ajtajának lepecsételését, a kulcsaikat őrző szekrény kulcsát pedig magához vette.

1919. november 2. Melich János írásbeli dicséretben részesítette Garda Samu beosztott tanárt, aki összegyűjtötte az állományból és rendezte a térképeket. (A térképgyűjtemény szervezeti kiválasztása ekkor még nem történt meg, de a gyűjtemény rendezése az első lépés volt a jövőbeni Térképtár felé.)

1919. november 14. Miután a román őrőség november 5-én elvonult a múzeum épületéből, Bandholtz amerikai tábornok átadta a múzeum főigazgatójának az október 5-én, a könyvtár raktárainak lepecsételésekor elzárt raktárkulcsokat tartalmazó szekrény kulcsát. Intézkedésével, erélyes fellépésével a tábornok rendkívüli nemzeti kincsek Romániába hurcolását akadályozta meg.

1919. november 28. 53. életében Budapesten elhunyt dr. Todoreszku Gyula földbirtokos, bibliofil könyvgyűjtő, aki régi magyar könyvekből álló, páratlan értékű gyűjteményét az Országos Széchényi Könyvtárnak szánta. Felesége, Horváth Aranka még férje életében kapcsolatba lépett a könyvtár igazgatóságával a gyűjtemény átadása ügyében. – Todoreszku Gyula már nem érte meg kitüntetésének megjelenését a hivatalos lapban: azt, hogy a minisztertanács a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának tiszteletbeli igazgatójává nevezte ki, s neki ezen alkalomból a miniszteri tanácsos címet adományozta.

1919. december 4. Özv. Todoreszku Gyuláné Horváth Aranka bejelentette az OSZK-nak a "Dr. Todoreszku Gyula és neje Horváth Aranka Régi Magyar Könyvtára" elnevezésű gyűjtemény adományozását. Az adománylevelet 1920. jan. 6-án készítette el. – Az adomány katalógusa Akantisz Viktor összeállításában 1922-ben jelent meg *A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának Címjegyzéke* c. sorozat 7. tagjaként.

1919. december 21. Háborús jóvátételként az olasz kormány Olaszországból (Modena) származó – 1847-ben IV. Ferenc modenai nagyherceg ajándékeként Bécsbe, majd 1891-ben a Széchényi Könyvtárba került – két Corvin-kódex kiszolgáltatását kérte. A vallás- és közoktatásügyi miniszter által kinevezett javaslattevő bizottság elutasító véleménye ellenére a miniszter (muzeális és jogi szakértők, valamint a magyar békedelegáció vezetője véleménye alapján) december 31-én a két kódex átadására hozott határozatot. A kódexek visszakerültek a modenai Este-könyvtárba. (A kódexek végül 1927-ben újabb Mussolini olasz miniszterelnök „visszaajándékozása” útján jutottak ismét az OSZK tulajdonába.)

1920

1920. január 1. Az előző év végén a könyvtárban új gyűjteményt hoztak létre: ekkor kezdték el rendszeresen gyűjteni a proletárdiktatúra és az emigrációs irodalom anyagát. E naptól kezdve az anyagot külön növekedési naplóban tartották nyilván.

1920. január 1. Borzsák István vezetésével a Hírlaptár Festetics-palotában levő fiókosztályának részben a Szentkirályi utcából való átköltözés során összekeveredett, részben a feldolgozatlan, illetve tékába helyezett anyagát elkezdtek rendezni. – A munkálatok nagyobb lendületet kaptak június közepén, amikor

megkezdődtek a Hírlaptárban az ún. átszervezési munkálatok a Melich János által 1918-ban megfogalmazott, majd ez évben az új kivánalmak megfelelően módosított terv szerint. Ennek keretében Goriupp Alisz feldolgozta az 1848/1849-es hírlapgyűjteményt, befejezték a Festetics-palotában elhelyezett hírlapok rendezését, és feldolgoztak néhány addig feldolgozatlan hírlapcsoportot. A kiválogatott, rendezett és feldolgozott anyagot az anyaépületbe átszállították a Esterházy utcai, nyirkos, penészes fiókhelyiségből, ahol az elhelyezett anyag állaga napról napra romlott.

1920. január 27. és február 6. Levélváltás Melich János és Móra Ferenc, a szegedi Somogyi Könyvtár igazgatója között arról, hogy 1919 tavasza óta Móra milyen módon gyűjtötte a Szegeden megjelent nyomtatványokat az OSZK számára.

1920. február 20. Sikabonyi Antal beszámolt felvidéki gyűjtőútjáról: 153 könyvet, 3679 újságszámot, 549 plakátot, 110 aprónyomtatványt és néhány katonai iratot, propaganda célú levelező lapot és röpcédulát gyűjtött a csehek által megszállott területen.

1920. március 5. A VKM rendeletet adott ki, amellyel a SHS hadizsákmány-bizottságnak kérelmére a Szerbiából származó tárgyak kiadásához hozzájárult: A "szerb zsákmányügyi bizottság" febr. 27-i beadványában szerb eredetű, s a Magyar Nemzeti Múzeumba került muzeális tárgyakat kért vissza, s valószínűleg ellenőrizni akarta, hogy nem kerültek-e hadizsákmányként könyvek az OSZK birtokába. – A szerb bizottságnak a könyvtár egy, 451 db szerbhórvát kiadványról szóló jegyzéket adott át, de az ügynek nem volt folytatása.

1920. március 9. Horváth János egyetemi magántanár megvételre ajánlotta fel az OSZK-nak kb. 1500–1600 kötetből álló, jogi szakkönyvtárát. Az OSZK szakértője a könyvtár értékét 50-60 ezer koronára becsülte. Melich János aug. 23-i feljegyzésében javasolta a könyvtár megvételét.

1920. március 10. A VKM rendeletben szabályozta a művészet és tudomány muzeális értékű tárgyi emlékeinek az ország területéről való kivitelének engedélyezését. Az engedélyt a kijelölt illetékes állami múzeumok igazgatóinak javaslata alapján a pénzügyminiszter adta meg. A kéziratok, nyomtatványok és oklevelek terén az OSZK-t jelölték ki javaslattevő szervként. A rendelet alapján Melich János e napon felterjesztette a kivitelre szánt tárgyak szakértői szemléjének ügyrendi tervezetét. – Kádár Jolán máj. 31-én és június 2-án jelentésekben számolt be arról, hogy a rendeletet sem a vámhivatal, sem a pénzügyminisztérium nem veszi figyelembe, hanem az OSZK szakértői engedélye nélkül is engedélyezik a kivitel.

1920. április 10. A háború alatt Erdélyből a múzeumba szállított és ott letétként őrzött anyagot – a jóvátételi bizottság román kérésre hozott intézkedésének megfelelően – a könyvtár nem adhatta vissza közvetlenül jogos tulajdonosainak. A 72 ládányi állományt Aradon, jún. 21-én adták át a román hatóságoknak. Az eredeti átvételi elismervényekből 1923. július 18-án hét darabot kapott vissza a könyvtár, összesen 42 ládáról.

1920. augusztus 1. Bajza Józsefet, akit 1919. november 20-án rendeltek be szolgálattételre a Külügyminisztériumba, a könyvtár kérésére visszahelyezték az OSZK-ba, és átvette a Hírlaptár vezetését. – Az OSZK vezetősége Kereszty Istvánt megbízta az önálló zenei osztály felállításának előkészületeivel, aki e munkát 1922-ben bekövetkezett nyugdíjazásáig folytatta. (A befejezés Isoz Kálmán nevéhez fűződik.)

1920. augusztus 10. Akantisz Viktor "könyvművészeti előadói" minőségben a könyvtár szolgálatába lépett. Feladata elsősorban a Todoreszku-gyűjtemény gondozása volt.

1920. szeptember 10. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium Gazdasági Hivatal felállítását rendelte a Nemzeti Múzeumban, a gazdasági hivatali főnök teendőivel okt. 7-én Schiller Rezsőt, a múzeum másodtitkárát bízta meg, majd 1922. június 21-én kinevezte gazdasági főnökké.

1920. október 20. Könykötő műhely hoztak létre az OSZK-ban: A könyvtár előzetes szerződést kötött Kiss Erzsébettel, a Kiss-Waldemár-féle cég tulajdonosával, hogy a könyvtár helyiségeiben, gépeivel és

eszközeivel végzendő könyvkötési munkához ez a cég biztosítja a munkaerőt meg az anyagot, és méltányos árat állapít meg. – A műhely október 26-án kezdte meg működését Akantisz Viktor felügyeletével, első munkája az ősnymtatványok kötéseinek javítása volt. – A kötetet *1922 októberében* kivált a Kiss-féle cégből, és két munkatárssal a könyvtár keretében folytatta munkáját. Főként a javításokat és a kényesebb, különleges igényű kötést és restaurálást végezte, a könyvek nagyobb részét könyvkötő cégekkel köttette a könyvtár.

1921

1921. január 20. Megérkezett az OSZK-ba a Széchényiek nagycenki könyvtára – benne Széchenyi István könyvtárával –, amelyet gróf Széchényi Bertalan jan. 2-án ideiglenes letétként a nemzeti múzeum őrizetére bízott. A gyűjtemény 1937 júliusáig, eredeti helyére való visszaszállításáig maradt az OSZK-ban.

1921. február 7. Todoroszku Gyuláné a Todoroszku–Horváth-könyvtár fejlesztésére és fenntartására évi 10 000 koronát szánt e napon kelt levelében.

1921. június 27. Dr. Melich János könyvtárigazgatót a kormányzó egyetemi tanárrá nevezte ki., de a miniszter szept. 29-én az OSZK igazgatásával továbbra is megbízta.

1921. december 21. Az amerikai stanfordi egyetemen létesült Hoover War History Collection számára 2500 svájci frank értékben vásároltak az OSZK világháborús gyűjteményének duplumaiból. – Az OSZK 1922-ben lemondott a gyűjtemény további költséges fejlesztéséről, a gyűjteményt a Nyomtatványi osztályhoz csatolták, majd dokumentumfajtként beolvasztották a megfelelő gyűjteményrészekbe. Az újságkivágatokat 1924-ben eladták a Hadtörténeti Levéltárnak.

1922

1922. [az év folyamán] A könyvtár megkapta a leggazdagabb színészi hagyatékot: Rakodczay Pál színész, színigazgató, a magyar színháztörténet egyik úttörője hagyatékában színészlevelek, színlapok, fényképek mellett Rakodczay kéziratos írói hagyatéka és szerepjegyzéke is a könyvtárba került.

1922. április 18. Elkészült az első általános múzeumi rendezési terv, amely önálló természettudományi múzeum létesítését javasolta, az Állattár, továbbá az Ásvány- és Őslénytár odatelepitésével. A Múzeum körüli épület megosztva megmaradt volna a könyvtár és a történeti-régészeti gyűjtemények számára. A terv azt is tartalmazta, hogy végső esetben a könyvtár égető helyigényei számára az udvarra kellene építkezni. (A terv nem valósult meg.)

1922. szeptember 1. *Törvény nemzeti nagy közgyűjteményeink önkormányzatáról és személyzetéről* címen kihirdették az Országos Törvénytárban az 1922. évi XIX. törvénycikket, amellyel létrehozták a Magyar Gyűjteményegyetemet. A törvény a következőképpen jelölte meg a Széchényi Könyvtár helyét és nevét: "a Magyar Nemzeti Múzeum közös címébe foglalt ... Országos Széchényi Könyvtár..."

1922. november 3. Melich János könyvtárigazgató az egyetemi nyilvános rendes tanári rang elnyerése miatt lemondott igazgatói állásáról, de megbízottként december 27-ig tovább vitte az ügyeket.

1922. december 22. A lemondott Melich János helyére a kormányzó dr. Hóman Bálint történész egyetemi magántanárt, tudományegyetemi könyvtárórt nevezte ki az OSZK igazgatójává, aki hivatalát dec. 27-én foglalta el.

1922. december 30. A Magyar Nemzeti Múzeum kupolacsarnokában megnyílt az Országos Széchényi Könyvtárnak a háború utáni első kiállítása, amelyen a Petőfi-centenárium alkalmából a költő életművét mutatta be Rédey Tivadar rendezésében. A két hónapos nyitvatartás ideje alatt kevés híján 150 ezer volt a látogatók száma, és a villamosjegy áráért megvehető katalógus mind a kétszer kétezer példánya elfogyott.

1923

1923. [az év folyamán] Az év értékes gyarapodásai: a feloszlott Társadalomtudományi Társaság több mint 2700 kötetes könyvtára (hivatalból került a könyvtárba), Szalay Ágost okirat- és kézirategyűjteménye

(vásárlás az örökösöktől); báró Eötvös József kéziratos hagyatéka (a vallás- és közoktatásügyi miniszter vásárlása a könyvtár számára).

1923 eleje Központi adminisztratív osztályt szerveztek a könyvtárban, amelynek vezetője – egyetemi tanári kinevezéséig – dr. Bajza József főkönyvtárnok, majd a 2. féltől dr. Rédey Tivadar könyvtárnok volt.

1923 tavasza Dr. Holub József, aki az OSZK megbízásából részt vett a brüsszeli történeti kongresszuson, tárgyalásokat kezdeményezett a louvaini [leuveni] egyetemi könyvtárral az ott nemrég felfedezett *Ó-magyar Mária Siralom* cseréjéről.

1923. március 6. Életének 66. évében elhunyt Fejérpataky László történétíró, egyetemi tanár, az MTA tagja, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója. 1882-től az MNM levéltárnoka, 1894 és 1919 között a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának igazgatója.

1923. július 20. Szolgálattételre az OSZK-hoz rendelték be dr. Nyireő István Erzsébet-tudományegyetemi könyvtártisztet, akit Hóman Bálint megbízott, hogy a könyvtár helyzetének tanulmányozása után tegyen javaslatokat az átrendezésre. Ennek alapján ő irányította 1926–28-ban a könyvtár átszervezési munkálatait.

1923. szeptember 7. A kormányzó dr. Gulyás Pált, a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének előadóját nemzeti múzeumi főkönyvtárnokká nevezte ki, ahol a kötelezpéldány-osztály vezetését vette át a központi adminisztratív osztály vezetésével megbízott Rédey Tivadartól. Hóman a nemzeti bibliográfia szerkesztésével is megbízta az 1923. tárgyétől kezdve.

1923. december 15. Hóman Bálint lett a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója, de Lukinich Imre hivatalba lépéséig, 1924. márc. 3-ig megtartotta a Széchényi Könyvtár irányítását is, amelyet állandó helyettesei, Havran Dániel osztályigazgató és Rédey Tivadar könyvtárnok segítségével gyakorolt.

1924

1924. február 7. A kormányzó az OSZK igazgatójává dr. Lukinich Imre országos levéltári igazgatót nevezte ki, aki 1924. márc. 3-án foglalta el hivatalát.

1924. március 14. Hóman Bálint múzeumi főigazgató hozzájárult ahhoz, hogy az OSZK gondos kiválasztással duplumait értékesíthesse. Az árveréseken befolyt pénzt az OSZK gyűjteményeinek gyarapítására fordították.

1924. április 24. A világháborús gyűjteményből az újságkivágatokat az OSZK átadta a M.Kir. Hadtörténelmi Levéltárnak. Cserében 1960 ezer koronát és nyomtatott országgyűlési iratokat kapott.

1924. május 1. A könyvtárhoz febr. 1-jén áthelyezett és főkönyvtárossá minősített dr. Isoz Kálmán múzeumi főtitkár vezetésével az OSZK-ban, a könyvtár önálló részeként zenei osztály alakult. A zenei gyűjtemény szervezése a nyomtatványi és a kézirattári anyag zenei részének kiválasztásával indult meg.

1924. május 11. Az OSZK igen nagy jelentőségű, különleges érdekességű gyűjteménnyel gazdagodott. A névtelen "székely asszony" [Benczúr Gyuláné] ajándékozta a könyvtárnak *Magyar Asszonyok Könyvtára* nevű gyűjteményét, amelyben a nagyszámú hungarikum mellett a nyugati irodalmakból is nagy gazdaságban található együtt mindaz, ami asszonyoktól származik vagy asszonyokkal foglalkozik. A gyűjtemény a könyvnyomtatványon kívül levelestárat, menyezői és egyéb alkalmi rigmusok gyűjteményét, valamint a magyar asszonyok felett mondott halotti beszédeket tartalmazza. Ma is különgyűjteményként (ún. kegyeleti gyűjteményként) kezelik.

1924. május 13. Az OSZK megvásárolta dr. Bánóczy Dénes Bécsben élő ügyvédől a tulajdonát képező ún. emigráns- és bolsevik gyűjteményt.

1924. szeptember 3. Az OSZK – az Országos Magyar Gyűjteményegyetem Széchényi-könyvtári szaktanácsa hozzájárulásával, a VKM jóváhagyásával – szerződést kötött a Lantos Rt.-vel duplumainak aukción való értékesítéséről.

1924. szeptember 13. A Széchényi családdal új egyességet kötöttek, amelynek értelmében az alapító levélben szereplő, a könyvtár személyzetére vonatkozó jelölési jog – az Országos Magyar Gyűjteményegyetem alapításával bekövetkezett szervezeti átalakulás miatt – módosult. Ettől kezdve a könyvtár tudományos tisztviselői állásai közül egy főkönyvtárnoki, egy könyvtári segédtszti, illetve egy altiszti állásra volt a családnak, illetőleg a család rangban legmagasabb tagjának jelölési joga.

1924. szeptember 15. Gróf Apponyi Sándor e napon kelt, halálesetre szóló ajándékozási szerződéssel az Országos Széchényi Könyvtárnak adományozta XV–XVIII. századi magyar szerzők által írt, illetve magyar vonatkozásokat tartalmazó nyomtatványokat, térképeket és metszeteket magában foglaló, felbecsülhetetlen értékű, világhírű Hungarica-gyűjteményét a hozzá tartozó bibliográfiai segédkönyvtárral és könyvészeti ritkaságokból álló kisebb külön gyűjteményével együtt, hogy az az OSZK-ban örök időkre "Bibliotheca Hungarica Apponyiana – Gróf Apponyi Sándor Magyar Könyvtára" címen, minden más gyűjteménytől elkülönítve álljon a tudományos kutatás rendelkezésére.

1924. október 11. Ünnepelesen megnyitották a Magyar Nemzeti Múzeum 1925. február 1-jéig látogatható Kossuth-emlékkiállítását, amelyhez az OSZK a könyv-, kézirat- és oklevélműanyagot szolgáltatta.

1924. november 29. Özv. Todoroszku Gyuláné végrendeletet készített, amelyben a Todoroszku-vagyonból származó két bérházát, valamint ékszereit a könyvtárra hagyta.

1925

1925. [az év folyamán] Megkezdődött a természettudományi táraknak a központi épületből való kitelepítése, az ezzel (valamint a levéltár tervezett új elhelyezése nyomán) felszabaduló helyiségeket a könyvtár helygondjainak orvoslására kívánták felhasználni.

1925. január Jogerős felmondás alapján az OSZK-nak a Festetics-palota istállójában elhelyezett anyagát ki kellett költöztetnie. Így az év őszén a hírlaptárat a múzeumépület 2. emeletén, az Állattár laboratóriumainak kihelyezésével felszabadult termekben helyezték el ideiglenesen.

1925. február 18. Jókai Mór születésének 100. évfordulója alkalmából az Országos Széchényi Könyvtár nagyszabású emlékkiállítást rendezett dr. Rédey Tivadar vezetésével.

1925. április 2. Apponyi Sándor ajándékozását a nemzet hálája jeléül törvénybe iktatták: "1925. évi I. törvénycikk gróf Apponyi Sándor magyar könyvtáráról". (Megjelent az *Országos Törvénytár* 1925. április 7-i számában.)

1925. április 4. Az első, terjedelmes, összefüggő szövegű nyelvemlékünket, a fennmaradt legrégebbi, magyar nyelven írt könyvet, az ún. *Ehrenfeld-kódexet* – melyet a nemzetgyűlés 1450 angol fontért vásárolt meg a Sotheby-árverésen, és amelyet a Jókai-centenárium alkalmából az íróról neveztek el – az Országos Széchényi Könyvtárban helyezték el. Ebből az alkalomból Horthy Miklós kormányzó meglátogatta az OSZK-t.

1925. április 18. Életének 82. évében a Tolna megyei Lengyel községben elhunyt gróf Apponyi Sándor diplomata, az MTA tagja, könyvgyűjtő, bibliográfus, a *Hungarica. Magyar vonatkozású külföldi nyomtatványok* c., négykötetes bibliográfia (1900–1902, 1925–1927) összeállítója, az Országos Széchényi Könyvtár mecénása, aki sok unikumot tartalmazó hungarika-könyvtárát az OSZK-nak adományozta.

1926

1926. február 3–5. A Széchényi Könyvtár adósságainak törlesztése és hungarikumok vásárlásának finanszírozása érdekében az OSZK duplumaiból rendezett Lantos-féle aukción 285 művet bocsátottak árverésre (25 őnyomtatvány, 44 db 1711 előtti és 161 db 1711 utáni hungarikum, 55 külföldi mű). Az

árverés nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, a könyveknek alig a fele (136 mű) kelt el, a bevétel 9464 korona volt, ami az OSZK adósságainak még a felét sem fedezte. A megmaradt 149 kötetet febr. 27-én visszazállították a könyvtárba.

1926. február 27. Lukinich igazgató felterjesztette Hóman főigazgatóhoz Nyireő Istvánnak az egész könyvtár rekonstrukciójával kapcsolatos tervét, amelynek végrehajtása még ebben az évben elkezdődött.

1926. május 15. A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának levéltári osztálya megkezdte átköltözését az Országos Levéltár újonnan elkészült budavári épületébe, ahol a két gyűjteményt elkülönítve helyezték el.

1926. május 21. A Széchényi család felhívására a Magyar Tudományos Akadémia üléstermében megalakult a Nemzeti Múzeum Barátainak Egyesülete, amely működése céljából a Nemzeti Múzeum erkölcsi és anyagi támogatását tűzte ki. Elnökké Széchényi Bertalan grófot választották meg.

1926. augusztus 29. Gróf Apponyi Sándorné sz. gróf Eszterházy Alexandra elhatározta, hogy férjétől örökölt vagyonát a Magyar Nemzeti Múzeumnak adományozza. Két évvel később kelt végrendeletében általános örökösévé tette a Magyar Nemzeti Múzeumot. 1929. október 29-én *A Magyar Nemzeti Múzeum gróf Apponyi Sándor alapítványa* néven alapítványt hozott létre, amelynek célját a könyvtár, valamint a régészeti osztályok támogatásában jelölte meg.

1926. szeptember 15. Megkezdődött a Festetics-palota istállójában elhelyezett hírlaptári anyag visszazállítása a múzeum épületébe, ahol a 2. emeleten, az állattár kiürített laboratóriumaiban nyert ideiglenes elhelyezést. Az addigi betürendes felállítás helyett a Hírlaptár anyagát folyószámozással, nagyság szerint állították fel.

1927

1927. március–április Nagyarányú átépítési és korszerűsítési munkálatok kezdődtek az OSZK-ban. Az épület-átalakítási munkálatokhoz kapcsolódva áprilistól nagyobb lendületet vett a könyvtár 1926-ban megkezdett gyökeres átszervezése, aminek során a hatvanéves, már fejlődésképtelen müncheni rendszer feláldozása árán alakították ki a könyvtár új raktári és feldolgozási rendjét.

1927. április 26. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban gróf Klebelsberg Kuno miniszter a budapesti olasz követség megbízottjától átvette azt a két modenai korvinát (Chrysostomus- és a Hieronymus-kódex), amelyet háborús jóvátételként 1919 decemberében az OSZK-nak vissza kellett adnia, és most az olasz nemzet a magyar nemzetnek adományozott.

1927. november 18. Megnyílt a Múzeum épületében a 350 éves fennállását ünneplő Egyetemi Nyomda kiállítása, amelynek rendezésében az OSZK is részt vett és a kiállított anyag jelentékeny részét szolgáltatta.

1928

1928. június 1. Az olvasóterem átépítésének és berendezésének végeztével részben befejeződtek a könyvtár nagyszabású átszervezési munkálatai. Az átszervezést követően a könyvtár korábbi 2470 m²-es alapterülete 4705 m²-re nőtt. Hóman Bálint kilátásba helyezte, hogy az OSZK a múzeum teljes első emeletét megkapja a régészeti és történelmi osztályok kiköltözése után, de Nyireő István csak ideiglenes megoldásnak tekintette ezt. Az ő elgondolása szerint az OSZK-nak új épületre lett volna szüksége, de a világháborút követő súlyos gazdasági helyzetben erre nem volt mód.

1928. július Megnyílt a közönség számára az átalakított, galériás állványzattal ellátott, újrendezett, 30 ezer kötetes kézikönyvtárt magában foglaló, 99 helyes olvasóterem, ahová bevezették a villanyvilágítást, megjavították a fűtést és a szellőztetést is.

1929

1929. január 24. A kormányzó dr. Lukinich Imrét, az OSZK 1924. márc. 3-tól volt igazgatóját a Pázmány Péter Tudományegyetem rendes tanárává nevezte ki, akit emiatt felmentettek könyvtárigazgatói állásából.

1929. május 16. Az Országos Magyar Gyűjteményegyetem tanácsának felterjesztésére a vallás- és közoktatásügyi miniszter hozzájárult az Országos Széchényi Könyvtár három, adminisztratív tekintetben önálló osztályra tagolásához: a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárára, a Magyar Nemzeti Múzeum Levéltári Osztályára és a Magyar Nemzeti Múzeum Hírlaposztályára, valamint ahhoz is, hogy az 1924-ben létrehozott zenei részleg önálló Zenetörténeti Osztályként működjön.

1929. június 18. A vallás- és közoktatásügyi miniszter máj. 16-i döntésének megfelelően az új keretek között kezdték meg tevékenységüket az önállósított és Hóman Bálint múzeumi főigazgató közvetlen irányítása és ellenőrzése mellett működő osztályok: a Levéltári Osztály Jakubovich Emil, a Hírlaposztály Rédey Tivadar, a Zenetörténeti Osztály Isoz Kálmán és az Országos Széchényi Könyvtár Hóman Bálint, illetve állandó helyettese, Zsinka Ferenc vezetésével. Az OSZK három szervezeti egységre tagolódott: Nyomtatványi osztály, Kézirattár és Kötelezpéldány osztály.

1930

1930. május 4. 41 éves korában Budapesten elhunyt Zsinka Ferenc könyvtáros, történész, aki 1913-tól dolgozott az Országos Széchényi Könyvtárban, és 1929-től az OSZK vezetésével (e poszton Hóman Bálint állandó helyettesítésével) bízták meg.

1930. május 5. A Széchényi Könyvtár vezetését Jakubovich Emil főkönyvtárnok, a múzeumi levéltár megbízott igazgatója vette át. Jakubovich helyettesítésével a Levéltári osztályon Czobor Alfréd vm. főlevéltárnokot bízta meg a főigazgató.

1931

1931. [az év folyamán] Rendezték a könyvtár színlapgyűjteményét. Ez volt az első színháztörténeti anyag, amely egységes csoportként rendezés alá került.

1931. január 14. Hóman Bálint főigazgató elnökletével értekezletet tartottak, amely döntést szorgalmazott a könyvtár szakrendszere ügyében, mivel a szakrendszerben való raktározásról a numerus currens szerinti raktározásra való áttérés kapcsán megszűnt a korábbi szakrepertórium, és nem épült szakkatalógus.

1931. szeptember 1. Főigazgatói rendelettel dr. Sulica Szilárd múzeumi főkönyvtárnokot a Néprajzi Múzeumból visszahelyezték a Levéltári Osztály élére.

1931 vége Asztalos Miklós és Gronovszky Iván üzembe helyezték a Todoroszku-hagyatékból származó Famulus-típusú, fekete-fehér fényképezőgépet, amely 10–12 évig használatlanul állt és érzékeny részei erősen megrongálódtak. Ezzel megkezdte működését a fényképezési laboratórium.

1932

1932. október 1. Hóman Bálint, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója lett a vallás- és közoktatásügyi miniszter.

1932. november 27. Az e napon kötött ún. velencei egyezmény értelmében 1933 tavaszán az egykori bécsi császári gyűjteményekből a Magyarországot érdeklő műkincsek egy része visszakerült Magyarországra. Az OSZK tulajdonába került 37 középkori kódex, köztük Anonymus *Gesta Hungarorum*, a *Képes Krónika* és a *Sambucus* (Zsámboki) kódex, valamint 16 korvina. A visszakerült műkincseket a Magyar Nemzeti Múzeum kiállításon mutatta be. (Az egyezmény keretében az OSZK 20 német nyelvű kódexet adott vissza a bécsi Nationalbibliotheknak.)

1932. december 29. A Kossuth beszédhangját (az aradi vértanúk emlékére Turinban fonográfba mondott beszédét) rögzítő viaszhengerek egyike Felner Károly ajándékaént a Magyar Nemzeti Múzeumba került. (Később a hiányzó hengereket Keller Lajos családja ajándékozta a Múzeumnak.) A hengerek 1934-ben a Zeneműtárból a Kézirattárba kerültek.

1933

1933. május 1. 70 éves korában Budapesten elhunyt Kollányi Ferenc történész, jáki apát, akadémikus, a Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Országos Könyvtárának 1902 és 1911 közötti igazgatóőre, a *Magyar Könyvszemle* szerkesztője, az OSZK történetének feldolgozója.

1933. nyár Az OSZK megszerezte a XVI. századi magyar ponyvairodalomnak néhány igen ritka darabját.

1933. ősz A könyvtár megszerezte az addig ismeretlen, ún. nikolsburgi rovásírásos ábécét, amely egy 1483. évi ösnyomtatvány kötéséhez felhasznált kódex-hártyalapon maradt fenn. A XV. század közepén lejegyzett ábécé a székely rovásírás 46 betűjegyét, illetve betűösszevonását őrizte meg, megadva a jelek hangértékét is.

1933 vége A folyóiratok katalóguscéduláinak a hírlaptári katalógusba való beosztásával befejeződött a hírlapok és folyóiratok kezelésének egységesítése, és ettől kezdve a Hírlaptár kezelte az összes periodikumokat, kivéve az évkönyveket és az egyéb nem folyóirat jellegű kiadványokat. (Az egyesítés helyhiány miatt csak a katalógusban történt meg, a raktárakban nem.)

1934

1934. [az év folyamán] *Muzeális táruk* elnevezéssel külön osztállyá vált a Régi Magyar Könyvtár az ösnyomtatványokkal, más gyűjteményekkel és a Slavicakkal együtt. A Régi Magyar Könyvtár őre 1936-ban Ortutay Gyula, 1937-től Tolnai Gábor és Csánky Miklós volt.

1934. május 18. A könyvtár Ernst Lajostól megvásárolta az ún. *Szent István-kódexet*: egy 12. századi, feltehetőleg Magyarországon készült kódexet, amely tartalmazza Szent István kisebbik és nagyobbik legendáját.

1934. május 29. Hatályba lépett az 1934. évi VIII. törvénycikk, amely az Országos Magyar Gyűjteményegyetem utódjaként létrehozta a Magyar Nemzeti Múzeum intézményegyesítését, amelybe öt nagy intézmény tartozott (Országos Levéltár, Országos Széchényi Könyvtár, Történelmi Múzeum, Szépművészeti Múzeum, Természettudományi Múzeum). Az új törvény kimondta az Országos Levéltár és a Magyar Nemzeti Múzeumi Levéltár egyesítését, valamint megszüntette az OSZK szétagoltságát. Így az 1929-től kezdve a Nemzeti Múzeum önálló egységeiként működött Nyomtatványtárat és Kézirattárat, Hírlaptárat és Zeneműtárat egy főigazgatóság alatt egyesítették.

1934. június Jakubovich Emil, az OSZK igazgatója elhagyta a könyvtárt, mivel az Országos Levéltár Múzeumi Levéltárának és Diplomatai osztályának igazgatójává nevezték ki.

1934. július 1. Dr. Fitz Józsefet, a Pécsi Egyetemi Könyvtár igazgatóját, egyetemi magántanárt az Országos Széchényi Könyvtár igazgatójává nevezték ki. (Főigazgató lett 1935. jún. 28-án.)

1934. szeptember 4. Hóman Bálint miniszter hozzájárulásával a könyvtár Lantos Adolf antikváriustól 20 ezer pengőért megvásárolta az ún. *Admonti Kódexet*, egy 8 leveles, XII. század eleji hártakéziratot, amely Szent István decretumának legrégebbi fennmaradt kézírata.

1934. szeptember 6. Az Országos Széchényi Könyvtárban havonkénti kiállítás-sorozat indult. A Supka Géza által rendezett első kiállítás a Lantos Antikvárium révén a hónap elején megszerzett, 8 leveles Admonti kódex-példányt és a magyar törvényalkotás múltját mutatta be.

1934. december 1. A Magyar Könyvkiadók és Könyvkereskedők Országos Egyesületével történt megállapodás után a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletben bízta meg a Széchényi Könyvtárt az egyesület által összeállított, 1911–1921-es évkört feldolgozó könyvészet revideálásával és sajtó alá rendezésével. A sok kiegészítést és átdolgozást igénylő bibliográfia első kötete végül 1939-ben látott napvilágot Kozocsa Sándor sajtó alá rendezésében.

1935

1935. [az év folyamán] Önálló gyűjteménnyé szerveződött az aprónyomtatványok gyűjteménye *Aprónyomtatványtár és Térképgyűjtemény* néven, Pánity Vukoszava vezetésével. Ide tartozott a Magyar

Asszonyok Könyvtára, az iskolai értesítők, valamint a plakátok, színlapok és gyászjelentések gyűjteménye is.

1935. [az év folyamán] Megalakult az OSZK Bibliográfiai Osztálya, amelynek feladata lett a kötelespéldányok számbavételével a magyar nemzeti bibliográfia szerkesztése. Vezetője dr. Kemény György volt 1938-ig.

1935. [az év folyamán] A VKM megvásárolta a könyvtár számára Ernst Lajos magyar történeti gyűjteményének 6 kéziratát, közte Péter pozsonyi kanonok XIV. századi misekönyvét.

1935. január 1. Az eddigi éves jegyek helyett az OSZK a látogatói számára a havonként kiváltandó látogatási jegy rendszerét vezette be. E mellett azonban a két évvel azelőtt rendszeresített napi látogatójegyek is érvényben maradtak. A könyvtár bevezette a kölcsönzési díjat is.

1935. január 19. A vallás- és közoktatásügyi miniszter 9300/1935. III. sz. rendeletével életbe léptette a múzeumok, könyvtárak és levéltárak némely kérdéseinek – köztük a nyomdatermékek tudományos célokra szolgáló kötelespéldányainak – rendezéséről szóló 1929. évi XI. t.c.-t. Ennek értelmében az OSZK jogot kapott a nyomdakönyvekbe való betekintésre.

1935. március 30. *Mit nézzünk meg vasárnap?* címmel Kozocsa Sándor előadást tartott a rádióban az Országos Széchényi Könyvtárról, márc. 31-én, vasárnap pedig múzeumi séta keretében végigvezette a könyvtáron a rádióadás hatására jelentkezett érdeklődőket.

1935. május 20. 1934-es évjelzéssel megjelent a *Magyar Könyvszemle* 1932–1934-es összevont évfolyama. Ez volt az utolsó kötet, amelyet az OSZK egyedül adott közre, mivel gazdasági nehézségek miatt nem tudta folytatni a lap kiadását. Az 1935–1936-ban esedékes évfolyamok nem jelentek meg, 1937-től valamennyi magyar könyvtár közlönyeként indult újra a folyóirat, amelynek szerkesztéséről Fitz József javaslatára a Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesülete gondoskodott, kiadóhivatala az OSZK-ban volt.

1935. június 25. A könyvtár vétel útján Lantos Adolf antikváriustól megszerezte Ady Endre Lédához és nővéréhez írt leveleit.

1935. október Fitz József egy előadásban összefoglalta az OSZK katalógusrendszerének fejlesztési terveit: nemzetközi méretű, helytakarékos cédulákból külön olvasói és szolgálati katalógus; betűrendes, szak-, tárgyi címszó-, vezérkatalógus és helyrajzi katalógus létrehozása.

1935. október 1. Dr. Asztalos Miklós vezetésével megkezdte működését a könyvtár új részlege, a *Szerzeményosztály*. Az osztály a könyvtár valamennyi gyűjteményosztálya számára központilag gyarapított. Ezen felül gyűjtötte, kezelte és értékesítette valamennyi osztály fölőspéldányait, a használókkal szemben pedig desiderátafeltevő és árbecslő szolgálatot teljesített.

1935. október 6. Az OSZK olvasótermében Goriupp Alisz előadást tartott az adrémagép jelentőségéről és használatáról németországi tanulmányútjának tapasztalatai alapján. Az előadás után az Adréma-cég budapesti képviselője bemutatta a címnyomógép működését a nagy számú érdeklődő közönségnek.

1936

1936. [az év folyamán] Az OSZK csereképpen megszerezte Faragó József antikváriustól a göttweigi bencés kolostor tulajdonában volt Corvin-kódexet, mely Bessarion kardinálisnak (1403–1472) három teológiai művét tartalmazza.

1936. [az év folyamán] Megalapították a Királyi Várpalota könyvtárát, amelynek anyagát más gyűjtemények anyagának kölcsönvételével alakították ki. Az OSZK és az Egyetemi Könyvtár állományából a Corvin-kódexeket helyezték ide letétként. A Királyi Könyvtár 2600 díszkötésű könyvet foglalt magában.

1936. január 1. Megkezdődött az éves *Magyar Könyvészet* kiadása (a kurrens kiadványtermés címleírásainak gyűjtése az éves bibliográfia számára). A könyvtár gyűjtötte az 1921 és 1935 közötti időszak címanyagát, valamint az 1712-től 1920-ig terjedő kor könyvészetének kiegészítő adatait is. – Ettől az időponttól kezdve lett a nemzeti könyvtár kiadója a nemzeti bibliográfia kurrens és retrospektív kiadványainak. A kiadás az 1941-es kötetel megszakadt, a magyar könyvészet megjelentetése és a rendszer további fejlesztése azonban nemzeti könyvtári feladattá vált és maradt.

1936. január 7. A Magyar Nemzeti Múzeum szervezeti, ügyviteli és igazgatási szabályzata szerint az OSZK 1936-tól érvényes szervezeti felépítése: I. Titkárság (dr. Posonyi Erzsébet), II. Szerzeményosztály (dr. Asztalos Miklós), III. Nyomtatványtár (dr. Goriupp Alisz), IV. Hírlaptár (dr. Rédey Tivadar), V. Kézirattár (dr. Bartoniek Emma), VI. Ősnyomtatványok és Hungarica (dr. Pukánszky Kádár Jolán), VII. Zeneműtár (Lavotta Rezső), VIII. Aprónyomtatványtár (dr. Pánity Vukoszáva), IX. Bibliográfiai osztály (dr. Kemény György).

1936. február 4. Fitz József igazgatói utasítást adott ki, amelyben a katalogizálási munkálatokat tette a könyvtár első feladatává, s ezzel kapcsolatban módosította a könyvtár egész ügymenetét, szervezetét és elhelyezését. Ezzel megindította Magyarországon az első pontosan átgondolt, "futószalagszerű" könyvtári feldolgozó munkát, adrémagépekkel sokszorosított katalóguscédulákból épülő katalógusok hálózatának kiépítését. Egyidejűleg bevezette a tizedes osztályozásnak a Fővárosi Könyvtárban használt, Szabó Ervin által átdolgozott változatát. (Az Egyetemes Tizedes Osztályozás alkalmazására másfél évtized múlva tértek át.)

1936. október 1. Az állomány védelme érdekében az OSZK-ban megszűnt a magánszemélyek részére a kölcsönzés.

1937

1937. [az év folyamán] A könyvtár központi adminisztrációjába illesztve, Asztalos Miklós vezetésével *Reference-osztályt* hoztak létre, amelynek feladata a közönség kiszolgálása, felvilágosítása a könyvtár használatáról, a központi olvasóterem működtetése, a könyvkölcsönzés lebonyolítása a tudományos intézetekkel, a kiállítások rendezésének központi irányítása. Fitz József ezzel megvetette a modern olvasószolgálat alapjait.

1937. [az év folyamán] Személyzeti okokból a Muzeális Nyomtatványok Tárát egyesítették a Kézirattárral. (Csak a II. világháború után lett újra önálló osztály Régi Nyomtatványok Tára néven.)

1937. június 19. Weiss Fülöp, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank elnöke és Káldy Jenő kormányfőtanácsos 30 db Ady-levelet adott ajándékba az OSZK-nak.

1937. szeptember 25. Fitz főigazgató osztályvezetői értekezletet hívott össze a könyvtár gyűjtőköréről. Az volt az álláspontja, hogy a bibliográfia fel nem dolgozható anyagok (metszetek, térképek, zeneművek, exlibrisek, plakátok és egyéb aprónyomtatványok) csak akkor tartoznak a könyvtári anyaghoz, ha a könyv részei, egyébként nem valók a könyvtár gyűjtőkörébe. Ezeket idővel más intézményeknek akarta átadni. [Ez a nézet azonban már Fitz gyakorlatában sem érvényesült maradéktalanul, pl. ő szervezte meg az önálló Térképtárat.]

1938

1938. [az év folyamán] Az Országos Levéltár a Múzeumi Levéltár anyagával együtt 1927-ben átvett nagy terjedelmű gyászjelentés-gyűjteményt visszaadta a Széchényi Könyvtárnak.

1938. január 6. Helyszíni rádióközvetítés keretében az OSZK osztályvezetői ismertették az általuk gondozott gyűjteményt.

1938. június 15. A Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesületének évi rendes közgyűlésén Fitz József elnöki megnyitójában keretében először foglalkozott először a "bibliofilm" kérdéssel, vagyis a hírlapok mikrofilmen való tárolásával és olvastatásával.

1939

1939. [az év folyamán] Az OSZK-ban Hitelesítési osztályt létesítettek, a származási adatokat tartalmazó dokumentumok iránti megnövekedett kereslet kielégítésére. Ezzel tehermentesítették a Hírlaptár olvasószolgálatát.

1939. február Árverésre került az 1937. áprilisban elhunyt Ernst Lajos gazdag magánmúzeumának kódex-, könyv- és kéziratgyűjteménye. Az OSZK a vallás- és közoktatásügyi minisztertől 20 ezer forintos külön támogatást kapott az árverésen való vásárlásra. – A könyvtár megvásárolta *Battista Mantuano Partenice* c. munkáját, amellyel a 30. Corvin-kódex birtokába jutott. A könyv különösen fontos, mivel a szerző maga másoltatta és festette Mátyás király számára.

1939. április 9. körül („ez év húsvétja táján”) A Horváth Aranka-hagyaték kezelésére alakult bizottság 3 ezer angol fontért a londoni Graupe cégtől megvásárolta a *Kálmáncsehi Breviáriumot*, Mátyás király budai könyvfestő műhelyének egyik legpompásabb magyar reneszánsz kódexét.

1939. július A magyar kormány megvette a Festetics-palotát, és a nyár folyamán ide költöztették át a különgyűjtemények egy részét, továbbá a Hírlaptár külföldi anyagát.

1939. október A Magyarországhoz visszacsatolt volt csehszlovákiai – felvidéki, kárpátaljai – településekre küldte két munkatársát az OSZK (Felvidék: Varga Sándor Frigyes, Kárpátalja: Harsányi András), hogy összegyűjtsék a könyvtár állományából hiányzó 1919 és 1939 közötti hungarikumokat és megszervezzék a további beszolgáltatást. Előzőleg rádiós és hírlapi kéréseket és felszólításokat is közzétett a könyvtár.

1939 vége Megindult a kurrens nemzeti bibliográfia közreadása az OSZK-ban. A Szollás Ella, Droszt Olga és Mokcsay Júlia által összeállított első kötet az 1936-os esztendő kiadványait ölelte fel, *Az 1936. év Magyar Könyvészete* címen.

1940

1940. [az év folyamán] A kultuskormány a szerzőtől megvásárolta az OSZK számára Jónás Alfréd 41 kötetes kéziratot színháztörténeti adattárát.

1940. [január 1.] Önálló különgyűjteménnyé vált a *Térképtár*. A szervezeti változás voltaképpen már 1939 nyarán, a Festetics-palotába költözés után bekövetkezett, amikor a térképgyűjtemény – kiválva az Aprónyomatványtárból – különálló elhelyezést nyert, azonban az 1940. évi jelentésben említik először külön. A Térképtár megbízott vezetője Garda Samu ny. főkönyvtárnok lett.

1940. február 1. Hatályba lépett az OSZK új kölcsönzési szabályzata, amely elsősorban a hazai és a külföldi (a nemzetközi könyvkölcsönzési szabályzatot magukra nézve kötelezőnek elismerő) nyilvános tudományos közkönyvtárak, állami levéltárak és egyéb tudományos intézetek számára tette lehetővé a kölcsönzést, valamint korlátozott számban igazoltan tudományos kutatók és egyetemi hallgatók is kölcsönözhetnek pénzbiztosíték ellenében, a szabályzatban rögzített szigorú előírások betartásával.

1940. augusztus 30. A 2. bécsi döntés, az észak-erdélyi területek visszacsatolása után az OSZK megszervezte a román megszállás éveiből való hungarikumok összegyűjtését. Az anyagot azonban nem vette át, mivel időközben a VKM átutalta a kolozsvári Egyetemi Könyvtár román eredetű kötelempéldányainak másodpéldányait az OSZK-nak. Így az OSZK a román megszállás éveiből származó hungarikumok egy viszonylag teljesnek mondható gyűjteményéhez jutott.

1940 vége A Magyar Nemzeti Múzeum kiadta Bartoniek Emma nagy munkáját, a *Codices Latini Medii Aevi* c., az Országos Széchényi Könyvtár középkori latin kódexeit számba vevő és leíró kötetet.

1941

1941. április 5. Fitz József és munkatársai (Rédey Tivadar, Bartoniek Emma és Tolnai Gábor) állományvédelmi okokból a kódexek, nyelvemlékek, RMK-művek és kéziratok kb. 180 egységét zárták el a pánccs szekrénybe.

1941. június 1. Fitz József e napon írott előszavával, az OSZK hivatalos kiadványaként megjelent Harsányi András és Varga Sándor Frigyes kátészerű kalauza a kötelepéldány-szolgáltatásra kötelezettek számára *Tájékoztató a kötelepéldány-szolgáltatásról* címmel.

1941. október 1. Mivel a Festetics-palotát, amelynek termeiben a Zeneműtár, a Térképtár, az Aprónyomtatvány-gyűjtemény és a Hírlaptár raktári anyaga kapott helyet, az állam átengedte az újonnan alakult Teleki Pál Magyar Történettudományi Intézetnek, az említett táruk ezen a napon megkezdték átköltözésüket az állam által az OSZK céljára megvásárolt Esterházy-palotába.

1942

1942. szeptember 12. A Budapestet ért első bombatámadás után összeült a Magyar Nemzeti Múzeum Tanácsa, hogy a szervezetébe tartozó intézmények légoltalmi és állományukat mentő lépéseiről határozzon. Alapelvként elfogadták Hóman Bálint javaslatát, hogy az MNM épületében lévő gyűjteményeket nem szállítják el onnan.

1942. szeptember 14. Fitz József elrendelte, hogy az épület biztonsága érdekében a könyvtár naponta csak 14 óráig tart nyitva. Csak kivételes esetben, főigazgatói engedéllyel maradhattak a tisztviselők 17-ig, az osztályvezetők 20 óráig a munkahelyükön.

1942. negyedik negyedév Nagy Júlia összeállításában megjelent az 1936–1940. évben Magyarországon kiadott térképek bibliográfiája. Ez alkalmából összehívott ún. Térképankéton Fitz József főigazgató ismertette a térkép-könyvészet folytatásának programját, és megbeszéltek a térképkatalogizálás kérdéseit is.

1942. október 18. A *Pesti Hírlap* e napi számában Fitz József arról nyilatkozott, hogy biztonságba, az épületen belüli pánccs szekrénybe helyezték a könyvtár felbecsülhetetlen értékű kincseit (corvinák, ókori papiruszok, magyar nyelvemlékek).

1942. december 31. A Délvidék visszacsatolása után az OSZK megkezdte a jugoszláv területen megjelent hungarikumok gyűjtését. A könyvtár 1250 db szerb, horvát, német és magyar olyan könyvhöz jutott, melyet addig nem sikerült megszereznie.

1943

1943. január 9. Hóman Bálint, az MNM igazgatója a kormányzóval folytatott megbeszélése során előterjesztést tett arról, hogy a Királyi Várpalota könyvtárának kölcsönadott corvinák biztonsági okokból a háború végéig kerüljenek vissza az OSZK-ba, illetve az Egyetemi Könyvtárba. (A Királyi Könyvtár anyaga – a visszakért Corvina-köteteket kivéve – a harci cselekmények következtében elpusztult.)

1943. február 7. Egy ukrajnai faluban a németek megölték a 31 éves Sárkány Oszkár irodalomtörténészt, aki 1935. ápr. 15. óta gyakornokként, majd 1936. nov. 7. után kinevezett könyvtári tisztviselőként a Széchényi Könyvtár munkatársa volt.

1943. február 13. Utasítás kötelezte az OSZK 21 férfi tisztviselőjét légoltalmi ügyeletes szolgálatra, este 9 órától a napenkénti elsötétítés időpontjának megszűntéig. Az utasítás további előírásokat tartalmazott légiriadó esetére, illetve a napi nyitás és zárás rendjére.

1943. április–július A légitámadások veszélyének növekedése miatt április közepétől az állomány legértékesebb 8143 kötetét kivonták a forgalomból és 142 faburkolattal ellátott, leforrasztott horganylemez ládában biztonságba helyezték. Ide került a teljes Apponyi-gyűjtemény, a középkori kéziratok és ősnomtatványok, az RMK és a kézirtattár legértékesebb darabjai, a régi hírlapok és zeneművek, a legbecselesebb térképek. – *Április 28-án* a könyvtár értékeit tartalmazó első hatvan ládát Veszprémbe, a Magyar Nemzeti Bank ottani bombabiztos óvóhelyére szállították.

1943. május Fitz József főigazgató Bartoniek Emma főkönyvtárnokot érdemei elismerése mellett felmentette a Kézirattár vezetése alól. A Kézirattár vezetésével, valamint az ún. "Muzeális Nyomtatványok Tára" munkájának irányításával Halász Gábort bízta meg.

1943. június 12. Az OSZK 9 ládányi anyagát (majd aug. 23-án újabb 11 ládát) a Budai Vár óvóhelyrendszerének "Kis törzs"-ként ismert részére szállították, ahol októberig volt elhelyezve a könyvtár anyaga. Az ősz folyamán a ládákat sikerült visszaszállítani a Múzeum épületébe, és ott megfelelően elhelyezni.

1944

1944. március 15. Kossuth Lajos halálának ötvenedik évfordulójára, illetve az 1848-as forradalom emlékére kiállítást rendezett az OSZK a saját és más hazai közgyűjtemények anyagából. A Kossuth Lajos-emlékkiállításnak nem volt hivatalos megnyitója, csupán sajtóközleményekben értesítették a közönséget. Az április 23-ig tervezett kiállítást a március 19-i német megszállás miatt váratlanul be kellett zárni.

1944. március 20. Az OSZK a német megszállás következményeként várható légitámadások miatt megkezdte a nyomtatványtár ötödének a múzeum földszintjére telepítését. Az augusztus elején befejezett munka utolsó fázisaként a helyiségek ablakait homokzsákokkal torlaszolták el.

1944. április 1. Bezárták a könyvtár nyilvános olvasótermét. Az ott felszabaduló személyzetet az állomány mentéséhez osztották be.

1944. július Fitz főigazgató ettől kezdve ún. "működési bizonyítványokat" állított ki azoknak a munkatársak számára (pl. Halász Gábornak), akiket a származásuk miatt el akartak távolítani a könyvtárból.

1944. július 11. A VKM nyugdíjazta Halász Gábort tekintettel arra, hogy az ún. harmadik "zsidótörvény" hatálya alá esett. (Halász Gábort munkaszolgálatra hívták be; 1945. márciusban halt meg a balfi táborban.)

1944. október 15. E napon megkezdve minden tár teljes anyagát leszállították a földszintre.

1944. október 24. Fitz József főigazgató, a szovjet hadsereg előrenyomulása miatti aggodalomtól vezérelve, levélben kérte a Közúti Szállítások Parancsnokságát, hogy az OSZK Veszprémbe menekített anyagát szállítsák vissza Budapestre az ő parancsnoksága alatt, és a parancsnokság a szállításhoz soron kívül utaljon ki járművet.

1944. november 8. A Veszprémbe elhelyezett anyag Pannonhalmára szállítására adott ki telefonon parancsot Rajniss Ferenc miniszter, a Kormányzótanács tagja. (A szállítást előkészítették, de december 15-én felfüggesztették.)

1944. november 25. A Margit-híd felrobbantása után Tasnádi Kubacska András nemzeti múzeumi elnöki tanácsos rendelkezést adott ki, mely szerint, ha az összeköttetés Pest és Buda között megszakadna, a Budán rekedt tisztviselők az Országos Levéltárban kötelesek jelentkezni és esetleg szolgálatot teljesíteni.

1944. december 1. A könyvtárt bezárták, mivel nem lehetett fűteni, és az állomány biztonságba helyezése miatt használhatatlanná vált.

1944. december 20. Dr. Németh Ernő a Magyar Nemzeti Bank elnöki osztályáról telefonon értesítette Fitz József főigazgatót, hogy a bank őrizetére bízott nemzeti múzeumi anyagot – a könyvtár állományának legértékesebb részét – a bank aranykészletével együtt vasúton elszállították Veszprémből, és Fertő-Almás vasútállomáson megfelelő őrizet alatt van.

1944. december 24. Mivel karácsony este a szovjet csapatok körülzárták a fővárost, a dec. 20-án Veszprémből elvitt anyagnak a Pannonhalmára szállításáról már nem lehetett intézkedni. A könyvtár vezetői és munkatársai teljes kétségben voltak a felsőbb rendelkezésre vidékre került muzeális kincsek sorsa felől.

1945

1945. január Budapest ostroma idején kiégett az Országos Levéltárban lévő Múzeumi Levéltár raktárterme, ezáltal pótolhatatlan levéltári iratok semmisültek meg.

1945. január 1., 2., 3. A Nemzeti Múzeum környékének bombázása következtében a könyvtár múzeumbeli helyiségei használhatatlanná váltak (kitépett ajtó- és ablakfélfák, betört ablakok, légnomástól feldúlt íróasztalok), de az ablakok előtti homokzsáktorlaszok megvédték az állományt. – Az Esterházy-palota (Zeneműtár, Térképtár) több bombatalálatot kapott. Később is érték belövések az épületeket (akna-, illetve bombatalálat a Kézirattárat, a Széchényi- és a Todoreszku-termet).

1945. január 6. Este belövés érte az egyik hírlaptári anyagot őrző helyiséget, de a homokzsákoknak köszönhetően az állomány sértetlen maradt. A belövés után a homokzsáktorlasz nélküli szobában elhelyezett új helyrajzi katalógust és a régi numerus currens helyrajzi naplóit – a könyvtári ügymenet legfontosabb dokumentumait – az egyik homokzsáktorlással ellátott szobába vitték át. (Az intézkedés hasznosnak bizonyult, mert bár több belövés nem érte a könyvtárt, az ostrom folyamán 3 szobát, köztük a helyrajzi katalógusét is istállóvá alakították. Emiatt a feldolgozás alatt álló könyvek (mintegy 500 kötet) szenvedtek kisebb-nagyobb kárt. Jelentős kár érte azonban a decimális szakkatalógust, amelynek egyik része kiborult.)

1945. január 16. A magyar és német részről is hitelesített mentesítő iratot semmibe véve, a hajnali órákban német katonai alakulatok vonultak be a Múzeum épületébe. A pincét – amelyet december vége óta mintegy százan használtak óvóhelyül – mindenkinek el kellett hagynia. A németek aláaknázták az épületet, de szerencsére befejezni nem tudták, és a múzeumba benyomuló szovjet csapatnak sikerült az aknákat hatástalanítani.

1945. január 18. után Az ostrom után csőrepedés következtében a kutatóhelyiség segédkönyvtárának mintegy száz kötete szenvedett kisebb-nagyobb kárt a sugárban beömlő víztől.

1945. január vége – április Megindultak a könyvtárban a helyreállítási munkálatok (romeltakarítás). A budai oldalon lakók csak a Dunán át való közlekedés lehetővé tétele után, március végén állhattak munkába.

1945. február 11. A földszinten megnyitottak egy olvasószobát a hatóságok és a tudósok számára. A hírlapok iránt a hatóságok részéről, valamint az igazoló eljárások miatt igen nagy érdeklődés volt.

1945. február 20. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány rendeletet adott ki a fasiszta szellemű, szovjetellenes és antidemokratikus sajtótermékeknek a forgalomból való kivonásáról és megsemmisítéséről (530/1945.M.E. sz.).

1945. március 1. 44. életében, a Buda ostromának utolsó napján, az utcán kapott aknaszilánk-sebesülésébe belehalt Joó Tibor történetfilozófiai író, kétszeres Baumgarten-díjas, a Szegedi Egyetemi Könyvtár, majd 1929-től haláláig az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa.

1945. március 12. A főigazgató e napon kelt előzetes jelentése szerint az ostrom alatt részben megsérült, részben elpusztult a Zeneműtár kb. ezer dokumentuma. A könyvtár anyagának legnagyobb része nem szenvedett kárt, mivel azt időben a földszinten és a pincében helyezték el. A Könyvtár vezetősége 1938-as (béke-)pengőben 223 ezer pengőre becsülte a károkat.

1945. március 19. Az ostrom következményeinek felszámolására az Esterházy-palotában elhelyezett osztályokat (Térképtár, Plakáttár, Zeneműtár) Fitz főigazgató egységes irányítás alá vonta, s osztályvezetői – helyesebben főosztályvezetői – hatáskörrel Györke József alkönyvtárost, elnöki tanácsost bízta meg.

1945. március vége 35 éves korában, Kópháza környékén elhunyt Honti János néprajztudós, az OSZK 1935-től volt munkatársa, akit 1943. szeptember 8-tól munkaszolgálatra hívtak be.

1945. április 1. és 4. között 44 éves korában Balfon, a munkaszolgálatosok táborában elhunyt Halász Gábor kritikus, irodalomtörténész, az OSZK 1927-től volt munkatársa, 1943. májustól a Kézirattár vezetője. A német megszállás első napjaiban nyugdíjazták zsidó származása miatt. (Más források a halálozás idejét február 20., illetve március tájára valószínűsítik.)

1945. április közepe A romeltakarítás után megkezdődött a könyvanyag visszaszállítása a raktárakba. Augusztus elejétől a könyvtár internáltakból álló külső segítséget vett igénybe erre a munkára a munkamenet gyorsítása, illetve a személyzet tehermentesítése céljából. Október elejére sikerült a Nyomtatványtár rendjét helyreállítani.

1945. április 19. Az államrendőrség ápr. 11-én kibocsátott felszólításának teljesítése alól – hogy ti. a "fasiszta szellemű, szovjetellenes és antidemokratikus sajtótermékeket" a köz- és kölcsönkönyvtárak állományából is ki kell vonni – az OSZK felmentést kért, valamint javasolta, hogy a könyvtár ezeket a kiadványokat továbbra is megtarthassa zárt anyagként. – A könyvtár újabb halasztást kért az államrendőrségtől azután, hogy *május 15-én* a Vörös Hadsereg megbízottja ígéretet tett arra, hogy az OSZK megtarthatja zártként a különválasztott kiadványokat.

1945. április 25. A Budapesti Nemzeti Bizottság megbízta az OSZK vezetőségét, hogy "minden fasiszta, nyilas tulajdonban, vagy birtokában volt könyvtárat, levél- és irattárat hatósági zár alá vegyen és hatósági letét gyanánt a legsürgősebben a Magyar Nemzeti Múzeumba beszállítson". Az OSZK feladata volt, hogy a könyveket és iratokat a tulajdonjogi viszonyok tisztázása után az arra rászoruló közintézmények részére kiutalja, illetőleg a tulajdonos jogos igényeit kielégítse.

1945. április 28. A miniszterelnökség sajtóosztálya által létrehozott bizottság sebtében összeállította a fasiszta sajtótermékek első két jegyzékét. – A Nyomtatványtár munkatársai a Miniszterelnökség rendeletére jegyzékbe foglalták a könyvtár birtokában lévő fasiszta könyveket, majd a fasiszta könyvek első két jegyzékének megjelenése után a jegyzékekben szereplő munkákat "zárt anyag" címkével látták el.

1945. május 7. A Magyar Nemzeti Múzeum igazolóbizottsága dr. Fitz Józsefet, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatóját a közszolgálatban való meghagyás mellett az előléptetésből ötévi időtartamra kizárta és vezetői állásra alkalmatlannak mondta ki.

1945. május 9. A Széchényi Könyvtár főigazgatói teendőinek intézésére dr. Györke József alkönyvtárnok, a Nemzeti Múzeum elnöki tanácsosa kapott megbízást; kinevezték június 7-én.

1945. június 7. A Budapest ostromát követő járványban megbetegedve, életének 53. évében elhunyt Zolnai Klára Corvina-kutató, az OSZK könyvtárnoka, aki 1930-tól dolgozott a könyvtárban. Fő munkája a *Bibliographia bibliothecae regis Mathiae Corvini* c. bibliográfia volt, amely 1942-ben jelent meg.

1945. második félév Az OSZK megvásárolta a Lederer Rudolf-féle zenetörténeti és zeneelméleti könyvtár nagy részét, hogy a Budapest ostroma következtében tetemes károkat szenvedett zenei gyűjteményét kiegészítse és az ahhoz tartozó segédkönyvtár hiányait pótolja.

1945. július 15. A Minisztertanács 4.450/1945.M.E.sz. rendelete felhatalmazta a vallás- és közoktatásügyi minisztert, hogy "a nemzet szempontjából fontos magángyűjtemények (műkincsek, könyv- és levéltárak) megóvása végett – a Magyar Nemzeti Múzeum javaslata alapján – azok ideiglenes hatósági őrizetbe vételét rendelje el, ha azt a tulajdonos távolléte és a gyűjtemény őrzése tekintetében fennálló állapot közérdekből szükségessé teszi". – A minisztertanácsi rendelettel felállították az Országos Gyűjteményegyetemi Bizottságot, amely 1945. szeptemberben kezdte meg működését. Feladatául kapta a gondoskodást a nemzet szempontjából jelentős és veszélyeztetett magángyűjtemények (könyvtárak, levéltárak, műtárgyak) biztonságáról.

1945. augusztus 17. A Magyar Nemzeti Múzeumi Tanács jogkörét gyakorló Főigazgatói Értekezlet napirendjén az a jelentés szerepelt, amelyet Kozocsa Sándor könyvtárnok és Voit Pál múzeumi őr, a Vas,

Sopron és Győr megyék területére, az odaszállított muzeális értékek felkutatására és biztonságba helyezésére kiküldött "repülőbizottság" két tagja tett. (Útjuk sikertelen volt.)

1945. szeptember 11. Györke József főigazgató jelentést tett a miniszternek az OSZK Nyugatra elszállított könyveiről. – *Dec. 15-én* Keresztury Dezső miniszter értesítette az OSZK vezetőjét, hogy a Nyugatra szállított könyvek és kéziratok felkutatására és hazahozatalára megtette a szükséges intézkedéseket.

1945. november 20. Major Tamás, a Nemzeti Színház igazgatója a VKM-től kapott szóbeli felhatalmazás alapján hozzájárult a színház múzeumi és könyvtári és iratanyagának a Nemzeti Múzeum részére letétként való átengedéséhez. A gyűjtemény gondozását Hajdú Algernon László, a színház volt titkára és Pataki József színész, a gyűjtemény egykori őrje és könyvtárosa látta el. – Ezzel létesült az OSZK-ban a Színháztörténeti osztály.

1946

1946. január 1. Nyugdíjazták Fitz Józsefet, akit 1945 májusában felmentettek főigazgatói tisztsége alól.

1946. február 11. Az Esterházy-palotát, amely 1940 óta az OSZK birtokában volt, a köztársasági elnök rendelkezésére bocsátották, emiatt az ott tárolt, a nemzeti könyvtár állományának mintegy negyed részét kitevő anyagot három és fél hét alatt a Nemzeti Múzeum dísztermébe kellett szállítani.

1946. március 29. A könyvtárat felkereste egy vegyes bizottság (tagjai: VKM, Államrendőrség, Szövetséges Ellenőrző Bizottság) a zárt anyag ellenőrzésére. Nemtetszésüknek adtak hangot, hogy a megkülönböztető jelzéssel ellátott kiadványokat nem különítették el a törzsanyagtól, és utasították a főigazgatót a szóban forgó anyag külön helyiségben való elhelyezésére és a helyiség lezárására.

1946. második negyedév A január–márciusi számmal az Országos Széchényi Könyvtár megindította a *Magyar Nemzeti Bibliográfia* c. kurrens nemzeti könyvészeti folyóiratot, Goriupp Alisz szerkesztésében.

1946. április 1. Az Országos Széchényi Könyvtárban a helyreállítások és egyéb rendezési munkák elvégzése után megkezdődött a "rendes könyvtári munka".

1946. április 2. és 11. Györke József felterjesztése a Magyar Nemzeti Múzeum Tanácsához arról a Hóman Bálint népbírói ügyének főtárgyalásán a tudomására jutott értesülésről, hogy a könyvtár Nyugatra szállított anyaga Ausztriában, Spittalban található meg. – Oltványi Imre, a Nemzeti Bank elnöke ígéretet tett arra, hogy a bank értékeivel együtt gondoskodni fognak a múzeumi anyag hazahozataláról is.

1946. április 6. Az OSZK a korábbi ígérek ellenére mégsem mentesült a fasiszta és szovjetellenes sajtótermékek beszolgáltatása alól. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság döntése alapján a mentesség egyedül a Fővárosi Könyvtárat és a Nemzetgyűlés Könyvtárát illette meg. A mentességet az OSZK csak Keresztury Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter közbenjárására kapta meg; sőt, a SZEB korábbi álláspontját megváltoztatva egyedül az OSZK-nak engedélyezte, hogy zárolt gyűjteményét megtarthassa. A könyvtár az erről szóló VKM-átiratot április 23-án vette kézhez.

1946. június 1. Tolnai Gábor elnöki tanácsos telefonon utasítást kapott a VKM-től, hogy az angol követség részére tételesenkénti jelentést állítson össze a "nyugatra szállított tárgyakról", és egészítse ki az egyes tételeknél az 1938-as értékek feltüntetésével. Györke főigazgató két nap múlva terjesztette fel a jegyzéket.

1946. július A magyar–oroszl kapcsolatok bemutató kiállítás nyílt meg OSZK-ban.

1946. augusztus Az Országos Széchényi Könyvtár a *Magyar Nemzeti Bibliográfia* mellékleteként, az 1946. január–júliusi összevont számmal megindította a *Magyar Folyóiratok Repertóriumát*, Dezsényi Béla szerkesztésében.

1946. szeptember 1. Újból megnyílt az Országos Széchényi Könyvtár nagy olvasóterme.

1946. szeptember 5. Györke József betegsége alatt Varjas Béla kapott megbízást az OSZK vezetésére. Ezt a feladatot 1946 végéig, Tolnai Gábor főigazgatóvá történt kinevezéséig látta el.

1946. szeptember 5. és 6. Az OSZK visszakapta Nyugatra "menekített" ritkaságait: 142 faburkolatú, leforrasztott horganylemez ládában a teljes Apponyi-gyűjteményét, középkori kéziratait és ősnymtatványait, RMK-gyűjteményét és a kéziratár legértékesebb darabjait, régi hírlapjait, zeneműveit és térképeit.

1946. szeptember 11. 40. életévében, alig egy esztendei vezetői működés után meghalt dr. Györke József finnugor nyelvész, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója, 1936-tól volt munkatársa.

1946. december 21. Tolnai Gábor nemzeti múzeumi elnöki tanácsost nevezték ki az OSZK új főigazgatójává, aki karácsony után vette át hivatalát.

1947

1947. január 22. A budapesti nagykönyvtárak vezetői – az OSZK részéről Tolnai Gábor főigazgató – előterjesztést nyújtottak be Nagy Ferenc miniszterelnöknek, a könyvtárak belső szakmai munkafolyamatait megzavaró, hozzá nem értő intézkedések leállítását kérve: a Szövetséges Ellenőrző Bizottság (SZE) 1946 decemberi utasítása kötelezte a könyvtárakat, hogy a négy, fasiszta sajtótermékeket felsoroló jegyzéken túlmenően hajtsák végre könyvtáraik "defaszálását". A könyvtárak kérték a kiválasztás ismerveinek szabatos megfogalmazását, és azt, hogy a nagykönyvtárak anyagának átnézését magyar és orosz szakértők bevonásával hajtsák végre (ellentétben a korábbi gyakorlattal, mely szerint az orosz katonák minden 1933 után megjelent olasz és német tudományos munkát, illetve minden 1920 és 1944 között megjelent magyar, német és olasz napilapot, hetilapot és tudományos szakfolyóiratot megsemmisítésre ítélték).

1947. március 6. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság utasította a Nemzetgyűlés Könyvtárát, hogy az állományában lévő fasiszta és szovjetellenes sajtótermékeket adja át az OSZK-nak. – Az OSZK *márc. 10-én* hivatalosan átvett 3046 kötet fasiszta sajtóterméknek minősített könyvet és 656 kötet hírlapot, majd a Szövetséges Ellenőrző Bizottság *szept. 15-én* szállította át az anyagot Nemzetgyűlés Könyvtárából az OSZK-ba. A VKM utasította az OSZK-t, hogy ezt az anyagot külön helyiségben kezeljék, és az továbbra is a Nemzetgyűlési Könyvtár tulajdonát képezi. (Valószínűleg ezt az utasítást félreértve rögzült a köztudatban, hogy 1947-ben keletkezett a zárolt kiadványok tára.)

1947. december Összevont számként (I–IV. füzet, jan.–dec.), Varjas Béla szerkesztésében jelent meg a *Magyar Könyvszemle* 1946-os évfolyama. – Ezzel gyakorlatilag megszűnt a lap kiadása, mivel az 1948-ban összeállított 1947-es évfolyamot kiadatlanul őrzi a Kézirattár. A Varjas Béla szerkesztőnél korrektúra-levonatban megmaradt oldalakat a még elérhető egykori szerzők kézírataival együtt az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács 1969 októberében 3 példányban lemásoltatta, és az OSZK-ban, az MTA Könyvtárában, valamint az ELTE könyvtártudományi tanszékén helyezte el. (A kiadatlan évfolyamot Monok István ismertette a folyóirat kiadásának 175. évfordulóján, 2001-ben.) – A *Magyar Könyvszemle* a következő években, 1955-ig nem jelent meg.

1948

1948. március 1. Tolnai Gábort minisztériumi főosztályvezetővé nevezték ki, de megmaradt az OSZK élén is. Ettől kezdve az ügyeket Varjas Béla főigazgató-helyettes intézte, 1949 júniusától megbízott, majd kinevezett főigazgatóként.

1948. június körül Az Elhagyott Javak Kormánybiztossága az elhagyott javakról szóló, máj. 25-én életbe lépett 1948. évi XXVIII. törvénycikk alapján a háború után az egyetlen épségben maradt főúri könyvtárat, a keszthelyi Festetics-könyvtárt [Helikon Könyvtár] műemlékként, védetté nyilvánítva az Országos Széchényi Könyvtár kezelésébe adta. Vezetője júliustól: Hajdú Péter (a későbbi nyelvészprofesszor).

1948. november 8. Varjas Béla főigazgató-helyettes levélben kérte Ortutay Gyula vallás- és közoktatásügyi minisztert, hogy járuljon hozzá "a zárt gyűjteménynek, mint külön osztálynak [a] felállításához". A VKM az önálló osztály létesítését költségvetési hiányra hivatkozva elutasította, de

engedélyezte, hogy a gyűjtemény kezelőjét osztályvezetői jogkörrel ruházza fel a főigazgató. (A zárolt kiadványok tárának önálló osztállyá fejlődése ekkor indult el, és nem egy évvel korábban, amint azt néhány forrás mondja. A tár önállóvá válásának időpontjáról nincs irattári anyag.)

1948. december Vétel útján az OSZK-ba került Bedő Rudolf (1891–1978) művészeti író, műgyűjtő színháztörténeti szempontból páratlan értéket képviselő gyűjteménye.

1949

1949. [az év folyamán] Állami juttatás révén a Széchényi Könyvtárba került az egykori Esterházy-archívum zenei része, amelynek legjelentősebb részét az eredeti zenei kéziratok (pl. Joseph és Michael Haydn) alkotják. Ez a gyűjtemény a Zeneműtárat a világ egyik legértékesebb Haydn-gyűjteményévé avatta.

1949. május 10. A Nemzeti Múzeum elnöki tanácsa Kéki Bélát megbízta az Országos Széchényi Könyvtár főigazgató-helyettesi teendőinek ellátásával. (Kinevezték 1950. március 14-én.). Tisztét 1952-ig töltötte be.

1949. június Az OSZK színháztörténeti anyagának és a Nemzeti Színház történeti gyűjteményének egyesítésével *Színháztörténeti Tár* néven önálló osztályt hoztak létre, vezetésére Dénes Tibort nevezték ki. – Ezután került a Tárba (1951-ig) az államosított színházak régi anyaga (pl. a Vígszínház teljes és a Madách Színház töredékes anyaga, a Budapesti Színigazgatók Szövetsége irattára, a Színészek Országos Nyugdíjintézetének könyvtári és tárgyi gyűjteménye, az Irodalmi Alap szöveggyűjteménye és a Színepedagógusok Egyesületének anyaga).

1949. október eleje Az OSZK elkezdte a *Régi Magyar Könyvtár I-II.* (az 1531–1711 között magyar nyelven, illetve az 1473–1711 között nem magyar nyelven megjelent hazai nyomtatványok) rekatalógizálását.

1949. november 16. A múzeumokról és műemlékekről szóló 1949. évi 13. sz. törvényerejű rendelet a Magyar Nemzeti Múzeum önkormányzati szervezetéből kiemelve önállósította, egyidejűleg a közkönyvtárakra vonatkozó rendelkezések hatálya alá helyezte az Országos Széchényi Könyvtárt.

1949. november 16. A vallás- és közoktatásügyi miniszter 1.621-28/1949. (XI.16.) V.K.M. sz., a "A könyvek és műtárgyak értékbecslésével, valamint a külföldre történő kivittel kapcsolatos eljárás szabályozása tárgyában" kiadott rendelete szerint az OSZK jogosult a könyvek, nyomtatványok és kéziratok tekintetében az értékbecslésre, valamint a kiviteli engedélyek kiadására.

1950

1950. január 1. Az első ötéves terv kezdete. A tervben szerepelt az Országos Széchényi Könyvtár új elhelyezése is.

1950. tavasz A Színháztörténeti Tárát a főépület négy helyiségében helyezték el, ahol 1952-ig maradhatott.

1950. március 1. Az OSZK bevezette az egész napos nyitva tartást: naponta reggel 9 órától este 10-ig fogadta az olvasókat.

1950. május 16. Budapesten, 70 éves korában elhunyt Lukinich Imre történész, egyetemi tanár, az MTA tagja, az OSZK 1924 és 1929 közötti igazgatója.

1950. június 19. Megkezdődött az időszak kiadványoknak az egész állományra tervezett rekatalógizálása, valamint az új címeknek új szabályok (a készülő MNOSZ 3424-52 sz. szabvány) szerinti katalogizálása.

1950. október 31. Az OSZK új, 41 személyes folyóirat-olvasótermet nyitott, ahol a leggyakrabban használt tudományos folyóiratokat és néhány napi- és hetilapot szabadpolcon helyeztek el. Az új olvasóterem megnyitása után az időszak kiadványokat csak itt lehetett használni, a nagy olvasótermet a könyvet használó kutatók számára tartották fenn.

1950. december Az OSZK a Nyomda- és Papíripari Műszaki Egyesülettel közösen Misztótfalusi Kis Miklós-émlékiállítását rendezett a MTESZ székházában. A kiállítás 1951 januárjában átkerült az OSZK-ba.

1951

1951. [az év folyamán] Az Operaház a Színháztörténeti Tárnak ajándékozta 1855 darabot számláló eredeti kosztümterv-gyűjteményét.

1951. január 2. Az Országos Széchényi Könyvtárban – 1912 óta először – megkezdtek a teljes könyvvállomány ellenőrzését, a közönségszolgálat fenntartása mellett.

1951. június 2. Életének 66. évében Vácon, ahol az 1946-os Népbíróság ítélete alapján életfogytig tartó büntetését töltötte, meghalt Hóman Bálint történíró, egyetemi tanár, kultúrpolitikus, az MTA tagja, volt vallás- és közoktatásügyi miniszter, a Magyar Nemzeti Múzeum volt főigazgatója, a Széchényi Könyvtár 1922. dec. 27. és 1924. márc. 3. közötti igazgatója.

1951. június 29. Balázs Béla özvegye az OSZK-nak adományozta férje irathagyatékát azzal a kikötéssel, hogy az iratok 15 évig zárt anyagként kezelendők és tudományos kutatás számára sem használhatók.

1951. július Megindult az OSZK-ban a mikrofilmezés az UNESCO által Magyarországnak ajándékozott mikrofilmfelvevő berendezésen, melyet az akkori Műszaki Dokumentációs Központ üzemeltetett. A létesítendő mikrofilmtár munkáihoz ez évben három főre emelkedett a csoport létszáma.

1951. augusztus 8. A bozsoki Sibrik-kastélyban az Országos Könyvtári Központ zároltatta és átszállította az OSZK keszthelyi műemlékkönyvtárába Végh Gyula 5000 kötetes bibliofil-gyűjteményét.

1951 vége A OSZK befejezte ősnyomtatványainak 1950 elején kezdett rekatalogizálását, a cédulák az év végére adremázásra készen álltak. A következő évben felállították az állományt sokoldalúan feltáró, 15-féle szempontú ősnyomtatvány-katalógust.

1952

1952. [az év folyamán] Az OSZK kidolgozta a tudományos munkaközösségekben végzendő kutatómunka elveit. A Magyar Tudományos Akadémia céltámogatásával munkaközösségi keretben végezték a bibliográfiai tevékenységet. A következő munkaközösségek működtek az OSZK-ban: Régi Magyar Könyvtár kataszteri munkaközösség (vezetője: Varjas Béla); Magyar Könyvészet 1921–1935, ill. 1942–1945 (vezetője: Kozocsa Sándor); Magyar színház- és drámatörténeti bibliográfiai munkaközösség (vezetője: Keresztury Dezső); Kéziratbibliográfiai munkaközösség (vezetője: Csapodi Csabáné); Kézirattári nyomtatott katalógus címfelvételező munkaközössége (vezetője: Hantos Gyuláné); Hírlapbibliográfiai munkaközösség (vezetője: Dezsényi Béla).

1952. [az év folyamán] A Kézirattárba került Babits Mihály hagyatéka, az első személyi hagyatéka, amely a hagyatékok fondszerű kezelésének modern gyakorlatát a Széchényi Könyvtárban megnyitotta.

1952. [az év folyamán] Az év során több ötlet felmerült az OSZK elhelyezésére: a volt főkapitányság épülete, a Lloyd-palota, az OTI-palota, a Vigadó épülete stb. További helykijelölés: a Tabán, majd legkonkrétabb formában a mai közgazdasági egyetem és a Petőfi-híd közötti pesti Dunapart.

1952. első negyedév Megkezdte működését a Bibliográfiai Csoport (Osztály). Feladata az 1921–1935 közötti könyvészet összeállítása lett volna, de előbb az üzemi és népkönyvtárak számára kellett típuskatalógust szerkesztenie.

1952. január Keresztury Dezső lett a Színháztörténeti Tár vezetője. Vezetése alatt kidolgozták a tár gyűjtőkörét, feladatait, a többi gyűjteményhez való viszonyát, és a profiltisztítás érdekében megkezdődött a Kézirattár, Zeneműtár, Kisnyomtatványtár és a Színháztörténeti Tár között bizonyos anyagfélések kicserélése. (A Színháztörténeti Tárba került tárgyi emlékeket – szobor, emléklapok, szalagok, koszorúk,

színészek használati tárgyai, színpadi kellékek stb. – a Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Osztályának adták át, ahonnan egy részük a Színháztudományi Intézetbe került.)

1952. január eleje A Hírlapbibliográfiai munkaközösség Dezsényi Béla vezetésével megkezdte az 1879 és 1919 között megjelent hírlapok és folyóiratok bibliográfiai munkálatait.

1952. január 1. Hatályba lépett a kötelespéldány-szolgáltatást szabályozó 213/1951 (XII.18.) M.T. sz. rendelet, amelynek értelmében a legalább 25 példányban előállított sajtótermékekből 12, a vegyes kisnyomtatványokból 4 kötelespéldányt kell az OSZK-nak beszolgáltatni. Az OSZK a példányokból kettőt saját céljaira tart vissza: ezzel indult meg az OSZK-ban a kötelespéldányok kétpéldányos őrzése. Ettől kezdve az OSZK minden hazai könyvből egy példányt a használat elől elzárva archivál.

1952. május 14. A *Népművelési Közlöny*ben megjelent a Minisztertanács 2042/13/1952. M.T. sz. határozata, az egész ország könyvtári rendszerét szabályozni kívánó első magas szintű magyar jogszabály, valamint a végrehajtásáról szóló 8720-2-33/Np.M. sz. népművelési miniszteri utasítás. E jogszabályok meghatározták az Országos Széchényi Könyvtár korszerű funkcióit és új feladatait. Az *augusztus 1-jével* megszüntetett Országos Könyvtári Központ feladatai közül az OSZK-ra ruházták a bibliográfiai munkát, a nemzetközi kiadványcserét, a központi katalógus építésének feladatait, a könyvtárközi kölcsönzés szervezését. Előírták, hogy az OSZK-ban központi könyvtártudományi módszertani kabinetet kell létesíteni.

1952. június 1. Kéki Bélát, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgató-helyettesét osztályvezetői besorolásban áthelyezték a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtárához. (Utódja Vargáné dr. Waldapfel Eszter lett.)

1952. július 1. A 2.042-13/1952.(V.14.) M.T. sz. minisztertanácsi határozat értelmében az Országos Széchényi Könyvtár felügyeletét a népművelési miniszter vette át.

1952. július 7. Az Államvédelmi Hatóság az Országos Széchényi Könyvtár mintegy 3000 kötet könyvből, valamint kb. ugyanennyi hírlapból és folyóiratból álló zárt anyagát elszállította a Belügyminisztériumba "ideiglenes letétként". Az ÁVH a zárt állományt magáénak tekintette, és a közoktatásügyi minisztert is csak az anyag elszállításának tényéről értesítette.

1952. augusztus 1. Sallai István vezetésével megalakult az Országos Széchényi Könyvtár módszertani osztálya, az ún. Módszertani kabinet (a Könyvtártudományi és Módszertani Központ, illetve a Könyvtári Intézet jogelődje). Működését szept. 1-jén kezdte meg. Feladata a módszertani és bibliográfiai segítségnyújtás feladatainak országos viszonylatban történő ellátása és a könyvtártudományi gyakorlati kérdések kidolgozásának irányítása. A Módszertani osztály keretébe került a megszűnt Országos Könyvtári Központ 12 ezer kötetes könyvtártudományi szakkönyvtára.

1952. augusztus 1. A fényképész csoport létszáma négy főre emelkedett, amikor a megszűnt OKK-tól a könyvtárközi mikrofilmkölcsönzés is az OSZK feladatkörébe került. Ekkor vált önálló csoporttá, ekkor kapott önálló helyiséget és egy kis fotolaboratóriumot. Ezzel alakult ki a *Mikrofilmtár*.

1952. augusztus 1. A megszűnt Országos Könyvtári Központ Guszev utcai (ma: Sas u.) épületét megkapta az OSZK: ott kezdte meg működését az újonnan alakított Módszertani osztály, valamint oda költözött át a Színháztörténelmi Tár és a Könyvkötészet, és ott maradt az OKK-tól "megörökölt" könyvponti címjegyzéknek a könyvekre vonatkozó része.

1952. ősz Első ízben, kísérletképpen olvasókonferenciát tartott az OSZK a felvilágosító szolgálat és az olvasótábor közötti kapcsolatok elmélyítése céljából.

1952. november 27. Az Országos Széchényi Könyvtár alapításának 150. évfordulója és az első országos könyvtáros konferencia alkalmából a Nemzeti Múzeum kupola- és dísztermében *Mátyás könyvtárától a 3000. népkönyvtárig* címmel nagyszabású kiállítás nyílt. Noha a kiállítás mindössze két hétig tartott nyitva, több mint tízezer látogatója volt.

1952. december 9. A pénzügyminiszter 318/100/1952. P.M. számú rendelete a költségvetési előirányzat alapján gazdálkodó szervek, intézmények és intézetek alapleltározásával kapcsolatban rendelkezett a könyvtárak könyvvállományának leltározásáról és értékének feltüntetéséről is. Ezzel kapcsolatban előírta, hogy az OSZK-ban Központi Értékelő Bizottságot kell szervezni, amely „megállapítja a történeti és muzeális könyvtárak leltározásának és értékelésének alapelveit”; ennek alapján kell a könyvtáraknak a történeti és muzeális jelentőségű könyveket értékelniük. (A bizottság az év végén megalakult; 1953. április–május körül kidolgozta a könyvtári leltározás és értékelés alapelveit, a könyvrégiségek értékelésének irányzásait.)

1953

1953 eleje 3000 példányban megjelent az OSZK könyvtárismertetője *Az Országos Széchényi Könyvtár tájékoztatója* címmel.

1953. január–július Az OSZK megkezdte – könyvtárközi viszonylatban – a tudományos munkaközösségek szervezését, melyek a könyvtártudomány valamennyi területére kiterjedtek: I. Elméleti könyvtártudományi kérdések; II. Bibliográfiai és kataszteri munkaközösségek; III. Könyv- és könyvtörténeti munkaközösség. Az elméleti könyvtártudományi munkaközösségek 1957-ben beolvadtak a Könyvtárügyi Tanács akkor létrejött Szakbizottságaiba. 1953-ban csak a bibliográfiai és kataszteri munkaközösségek kaptak akadémiai céltámogatást.

1953. január 1. Ettől az évtől kezdve a könyvtárak katalóguscédulával való ellátásáról az Állami Könyvterjesztő Vállalat könyvtárellátó osztálya gondoskodik. A nyomtatott katalóguscédulákra kerülő címleírásokat az OSZK könyvfeldolgozó osztálya készítette el. (Ez a rendszer 2001-ig működött, 2002-től az OSZK nem vállalta a cédulaszolgáltatást.)

1953. június 24. Védetté nyilvánítva az OSZK gondozásába került a Népkönyvtári Központtól a gyöngyösi ferencesek 15. századi alapítású, államosított könyvtárának megmentett része. (A *Magyar Könyvszemle* 1955/1–2. száma szerint az átvétel már április 11-én megtörtént.) – A gyűjtemény gondozására Katus László történész kapott megbízást.

1953. szeptember 26. Az Országos Könyvtárügyi Tanács ülésén megtárgyalták a nemzeti tulajdonba került könyvanyag felhasználásának tervezetét, amelyet a Népkönyvtári Központ dolgozott ki. A tervezési munkára létrehozták a Könyvalap Bizottságot, amelynek az Országos Széchényi Könyvtár is tagja volt. A titkári teendőket 1954 májusáig a Népkönyvtári Központ, utána az OSZK illetékes osztályvezetője látta el.

1953. október 12. A Belügyminisztérium visszaadta az Országos Széchényi Könyvtárnak a könyvtár zárt anyagát, amelyet ideiglenes letétként 1952. júl. 7-én szállított el tőle az Államvédelmi Hatóság. A korábbi mennyiségen felül az elmúlt időszak „növekedését”, mintegy 24 láda rendezetlen anyagot is kapott a könyvtár. A könyvtárnak saját státusában kellett alkalmaznia a zárt anyag belügyminisztériumi kezelőjét.

1954

1954. [az év folyamán] A Térképtár – amely 1949 után különböző raktárakban tárolta anyagát – a Guszev utcai épületbe költözött, a mintegy százezresre duzzadt állományával.

1954. [az év folyamán] Eduard Lisztnek, Liszt Ferenc unokaöccsének közvetítésével, életjáradék fejében a magyar állam tulajdonába került a bécsi Liszt-hagyaték, amelyet a Népművelési Minisztérium az OSZK-nak, illetve a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolának ajándékozott.

1954. március 20. A Magyar Tudományos Akadémia elnökségének intézkedésére a Nyelv- és Irodalomtudományi Osztály Köhalmi Béla elnökletével megalakította a Könyvtártudományi Főbizottságot, és ezzel a bibliográfiai, írás-, könyv-, nyomdászati-, sajtó- és könyvtártörténeti, könyvtártani és dokumentációs kutatás irányítását szervezett formában akadémiai feladattá tette. A főbizottság munkájában az OSZK részéről számos vezető munkatárs vett részt: Dezsényi Béla, Goriupp Alisz, Sallai István, Varjas

Béla, Waldapfel Eszter. A könyvtártudományi munka legfőbb irányítása a főbizottsághoz került, a munkaközösségek legnagyobb részének vezetése azonban továbbra is az OSZK-ra hárult.

1954. június 1. A Népkönyvtári Központ könyvfeldolgozó osztályát – amely a nemzeti tulajdonba került könyvtári anyag begyűjtésével, gondozásával, feldolgozásával és elosztásával foglalkozott – az NKK júl. 1-jei megszűnésével összefüggésben átvette az Országos Széchényi Könyvtár, s Könyvelosztó névvel, Borsa Gedeon vezetésével működtette tovább. A Könyvelosztó feladata lett a nemzeti tulajdonba került könyvtári anyag gondozása, feldolgozása és elosztása.

1954 vége A nagy könyvraktár aggasztó helyhiányán új vasterem építésével enyhítettek. Az új raktár kialakítása a Guszev utcába költözött Térképtár helyén 1955 elején fejeződött be.

1954 vége Megkezdődött a háború során megsérült Széchényi-terem helyreállítása, amelynek során a könyvtáralapító Széchényi Ferenc képét is restaurálták az Országos Szépművészeti Múzeum segítségével. A munkálatok 1956 elején fejeződtek be.

1955

1955. [az év folyamán] Az OSZK Zeneműtára bekapcsolódott a RISM (Répertoire Internationale des Sources Musicales) zenebibliográfiai forráslexikon összeállításába. A munka 1956-ban félbeszakadt és 1960 elején indult meg ismét a Művelődésügyi Minisztérium és a MTA támogatásával.

1955. január Az UNESCO által szervezett nemzetközi fölőspéldánycsere magyarországi lebonyolítása az OSZK feladata lett. A külföldi könyvtáraktól kapott jegyzékeket körözte az akcióban résztvevő magyar könyvtárak között. A cserébe kiküldendő anyagot a Könyvelosztó szolgáltatta. – Ehhez az akcióhoz csatlakozva az OSZK regionális fölőspéldánycserét kezdeményezett Csehszlovákiával, Romániával és Jugoszláviával.

1955. február 1. Az OSZK által 1953-ban gondozásra átvett Gyöngyösi Ferences Könyvtár a hajdani jezsuita gimnázium négy, földszinti termében megnyílt a kutatók előtt, az OSZK Gyöngyösi Tudományos Könyvtára néven.

1955. április 14. A Közületeket Elhelyező Bizottság azonnali hatállyal kiutalta az Országos Széchényi Könyvtár számára a Puskin u. 26. sz. alatti (ma Pollack Mihály tér 10.) helyiségeket. Cserében a múzeum épületében négy szobát kellett az OSZK-nak átadnia az Országos Történelmi Múzeum részére. Az új épületben helyezték el a Zenemű-, a Mikrofilm-, a Plakát- és Aprónyomtatványtárat, a Szerzeményi osztályt és a Nemzetközi Kapcsolatok Osztályát.

1955. július 8. Megnyílt az Országos Széchényi Könyvtár zirci műemlékkönyvtára (a későbbi Reguly Antal Könyvtár), a harmadik az OSZK gondozásában levő ilyen könyvtárak között.

1955. [ősz] Az Országos Könyvtárügyi Tanács által elfogadott országos továbbképzési terv alapján az 1955/56. oktatási évben a budapesti nagykönyvtárak bevonásával az OSZK szervezte meg az egyetemet nem könyvtárszakon végzetek kétéves és a raktárkezelők egyéves tanfolyamát.

1955. szeptember 11–18. Az IFLA, a FID és az AIBM által közösen rendezett nemzetközi könyvtári és dokumentációs kongresszuson, Belgiumban a magyar könyvtárügy képviselőjében résztvevő Varjas Béla főigazgató felkereste a leuveni egyetemi könyvtárt és konkrét csereajánlatot tett az ott őrzött, az *Ó-magyar Mária-síralom* szövegét tartalmazó kódex megszerzésére.

1955. szeptember 24. A Nemzeti Múzeum dísztermében megnyílt a Bartók Béla halálának 10. évfordulója alkalmából az OSZK, az Országos Történelmi Múzeum és a Magyar Zeneművészek Szövetsége által rendezett emlékkiállítás.

1955. december 31. Befejezték a 2042/1952. sz. minisztertanácsi határozatban elrendelt értékelő állományleltározást. Az OSZK állománya 1955. dec. 31-én: Könyv: 1 246 365, hírlap, folyóirat: 128 068,

kézirat: 289 671, zenemű: 47 153, térkép: 69 020, plakát, aprónyomtatvány: 1 406 611, mikrofilm: 3923, egyéb dokumentum: 113 899, összesen 3 304 710 könyvtári egység. A teljes állomány értéke: 69 173 443, 85 Ft.

1956

1956. [az év folyamán] Megindult a restaurátorműhely munkája a Kézirattár irányításával (restauráló munka a kötetekben is folyt).

1956. [az év folyamán] Az OSZK elkezdte a hangfelvételek (fonográfhengerek, 78-as fordulatszámú muzeális, 33-as, 45-ös fordulatszámú mikrobarázdás hanglemezek, hangszalagok és kompaktlemezek) gyűjtését.

1956. március 9. A *Magyar Közlöny*ben megjelent a Népköztársaság Elnöki tanácsának 1956. évi 5. sz. törvényerejű rendelete a könyvtárügy szabályozásáról, valamint a Magyar Népkönyvtársaság Minisztertanácsának 1.018/1956. (III.9.) sz. határozata a könyvtárügyről szóló 1956. évi 5. sz. törvényerejű rendelet végrehajtásáról. A tvr. 5. paragrafusának 1–2. pontja az OSZK-t a népművelési miniszter felügyelete alatt álló nemzeti könyvtárként határozza meg, amely "a nemzeti könyvtári feladatokon, továbbá az általános gyűjtőkörű, országos jellegű tudományos és a közművelődési könyvtári feladatain kívül ellátja a rábízott könyvtári hatósági feladatokat és könyvtártudományi, módszertani, valamint bibliográfiai segítséget nyújt valamennyi könyvtárnak". A végrehajtási utasítás 18–22. pontja a nemzeti könyvtár feladatait részletezi. – A rendelet alapján a népművelési miniszter Varjas Bélát, az OSZK főigazgatóját kinevezte az Országos Könyvtárügyi Tanács elnökévé.

1956. április 14. Az OSZK 4000 forintos vételárért megvásárolta dr. Kacsóh Jánostól Kacsóh Pongrác két művének (*Csipkerózsika*, *Dorottya*) muzeális értékű zenei kéziratát.

1956. május 19. A Középületeket Elhelyező Bizottság az OSZK részére kiutalta a VIII. ker., Múzeum utca 3. szám alatti épületének egy részét. Az OSZK az V. ker., Guszev u. 1. sz. alatti épületben lévő részlegeit kívánta idetelepíteni, s egyben lemondott a Guszev utcai helyiségekről. A Múzeum utcai épületbe került a Módszertani Kabinet (osztály), a Színháztörténeti Tár, a Térképtár, a Plakát- és Aprónyomtatványtár és a zárt anyag gyűjteménye.

1956. május 24. Az OSZK megvásárolta Escher Károlytól az általa készített mintegy 70–80 ezer filmkockát kitevő, művészi kivitelű irodalmi, művészeti, politikai és történeti tárgyú fényképgyűjteményt filmkockánként egy forintos vételárért (az anyag kevésbé fontos részét kitevő 20%-ot a könyvtár ingyen kapta meg).

1956. május 16. Varjas Béla főigazgató öt oldalas feljegyzést készített *Nemzeti Könyvtár építése és az új épület elhelyezése* címmel, amelyben az OSZK megnövekedett feladatainak és mostoha elhelyezési körülményeinek taglalása után megfogalmazta az új épület iránti elvárásokat is: önálló, könyvtári célra tervezett, kb. 30 ezer m² alapterületű, négyszintes (3 raktári szinttel) épületre gondolt, amely az egyetemek, főiskolák, tudományos kutatóintézetek, hivatalok közelében, a főváros közlekedési centrumában legyen. – A dolognak az adott aktualitást, hogy – szemben az I. ötéves tervvel – a II. ötéves terv irányelveiben nem szerepelt a nemzeti könyvtár építése.

1956. augusztus 4. A Kiadói Főigazgatóság 10-9-83/1956.K.F.sz. rendelkezése értelmében az Országos Széchényi Könyvtárt a tudományos célokra beszolgáltatandó nyomdatermékekből az eddigi 12 helyett 16 kötelezpéldány illette meg.

1956. ősz A Könyvtártudományi Főbizottság felkérésére leállították az 1921–1935-ös évkör magyar könyvészetének munkálatait, és minden erőt az 1945–1954-es kötet szerkesztésére fordítottak.

1956. szeptember 18. A Népművelési Minisztérium Sajtóosztályának intézkedése 16-ra emelte a hírlap- és folyóirat-kötelezpéldányok számát.

1956. október 4. és 5. Kivándorlók ajándékai: 4-én Bródy László és felesége két db értékes munkát, majd egy hiányzó hungarikumot, 5-én Krausz József 20 db kéziratból, 109 db plakátból és aprónyomtatványból, továbbá 26 db képből és egyéb dokumentumból álló értékes anyagot ajándékozott az OSZK-nak.

1956. október 23. után Az októberi események szinte teljesen megbénították az OSZK működését. A főépület és a Puskin utcai épület mind az okt. 23. utáni, mind a nov. 4. utáni napokban lefolyt harci cselekmények során súlyos károkat szenvedett, s hosszabb ideig katonai megszállás alatt állt. Az ablakok mindenhol (a Múzeum utcai épületben is) kitörték, nem volt fűtés. A normális munkát csak nagy nehezen sikerült megindítani. A közlekedési nehézségek és a kijárási tilalom miatt a munkatársak nem tudtak bejárni, illetve teljes munkaidejüket a könyvtárban tölteni. A legsúlyosabb károkat a Puskin utcai épületben elhelyezett osztályok: a Zeneműtár, a Mikrofilmtár és a Szerzeményi osztály szenvedték.

1956. október 24. A forradalmi események következtében kigyulladt a Nemzeti Múzeum épülete. Az OSZK bezárta olvasótermeit, és egészen év végéig zárva tartotta, mert előbb a harci cselekmények, majd a Természettudományi Múzeum kiégett épületrészének helyreállítási munkái, valamint a fűtés hiánya akadályozták az olvasótermek megnyitását.

1956. október 29. Megalakult az OSZK nemzeti bizottsága, amely legfőbb feladatának a könyvtár nemzeti kincset jelentő állományának megóvását tekintette. (A kormány rendeletére december 5-én szűnt meg.)

1956. november 1. Az Országos Széchényi Könyvtár Ideiglenes Nemzeti Bizottsága *A magyar könyvtárügy szervezete* c. tervezetében–felterjesztésében egyebek között művelődésügyi minisztérium felállítását követelte az oktatásügyi és a népművelési minisztérium összevonása révén, továbbá az Országos Könyvtárügyi Tanács újjáalakítását nagyobb hatáskörrel, valamint az "autonóm nemzeti könyvtárral" kapcsolatban álló Könyvtártudományi Intézet és nemzeti könyvalap létrehozását.

1956. november 3. *A Magyar Függetlenség* e napra keltezett 1. évf. 6. száma közölte az OSZK-nak *A forradalom dokumentációja készül a Széchényi Könyvtárban* c. felhívását, amelyben a könyvtár az ország lakosságához fordult a forradalom emlékeinek összegyűjtése érdekében (emlékek leírása, fényképfelvételek). A felhívást az Ideiglenes Nemzeti Bizottmány nevében dr. VERNY [bizonyára: Veredy] Gyula elnök írta alá.

1956. november 21. Varjas Béla főigazgató – a sokmillió értékű nemzeti gyűjtemények védelme és a könyvtári munka zavartalan végzése érdekében – levélben kérte a Külügyminisztérium közbenjárását, hogy a szovjet csapatok adják vissza a főépületet és a Puskin utcai épületet eredeti muzeális és könyvtári rendeltetésének.

1956. december eleje A főépületben a munkatársak elfoglalhatták a munkahelyeket, s néhány nap múlva a Puskin utcai épület is felszabadult a katonai megszállás alól. Varjas Béla dec. 5-én tűzszerészeket kért, hogy a Puskin utcai épületet vizsgálják át és mentesítsék a robbanószerektől. A főépületben csak a földszintet lehetett fűteni, a Puskin utcai épületben pedig minden osztály egy-egy fűtött helyiséget kapott.

1956. december 15. A hosszú szünet után újra összeült igazgatótanácsot Varjas Béla javaslatára négy nemzeti bizottsági taggal (Veredy Gyula, Belia György, Hankiss Elemér, Borsa Gedeon) kiegészítették.

1957

1957. [az év folyamán] A kivándorló könyvkivitel ellenőrzésére és engedélyezési munkáira ideiglenes csoportot szerveztek a Szerzeményi osztály és más osztályok munkatársaiból, akik az év folyamán csaknem 280 ezer könyvet bíráltak el és engedélyezték kivitelüket.

1957. [az év folyamán] Begyűjtötték az 1956-os forradalom minden sajtótermékét, és ezzel egyidejűleg felülvizsgálták a zárolt kiadványok állományát is. Markovits Györgyi, a Zárolt kiadványok tárnak vezetője kb. 3000 kötetet visszahelyezett az OSZK törzsállományába a külön kezelt anyagból. Ekkor indult meg a gyűjtemény 1988-ig fennálló rendszerének a kialakítása.

1957. február 25. Az OSZK megnyitotta az 1956 októberében bezárt olvasótermeket.

1957. február 28. Az októberi események alatt – amikor mind a központi, mind a Puskin utcai épület többször cserélt gazdát és tűzharok színhelye volt – az OSZK-ból írógépek és fényképészeti-mikrofilmezési eszközök tűntek el. Varjas Béla főigazgató lopás címén ismeretlen tettesek ellen feljelentést tett, mivel a házi vizsgálat nem vezetett eredményre. A VIII. kerületi rendőrkapitányság márc. 12-i határozatával megszüntette a márc. 6-án indított nyomozást, mert „a nyomozás során olyan adatokat beszerezni nem lehetett, amely ismeretlen tettes kilétére vezetett volna”, s a további nyomozástól sem várható ilyen eredmény.

1957. tavasz Ettől kezdve napirenden volt az OSZK épületproblémája, a kiszemelt épületek megtekintése (a volt Kúria, Kilián laktanya, Kossuth Akadémia, a volt Margit Gimnázium stb.). Komolyabb formában később a volt Tözsde, illetve a Vigadó épületével, valamint a Vár F szárnyával foglalkoztak az illetékesek (pl. az OKT Könyvtárépítési Szakbizottsága).

1957. március 15. körül 1956-os magatartása miatt leváltották dr. Varjas Bélát, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatóját; helyette Hámori Béla miniszteri biztосként vezette az intézményt 1958 februárjáig.

1957. április 6. Az Országos Széchényi Könyvtárból 1956. októberi–novemberi és az utáni magatartásuk miatt eltávolították Belia Györgyöt, dr. Dörnyei Sándort, dr. Takács Józsefet, dr. Török Bálintot és Vészi Jánost.

1957. április 24. Mihalik Sándor, a Magyar Nemzeti Múzeum – Történeti Múzeum főigazgatója az OSZK-nak ajándékozta édesapja, Mihalik József, a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének főfelügyelője 683 levelét, amely – egyebek mellett – Thaly Kálmán, Tagányi Károly, Szabó Ervin, Fraknói Vilmos, Móra Ferenc Mihalikhöz írott leveleit tartalmazza.

1957. július 12–13. Az Országos Könyvtárügyi Tanács Gödöllőn, az Agrártudományi Egyetem Könyvtárában tartott kétnapos ülésén egyebek mellett az Országos Széchényi Könyvtár szervezetéről, gyűjtőköréről és elhelyezéséről is tárgyalt. Határozatot hozott arról, hogy szeptemberben javaslat jellegű előterjesztéssel fordul a Művelődésügyi Minisztériumhoz az OSZK szervezeti konstrukciójára vonatkozóan.

1957. július 20. Varga Sándor Frigyes, a Szerzeményi osztály mb. osztályvezetője megköszönte Földi Vilmosnak 238 db színlapból álló ajándékát, amelyet a Színháztörténeti Osztály gyűjteményében helyeztek el.

1957. október Kétéves, középfokú könyvtárosképző szaktanfolyamok indultak a megyei könyvtárakban az Országos Széchényi Könyvtár módszertani osztályának szervezésében.

1957. november 27. Mihályfi Ernő, a Magyar Nemzet főszerkesztője, művelődésügyi miniszterhelyettes *Legyen a Vár a kultúra vára* c., a lapjában megjelent cikkében javasolta a romos Budavári Palota épületegyüttesének kulturális célú helyreállítását, a Krisztinavárosra néző F-szárnyat az Országos Széchényi Könyvtár elhelyezésére jelölve meg.

1957 vége A fotólaboratórium az 1956-os események során tönkrement felszereléséből a legszükségesebb eszközök felújítása után újra megkezdhetette a munkát. (A mikrofilmezés az OMK sértetlenül maradt laboratóriumában már 1957 elején ismét megindult.)

1958

1958. február 2. Az Országos Széchényi Könyvtár vezetését dr. Jóború Magda vette át a Varjas Béla főigazgató 1957 márciusában történt eltávolítása óta miniszteri biztосként tevékenykedő Hámori Bélától.

1958. március 15. Sebestyén Gézá, a Budapesti Műszaki Egyetem Könyvtárának osztályvezetőjét kinevezték az Országos Széchényi Könyvtár főigazgató-helyettesévé.

1958. március 27. Dr. Jóború Magda köszönőlevelet küldött a Londonban élő özv. Bíró Lajosnénak, aki férje, Bíró Lajos kézirati hagyatékát az OSZK-nak ajándékozta. A hagyaték nagy részét Ady és Bíró Lajos levelezése alkotja, de található benne Bródy Sándor-, Kaffka Margit-, Jókai Mór- és Móricz Zsigmond-levél is.

1958. április 14. A Kiadói Főigazgatóság új szabályozása szerint e naptól a kivándorlók könyveinek értékbecslésével kapcsolatos feladatokat nem az OSZK, hanem az Állami Könyvterjesztő Vállalat (ÁKV) végzi.

1958. április 22. és 25. A Színháztörténeti Tár és a Zeneműtár beszállította a Nemzeti Színház raktárhelyiségeiben tárolt, színháztörténeti érdekű szöveg- és kottaanyagot, amelyet az OSZK örökletékként vett át.

1958. május 8. A főosztályvezetői értekezlet határozata szerint az *Aprónyomtatványtár* a jövőben minden anyagból – a grafikai plakátok kivétel – a korábbi kettő helyett csak egy példányban gyűjti a nyomdai kötelempéldányokat, és a többit átadja különböző jogos igénylőknek (vidéki könyvtárak, Színháztörténeti Tár stb.).

1958. június 7. Az OSZK – a minisztérium különhitelevelével – megvásárolta dr. Szimonidesz Lajos ny. vezérőrnagy, tábori püspök könyvtárát és kéziratanyagát. (A kéziratanyag kb. 25–30 pfm, amely tartalmazza többek között a Lovassy-perrel kapcsolatos iratokat, a Táncsics-per jegyzőkönyvét, a több mint 27 800 kötetes könyvtár anyagában pedig 930 db, 1850 előtt megjelent könyv volt.)

1958. június 23. Egy londoni árverésen az OSZK megbízottja egy eddig magánkézben lévő, Kossuth 33 levelét és 2 politikai iratát tartalmazó gyűjteményt vásárolt meg a Kézirattár részére.

1958. augusztus 1. A művelődésügyi miniszter kiadta 164/1958.(M.K.15.) M.M. sz. utasítását az általános tudományos könyvtárakról és a tudományos szakkönyvtárakról, ezek kritériumairól, feladatairól, kategóriáiról. Az utasítás melléklete tudományági szakkönyvtárként nevezte meg az OSZK-t a könyvtártudomány területén.

1958. szeptember 8. Az OSZK olvasótermének új nyitvatartási rendje: minden nap 9-től 21 óráig, kivéve a hétfői napot, amikor az olvasóterem 11 órakor nyitott.

1958. október 1. A Művelődésügyi Minisztérium jóváhagyásával hatályba lépett az OSZK új szervezeti szabályzata. Előzménye az 1957-ben végzett felülvizsgálat volt, amelynek alapján újból megfogalmazták a nemzeti könyvtár programját: "a teljesség igényével a hungarica területét gondolva, egyéb gyűjteményeiből a könyvtárközi szolgáltatások révén funkcionális egységet alakít ki." Ennek megfelelően szervezeti átalakítás zajlott a könyvtárban: az addig működött 18 osztályból három nagyobb gyűjteményi főosztályt (könyvek, modern különgyűjtemények, muzeális gyűjtemények) és két könyvtárügyi főosztályt (könyvforgalmi ügyek, könyvtártudományi és módszertani feladatok) alakítottak ki.

1958. október 1. Hatályba lépett az OSZK új kölcsönzési szabályzata, amely kimondta, hogy az OSZK nem kölcsönző könyvtár, a kölcsönzés még tudományos intézmények és kutatók számára is csak rendkívül indokolt esetben engedélyezhető.

1958. november 1. Az államosított anyagtól elkülönített fölőspéldányok kezelésére az OSZK Könyvelosztójában külön fölőspéldány-csoport jött létre.

1959

1959. január 1. *Könyvtártudományi és Módszertani Központ* (KMK) alakult át és ettől kezdve az Országos Széchényi Könyvtár V. főosztályaként működött az OSZK módszertani osztálya. Vezetője: Sebestyén Géza; felépítése: könyvtártudományi osztály (vezető: dr. Lázár Péter); módszertani osztály (vezető: Sallai István); oktatási osztály (vezető: Barabási Rezső).

1959. január 2. V. Waldapfel Eszter szerkesztésében, 1958-as évjelzéssel megjelent *Az Országos Széchényi Könyvtár évkönyve 1957 c.* kiadvány. (Az évkönyv kiadása a 2000. augusztusban napvilágot látott, 1994–1998-as kötetel szűnt meg.)

1959. január 4. A Művelődésügyi Minisztérium könyvtári osztálya, az Országos Könyvtárügyi Tanács elnöksége, valamint könyvtárépítési és -berendezési szakbizottsága, továbbá az OSZK vezetősége együttes ülésén úgy döntött, hogy a Budavári Palota F-épülete megfelelő átalakítással alkalmas a Nemzeti Könyvtár elhelyezésére.

1959. január 10. Dr. Kováts Ferencné sz. Dohnányi Mária (Dohnányi Ernő húga) az OSZK-val kötött szerződés alapján 1958. szept. 2-án 17 db eredeti Dohnányi-kéziratot és egy db litografált partitúrát helyezett letétbe a Zeneműtárban azzal, hogy további intézkedésig különgyűjteményként, zártan kezeljék. A Zeneműtárral folytatott megbeszélés alapján a megállapodás úgy módosult, hogy ha mikrofilm-másolatokat készítenek a számára, akkor az eredeti dokumentumokat az OSZK-nak ajándékozza. Mivel a mikrofilmeket átvette, e napon felbontotta az eredeti szerződést, és az anyagot ajándékként az OSZK-nak adományozta.

1959. január 17. és 26. Az OSZK Bánóczi Dezső hagyatékából színházi dokumentumokat vásárolt két részletben: fényképeket, műsorfüzeteket, kabaréjeleneteket, színlapokat, rádió hangképeket, az *Érdekes Újság* 11 kötetét és egyéb dokumentumokat (391 db) jan. 17-én 3805 Ft-ért, 330 db kolozsvári színlapot 3000 Ft-ért.

1959. [május körül] Haydn halálának 150. évfordulójára kiállítás nyílt az OSZK-ban az OSZK Zeneműtára és más gyűjteményei, valamint egyéb szakkönyvtárak anyagából, Major Ervin rendezésében. (Az OSZK kiadta a *Haydn művei az Országos Széchényi Könyvtár zenei gyűjteményében* c. kötetet 1959-ben.)

1959. május 9. Az új helyén, a volt Orczy-kastélyban megnyílt gyöngyösi műemlékkönyvtár – az egykori ferences rendi könyvtár – felvette Bajza József nevét.

1959. május 28. A vezetői kollégium ülése meghatározta az OSZK három műemlékkönyvtárának gyűjtőkörét.

1959. ősz A berlini Deutsche Staatsbibliothek keretében működő könyvelosztó raktárában Borsa Gedeon kötés és tulajdonbélyegző alapján az eredetileg magyarországi, XVIII. századi Esterházy-könyvtár egy tetemes részét fedezte fel. A 15–16 polcfolyóméternyi könyvanyag a náci hadsereg kiürítési műveletei során került Berlinbe. Az OSZK igazgatósága a Művelődésügyi és a Külügyminisztériumon keresztül kérte a Deutsche Staatsbibliothek igazgatóságát, hogy az Esterházy-könyvtár e feltalált töredékét engedjék át Magyarországnak. A kérést a német könyvtár teljesítette, és az anyagot 1960-ban az OSZK-ba juttatta, amely a Keszthelyi Helikon Könyvtárban helyezte el a könyveket.

1959. december 16. Elkészült *Az új nemzeti könyvtár építésének programtervezete* c. tanulmány, amelyet a vezetői kollégium dec. 28-i ülésén elfogadott.

1959. december 24. Az OSZK Gyarapítási Osztálya 29 600 Ft-ért megvásárolta Galambos Ferencről az általa készített, kéziratos folyóirat-mutatókat (*Magyar Könyvszemle, Kisebb könyvészeti folyóiratok, Irodalomtörténeti Közlemények, Irodalomtörténet, Szép Szó, Kassák Lajos folyóiratai, Kisebb felvidéki folyóiratok I-II., Válasz, Kalangya*).

1959. december 30. A Kormány Gazdasági Bizottsága 10 327/1959. G.B. sz. alatt határozatot hozott arról, hogy a Budavári Palotának és környezetének kulturális központ céljára történő helyreállítása során az Országos Széchényi Könyvtárt a Budavári Palota nyugati, ún. Krisztinavárosi épületében és a Szent György téren létesítendő új épületben kell elhelyezni. (Ez utóbbit 1969-ben a kormányhatóság törölte a beruházási programból.) – Az OSZK könyvtárépítési munkacsoportja a kezdetektől fogva szorosan együttműködött az építészekkel. A funkcionális tervező, szervező és kooperatív feladatokat Farkas László főkönyvtáros és Tombor Tibor osztályvezető látta el. A munkacsoport irányítását Sebestyén Géza főigazgató-helyettes, majd

halála után Óvári Sándor igazgató végezte. A Nemzeti Könyvtár új épületének felelős tervezője Havassy Pál volt.

1960

1960. [az év folyamán] Első ízben jelent meg *A magyar bibliográfiák bibliográfiája*, a nemzeti bibliográfia rendszerébe tartozó, kétéves periodicitású másodfokú bibliográfia. A Bélley Pál és Ferenczyné Wendelin Lídia által összeállított első kötet az 1956/57-es évek anyagát tárja fel.

1960. [az év folyamán] Az AIBM, a Zenei Könyvtárak Nemzetközi Egyesülete az 1958–1959-ben megjelent zenei szakirodalom retrospektív feldolgozását kérte az OSZK Zeneműtárától. Ettől az évtől kezdve indult meg a rendszeres adatszolgáltatás a *Fontes Artis Musicae* c. nemzetközi repertórium számára. – A Zeneműtár újra bekapcsolódott a *Répertoire International des Sources Musicales* (RISM) c. nemzetközi bibliográfiai vállalkozás magyarországi szerkesztőmunkájába. (Az 1955-ben már elkezdett munka 1956-ben megszakadt.)

1960. [az év folyamán] A KMK Oktatási Osztálya megkezdte az alapfokú szakképzés megszervezését: kidolgozta tematikáját, útmutatót állított össze és elkészítette az alapfokú szakvizsga letételéhez szükséges jegyzetet. – Tartalmi és szervezeti vonatkozásban megszilárdult a középfokú könyvtárosképzés, amelyben a KMK Oktatási Osztályának hármas feladata van: elméleti munka, a tankönyvtárakban folyó képzés irányítása és szervezése, valamint közvetlen oktatómunka. – A KMK Oktatási Osztálya megindította *A könyvtárosképzés füzetei* c. sorozatot.

1960. [január 1.] A Kiadói Főigazgatóság elrendelte, hogy a kiadók a megjelenő könyvek egy teljes műszaki példányát 24 órán belül küldjék be az OSZK-nak, hogy a nemzeti bibliográfiában a könyv leírása a megjelenésével egyidejűleg közölhető legyen. A nyomdákban azokból a könyvekből, amelyekből a kiadó műszaki példányt küldött, a szokásosnál eggyel kevesebb kötelespéldányt kell beküldenie.

1960. január 1. A művelődésügyi miniszter 101/1960.(M.K.1.) M.M. sz. utasítása a nemzetközi kiadványcseréről (megjelent a *Művelődésügyi Közlöny* 1960. évi első számában) kodifikálta az OSZK keretében működő Nemzetközi Csereszolgálatnak, mint magyar csereközpontnak a feladatkörét. – A Nemzetközi Kapcsolatok Osztálya neve Nemzetközi Csereszolgálatra változott, és tevékenysége leszűkült a kiadványcserére.

1960. január 19. Az Építésügyi Minisztérium Város- és Községrendezési Főosztálya az összes érdekelt intézmény képviselőinek bevonásával értekezletet hívott egybe, amelyen ismertették a Gazdasági Bizottság 1959. dec. 30-i határozatát a volt királyi palotának és környékének a főváros művelődési központjává történő átalakításáról, 1968. végi határidővel. Ezzel az értekezlettel megkezdődött a Vár átépítésével kapcsolatos tervező munka előkészítése. Az OSZK-t Tombor Tibor és Farkas László képviselte.

1960. január 20. Az MM Könyvtárosztály 77122/1960.(jan.20.) sz. utasítása alapján az OSZK Könyvelosztó új feladatokat kapott: a) a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat külföldi értékesítési akciójának segítése, illetve az értékesítésre szánt duplumanyagból a hazai könyvtári igények kielégítése; b) a kötelespéldányokból visszamaradt anyag szétoztása.

1960. március 15. A Művelődésügyi Minisztérium kérésére Jóború Magda főigazgató Sebestyén Gézát dec. 31-ig felmentette főigazgató-helyettesi feladatai alól, hogy ebben az időszakban a Könyvtártudományi és Módszertani Központ főosztályvezetőjeként tevékenységét a KMK-val kapcsolatos általános könyvtárügyi kérdésekre összpontosítsa az újonnan megalakult KMK munkájának erőtéljes kiépítése érdekében.

1960. március 16. A Mikrofilmtár befejezte a müncheni katalógus 1958 decemberében megkezdett lefényképezését. Összesen 113 ezer müncheni katalóguscédulát fényképeztek le, ami alapján kb. 330 ezer szabványos méretű cédulát készítettek az olvasói katalógus számára.

1960. április 4. *Nemzeti könyvtárunk a budai várpalotában* címmel kiállítás nyílt, amelyet a vidéki tudományos és megyei könyvtárakban is bemutattak.

1960. május vége A Mikrofilm Osztály átköltözött a Pollack Mihály tér 10. sz. alatti épületben elkészült, újonnan berendezett laboratóriumába.

1960. június 15. A *Művelődésügyi Közlöny*ben megjelent a művelődésügyi miniszter 2/1960.(V.25.) M.M. sz. rendelete a sajtótermékek köteles- és tiszteletpéldányairól és a Kiadói Főigazgatóság vezetőjének 1/1960.K.F. sz. határozata ugyanarról. A rendelet a könyvekből és az időszakai sajtótermékekből 16 kötelespéldány beszolgáltatását írta elő (ezt eddig csak kiadói főigazgatósági utasítás rendezte). A rendelet kiterjesztette a válogató jogú könyvtárak körét is.

1960. június 30. Az Országos Könyvtárügyi Tanács állománygyarapítási és könyvforgalmi bizottsága döntést hozott arról, hogy az 1952 és 1954 között állami tulajdonba vett inkunábulumok szétosztásánál elsőnek az Országos Széchényi Könyvtárt, másodikként az Egyetemi Könyvtárt illeti meg a válogatás joga.

1960. szeptember 19. Az OSZK magyar, finn és orosz nyelvű tájékoztatót adott ki a Budapesten megrendezett nemzetközi finnugor kongresszus külföldi résztvevői számára. A tudományos találkozók alkalmából *A finn-ugor népek irodalma az Országos Széchényi Könyvtárban* címmel kiállítást rendeztek.

1960. november 1. Megjelent a művelődésügyi miniszter 175/1960.(M.K.21.) M.M. sz. utasítása a közkönyvtárak elavult és fölöspéldány-állományának rendezéséről, az elavult művek kivonásáról, a Könyvtári Minősítő Bizottság feladatköréről, a fölöspéldányok kivonásáról és újraelosztásáról. Az utasítás az OSZK feladatává tette az elavult művek köréről és a kivonás gyakorlati teendőiről szóló útmutató kiadását, valamint a hálózatba nem tartozó könyvtárak állományapasztási tevékenységének ellenőrzését és az onnan kivont fölöspéldányok elosztását. A Könyvtári Minősítő Bizottság titkársága a KMK-ban működött.

1960. december 15. A *Művelődésügyi Közlöny*ben megjelent a művelődésügyi miniszter 183/1960.(M.K.24.) M.M. sz. utasítása a könyvtárak állományában levő külföldi folyóiratok bejelentéséről az OSZK-nak. Az OSZK a bejelentések alapján vezeti a külföldi folyóiratok központi címjegyzékét és felvilágosítást ad az érdeklődőnek a lelőhelyekről.

1960. december 23. Az e napon született köszönőlevél szerint dr. Soó Rezső akadémikus, egyetemi tanár 265 magyar exlibrist ajándékozott az OSZK-nak, valamint vételre ajánlott kb. 2450 exlibrist és egyéb hungarica-kisgrafikát, amelyre a könyvtár vételi szándékát jelezte 4500 Ft-ért.

1961

1961. [az év folyamán] Megjelent az OSZK Színháztörténeti Osztályának első kiadványa, Hankiss Elemér és Berczeli A. Károlyné *A Magyarországon megjelent színházi zsebkönyvek bibliográfiája. XVIII–XIX. század c.* munkája.

1961. [az év folyamán] A Magyar Foto 7400 db-ot kitevő képgyűjteményét megvásárolták a Színháztörténeti Osztály részére.

1961. január 11. A Magyar Országos Levéltárban folyó iratrendezési munka során előkerült 103 db, 1914–1918. évi háborús hirdetményből álló különgyűjtemény, amelyet 1960. dec. 28-án felajánlottak az OSZK Kisnyomtatványtárának, s az OSZK e napi dátummal írt köszönőlevelet.

1961. február 21. Az OSZK-ba és a Debreceni Egyetemi Könyvtárba került Bölöni György hagyatéka, vétel útján.

1961. április *Mátyás király kincsei* címmel kiállítás nyílt a Magyar Nemzeti Múzeum dísztermében, amelyen az OSZK is bemutatott a nagyközönségnek öt corvinát.

1961. május Egy, a maga nemében páratlan gyűjteménnyel gazdagodott a Színháztörténeti Tár: idekerült az 1950-ben feloszlott Magyar Mágusok Egyesületének könyvtára, amely angol, francia és német nyelvű, bűvészeti tankönyvekből és folyóiratokból, egyesületi iratanyagból, képekből és plakátokból állt.

1961. május 18. A Kisgrafikai Barátok Köre a modern magyar ex librisről rendezett kiállítást az OSZK-ban, Bély Pál rendezésében. Ez volt a könyvtárban az első könyvjegy-kiállítás.

1961. július 13. Jóború Magda főigazgató felterjesztette az MM-nek *Az OSZK funkcióinak rendszere* c. dokumentumot. (A Könyvtár vári funkciórendszerének megfogalmazásakor vetődött fel az OSZK részéről az a kíváncsi, hogy eddigi feladatai mellé a magyar irodalom, nyelvészet és történelem területén szakkönyvtári funkciót is beiktathasson.)

1961. augusztus 31. A Középülettervező Vállalat III. számú építési irodája és az OSZK könyvtárépítési munkacsoportja közös munkájának eredményeként elkészült *A Nemzeti Könyvtár új épületének tervezési programja és műszaki tervezési feladata* (rövid néven: Tervfeladat), amit az Építésügyi Minisztérium 1962. febr. 15-én hagyott jóvá.

1961. október Az OSZK megjelentette a *Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzéke. Társadalomtudományok* c. periodikus kiadványának első számát. Ezt novemberben követte a párja *Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzéke. Természettudományok* címmel.

1962

1962. [az év folyamán] Első alkalommal jelent meg a *Kurrens külföldi folyóiratok a magyar könyvtárakban. Lelőhelyjegyzék* c. kiadvány.

1962. január 6. A Könyvtártudományi és Módszertani Központ vezetőjévé Barabási Rezsőt, az Állami Gorkij Könyvtár volt vezetőjét nevezték ki, OSZK főigazgató-helyettesi ranggal. (Hivatalba lépett jan. 18-án.)

1962. március 11–17. A Nemzeti Múzeum épületében rendezett "aranyvasárnapok" elnevezésű rendezvénysorozat keretében az OSZK kiállítást rendezett a Mátyás-kori könyvművészet remekeiből (14 illuminált kódex és 1 ősnymtatvány), amelyet egy hét alatt 12 ezer látogató tekintett meg.

1962. március 26. Megkezdődött a Budavári Palota "F"-épületének átalakítása az OSZK részére.

1962. április 1. Elkészült az OSZK gyűjtőköri utasítása, amely szűkítette a könyvtár gyűjtőkörét: ettől kezdve a könyvtár csak egy példányban gyűjti az 1850 után előállított belföldi különnyomatokat, az általános és középiskolai tankönyveket, a nem tanulmányi jellegű alkalmi sokszorosításokat, árlistákat és prospektusokat, az utánnomásokot, címlapkiadásokat, a könyvatos sajtótudósítókat, kisnyomtatványokat és nem grafikai jellegű plakátokat, Braille-írástú dokumentumokat.

1962. április 23. A Magyar Televízió *A déli harangszó előtt* c. műsor keretében tízperces riportot közölt az OSZK kincseiről.

1962. május 12. Dr. Köpeczi Béláné az OSZK-nak ajándékozott 799 db könyvet, illetve folyóiratszámot, amelyek között szerepel az OSZK egykori munkatársának, dr. Honti Jánosnak néprajzi könyvgyűjteménye is.

1962. június 1. A hidegháború politikai légköre a könyvtárt sem hagyta érintetlenül. Jóború Magda főigazgató – nyilván a Művelődésügyi Minisztérium kérésére – a következő levelet küldte az MM Titkárságának: „Az Országos Széchényi Könyvtár háborús veszély esetén első rendben mentendő anyagával kapcsolatban a következőket terjesztem elő: 1.) A szóbanforgó anyag biztonságos elhelyezéséhez minimálisan 80 m³ raktári térre lenne szükség. 2.) Ennek az anyagnak becslés szerinti súlya kb. 40 tonna. 3.) Mikrofilmizálásának anyagköltsége (4 millió felvétel) 800 000 Ft.”

1962. szeptember 19. A Művelődésügyi Minisztériumban dr. Hadnagy László miniszterhelyettes vezetésével megtárgyalták és alapjaiban jóváhagyták a nemzeti könyvtár funkciórendszerét (archivális feladatkör, nyilvános szolgálat, központi könyvtárügyi teendők), valamint az OSZK három új területre vonatkozó javaslatát (szakkönyvtári funkció a magyar irodalom és a magyar történettudomány területén, tároló könyvtár, kiállítási részleg). Ennek alapján az OSZK 1963-ban *Az új nemzeti könyvtár működése* címmel foglalta össze a funkciórendszert.

1962. december A Színháztörténeti Tár munkatársai befejezték a mintegy 250–300 ezer darabból álló színlapállomány rendezését. Tudomásunk szerint akkor ez volt Európa legnagyobb önálló, rendezett színlapgyűjteménye.

1963

1963. [az év folyamán] Kettévált a modern könyvek főosztálya, kialakult a Feldolgozó osztály és a Bibliográfiai osztály tiszta profilja. A Bibliográfiai osztályon egyesítették a Magyar Nemzeti Bibliográfia, a Magyar Folyóiratok Repertórium szerkesztőségét, valamint a retrospektív bibliográfiák csoportját. Megtörtént a könyvkötészet és a restaurálás szervezeti szétválasztása is.

1963. első félév A Múzeum utcai épületet aládúcolták, mivel a statikai szakvélemény életveszélyesnek minősítette a földemlak állapotát. (A könyvtár ennek ellenére kénytelen volt az épületet még 22 évig, a Várba költözésig használni. Az 1980-as évek végén – 1990-es évek elején az épületet lebontották, városképi szempontból meghagyván a Múzeum felőli oldal falait.)

1963. január 1. A Könyvtári Minősítő Bizottság döntése szerint megindult a Könyvelosztó új munkája: a közművelődési (tanácsi és szakszervezeti) könyvtárak fölő példányainak (kb. 1,2 millió kötet) központi begyűjtése és rendezése, újraelosztásának előkészítése.

1963. április 15. A Művelődésügyi Közlönyben megjelent a művelődésügyi miniszter 126/1963. (M.K.8.) M.M. sz. utasítása a könyvtárközi kölcsönzésről, amely a könyvtárközi kölcsönzés országos központjaként határozta meg az OSZK-t, ezenkívül a Magyarországon megjelent kiadványok tekintetében Budapest fővárosra, Pest, Bács-Kiskun és Csongrád megyére, valamint Szeged megyei jogú városra kiterjedő illetékességgel területi központi feladatokkal ruházta fel. A külföldre irányuló vagy onnan érkező kéréseket az OSZK kezeli.

1963. szeptember 1. Hatályba lépett az OSZK új kölcsönzési szabályzata, amely kimondta, hogy az OSZK nem kölcsönző nyilvános könyvtár. Az "állományába tartozó anyag kölcsönzése (elvitelre való kikölcsönzése) csak az állomány egyes részeire vonatkozólag, az általános szabálytól eltérő kivételképpen engedélyezhető".

1963. szeptember 12. A vezetői kollégium a gyöngyösi, keszthelyi és zirci műemlékkönyvtárak jövőbeni hovatartozásának kérdésében elvileg foglalt állást. Alapvetőnek nem az OSZK-hoz való tartozásukat, hanem az OSZK szakfelügyeleti jogának biztosítását tartotta. Elfogadta, hogy e gyűjtemények műemlékkönyvtári jellegét elnevezésükben is ki kell fejezni, ezért a gyűjtemények elnevezéséből a „tudományos” kifejezést törölni rendelte.

1963. szeptember 26. A vezetői kollégium megvitatta *Az új Nemzeti Könyvtár működése* c. dokumentumot, és egyhangúlag elfogadta, hogy a könyvtár új neve legyen *Magyar Nemzeti Könyvtár*.

1963. november Megjelent a magyar nemzeti bibliográfia új korszakát megnyitó első kumuláció, 1961–1962 *Magyar Könyvészet*, amely huszonhárom év óta az első nagyobb összefoglaló a nemzeti könyvtermésről. Ezt a kétéves kumulatív kötetet rövidesen követte az 1963. évi anyag bibliográfiai összeállítása. E kötetekkel indult meg a kurrens, kéthetenként megjelenő nemzeti bibliográfia kumulációs-sorozata. (Az éves könyvészeteket 1991-ig adta ki a könyvtár.)

1963. november 20. 91 éves korában elhunyt Melich János nyelvész, egyetemi tanár, az MTA tagja, az OSZK 1919 és 1922 közötti igazgatója, az MTA 1943 és 1948 közötti főkönyvtárnoka.

1963. december 16. Befejeződött az első háromszintes pótraktárnak a Pollack Mihály téri épület udvarán 1962 szeptemberében kezdett építése. E napon megkezdődött mintegy 2900 polcfolyóméternyi állomány átköltöztetése a főépületből az új vasraktárba. Az 1964 elején befejezett betelepítéssel párhuzamosan a könyvraktárakban nagy arányú átrendezési munkák zajlottak le a gyors és zavartalan kiszolgálás érdekében.

1964

1964. [az év folyamán] A Művelődésügyi Minisztérium hozzájárulásával az OSZK megvásárolta a Budapesti Izraelita Hitközségtől a rákospalotai, Régi-Fóti út 77. sz. alatti volt zsinagógát. Az 1966 első negyedévében befejezett átalakítás során 220 ezer kötet befogadására alkalmas vasraktárat létesítettek a Könyvelosztó állományából kiválogatott másodpéldányok számára, valamint itt helyezték el 1966-ban Kisnyomtatványtár, majd 1967-ben a Térképtár teljes anyagát.

1964. [az év folyamán] A könyvtár megvásárolta Iványi Béla (1878–1964) történész nagy tudományos értékű, kb. 4000 kötetes könyvgyűjteményét, amellyel a felállítandó történettudományi szakolvasóterem számára a magyar történeti irodalom alapvető anyagát sikerült biztosítani.

1964. január 25. A vezetői kollégium ülésén határozatot hoztak arról, hogy *Az új Nemzeti Könyvtár programja* sorozati címmel kiadványként is közreadják azokat a tervtanulmányokat, amelyeket a könyvtár leendő vári működésével kapcsolatban 1963 folyamán Haraszthy Gyula, Szentmihályi János, Dezsényi Béla, Tombor Tibor, Farkas László, Sebestyén Géza, Pajkossy György, Keresztury Dezső és Németh Mária készítettek.

1964. február 14. A *Népszabadság* cikket közölt egy londoni műkereskedő magyar vonatkozású levélgyűjteményéről. A cikk nyomán az OSZK felvette a kapcsolatot a kereskedővel, és megszerezte a gyűjteményt a Kézirattár számára. A gyűjteményben szereplő, Pázmány Péter sajátkezű javításával ellátott szöveg az OSZK első Pázmány-autográfja.

1964. március 31. Az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács megtárgyalta és elfogadta a könyvtárosok szakmai továbbképzésének a KMK oktatási osztálya által kidolgozott tervét. Ezzel megszületett a könyvtárosok továbbképzésének első országosan irányított rendszere. A továbbképzés tartalmi és szervezeti irányelveiről a Művelődésügyi Minisztérium könyvtárügyi osztálya tájékoztatót adott ki. A központi szakmai továbbképzés megszervezését a KMK kapta feladatul. A továbbképzés formái: könyvtárvezetői konferenciák; tájékoztató jellegű előadások, szakmai viták, ankétok, rövid konferenciák, rövidebb továbbképző tanfolyamok. (Mivel a minisztérium sem anyagi, sem személyi fejlesztést nem biztosított, hosszabb, 30-60 órás szakmai tanfolyamok nem indulhattak sem a KMK által szervezett központi, sem a hálózati továbbképzésben.) A KMK az irányelvek szerint 1964-től 1969-ig évről évre elkészítette és megvalósította a továbbképzés programját. (Öt év alatt 84 konferenciát szervezett Budapesten és vidéken, csaknem ötezer résztvevővel.)

1964. május 18. A Feldolgozó Osztály és a Bibliográfiai Osztály kurrens csoportja felülvizsgálata nyomán a korszerű feldolgozási elveknek megfelelően újjászervezték az 1936 óta lényeges változtatások nélkül üzemelő feldolgozó futószalagot. Az átszervezés egyik eredménye az volt, hogy a *Magyar Nemzeti Bibliográfia* szerkesztősége kész címléírásokat kapott a Feldolgozó osztálytól.

1964. július 6. Ilku Pál művelődésügyi miniszter átadta dr. Jóború Magda főigazgatónak az 1460–1470 körül írt *Caecilius Cyprianus-kódexet*, amelyet a magyar kormány vásárolt meg ötezer fontért a londoni Sotheby cég árverésén és ajándékozott az OSZK 33. corvinájaként a könyvtárnak. A kódex a harmadik században élt Thascius Caecilius Cyprianus karthágói püspök 14 prédikációját tartalmazza.

1964. augusztus Anthony van Hoboken svájci zenetudós, Haydn-bibliográfus Joseph Haydn egy eredeti levelét ajándékozta az OSZK Zeneműtárának.

1964. szeptember 12. Életének 76. évében elhunyt Fitz József könyvtáros, könyv- és nyomdászattörténész, az irodalomtudományok kandidátusa, a Széchényi Könyvtár 1934 és 1945 közötti főigazgatója. Az ő

működése idején kezdték el a könyvtár korszerűsítését (adréma-sokszorosítás, decimális katalógus), s az ő nevéhez fűződik a nemzeti bibliográfia újjászervezése.

1964. október 3000 példányban megjelent az *Új Könyvek* c. állománygyarapítási tanácsadó első száma a KMK irodalompropaganda csoportja szerkesztésében, a Könyvtárellátó kiadásában és terjesztésében.

1964. december 1. Kettévált az I. főosztály: I/A jelzéssel a Gyarapítási Osztály, az Olvasószolgálati és Tájékoztató Osztály, a Kézikönyvtári Csoport és a Raktári Osztály együttesen képezett főosztályt Pajkossy György vezetésével. Az I/B főosztályhoz a Feldolgozó Osztály, a hozzá kapcsolt Adréma-üzem és a Bibliográfiai Osztály tartozott. Vezetésére Haraszthy Gyula kapott megbízást.

1964. december 18. Ráth-Végh István író több mint 3000 darabból álló kéziratos hagyatékát özvegye az OSZK Kézirattárának ajándékozta.

1965

1965. január A Könyvtártudományi és Módszertani Központ megindította a *Gyorstájékoztató a magyar könyvtártudományi irodalomról* és a *Gyorstájékoztató a külföldi könyvtártudományi irodalomról* c., havonta megjelenő bibliográfiai-tájékoztató kiadványokat. Ezzel együtt megszűnt a *Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom* c., a külföldi és a magyar szakirodalomról tájékoztató periodikum.

1965. május körül Az OSZK Guszev utcai könyvkötészetének kirakataiban, az utca embere számára alkalmi kiállítást helyeztek el *Nemzeti Könyvtár a Budai Várban* címmel, amelyen a könyvtár történetéről és jövő helyzetéről adtak tájékoztatást.

1965. május 15. Megjelent a *Magyar Könyvészet 1945–1960* ciklusbibliográfia 4. köt. *Művészetek, irodalom, földrajz, történelem* c. kötete. A tudományágak szerint csoportosított bibliográfia elsőként megjelent kötetét 1968-ig még további három szakrendes kötet, valamint egy mutatókötet követte.

1965. június 13. Az OSZK keszthelyi műemlékkönyvtárában kiállítást nyílt *A Helikon Könyvtár története és jelene* címmel.

1965. július 26. Az egész állományra kiterjedő ellenőrzés kezdődött. Az 1970-ig tartó munkát minden év augusztus-szeptember hónapjaiban végezték Óvári Sándor vezetésével.

1965. december A Művelődésügyi Minisztérium közművelődési főosztálya Ughy Jenő tanulmányának (*Ezer falusi olvasó és a könyv*) megtárgyalása nyomán határozatot hozott arról, hogy az OSZK KMK-ban létre kell hozni a további olvasásvizsgálatok gondozásának szervezeti kereteit.

1965. december Megjelent a sokszorosítási eljárással készült *Könyvtári Minerva*, műfajában az első 1932 után. A kötet a magyar könyvtárak és szakirodalmi tájékoztatási intézmények legfontosabb adatait közölte. (Felelős szerkesztője Faragó Lászlóné, kiadója a KMK volt.) A kétkötetes kiadvány mutatókat tartalmazó második kötete néhány hónap múlva, 1966-ban jelent meg.

1966

1966. január 1. Életbe lépett az olvasótermek használatának, illetve az olvasójegyek kiadásának új rendje. Korlátozták a Hírlaptár 1952 előtti, nagyrészt egypéldányos anyagának használatát, és új kategóriákat vezettek be az olvasók nyilvántartásában, elsősorban a tudományos kutatók jobb ellátása érdekében.

1966. április 12. A Könyvelosztó elkezdte az állami tulajdonba vett könyvanyagból származó, és közel másfél évtizeden át ömlesztetten tárolt anyag (több mint 125 ezer darab) rendezését a rákospalotai új raktárépületben. A munkát 1967. június 30-án fejezték be.

1966. augusztus 1. A Művelődésügyi Közlönyben megjelent a művelődésügyi miniszter 158/1966.(M.K.15.) MM sz. utasítása a könyvtárakban folytatható kutatómunkáról, amelynek hatálya az OSZK-ra is kiterjed. Az utasítás a KMK feladatává tette a könyvtártudományi kutatásokról szóló jelentések

alaján nyilvántartás vezetését. A KMK szervezte és az OKDT-vel együttműködve szakmailag segítette a kiemelkedő jelentőségű témakörökben folyó könyvtártudományi kutatásokat.

1966. augusztus 1. Jóború Magda főigazgató kormányintézkedéssel kétévi időtartamra külügyi szolgálatba került. A könyvtár vezetésével távollétének idejére Sebestyén Géza főigazgató-helyettest bízták meg.

1966. szeptember 11–17. Az IFLA 32. konferenciáján a hollandiai Scheveningenben Tombor Tibor osztályvezetőt a könyvtárépítési bizottság új titkárává választották, és megerősítették funkciójában – a nemzetközi cserebizottság titkáráként – az előző évi kongresszuson távollétében megválasztott Gombocz Istvánt. Borsa Gedeont delegálták a *Gesamtkatalog der Wiegendrucke* (nemzetközi ősnymtatvány-katalógus) munkálatainak folytatásával foglalkozó szakértő bizottságba.

1967

1967. [az év folyamán] Mivel a korábban tervezett pótraktár lekerült a napirendről, így 1967-ben kényszerintézkedéseket kellett tenni, hogy az új anyagot el lehessen helyezni (az archivális anyag kitelepítése az addigi raktárakból a Könyvelosztó kiscelli raktáraiba és a keszhelyi Helikon Könyvtár raktáraiba; a Térképtár elköltöztetése). Ezzel az archivális anyag a várba való felköltözésig hozzáférhetetlenné vált, az állomány egy részének az Országgyűlési Könyvtárba és a Pollack Mihály téri épületbe való kitelepítése az olvasótermi használatot nehezítette meg.

1967. május 15. Kísérleti jelleggel 12 személyes irodalomtudományi szakolvasótermet nyitott az OSZK, 2400 kötetes szabadpolcos kézikönyvtárral. (Más forrás szerint az olvasóterem 10 fős volt, 2500 kötetes könyv- és periodika-állománnyal.)

1967. május 22. Sebestyén Géza mb. főigazgató előterjesztést készített a Művelődésügyi Minisztérium könyvtári osztályához *Nemzeti bibliográfiánk kérdései* címmel, amelyben a külföldi hungarika irodalom számbavételét is javasolta.

1967. július 1. Hatályba lépett a művelődésügyi miniszter 1/1967. MM. számú rendelete a muzeális értékű könyvek, zeneművek, térképek és egyéb nyomtatványok, valamint kéziratok bejelentéséről. Ennek értelmében a magánszemélyek a muzeális értékű könyvgyűjteményeket, illetve az egyedi muzeális értékű könyveket az OSZK-nak, mint illetékes országos múzeumnak kötelesek bejelenteni 1967. dec. 31-ig.

1967. július Az OSZK megvásárolta Nyireő István 403 lapból álló, régi (1896 előtti) magyar ex-libriseket tartalmazó gyűjteményét. A gyűjteményt Nyireő adattára egészíti ki, amely mintegy ezer régi magyar exlibris adatait tartalmazza.

1967. július A KMK kiadásában megjelent a *Közművelődési könyvtárak összesített törzsanyagjegyzéke 1959–1964 c.* kiadvány első, a szépirodalmat tartalmazó kötete.

1967. szeptember 20–24. Az IFLA egyik szakosztálya, a Színházi Könyvtárak és Múzeumok Nemzetközi Szövetsége VIII., budapesti kongresszusának résztvevői két ízben tettek látogatást a Színháztörténeti Társaságban, ahol Keresztury Dezső főosztályvezető ismertette a Társaság anyagát, munkáját. Nagy érdeklődést váltott ki a Hankiss Elemér és Berczeli A. Károlyné 1961-ben megjelent bibliográfiája a színházi zsebkönyvekről, mely ezen a területen úttörő jellegű munka.

1967. október 11. A londoni Victoria and Albert Museum-ban *Hungarian Art Treasures* címmel 1968. jan. 14-ig nyitva tartó kiállítást rendeztek, amelyhez az OSZK 9 kódex és az első magyarországi ősnymtatvány átkölcsönzésével járult hozzá.

1967. november 23. Egy kibontott fal üregéből előkerült a zirci Reguly Antal Műemlékkönyvtár eredeti állományának legértékesebb része (3 kódex, 63 ősnymtatvány, 150 RMK), melyet még a második világháború folyamán, 1944-ben rejtettek el.

1968

1968. január 1. Hatályba lépett a könyvtár új szervezeti és működési szabályzata, amelyet a Művelődésügyi Minisztérium könyvtárosztálya jan. 11-én hagyott jóvá. Szervezeti változások: Az addigi I/A. főosztály kiegészítésével "Törzsgyűjtemény" elnevezéssel létrejött az új I. főosztály; a volt I/B. főosztály "Feldolgozó Osztályok" elnevezéssel II. főosztályként működik; a régi II. és III. főosztály "Különgyűjtemények" elnevezéssel (a Hírlaptár kiemelésével) összevontan III. főosztályként működik; a IV. főosztály új elnevezése: "Könyvtárközi Szolgáltatások".

1968. január 1. Az üzemi belső lapok, iskolai lapok, sportegyesületek híradói és a kevésbé jelentős műszaki jellegű referáló lapok körében egy példányos, archivális gyűjtést vezettek be a hírlaptári állománynál.

1968. június 1. A Művelődési Minisztérium 131/1968.(M.K.11.) M.M. számmal utasítást adott ki a tudományos és szakkönyvtárak gyűjtőköréről, valamint a szakirodalom beszerzésében való együttműködésükről. Ez az utasítás az OSZK-t az általános gyűjtőkörű országos jellegű tudományos könyvtárak közé sorolta, a magyar nyelv- és irodalomtudomány, valamint a magyar történelem területén országos jellegű tudományos szakkönyvtárként, a könyvtárügy, bibliográfia és dokumentáció területén pedig tudományági szakkönyvtárként határozta meg.

1968. második fele Borsa Gedeon javaslatot készített az MTA Könyvtörténeti Munkabizottsága számára a XVI. századi nyomtatványok országos katalógusának felállításáról.

1968. július 1. A KMK keretében megalakult a kétfős olvasásiigény-kutató csoport, amelynek vezetője Gerő Zsoltné, munkatársa Kamarás István lett. (Ebből a csoportból jött létre 1970. márc. 1-jén az Olvasáskutatási Osztály.)

1968. augusztus 15. A Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Múzeuma és az OSZK kézirattára a nemzeti múzeumban szept. 15-ig tartó kiállítást rendezett Corvin-kódexekből és ősnymtatványokból, amelyen először volt látható együtt a Magyarországon őrzött corvinák minden kimagasló értékű darabja (a 45 corvinából 37 db).

1968. augusztus 31. Befejeződött azoknak a másodpéldányoknak az állománybavétele, amelyeket az államosításkor nemzeti tulajdonba vett könyvtári anyagból a Könyvelosztó adott át az OSZK-nak: kb. 60 ezer kötetet vettek másodpéldányként állományba, kb. 8700 kötetet emeltek ki kézikönyvtári felhasználásra, valamint csaknem 1700 kötetet raktári hiányok pótlására.

1968. ősz A könyvtárközi szolgáltatások meggyorsítására az OSZK bevezette a telex/távgépíró használatát.

1968. szeptember 1. Kötelező érvénnyel bevezették a könyvtár újonnan kidolgozott munkanormáit. Ettől kezdve a tervezésnél és a munka ellenőrzésénél az 1814/1968. sz., *Az OSZK-ban alkalmazott munkanormák* c. főigazgatói utasításban foglalt irányszámok a mérvadók.

1968. december 16. Jóború Magda ismét elfoglalta főigazgatói tisztségét, miután az Elnöki Tanács, érdemei elismerése mellett, felmentette rendkívüli és meghatalmazott nagykövetségi rangja alól.

1969

1969. március Az 1968-ban készült, *A hírlaptári gyűjtemény állapota. A magyar hírlapállomány védelmének és megóvásának eszközei* c. tervtanulmány (szerzője: Németh Mária) elindítója lett a könyvtár egyik legnagyobb szabású vállalkozásának. Az MM közművelődési Főosztálya határozatilag mondta ki, hogy sürgős intézkedéseket kell tenni az OSZK-ban őrzött, pótolhatatlan nemzeti értéket jelentő magyar hírlapállomány megóvása érdekében. Az OSZK kidolgozta ennek programját: főhatósági jóváhagyással korlátozták a hírlapállomány használatát, megkezdték a hírlapállomány egyidejű mikrofilmmezését és restaurálását. A minisztérium által biztosított anyagi eszközök lehetővé tették az 1970-ben megalakult Állományvédelmi és Reprográfiai Főosztály keretében a hírlap-állományvédelmi központi műhely létrehozását, amelynek egyik részlege a mikrofilm-laboratórium.

1969. március 30. A KMK megindította a *Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom* (KDSZ) c. negyedéves referálólapot, amelyet a megszűnt *Gyorstájékoztató a Külföldi Könyvtártudományi Irodalomról* c. bibliográfia részleges pótlására szántak.

1969. június A magyar hírlapok elsőpéldány-gyűjteményének védelmére az OSZK – a MM könyvtárügyi osztályának jóváhagyásával – a korábbiaknál szélesebb körű korlátozó használati szabályokat vezetett be, amelynek egyik pontja szerint a már mikrofilmre vett hírlapok filmen bocsátandók az olvasók rendelkezésére, és az archivális példányok a filmezés után nem adhatók használatba.

1969. augusztus Hosszas tárgyalások után a Gazdasági Bizottság 10.150/1969. sz. határozatával úgy döntött, hogy a KMK-t az F-épületben kell elhelyezni, s ezenfelül ott kell biztosítani az Akadémiai Könyvtár részére 2000 m², az Agroinform részére 700 m² raktárterületet. (Ezeket a raktárterületeket a két könyvtár végül is nem vette igénybe.) – A Szt. György téri új épületnek a programból való törlése után az OSZK a KMK-val együtt elkészítette a vári épület áttervezésének programját, majd a felelős tervező kidolgozta a tervezési programot (*Tervezési program a Budavári Palota Nemzeti Könyvtár – F épület – funkcióváltás miatti áttervezéséről*). Az áttervezés 1971 áprilisában készült el. (1975-ben még további változtatásra volt szükség.)

1969. augusztus 15. Az átépítési munkák befejezésével újra megnyílt a gyöngyösi műemlékkönyvtár. – Az 1960-as évek végére az OSZK visszaállította a gyöngyösi könyvtár államosítás előtti állapotát, leválasztva az 1950–1960-as években csatolt anyagot. Az állományt – minimális kézikönyv-anyagtól eltekintve – nem gyarapítják, még régi anyaggal sem. A könyvtárt kizárólag muzeális jelleggel őrzi az OSZK mint egyedi intézményt, Magyarország legrégebb, egyedileg 1950-ig szervesen fejlődött és épségben maradt könyvtárát.

1969. augusztus 25–30. Az IFLA 35. közgyűlésén, Koppenhágában Gombocz István osztályvezetőt a nemzeti kiadványcsere bizottság elnökévé választották.

1969. szeptember 25. Az OSZK szerződést kötött Makay Árpáddal (JATE Kibernetikai Laboratórium) a külföldi folyóiratok lelőhelyjegyzéke számítógépes előállításának vizsgálatára. Az 1971 őszén lezárt, háromszáz tételből álló mintán végzett kísérlet azt igazolta, hogy a kiadvány az OSZK által megadott tartalmi és formai szempontoknak megfelelően gépi úton előállítható.

1969. november 23. Papp István ügyvezető igazgatót a Művelődésügyi Minisztérium kinevezte a Könyvtártudományi és Módszertani Központ igazgatójává.

1970

1970. [az év folyamán] Az OSZK bekapcsolódott a hágai Királyi Könyvtár és az IFLA közös gondozásában megjelenő *Annual Bibliography of the History of the Printed Book and Libraries* (ABHB) nemzetközi könyvtörténeti cikk-adatbázis munkálataiba. A Régi Magyarországi Nyomtatványok Szerkesztősége gyűjtötte és szolgáltatta a hágai központnak a bibliográfiai tételeket 2006-ig, amikor a Könyvtári Intézet keretében működő Könyvtörténeti és Könyvtártudományi Szakkönyvtár vette át a feladatot.

1970. [az év folyamán] Imreh Béláné, Lukinich Imrének, az OSZK 1924 és 1929 közötti igazgatójának lánya a Kézirattárnak ajándékozta édesapja hagyatékának egy részét (23 333 dokumentumot).

1970. [január 1.] A Bibliográfiai Osztály megkezdte a *Magyar Könyvészet 1961–1970.* ciklusbibliográfia szerkesztését. (A könyvészet évkörét később kiterjesztették 1975-ig, és mikrofilmlapon adták ki 1976-ban.)

1970. január 1. Szűkítették az OSZK gyűjtőkörét: ettől kezdve nem gyűjti a különlenyomatokat, kötésvariánsokat.

1970. január 26. Sajó Géza és Soltész Zoltánné szerkesztésében, két kötetben az Akadémiai Kiadó gondozásában megjelent a magyarországi könyvtárakban található ősnymtatványok katalógusa, *Catalogus incunabulorum quae in bibliothecis publicis Hungariae asservantur* címmel.

1970. április 14. A KMK-ban megindultak a központi szakmai továbbképző tanfolyamok, miután a Művelődési Minisztérium jóváhagyta a könyvtárosok központi szakmai továbbképzésének ötéves tervét. Az 1964-es határozathoz képest ebben már nemcsak a rendszert hagyta jóvá, hanem pénzt is adott az elképzelések megvalósítására, így az "értekezletes" továbbképzés mellett a képzés kétféle tanfolyamtípusban folyt: magas szintű, 80–240 órás – többségükben egyéves – tanfolyamok, illetve rövid, 30–40 órás tanfolyamok. – Az első hosszabb (240 órás, másfél éves), "magas szintű" továbbképző tanfolyam e napon indult a számítógépek könyvtári és dokumentációs alkalmazásáról.

1970. április 22. Az első országos könyvtárgépesítési ankét, a KMK rendezésében Budapesten.

1970. május 4. Krakkóban, a Wawelben *Lengyel–magyar kapcsolatok ezer éve* címmel rendeztek kiállítást, amelyre az OSZK 110 dokumentumot (köztük 2 corvinát és magyar vonatkozású 16. századi krakkói nyomtatványokat) kölcsönzött.

1970. július 15. A *Magyar Nemzeti Bibliográfia* mellékleteként, az OSZK szerkesztésében első alkalommal jelent meg a *Magyar Zeneművek Bibliográfiája* c. negyedéves kiadvány, amely a zeneműveken kívül a zenei hanglemezeket is feldolgozza.

1970. szeptember 1. Az OSZK szervezetében V. főosztály jelzéssel, Óvári Sándor vezetésével Állományvédelmi és Reprográfiai Főosztály alakult.

1970. november 5–8. A Budapesten, a Kisgrafika Barátok Köre által megszervezett XIII. Nemzetközi Ex Libris Kongresszus alkalmából az OSZK a Magyar Nemzeti Múzeum kupolacsarnokában *Régi magyar ex librisek 1521–1900* címmel rendezett exlibris-történeti kiállítást, amelyhez Nyireő István összeállításában nyomtatott katalógus is készült. A nov. 6-án megnyitott kiállítás volt a könyvtár 12. exlibris-kiállítása.

1970. december 10. Az osztrák nemzeti könyvtár és az osztrák zenei egyesület meghívására a Zeneműtár a bécsi Musiksammlung kiállítótermében rendezett kiállítást értékes osztrák vonatkozású anyagából (XVIII. századi osztrák, ill. bécsi zeneszerzők kéziratai).

1971

1971. [az év folyamán] Az OSZK kiadásában, Komjáthy Miklósné szerkesztésében, 1500 példányban megjelent a *Magyarország bibliographiája 1712–1860. V. Pótlások Petrik Géza Magyarország bibliographiája 1712–1860 c. művének 1-4. kötetéhez. Az 1712–1800 között megjelent magyarországi (és külföldi magyar nyelvű) nyomtatványok* c., 561 oldalas könyvészlet.

1971. február Az MTA és az OSZK kiadásában, az Akadémiai Kiadó gondozásában, 928 oldalon megjelent a *Régi Magyarországi Nyomtatványok. 1. köt. 1473–1600 c.* könyvészlet, Borsa Gedeon, Hervay Ferenc, Holl Béla és mások összeállítása. A munkát a Magyar Tudományos Akadémia 1972-ben akadémiai díjjal jutalmazta.

1971. február 25. Megszűnt az eddig különgyűjteményként kezelt *Hírlaptár*. A főosztályvezetői értekezlet határozata alapján a tevékenységét funkciók szerint decentralizálták. A hírlap-olvasószolgálati és -raktári részleget egyesítették a könyvek olvasószolgálatával és raktárával. A két olvasószolgálat máj. 1-jén, a két raktári rész szept. 1-jén került közös irányítás alá. Okt. 1-jén megalakult a Hírlapfeldolgozó osztály, amelynek feladata a folyóiratok és hírlapok feldolgozása és állományvédelmi előkészítése volt.

1971. március 19. Az MTA Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottságának és Népzene kutató csoportjának közös ülésén dr. Mezey László és dr. Rajeczky Benjámint ismertették paleográfiai és zenetörténeti szempontból azt az 1430–1440-es években keletkezett, Zsigmond-kori többszólamú motettákat tartalmazó kéziratredéket, amely az OSZK egyik ősnomtatványának kötéstáblájából a restaurálás során került elő.

1971. április A Restauráló Laboratórium befejezte az I. világháború alatt a könyvtár tulajdonába került, félszáz darabból álló ún. Bártfai gyűjtemény restaurálását, amely a Zeneműtár legkorábbi összefüggő állománya.

1971. május 1. A Szegedi Egyetem Kibernetikai Laboratóriumában elkészült a *Magyar Nemzeti Bibliográfia* gépi úton előállított, MARC-II. rendszerű próbaszáma. A kísérlet alapján döntés született az MNB számítógépes előállításáról, elkezdődött a kiadvány-előállító rendszer elkészítésére és üzemeltetésére alkalmas partner keresése. (Lásd 1973. ápr. 15.)

1971. június 1. Szentmihályi János szerkesztésében – egy 1969-ben megjelent próbaszám után – megindult a *Hungarica Külföldi Folyóirat szemle*, amely a külföldi folyóiratokban megjelent magyar vonatkozású cikkeket tárja fel könyvtárközi együttműködés segítségével.

1971. szeptember 6–11. Az IADA (Internationale Arbeitsgemeinschaft der Archiv-, Bibliotheks- und Graphikrestauratoren) második nemzetközi konferenciája, Bécsben és Budapesten. A budapesti ülészakalmából az OSZK restauráló laboratóriuma kiállítással egybekötött szakmai bemutatót tartott a konferencia résztvevői számára a Kézirattár és a Régi Nyomtatványok Tára helyiségeiben.

1971. november 18. A *Művelődésügyi Közlöny* 22. számában megjelent a művelődésügyi miniszter 5/1971. (X.23.) MM sz. rendelete egyes jogi személyek könyvtáraiban levő muzeális értékű könyvek, zeneművek, térképek és egyéb nyomtatványok, valamint kéziratok kötelező bejelentéséről az OSZK-nak.

1971. november 19. Az OSZK kezdeményezte mindhárom vidéki műemlékkönyvtárának tanácsi kezelésbe adását, a szakfelügyeleti jog megtartása mellett. – A kérést 1972. ápr. 11-én újra felterjesztették. A továbbiakban a tárgyalások már csak a keszthelyi Helikon Könyvtárra korlátozódtak.

1972

1972. [az év folyamán] Markos Béla szerkesztésében megjelent a Petrik-féle *Magyarország bibliographiája 1712–1860* c. retrospektív bibliográfiához készített nyomda- és kiadástörténeti mutató.

1972. [az év folyamán] Megjelent a *Külföldi magyar nyelvű hírlapok és folyóiratok címjegyzéke és adattára 1945–1970* c. két kötetes összeállítás első kötete, Kemény G. Gábor munkája. A 2. kötet Németh Mária összeállításában 1974-ben látott napvilágot.

1972. január 1. Egy 1970-ben elkészített próbaszám után megindult a *Külföldi Magyar Nyelvű Folyóiratok Repertoriuma* c. negyedéves kiadvány, amelyet az OSZK Bibliográfiai Osztályának hungarika munkaállomása állított össze, S. Orvos Mária vezetésével.

1972. március 16. A főigazgató elnökletével kibővített szakmai értekezlet tárgyalta meg *A modern könyvek leírásainak katalógusrendszere. A müncheni katalógus kérdése* c. témát. A vita után a könyvtár vezetősége úgy döntött, hogy az ún. müncheni katalógusban nyilvántartott, több mint 100 ezer kötetnyi állományrész teljes egészében rekatalogizálni kell.

1972. március 24. Megnyílt Rómában az *Antica Arte Magiara* címmel, a Kulturális Kapcsolatok Intézete által rendezett, középkori magyar művészeti kiállítás, amelyre az OSZK hét illuminált kódexet bocsátott rendelkezésre.

1972. április Az OSZK KMK megindította évente kétszer megjelenő, 100–120 magyar közleményt referáló lapját *Hungarian Library and Information Science Abstracts* (HLISA) címen.

1972. június 6. A szocialista országok nemzetközi információs rendszerének (NTMIR) keretében létrejött IKARSZ (Időszaki Kiadványok Automatizált Regisztrációs Rendszere) magyar nemzeti szerve, azaz magyarországi adatszolgáltató intézménye az OSZK lett. – Novemberben kezdődött meg az 1972-ben megjelent hazai időszaki kiadványok bibliográfiai és egyéb adatainak szolgáltatása a moszkvai központba.

1972. augusztus 28. – szeptember 2. Budapesten volt az IFLA ez évi kongresszusa, amelynek előkészítésébe, szervezésébe és lebonyolításába az OSZK is bekapcsolódott. A kongresszuson az OSZK több munkatársa tartott előadást. Fügedi Péternét a Bibliográfiai, Borsa Gedeont a Régi és Értékes Könyvek Bizottságában az állandó tanácsadó testület tagjává választották. Gombocz Istvánt újabb három évre megválasztották a Nemzetközi Kiadványcsere Bizottság elnökévé. A kongresszus alkalmából az OSZK-t 430 külföldi vendég kereste fel, részben egyénileg, részben csoportosan. Az OSZK több kiállítást is rendezett, valamint megjelent a könyvtár képes tájékoztatója öt nyelven.

1973

1973. január 1. A Művelődésügyi Minisztérium hatósági feladatként az Országos Széchényi Könyvtárt bízta meg az egyházi könyvtárak muzeális értékeinek számbavételével és nyilvántartásával.

1973. január 1. A KMK 1965-ben indított *Gyorstájékoztató a Magyar Könyvtártudományi Irodalomról* c., negyedéves bibliográfiai folyóirata ettől kezdve *A Magyar Könyvtári Szakirodalom Bibliográfiája* címmel jelenik meg.

1973. február 1. Az ELTE könyvtártudományi tanszéke az OSZK-ba kihelyezett egyéves könyvtárosi szaktanfolyamot indított nem könyvtár szakon egyetemet végzettek részére.

1973. február 24. Dr. Csapodi Csabáné dr. Gárdonyi Klára, az OSZK ny. osztályvezetője sikeresen védte meg *A Corvina-könyvtár kodikológiai problémái, írás és miniatúra* c. disszertációját, s ezzel elnyerte az irodalomtudományok kandidátusa címet.

1973. április 15. E napon kötött szerződés keretében a Számítástechnikai Koordinációs Intézet elvállalta a *Magyar Nemzeti Bibliográfia* kiadvány-előállító rendszerének elkészítését. (A könyvtár úgy döntött, hogy egyelőre nem a teljes könyvfeldolgozási munkát gépesíti, hanem csak az MNB Könyvek kiadvány előállítását.)

1973. június 5. A Művelődésügyi Minisztérium határozata értelmében az Országos Széchényi Könyvtár megindította az országos adatgyűjtést az 1712 és 1800 közötti magyarországi nyomtatványok számbavételére.

1973. július Elkészült a Budavári Palotában a belső udvarok beépítésével kialakított két, egyenként 11 szintes toronyraktár. Mivel dec. 31-ig az ideiglenesen igénybe vett külső raktárak javarészt kiürítve át kellett adni, a könyvállomány betelepítése okt. 10-én megkezdődött, annak ellenére, hogy a műszaki átvételkor a teherlift még nem volt készen.

1973. augusztus A Hírlapkötészet és a Hírlapjavító és -restauráló csoport Hírlap-állományvédelmi Üzem néven egy szervezetbe került, és elfoglalta műhelyét a könyvtár új, bérelt, 1972-ben könyvtári célra átalakított, Rosenberg-házaspár utcai (ma: Hold u.) épületében.

1973. szeptember 1. A központi vezetés és ellenőrzés megerősítésére új főigazgató-helyettesi állás létesült, amelyre dr. Havasi Zoltánt, a szegedi egyetemi könyvtár igazgatóját nevezték ki.

1973. szeptember 1. Életbe lépett az OSZK új munkaszervezete. Az új szervezet a nemzeti könyvtár kettős feladatrendszerét tükrözi: 1.) gyűjteményi feladatok, 2.) központi szolgáltatások. Az első három főosztály a gyűjteménnyel kapcsolatos feladatokat látja el: I. főosztály: gyarapítás, feldolgozás, raktározás; II. főosztály: olvasó- és tájékoztató szolgálat, valamint a különgyűjtemények és a műemlékkönyvtárak; III. főosztály: állományvédelem és reprográfia. A IV. főosztály a központi szolgáltatásokat ellátó részleg, kibővítve az eddig önállóan működött Bibliográfiai Osztállyal.

1973. szeptember 1. Az OSZK keretén belül megalakult a Magyar ISBN-Iroda, amelynek feladata az ISBN-rendszer magyarországi 1974. jan. 1-jétől való bevezetésének előkészítése volt.

1973. szeptember 1. Főlépédközpont néven folytatja működését az Országos Széchényi Könyvtár könyvelő osztálya, amely 1949 és 1952 között az Országos Könyvtári Központ, 1952 és 1954 között pedig a Népkönyvtári Központ osztályaként végezte az államosított könyvanyag rendezését, és amely 1953-tól 1973-ig – 21 év alatt – 2 095 217 könyvtári egységet adott át a könyvtáraknak állományuk kiegészítésére (köztük az OSZK-nak és műemlékkönyvtárainak több mint 80 ezer, a Debreceni Egyetemi Könyvtárnak mint második nemzeti könyvtárnak pedig több mint 176 ezer egységet).

1973. október 5. *500 éves a magyar könyvnyomtatás* címmel 1974. jan. 6-ig tartó könyv- és könyvtártörténeti kiállítás nyílt a Magyar Nemzeti Múzeumban, az OSZK, a KMK és más szervek rendezésében.

1973. december 31. A keszthelyi Helikon Könyvtár és Műemlék Gondnokság kivált az OSZK keretéből, és Helikon Kastélymúzeum néven közvetlenül a Művelődésügyi Minisztérium irányítása alá került.

1974

1974. január 1. Hatályba lépett az ISBN (nemzetközi azonosító könyvszám) magyar szabványa, az MSZ 3563-73, ezzel az OSZK új központi szolgáltatásaként megkezdődött a könyvszámozás magyarországi bevezetése.

1974. március 1. A Kulturális Minisztérium könyvtári osztálya külön álláshelyet létesített – majd 1975-ben még egyet – az OSZK restauráló laboratóriumában azzal a feladattal, hogy az új, szakképzett munkatársak ingyenesen végezzék az egyházi gyűjtemények értékes dokumentumainak restaurálását, amelynek költségeire 1972 óta rendszeresen folyósított támogatási összegeket a minisztérium. A munka 1973-ban indult meg, mégpedig nemcsak az OSZK-ban, hanem az Országos Levéltár és az Iparművészeti Múzeum restauráló műhelyében is. Az OSZK-ban 1980 végéig több mint 300 dokumentumot restauráltak.

1974. április 4–5. A KMK képviselői részt vettek a Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Központ Moszkvában rendezett tanácskozásán, amelynek témája az Informatika Elmélete és Gyakorlata Nemzetközi Információs Szolgáltatás (IEGYNISZ) létrehozása volt. A feladatok megosztása során a KMK Tájékoztatási Osztályának tevékenységi körébe utalták az informatika elméletével és gyakorlatával foglalkozó tájékoztató kiadványok és szolgáltatások regisztráló információs szolgálatának kiépítését.

1974. május 28–29. A müncheni Hartung u. Karl cég aukcióján az OSZK megbízottja révén megvásárolta Bessenyei György *Der Mann ohne Vorurtheil* c., 1781-ben, Bécsben kiadott folyóiratának hét füzetét, amelyek közül hat eddig csak másolatban volt meg a könyvtár birtokában, a hetedik pedig ismeretlen volt.

1974. nyár A minisztérium megbízásából az OSZK is belépett abba a raktárváros-társulásba, amelynek keretében a KSH Könyvtára, az Akadémiai Könyvtár és az OMKDK a törökbálinti raktárvárosban helyezte el ritkán használt állományrészeit.

1974. szeptember 16. A Kent State University könyvtári tanszékén megkezdte tanulmányait az első Gombocz-ösztöndíjas magyar hallgató Kovács Ilona, a Feldolgozó Osztály helyettes vezetője. Sikeres vizsga után 1975 szeptemberében megszerezte a Master of Library Science egyetemi fokozatot.

1974. október 1. A könyvtárközi szolgáltatásokat magában foglaló IV. főosztály kettévált: a Főlépédközpont, a Könyvtárközi Kölsönzés és a Nemzetközi Csereszolgálat V. főosztály elnevezéssel önállósult. Vezetője N. Rácz Aranka, az OKDT titkára lett. A IV. főosztály a Kötelesepédközpont, a Magyar ISBN Irodát, az MNB Szerkesztőségét, a Retrospektív Bibliográfiai Szerkesztőségét, a Könyvek Központi Katalógusát és az Országos Gyarapodási Jegyzéket, valamint a Külföldi Folyóiratok Központi Katalógusát foglalja magában. Vezetője: Fügedi Péterné.

1974. október 14–17. A szocialista országok olvasáskutatási szakembereinek második konferenciája Budapesten, a KMK rendezésében.

1974. november Az egyházi könyvtárakban levő 1850 előtti kéziratok katalógusainak kiadásáról nyilvános vita az MTA Irodalomtudományi Intézetében. – Berlász Jenő feldolgozási szabályzata alapján 1978 végére elkészült és az OSZK kiadásában – 1979-es impresszummal – 1980-ban megjelent a Tiszántúli Református Egyházkerület Debreceni Nagykönyvtárának, a pannonhalmi Bencés Főapátsági Könyvtárnak és az Egri Főszékesegyházi Könyvtárnak a kéziratkatalógusa, továbbá előrehaladtak a munkálatok az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtárban, a Tiszáninneni Református Egyházkerület Sárospataki Nagykönyvtárában és a budapesti Ráday Könyvtárban.

1974. november Csereszserződés keretében a Matica slovenskából, a szlovák nemzeti könyvtárból a *Vizsolyi Biblia* egy különösen szép, ajánlása és bejegyzései miatt is értékes példánya került az OSZK-ba. Cserébe a könyvtár nyolc 16–18. századi RMK-művet, főleg kassai és nagyszombati kiadványokat adott, amelyek az OSZK-ban duplumpéldányok voltak.

1974. december 31. A Vezetői Tanács dec. 12-i döntése értelmében az OSZK megszüntette a 13 éven át megjelent *Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzéke* c. periodikus kiadványát.

1974. december 31. Befejeződött a legjelentékenyebb 30 egyházi gyűjtemény muzeális értékeinek számbavétele, és csupán 5 könyvtárban húzódik át a feltárás 1975-re. A nemzeti értékek bejelentése alapján 264 középkori kódexet vettek nyilvántartásba, a Sajó–Soltész-féle ősnymtatványkatalógus 2637 tétele 60 incunabulum adataival gyarapodott. Az RMK-tételek száma 8202, a 16. századi külföldi nyomtatványoké (antikváké) 19 766 kötet – a még le nem zárt feltárás szerint.

1975

1975. [január 1.] A KMK az OSZK-val közösen két új, negyedévenként megjelenő kiadványt indított, egyelőre kísérleti jelleggel. Az *Új Hanglemezek* a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat nép- és komolyzenei felvételeinek és szépirodalmi lemezeinek leírásait, az *Új Kották* pedig a Zeneműkiadó Vállalattal közös gondozásban a komoly- és népzenei, valamint a zenepedagógiai kiadványok leírásait tartalmazza. Az *Új Hanglemezek* alapján a lemezekről katalóguscédulák is rendelhetők.

1975. január 1. Megkezdte működését a Könyvek Központi Katalógusában felállított kliring állomás, amely 20 szakkönyvtárhoz 28 szakterületen továbbítja a külföldi könyvek bejelentéséből származó és a szakkönyvtárak gyűjtőkörébe tartozó bejelentések másolatait. (A cédulaszolgáltatás jún. 2-án indult el.) A jövőben az OSZK a külföldi bejelentésekből a megszüntetett *Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzéke* helyett csak az általános és társadalomtudományi referenzs-könyvek sorozatát szerkeszti és adja ki. A központi katalógust továbbépítik.

1975. március 1. 1500 példányban, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ, valamint a Könyvtárellátó kiadásában, Bereczky László szerkesztésében megjelent az *Új Könyvek – Nemzetiségek Anyanyelvi Irodalma* c. állománygyarapítási tanácsadó. (Kiadója 1979. január 1-jétől a Könyvtárellátó mellett az Állami Gorkij Könyvtár lett.)

1975. július Először észlelték, hogy a vári raktárakban elhelyezett állomány – a helyiségek szellőzésének teljes hiánya következtében – gombafertőzést szenvedett, amelyet a megfelelő klímaviszonyok helyreállításával sikerült megszüntetni. 1975. október 15-én megindították az ideiglenes szellőztetést a raktárhelyiségekben. A gombafertőzés nyomait a kötetekről vegyszeres letörléssel távolították el 1976 tavaszán. (A további vári betelepítés, valamint az ott elhelyezett állomány forgalmazása 1975 decemberéig szünetelt.)

1975. november 20. A Vezetői Tanács megtárgyalta *Az Országos Széchényi Könyvtár mellett létesítendő tároló könyvtár programja* c., N. Rác Aranka főosztályvezető által készített előterjesztést, és határozatot hozott, hogy a Törökbálinton létesítendő tároló könyvtár a könyvtárakból befolyó fölőspéldányok és ritkán keresett dokumentumok tároló helye legyen.

1975. december 18. Az MTA 1975 februárjában, a távlati tudományos kutatási terv fő területein elért kiemelkedő eredményeinek jutalmazására meghirdetett pályázatának eredményhirdetésén a KMK két

munkatársa részesült akadémiai jutalomban: Kamarás István: *Az irodalmi érték esélye a lektürolvasóknál*, valamint Nagy Attila: *A könyvtárhasználatra épülő oktatás hatása* c. könyvtárügyi vonatkozású tanulmányukért.

1976

1976. [az év folyamán] Az év folyamán több magángyűjteményből vásárolta a könyvtár: Zacher Béla könyvei a várbeli történettudományi kézikönyvtárt egészítették ki, a Révai-hagyaték jó állapotban lévő, szép kötésű archivális és kézikönyvtári példányok beszerzésére adott módot.

1976. [2. félév] Az OSZK Kézirattára Jókai Mór legfőbb történeti regényeinek kéziratait vásárolta meg Dél-Amerikából.

1976. január 1. Az OSZK keretében működő Magyar ISSN Iroda megkezdte az ISSN-rendszer hazai bevezetésének előkészítő munkáit.

1976. január 1. Katalogizáló Osztály néven egységes keretbe vonták össze a könyv- és periodikafeldolgozást, az addigi Katalogizáló Osztály és a Hírlapfeldolgozó Osztály egyesítésével.

1976. április 5. 64 éves korában elhunyt dr. Sebestyén Géza, az OSZK főigazgató-helyettese, Az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács tagja, a *Könyvtári Figyelő* főszerkesztője, a Magyar Dokumentációs Szabványbizottság elnöke.

1976. nyár Kísérleti olvasótábort szervezett Bakonyoszlopon a KMK, amelyet a KMK olvasáskutatással foglalkozó munkatársai vezettek.

1976. június 3. Az OKDT ülést tartott a Kulturális Minisztériumban a tárolókönyvtár funkciójáról és szervezetéről, amelyen jóváhagyta a tároló könyvtár programját. Az OSZK megkezdte a majdani tároló könyvtár részére az anyag válogatását.

1976. június 7. Megjelent a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1976. évi 15. sz. törvényerejű rendelete a könyvtárakról, valamint a Minisztertanács 17/1976. (VI.7.) sz. rendelete a könyvtárakról szóló 1976. évi 15.sz. törvényerejű rendelet végrehajtásáról. Az OSZK feladatait a tvr. 10. paragrafus, valamint a vhr. 7., 13., 16. és 25. paragrafus tartalmazza.

1976. július 5. Az OSZK könyvek központi katalógusa új szolgáltatásként megindította a *Külföldi Társadalomtudományi Kézikönyvek* c. lelőhelyjegyzékét. E kiadványban használták Magyarországon először az ISBD/M egy egyszerűsített változatát.

1976. szeptember Kísérleti jelleggel megindult a periodika-állomány teljes rekatalogizálása, az ISBD/S alapján elkészült házi szabályzat szerint. Egyidejűleg a kurrens feldolgozásban is megindult az új szabályok alkalmazása. Újraindult a kurrens sajtóbibliográfiai munka: az 1976-ban is élő időszak kiadványok évi első számáról készített bibliográfiai tételek lettek a nyomtatott sajtóbibliográfia alapjai.

1976. szeptember 30. Az OSZK Vezetői tanácsa megtárgyalta Havasi Zoltán főigazgató-helyettes *Külföldön fellelhető könyvtári hungarika-dokumentumok kutatásának helyzete és továbbfejlesztésének lehetőségei* c. előterjesztését. – Ezt megvitatta és októberben elfogadta az MTA és a KM Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottsága is, és az OSZK szakértői által összeállított *Könyvtári dokumentumok magyar vonatkozásai (Hungarikum meghatározás)* c. tervszellettel együtt elfogadta. (Ez utóbbinak 1977. márciusi keltezésű változata tekinthető véglegesnek, amely alapján a hungarikumok gyarapítása folyik az OSZK-ban.)

1976. október Tombor Tibor 1972 májusában tett javaslatára a nyugatnémet gyártmányú Telelift-rendszert választották és rendelték meg belső szállító berendezésként a könyvtár épülő új otthonába.

1976. október 11–14. Az ISDS (International Serials Data System) első közgyűlése Párizsban elfogadta a Nemzetközi Központ működésére vonatkozó alapokmányt. A Központ irányítására megválasztott 9 tagú ISDS Adminisztratív Tanács tagja lett Szilvássy Zoltánné.

1976. november A Könyvtárközi Kölcsönzési Osztály első ízben rendezte meg a könyvtárközi kölcsönzés szakértőinek értekezletét, néhány nagy könyvtár képviselőjének részvételével.

1976. november 28. – december 2. Az OSZK vendégeként Magyarországon tartózkodott Dorothy Anderson, az IFLA UBC irodájának vezetője, a katalógizálási bizottság elnöke, valamint Michael Gorman, a British Library vezető munkatársa. A de. 1-jén tartott MKE-rendezvényen D. Anderson az Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel (UBC) programját és a Londonban működő UBC Iroda munkáját mutatta be, M. Gorman pedig itt ismertette először a nyilvánosság előtt az ISBD/G-t, a bibliográfiai leírás általános szerkezetére vonatkozó tervezetet.

1976. december 16. A Kézirattár átvette az örökösöktől egykori munkatársának, bibliofil szakértőjének, Varga Sándor Frigyesnek hagyatékát, amelyet az OSZK 57 220 Ft-ért vásárolt meg.

1976. december 17. Két évtizedes működés után befejeződtek a KMK keretében szervezett középfokú könyvtárosképző tanfolyamok. Ebből az alkalomból a régi tanárok és szervezők baráti összejövetelen találkoztak. A tanfolyam munkájában hosszú éveken át végzett eredményes közreműködésükért többen kaptak dicsérő oklevelet, amelyet Kondor Istvánné, a KM könyvtárügyi osztályának vezetője adott át.

1977

1977. [az év folyamán] A sussex-i Ad Orientem cégtől a magyarországi származású isztambuli nyomdász, Ibrahim Müteferrika (nyomdalapítása előtt II. Rákóczi Ferenc tolmácsa) újabb négy kiadványát szerezte meg a könyvtár. Ezzel 17 kiadványa közül már 12 megvan az OSZK-ban.

1977. [az év folyamán] A Kulturális Minisztérium határozata értelmében a Nemzetközi Csereszolgálat tevékenysége új feladattal bővült: az osztály gondoskodik – külön hitelkeretből – a szomszédos országokban működő magyar képviseltek, ill. magyar érdekeltségű intézmények hazai könyvekkel való ellátásáról.

1977. január 1. Bevezették az időszaki kiadványok nemzetközi azonosító számozását (ISSN) Magyarországon.

1977. január 1. Az 1976 végén létrejött megállapodás alapján 1977-től kezdődően az OSZK részt vett a washingtoni Library of Congress National Program for Acquisitions and Cataloguing programjában: az OSZK a kötelempéldányokból kiválogatta a LC számára beszerzésre javasolt kiadványokat, és azok címleírását eljuttatta a műveket kiküldő Kultúra Könyvkereskedelmi Vállalatnak. – Októbertől kezdve az OSZK és a LC kapcsolata a hivatalos kiadványok cseréjére korlátozódott.

1977. február 1. Zircz Pétert, a Kulturális Minisztérium Könyvtárügyi osztályának helyettes vezetőjét az Országos Széchényi Könyvtár főigazgató-helyettesévé nevezte ki a kulturális miniszter.

1977. április 29. A Kulturális Minisztérium könyvtárügyi osztálya a keszthelyi Helikon Kastélymúzeum könyvtári részét, a Helikon Könyvtárat az OSZK szakfelügyelete alá helyezte.

1977. május 2. A Kulturális Minisztérium könyvtárügyi osztálya létrehozta a Könyvtártudományi és Módszertani Központ tanácsadó testületeként működő könyvtári könyvminősítő bizottságot, amely a kiadói tervek alapján előzetes minősítő jellel látja el a műveket és javaslatokat tesz a szükséges példányszámra.

1977. május 12. A volt III. főosztály (Állományvédelem és Reprográfia) Beruházási és Könyvtári Üzemi Igazgatósággá alakult át, amely az állományvédelmi és reprográfiai feladatokon kívül a Budavári Palotával és a Tárolókönyvtárral összefüggő beruházási feladatokkal és a munkálatok könyvtáron belüli koordinálásával foglalkozott.

1977. június Sulyok Imre, a Zeneműkiadó Vállalat ny. főszerkesztője, zeneszerző saját tulajdonából 50 ezer forintért vételre ajánlotta Mozart eredeti, egyleveles zenemű-kéziratát ("Praeludium, moduláló hangnemben F-dúr kezdettel, e-moll bejezéssel"). Így mind ez ideig ismeretlen és kiadatlan Mozart-kézirat került a Zeneműtárba.

1977. június 1. A kulturális miniszter 3/1977.(III.29.) KM számú, e napon hatályba lépett rendelete a kulturális értékű tárgyak külföldre viteléről és külföldi kiállításáról előírta, hogy az antikváriára vonatkozó kiviteli engedélyt az OSZK adja meg.

1977. június 13–17. A szocialista országok nemzeti bibliográfiai szakértőinek negyedik tanácskozását az OSZK rendezte meg a nemzeti bibliográfiák időszerű kérdéseiről.

1977. június 21–23. Országos tanácskozást rendezett az OSZK a könyvek bibliográfiai leírásának szabályzattervezetéről.

1977. [2. félév] Rendkívül értékes törökkori hungarikumot vásárolt meg külföldi árverésen az OSZK: Szolimán szultán francia nyelvű levelét I. Ferenc francia királyhoz az 1540-es évekből. (Ferenc király arra igyekezett rávenni a szultánt, hogy évi adó ellenében mondjon le Magyarországról, a szultán válaszlevelében arról írt, hogy ezt miért nem teheti meg.)

1977. [2. félév] Egy nyugatnémet zenei aktíváriumtól az OSZK megvásárolta Liszt Ferenc "Weihnachtsbaum" c. kompozíciója négykezes változatának eredeti kéziratát.

1977. július 15. Megjelent a számítógéppel előállított *Magyar Nemzeti Bibliográfia* próbaszáma. Befejeződött az MNB rendszer próbaüzemelése.

1977. augusztus 29. *175 éves az Országos Széchényi Könyvtár* címmel november 2-ig látogatható kiállítást rendezett a könyvtár az olvasószolgálati helyiségek előterében.

1977. október 3. Emlékünnepséget rendezett a Magyar Nemzeti Múzeum és az Országos Széchényi Könyvtár alapításuk 175. évfordulója alkalmából. Átadták az Elnöki Tanács által adományozott *Munka Vörös Zászló Érdemrendje* kitüntetést a két intézménynek, megkoszorúzták Széchényi Ferenc szobrát a Múzeumkertben. A két intézmény közös emlékkiállítását Jóború Magda OSZK-főigazgató nyitotta meg.

1977. október 8. Keresztury Dezső Állami díjas akadémikus, az OSZK ny. fősztályvezetője 300 ezer Ft-os alapítványt tett, amelynek kamataiból évente az Országos Széchényi Könyvtár két dolgozóját jutalmazza kiemelkedő pályamunkájuk alapján.

1977. november 18. A New York-i Metropolitan Museum of Art nagyszabású, a későantik és korakeresztény művészetről rendezett, 1978. február 12-ig tartó kiállítására kölcsönkérték az OSZK Kézirattárának egyik legrégebbi darabját, egy, a 10. század végéről vagy a 11. század elejéről származó négylappos kódextöredéket, az ún. *Apollonius-kódexet*, amely tollrajzokkal illusztrálva Apollonius király históriáját tartalmazza.

1977. december 21. Az Országos Széchényi Könyvtár csatlakozott az időszaki kiadványok adatait nyilvántartó nemzetközi rendszerhez (ISDS). A Magyar Nemzeti ISDS Központ az OSZK keretében működik.

1978

1978. január 1. Érvénybe lépett a kötelezpéldány-elosztás új rendszeréről szóló rendelkezés. Az OSZK a részesedő könyvtárak számára ettől kezdve hetenként biztosítja a heti kötelezpéldány-anyag megtekintési lehetőségét.

1978. január 1. Az OSZK megszüntette a szabványok és a szabadalmak gyűjtését; ez mintegy 3 és félezer nyomtatvánnyal csökkentette a Kisnyomtatványtár évi gyarapodását.

1978. március 1. Kardos István (1891–1975) zeneszerző teljes zenemű-hagyatéka (szerzeményeinek kéziratai és zenei jegyzetei) került özvegyének ajándékként a Zeneműtárba.

1978. április Szilvássy Zoltánnét a párizsi ISDS International Centre igazgatótanácsának alelnökévé választották.

1978. április A Kulturális Minisztérium 6000 dolláros anyagi támogatásával, a Külügyminisztérium segítségével William Salloch amerikai antikváriustól az OSZK megszerezte a *Chronologia universalis et hungarica* c., mind a történeti, mind az ikonográfiai kutatás számára igen értékes, 15. századi papírkódexet, Johannes de Utino 14. századi ferences és Martinus Polonus 13. századi domonkos szerzetesek művét, amelynek 900 embléma-szerű portréja között a magyar királyokat ábrázolók is vannak.

1978. május 1. Megjelent a *Magyar Nemzeti Bibliográfia. Könyvek Bibliográfiájának* 1978. évi 8. füzeté. E számtól kezdve a folyóirat számítógéppel készül. Az MNB KB nemcsak a könyveket, hanem az élő sorozatokat és az új indulású időszaki kiadványokat is feldolgozza. A címleírások az ISBD-knek megfelelően, nemzeti MARC-formátumban készülnek.

1978. május 29. Állománycsere történt a Zeneműtár és a Liszt Ferenc Zelművészeti Főiskola könyvtára között: a főiskolai könyvtár átadta Goldmark Károly hagyatékát, cserében az OSZK a főiskola könyvtárának, illetve Liszt Múzeumának juttatta a "Li-I." jelzetű Liszt Ferenc-hagyatékot.

1978. július Elek Artúr (1899–1944) író, művészettörténész, kritikus személyes levelezésének jelentős része, a tulajdonában fennmaradt több írói kézirat (Füst Milán, Móricz Zsigmond, Karinthy Frigyes, Osváth Ernő, Tersánszky Józsi Jenő), valamint a hagyaték részét képező Nyugat–Osváth levelezés kisebb töredéke (összesen 5598 db) került vétel útján a Kézirattárba.

1978. július 17. A Munkaügyi Minisztérium Számítástechnikai Intézete (MüM SZÁMTI) befejezte a még 1976-ban indított nagyszabású felülvizsgálatot az OSZK-ban folyó gépesítési munkálatokról, illetve a könyvtár egész tevékenységéről, és jelentést készített *Az OSZK gépesítésének helyzete és jövőbeli koncepciója* címmel.

1978. augusztus Kölcsey Ferenc tíz eredeti, 81 folióból álló, eddig nagyrészt ismeretlen kézirata került vétel útján a Kézirattárba.

1978. szeptember 1. Az OSZK bekapcsolódott a *Történelmi és kulturális hagyományaink, emlékeink komplex kutatása* c., ez évben megindult kutatási program ("kutatási főirány") munkálataiba. A Társadalomtudományi Koordinációs Bizottság e napi hatállyal hagyta jóvá az OSZK irányítása alatt folyó hungarika-kutatások és szaktudományi bibliográfiai feltárások tematikáját.

1978. szeptember 10. A *Tükör* c. hetilap e napi, 37. számában R. Székely Juliannna "Befejez(het)etlen történet" c. írásában beszámolt az OSZK palotabeli építkezésének 18 éves történetéről és reménytelennek tűnő helyzetéről.

1978. december 12. A kulturális miniszter 5/1978.(XII.12.) KM számmal rendeletet adott ki a könyvtári rendszer szervezetéről és működéséről, amely részletezte az OSZK feladatait a könyvtárak központi nyilvántartásával kapcsolatban. Mellékletében az országos feladatkörű szakkönyvtárak közé is besorolta, valamint a közművelődési könyvtári hálózatok (ezt a feladatot KMK látja el) és a területi együttműködési körök vonatkozásában koordinációs központként nevezte meg. (A rendelet a *Magyar Közlöny* 1978. évi 86. számában, valamint a *Művelődésügyi Közlöny* 1979. évi 1., jan. 11-i számában jelent meg.)

1979

1979. [az év folyamán] Többéves erőfeszítések után a Színháztörténeti Tár több színházzal megegyezett a színháztörténet számára fontos rendezői és sűgő-szövegpéldányok megszerzése érdekében. Több száz példány került a könyvtárba ajándékként vagy másolatban.

1979. [az év folyamán] Elkészült és üzembe helyezték a papíróntó berendezés házi előállítású kísérleti modelljét.

1979. [az év folyamán] Pajkossy György főszerkesztő, Lichtmann Tamás és Németh S. Katalin szerkesztők munkájaként megjelent a *Magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiájának* 1976. évi kötete, s ezzel megindult az OSZK-ban az irodalomtudományi szakbibliográfia közreadása.

1979. [az év folyamán] Dr. Vekerdi József ez évben a legmagasabb tudományos fokozatot szerezte meg, s ezzel elsőként lett az OSZK-ban a tudományok doktora.

1979. február 12. Megkezdődtek a KMK továbbképző tanfolyamai az új bibliográfiai leírási szabályok megismertetésére. Az év folyamán több, 2+3 napos (kétnapos elméleti oktatás, majd egy hónapos felkészülési idő után háromnapos gyakorlati képzés) tanfolyam indult. A tanfolyamon a könyvtár közel 50 munkatársa vett részt.

1979. március 26. A Kulturális Minisztérium a KGST-országok Interinformkultúra nevű, nemzetközi kulturális és művészeti információs rendszerének magyar nemzeti szervéül az OSZK-t jelölte ki.

1979. május 25. Kétéves kényszerű szünet után, eredeti helyén, a volt ferences kolostorban, az OSZK munkatársa által szakszerűen újjárendezve újra megnyílt a Gyöngyösi Műemlékkönyvtár.

1979. október 1–6. A szocialista országok nemzeti könyvtárainak állományépítési és kiadványcsereszakértői részére szervezett harmadik nemzetközi tanácskozás, Budapesten, az Országos Széchényi Könyvtárban. Téma: A nemzeti könyvtárak belföldi dokumentumbázisának alakítása és a patriotika-gyűjtés problémája.

1980

1980. [az év folyamán] A Zeneműtár az MTA Könyvtárától átvette a Goethe tulajdonából származó Elischer-hagyaték zenei részét.

1980. február 19. Együttműködési megállapodás jött létre az OSZK és a Lenin Könyvtár Kulturális és Művészeti Információs Központja között, aminek alapján megkezdődött a magyar kulturális-művészeti szakirodalom válogatott bibliográfiájának megküldése.

1980. március 12. *Merre tart a Széchényi Könyvtár?* címmel vitaműsor a Kossuth rádióban.

1980. április 22–23. Az ISDS 3. közgyűlésén Párizsban Szilvássy Zoltánnét, az eddigi alelnököt két éves időtartamra az Igazgatótanács elnökévé választották.

1980. április 24. Emlékkülés és kiállítás az Országos Széchényi Könyvtárban az MKE könyv- és könyvtártörténeti bizottsága és az OSZK rendezésében id. Szinnyei Józsefnek, az OSZK hírlaptára megalapítójának 150. születési évfordulója alkalmából.

1980. május A budapesti Egyetemi Könyvtár igazgatósága úgy döntött, hogy átadja az OSZK Színháztörténeti Tárának a pesti és budai színházak 35 kötetnyi, összesen 8178 darabot számláló, 1794 és 1845 közötti időszakból származó, német színlapok gyűjteményét.

1980. május 14. A burgenlandi Féltoronyban (Halbturn) kiállítást rendeztek Mária Terézia halálának 200. évfordulója alkalmából, *Maria Theresia als Königin von Ungarn* címmel. Az OSZK Térképtára 5 egykorú térképet adott kölcsön a kiállításra.

1980. július 17. *A nemzet könyvtára* címmel 30 perces riportműsort sugárzott a Magyar Televízió I. műsora az Országos Széchényi Könyvtárról, amelyben megkísérelt valós képet rajzolni az OSZK mostoha körülményeiről a könyvtárosok és az olvasók szemszögéből.

1980. augusztus 11–15. Az OSZK a Magyarok Világszövetségével és az MKE-vel közösen Budapesten találkozót rendezett a külföldön élő magyar könyvtárosok részére, amelyen 11 országból 37 magyar, illetve magyar származású könyvtáros vett részt.

1980. november 17. Az OSZK első ízben küldte a hazai folyóiratokról szóló bejelentéseket mágnesszalagon a két nemzetközi regisztrációs rendszernek: az ISDS-nek Párizsba és az IKARR-nak Moszkvába.

1980. december I. osztályú tudományos könyvtárrá minősítették az Országos Széchényi Könyvtárt. Az erről szóló közlemény a *Művelődési Közlöny* 1981/1. számában, 1981. jan. 4-én jelent meg.

1980. december 1. Az OSZK életében először sajtótájékoztatón mutatták be az újságíróknak a könyvtár új kiadványait: *Magyar Könyvészet 1921–1944. VII. Magyar irodalom; A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája 1976–1977; A magyarországi egyházi könyvtárak kéziratkatalógusai. A Tiszántúli Református Egyházkerület Debreceni Nagykönyvtárának kéziratkatalógusa.*

1981

1981. január 4. Művelődési miniszteri jóváhagyással, állományvédelmi okokból és a Várba történő költözés előkészületi munkái miatt szolgáltatási korlátozásokat vezetett be az OSZK.

1981. január 15. Megjelent az új profilú *Magyar Nemzeti Bibliográfia. Időszaki Kiadványok Repertóriumának* első száma: ettől kezdve csak az ún. "általános" tartalmú, valamint a társadalom- és természettudomány szakterületébe tartozó irodalmat dolgozza fel. A Repertórium Szerkesztősége együttműködési megállapodásokat kötött az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központtal, a MÉM Információs Irodával és az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központtal a műszaki, a mezőgazdasági és az orvostudományi cikkek feldolgozásáról.

1981. február 20. A művelődési miniszternek, valamint a Magyar Tudományos Akadémia elnökének és főtítkárnak 201/1981. (M.K.4.) MM-MTA sz. együttes utasítása az Országos Széchényi Könyvtárt a művelődési miniszter közvetlen irányítása alatt álló, az MTA által támogatott kutatóhelyé nyilvánította.

1981. március 28. A Művelődési Minisztérium szokásos, a közgyűjtemények helyzetéről szóló, évente megrendezett sajtótájékoztatóját először kapcsolták össze a közgyűjtemények előző évi legértékesebb szerzeményeinek kiállításával. Az OSZK egy 15. századi kódexet, az *Esztergomi Breviárium* egy eddig ismeretlen kiadását, néhány érdekes újkori kéziratot, szinlapokat és egyéb hungarikumokat állított ki.

1981. május 9. Az *Új Könyvek* c. állománygyarapítási tanácsadó 1981/8. füzetétől kezdve az MNB-rekordok módosított kiíratásával készült, új szabványok szerinti leírásokat közölte a recenziók előtt. A nyomtatott katalóguscédulák az év végéig még a régi formában (a régi címléírással) jelentek meg. Ez lehetőséget adott a kétféle címléírás összevetésére, és így az új szabvány megtanulásának "országos tanfolyamát" nyújtotta a kiadvány.

1981. szeptember Az OSZK kezdeményezésére, az MM rendelkezése értelmében két és fél éves, középfokú végzettséget nyújtó, könyv- és papírrestauráló tanfolyam indult a budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola esti tagozatán. Az 1981/82-es tanévben az OSZK hét dolgozója kezdte meg tanulmányait.

1981. október 5. A *Művelődési Közlöny* 19. számában megjelent a 135/1981. (M.K.19.) MM sz. utasítás a könyvtári állományba tartozó zárt anyag körének meghatározásáról. A rendelet kijelölte azoknak a könyvtáraknak a körét, amelyek jogosultak zárt kiadványok őrzésére. Az e körbe nem tartozó könyvtárak a zárt állományukat a rendelet hatálya lépésétől számítva három hónapon belül kötelesek voltak jegyzék kíséretében az OSZK-nak átadni.

1981. október 12. Megindította első tízhónapos könyvtárkezelői tanfolyamát az Országos Széchényi Könyvtár a társadalomtudományi nagykönyvtárak munkatársai részére.

1981. november 19. Az OSZK kiadásában megjelent Berlász Jenő: *Az Országos Széchényi Könyvtár története 1802–1867 c.* monográfiája.

1981. december 8. A könyvtárközi kölcsönzésről szóló 19/1981.(XII.8.) MM sz. miniszteri rendelet a könyvtárközi kölcsönzés országos központjává tette az OSZK-t, ezzel a kialakult gyakorlatot emelte törvényerőre. A *Művelődési Közlöny* 1981/24-es számában megjelent rendelet az OSZK-t felügyeleti joggal is felruházta.

1981. december 16. Az Állami Tervbizottság a Budavári Palota F-épülete, az OSZK új otthona befejezésének végleges határidejét *1983. dec. 31.* napjában határozta meg. Ennek megfelelően a könyvtár módosította a felköltözés 1975-ös intézkedési tervét.

1982

1982. január 1. Az OSZK új szolgáltatásaként a *Magyar Nemzeti Bibliográfia* számítógépes rendszere állítja elő a közművelődési könyvtárak központi cédulaellátásához szükséges alapcímleírást.

1982. január 25. Az Országos Széchényi Könyvtár módosított szervezeti felépítése: a nemzeti könyvtár három főosztályra – gyűjteményi, központi szolgáltatási, állományvédelmi –, valamint a gazdasági igazgatóságra tagolódik. Valamennyi főosztály, igazgatóság és önálló osztály közvetlen felügyeletét a főigazgató látja el. Havasi Zoltán főigazgató-helyettes a könyvtárban folyó tudományos munka és a könyvtári kutatások szervezése és irányítása területén, Zircz Péter főigazgató-helyettes pedig a könyvtárban folyó fejlesztő tevékenység és a napi operatív munka irányítása terén illetékes.

1982. március 1. Fejlesztési csoport alakult (a főosztályoktól függetlenül), közvetlenül Zircz Péter főigazgató-helyettes irányítása alatt. A csoport feladatköre: az OSZK számítógépes szolgáltatásai fejlesztésének tervezése, bonyolítása, számítógépes szolgáltatási alrendszerek kialakítása a központi szolgáltatásokra alapozva a nagy szakkönyvtárakkal és a közművelődési könyvtárakkal.

1982. március 19. Életének 64. évében tragikus körülmények között elhunyt dr. Jóború Magda, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója.

1982. március 24. A Művelődési Minisztérium átmeneti időszakra Zircz Péter főigazgató-helyettest bízta meg az OSZK főigazgatói teendőinek ellátásával.

1982. április 15. Papp Istvánt, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ lemondott igazgatóját a Művelődési Minisztérium saját kérésére, érdemeinek elismerésével 1982. ápr. 15-i hatállyal felmentette tisztségéből és ápr. 16-tól az Országos Könyvtárügyi Tanács titkárává nevezte ki. A KMK igazgatói teendőinek ellátására Sente Ferenc osztályvezető kapott megbízást.

1982. május 8. Az alsó-ausztriai Schallburg várában rendezett *Corvin Mátyás és a reneszánsz Magyarország c.*, november 1-ig látogatható kiállításra az OSZK 22 kódexet (köztük 14 corvinát), 45 ősnymtatványt (köztük egy corvinát), valamint számos 16. századi nyomtatványt kölcsönzött. (Az OSZK első ízben adott kölcsön külföldi kiállításra ilyen nagy számú corvinát.)

1982. május 24. Csere útján került a nemzeti könyvtár birtokába a *Leuveni kódex*, amely az Ómagyar Mária-siralmat, az eddig ismert legrégebbi magyar nyelvű költeményt tartalmazza. Az Ómagyar Mária-siralomért az OSZK a Leuveni Katolikus Egyetem könyvtárának 12 ősnymtatványt, 24 db 16–17. századi nyomtatványt, valamint egy 18. századi kéziratos gyűjteményt (valamennyi flamand vonatkozású dokumentum) engedett át.

1982. június 1. A művelődési miniszter dr. Molnár Ferenc volt kulturális államtitkárt nevezte ki az OSZK főigazgatójává.

1982. szeptember Megkezdődött a KMK átszervezése, amely az 1979-ben lezajlott MM-felügyeleti vizsgálat intencióinak megfelelően az OSZK-hoz való elvszerű közeledést és a KMK-n belüli racionálisabb munkamegosztást volt hivatva szolgálni.

1982. november 2–4. A szocialista országok nemzeti könyvtárainak együttműködése keretében Budapesten, az OSZK rendezésében került sor a könyvtárközi kölcsönzéssel és a központi katalógusokkal foglalkozó szakértők 4. tanácskozására.

1982. november 16–20. Az épülő nemzeti könyvtár 7. szintjén rendezték meg az *Orgtechnik '82* nevű nemzetközi szervezés- és vezetéstechnikai eszközkiállítást.

1983

1983. [az év folyamán] Elkezdődött a Corvina-program, amelynek keretében a budapesti Egyetemi Könyvtárban őrzött 35, igen rossz állapotban lévő corvinát, valamint 4 OSZK tulajdonút restauráltak az OSZK Könyvrestauráló laboratóriumában. A program 1991-ig tartott.

1983. február 14. Hadrovics László professzor a Nyelvtudományi Társaság és az MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztálya együttes ülésén számolt be arról a páratlan értékű felfedezésről, amelyet az OSZK felkérésére megvizsgált 14. századi latin kódexben tett: a kódex egy 1385 tájáról származó, óhorvát nyelven írt passió éneket tartalmaz. Ezzel az OSZK a legrégebbi horvát versnek került a birtokába. (A nyelvemlék felfedezőjével, Vízkelety Andrással és a vers feldolgozójával, Hadrovics Lászlóval interjút sugároztak az MTV2 *Tudományos figyelő* c. műsorában, márc. 10-én.)

1983. február 16. A januárban lezajlott használatba vételi eljárás után az OSZK leendő otthonában, a Budavári Palotában megkezdte működését a Központi Restauráló Laboratórium, amelynek a restaurálás terén országos feladatai vannak.

1983. március 17. Az OKT ülésén az OSZK központi szolgáltatásairól tárgyaltak. Az előterjesztés a korlátozott anyagi és személyi feltételekre való tekintettel két kiemelt program – a *Magyar Nemzeti Bibliográfia* hazai könyvtermést regisztráló szekciójának továbbfejlesztése, valamint a *Nemzeti Periodika Adatbázis* létrehozása – végrehajtását javasolta a valamennyi, mégoly fontos és szükséges szolgáltatás egyidejű fejlesztése helyett.

1983. május A törzsállomány muzeális gyűjteményének nagyarányú károsodását, több mint 7 ezer kötet ellopását fedezték fel. A tetteket letartóztatták, de az eltulajdonított könyveknek csak mintegy fele került vissza. (A könyvtár év végéig több mint 680 hiányzó kötetet pótol.) (A tolvajt, egy volt OSZK-dolgozót három év, fegyházban letöltendő szabadságvesztésre ítélték.) A lopás miatt állományrevíziót rendeltek el.

1983. június A Magyar Tudományos Akadémia és az Országos Széchényi Könyvtár kiadásában, az Akadémiai Kiadó gondozásában, 855 oldalon megjelent a *Régi Magyarországi Nyomtatványok. 2. köt. 1601–1635 c.*, 774 hazai kiadvány leírását tartalmazó könyvészet, amelyet Borsa Gedeon és Hervay Ferenc szerkesztett.

1983. szeptember 26–30. A második brit–magyar könyvtárügyi szeminárium Budapesten. A szeminárium első napját a British Library főigazgatója, Sir Harry Hookway vezetésével érkezett 9 fős delegáció az OSZK-ban töltötte, és megtekintette a vári építkezést is.

1983. október 4. A Babits-centenárium alkalmából a Magyar Nemzeti Múzeum kupolatermében rendezett emlékkiállítást az OSZK.

1983. október 24. A Kálmán u. 16. sz. alatt megnyílt az OSZK és a Könyvértékesítő Vállalt közös antikváriuma, ahol a selejtezésre, megsemmisítésre ítélt fölőspéldányokból válogatott anyagot árusítottak.

1983. november 24. Az MKE Könyv- és Könyvtártörténeti Bizottsága és az OSZK közös, kiállítással egybekötött emlékülést rendezett Gombocz István halálának 10. évfordulóján, az OSZK dísztermében.

1983. december 12–14. Az OSZK szervezésében magyar–amerikai tudományos szeminárium zajlott *Az amerikai értékek nyomában. A magyar bevándorlók hozzájárulása az amerikai értékekhez* címmel.

1983. december 22. Megkezdődött a nemzeti könyvtár új székházának, a Budavári Palota F-épületének műszaki átadás-átvételi eljárása. (A könyvtár vezetői jegyzőkönyvbe vétették aggodalmaikat az épület kivitelezési fokát illetően.)

1984

1984. [az év folyamán] Soros György magyar származású, amerikai üzletembernek a magyar tudomány, kultúra és művészet támogatására tett alapítványa (MTA-Soros Alapítvány) ez évtől lehetővé tette a könyvtár számára forintfedezet ellenében, tőkés országokban kiadott könyvek bizonyos meghatározott körének rendelését. Az OSZK első ízben mintegy 8000 ezer dollár értékben adott fel rendelést.

1984. tavasz Megkezdődött a *Nemzeti Periodika Adatbázis* feltöltése 1981-ig visszamenőleg – külső munkaállomásokon, külső munkatársakkal, mivel az NPA szerkesztősége csak 1987 végén kapta meg az első 3 db PC-jét az 1986-ban, az OTKA által az informatikai infrastruktúra fejlesztésére kiírt pályázaton elnyert 21,8 millió forint eszközbeszerzési támogatás keretében.

1984. május 2. Az Országos Széchényi Könyvtár tárolókönyvtára megkezdte működését végleges helyén, a törökbálinti raktárvárosban.

1984. június 15. Életbe lépett az OSZK és az ISDS (International Serials Data System) párizsi nemzetközi központja közötti munkaszerződés, amelynek értelmében a Magyar Nemzeti ISDS Központ (OSZK) kiépíti és napra kész állapotban tartja az ország területén megjelent időszaki kiadványok nyilvántartását, valamint a hazai időszaki kiadványok adatait mágnesszalagon jelenti a Nemzetközi Központnak. Ennek fejében az OSZK megkapja az ISDS nemzetközi adatbázisának teljes anyagát.

1984. június 16. Dr. Havasi Zoltán főigazgató-helyettes megbízást kapott az OSZK főigazgatói teendőinek ellátására.

1984. június 26. Vízkelety András sajtótájékoztatón számolt be a *Königsbergi Töredék* megtalálásáról: a lengyelországi Toruńban, a Kopernikusz Egyetem könyvtárában tanulmányozta és azonosította a Toldy Ferenc által 1863-ban publikált és *Königsbergi Töredék*-nek elnevezett, XIV. század közepén keletkezett magyar nyelvemléket, amely a II. világháborús menekítés következtében került Königsbergből – a szovjetunióbeli Kalinyingrádból – az egykori Nyugat-Poroszországon keresztül Toruńba.

1984. július 1. Nyugalomba vonult Zircz Péter főigazgató-helyettes.

1984. október 3. A műszaki átadás utáni építési-szerelési, hiánypótlási és hibajavítási munkák elhúzódása miatt csak a tervezettnél három hónappal később, e napon kezdődött meg az OSZK 1985. március 20-ig tartó költözködése a vári épületbe.

1984. október 3. Berlász Jenő történészt, az OSZK ny. tudományos munkatársát a Tudományos Minősítő Bizottság a történettudomány doktorává nyilvánította *Az Országos Széchényi Könyvtár története 1802–1867* c. monográfiája, illetve teljes történetírói életműve alapján.

1984. december 15. Nyugalomba vonult dr. Molnár Ferenc, az OSZK főigazgatója.

1984. december 22. A nemzeti könyvtár költözködése miatt végleg bezárt az OSZK nyilvános szolgálata a Múzeum körüti épületben. Az olvasóteremből utolsónak távozó olvasóval – Vörös Károly történésszel – és a zárást végző könyvtárosokkal a Magyar Rádió riportot készített.

1985

1985. március 31. *Két nappal a nyitás előtt* címmel az OSZK-nak a Budavári Palotában levő épületét bemutató műsort sugárzott a Petőfi rádió.

1985. április 2. Ünnepelesen felavatták az Országos Széchényi Könyvtár 44 ezer m² alapterületű otthonát a Budavári Palota F-épületében, amelyet számára 1962 és 1984 között alakítottak ki 825 millió forint felhasználásával. Az ünnepség keretében leleplezték Széchényi Ferenc mellszobrát, Rátonyi József Munkácsy-díjas szobrászművész alkotását.

1985. április 2. *Gyűjtők és mecénások* címmel rendezte meg első, májusig, majd július–október folyamán ismét látogatható kiállítását az OSZK az új épületben.

1985. április 5. 75. életévében elhunyt Varjas Béla, az irodalomtudomány doktora, az MTA Irodalomtudományi Intézetének ny. osztályvezetője, egyetemi tanár, az OSZK 1935-től volt munkatársa, 1949 és 1957 közötti főigazgatója, a hazai egyetemi könyvtárosképzés megszervezője.

1985. április 9. Ezen a napon de. 9 órakor nyitotta meg kapuit az OSZK. A könyvtár előcsarnokában Havasi Zoltán mb. főigazgató köszöntötte a beiratkozó pultnál az első olvasót, Keresztury Dezső akadémikust, az OSZK ny. főosztályvezetőjét. A megnyitás napján a posta alkalmi levelezőlapot bocsátott ki Széchényi Ferenc arcképével és a könyvtár épületének rajzával. Az árusítás helyén elsőnapos bélyegzés volt.

1985. április 25. *Könyvtár a Várban* címmel műsor hangzott el az OSZK-ról a Kossuth rádió *Révkalauz* c. adásában.

1985. május 27. A *Művelődési Közlöny* 10. számában megjelent a 7/1985. (IV.16.) MM sz. rendelet a könyvtári anyagok bejelentéséről. (A rendelet előírta, hogy a magyar könyvtárak állományába került, külföldön megjelent könyveket és időszaki kiadványokat, továbbá a Magyarországon 1952-ig megjelent könyveket, illetve mindezek másolatait – szabványos leírással – meghatározott időben az OSZK-nak be kell jelenteni.)

1985. június 3–7. Az IFLA könyvtárépítési és -berendezési szekciója (Section on Library Building and Equipment) Magyarországon tartotta szemináriumát, amelynek témája a műemléképületek könyvtári célra való átalakítása volt. A szekcióülés első napja az OSZK-ban zajlott le.

1985. június 17–30. Az Olasz Kulturális és Gazdasági Napok keretében az OSZK adott otthont *Az illusztrált olasz tudományos könyv a 15–19. században* c. kiállításnak, amelyet Rómából érkezett anyagból rendeztek.

1985. augusztus 26–27. Az OSZK, az MKE és a Magyarok Világszövetsége közösen megrendezte a magyar könyvtárosok II. tudományos találkozóját, külföldi magyar könyvtárosok részvételével.

1985. szeptember 19. A Nemzetközi Dokumentációs Szövetség (FID) magyar nemzeti bizottsága által a FID alapításának 90. évfordulója alkalmából rendezett ünnepi ülést az OSZK új székházában tartották *Folytonosság és változás. 90 éves a Nemzetközi Dokumentációs Szövetség* címmel, a FID elnökének és főtítkárájának részvételével.

1985. október 1. A Művelődési Minisztérium az OSZK szervezetében a külföldön élő magyarság komplex vizsgálata és a hazai kutatások összehangolása érdekében kutatócsoportot létesített. A Magyarságkutató Csoport igazgatójává dr. Juhász Gyulát nevezték ki.

1985. október 28. A Magyar Televízió első programjában félórás műsort sugárzott az OSZK-ról *A nemzet könyvtára* címmel.

1985. november 12. *Kódexek a középkori Magyarországon* címmel, 1986. február 28-ig tartó kiállítást rendezett az OSZK az európai kulturális fórum tiszteletére, a saját, valamint 20 hazai és 23 külföldi gyűjtemény anyagából. A kiállításon 149 kódexet és kódextörédeket mutattak be.

1985. november 23. Betöréses lopás következtében több, igen nagy értékű régi kötet tűnt el az OSZK zirci műemlék-könyvtárából, a Reguly Antal Könyvtárból. – Az ellopott két incunabulum később előkerült: Johannes Thuróczy *Chronica Hungarorum*ának 1488-ban Augsburgban készült példánya csaknem sértetlenül, Hartman Schedel *Liber Chronicarum*ának latin nyelvű kiadása pedig erősen megcsönkítva.

1985. december 11. Meghirdették az OSZK új szolgáltatását, a *Hungarika Információt* és a felhasználóknak szétküldték az első mintát (cédulák + index).

1986

1986. január A Kézirattár gyűjtőköre új dokumentumtípussal bővült: megkezdtek a magnószalagon őrzött történeti hangzóanyag, az ún. oral history gyűjtését.

1986. január 1. Az OSZK a gyöngyösi Bajza József Műemlékkönyvtárt, a volt ferences könyvtárt a Vachott Sándor Városi Könyvtár kezelésébe adta.

1986. február 13–14. Tudományos konferenciát szervezett az OSZK *A középkori Magyarország könyvkultúrája* címmel a *Kódexek a középkori Magyarországon* c. kiállítás témaköréhez kapcsolódó kérdésekről történészek, irodalomtörténészek, kódexkutatók részvételével.

1986. április 23. Az MKE kiállítással egybekötött emlékülést rendezett az OSZK előadótermében Sallai István születésének 75. és Sebestyén Géza halálának 10. évfordulója alkalmából.

1986. május 15. A művelődési miniszter Juhász Gyula történészt, egyetemi tanárt, az MTA levelező tagját, a Magyarsághutató Csoport igazgatóját az OSZK főigazgatójává, Sente Ferencet, a KMK igazgatóját az OSZK főigazgató-helyettesévé nevezte ki.

1986. június 24. *Tisztelet a magyar tipográfiának – 500 év szép könyvei az OSZK-ban* címmel aug. 31-ig tartó kiállítást rendezett az OSZK közösen a Magyar Bibliofil Társasággal.

1986. október 7–10. Az időszaki kiadványok nyilvántartásának nemzetközi rendszere, az ISDS (International Serials Data System) nemzeti és regionális központjainak igazgatóinak 12. szakmai tanácskozását rendezték meg, az OSZK-ban. – Az ISDS igazgatótanácsának 14. elnökségi ülését ugyanitt tartották, okt. 13–14-én.

1986. október 20–23. Finn–magyar retrospektív nemzeti bibliográfiai szemináriumot rendezett az OSZK.

1986. október 21–23. A szocialista országok könyvtártudományi és módszertani központjainak igazgatói részére szervezett 13. tanácskozás a könyvtári és az információs rendszerek működési és tervezési kérdéseiről Budapesten, az OSZK-ban és a szegedi Somogyi Könyvtárban.

1986. december 15. *Művészi könyvkötések régen és ma (elmúlt korok szép kötéseiből és Szirmai János (Hollandia) modern alkotásaiból)* címmel, 1987. febr. 14-ig tartó kiállítást rendezett az OSZK, a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület támogatásával, saját anyagból, hazai köz- és egyházi gyűjteményekből, az NDK-ból és Hollandiából.

1986. december 31. Nyugállományba vonult dr. Havasi Zoltán főigazgató-helyettes, mb. főigazgató.

1987

1987. [az év folyamán] A Soros Alapítvány támogatásával, a Magyarsághutató Csoport keretén belül létrejött a *Történeti Interjúk Tára*, Hanák Gábor vezetésével.

1987. február 1. A Soros Alapítvány támogatásával az OSZK keretében létrejött *Könyvrestauráló Műhely* megkezdte működését.

1987. február 2. Hároméves restaurátorképző tanfolyamot indított az OSZK a Soros Alapítvány segítségével.

1987. április 26. hónapnyi szünetelés után a Magyar Posta újra üzembe helyezte az OSZK és az SZKI közötti bérelt adatátviteli vonalat, amelyen a *Magyar Nemzeti Bibliográfia* adatforgalma zajlott.

1987. április 1. A nemzetközi folyóirat-nyilvántartási rendszer, az ISDS (International Serials Data System) párizsi központjának ügyvezető igazgatójává Szilvássy Zoltánné osztályvezetőt nevezte ki a rendszer igazgatótanácsa az 1987 végéig terjedő időtartamra.

1987. április 14. Az Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA) bizottsága a kutatási informatikai hálózatok fejlesztésére benyújtott pályázatokat elbíráló ülésén az OSZK-nak és az MTA Könyvtárának 21,8-21,8 millió Ft-os támogatást szavazott meg a VII. ötéves terv időszakában történő felhasználásra.

1987. augusztus 17. Számítógépes információs szolgáltatások kifejlesztésére és nyújtására megalakult a K+F Infrastruktúra Kft., az MTA SZTAKI, az MTA Központi Könyvtára és az OSZK részvételével.

1987. október 15. Az OSZK kiadásában, 1986-os impresszummal megjelent Busa Margit kétkötetes munkája, a *Magyar sajtóbibliográfia 1705–1849*.

1987. november 1. Az OSZK átszervezésének első lépcsőjének keretében megalakult a Szervezési főosztály, amelynek fő feladata a könyvtár számítógépes fejlesztési koncepciójának részletes kidolgozása, a fejlesztések végrehajtása és támogatása.

1987. december 10. *Holland könyvművészet* címmel, 1988. március 13-ig tartó kiállítás nyílt az OSZK saját anyagából és Steenwijk volt magyarországi holland nagykövet bibliofil könyveiből.

1987. december 17. Hét nagykönyvtár (OSZK, ÁGK, KSH, MKKE, FSZEK, MTA és Országgyűlési) részvételével létrejött a külföldi napilapok gazdaságos megőrzésére és rendelkezésre bocsátására szolgáló HITÁR együttműködési kör.

1988

1988. március 23. A Főigazgatói Kollégium résztvevői megvitatták és elfogadták az OSZK számítógépes könyvtártechnológiai rendszerének fejlesztési irányelveiről készített dokumentumot.

1988. április A Főigazgatói Kollégium elfogadta az OSZK archív (muzeális) kötelempéldány sorára épülő, MNB célú feldolgozás megvalósítására előterjesztett javaslatot.

1988. május 2–4. Az ötödik RISM (Répertoire International des Sources Musicales = Zenei Források Nemzetközi Repertórium) tanácskozást Budapesten, az OSZK-ban rendezték a zenei információk cseréjéről.

1988. július 1. A FID Magyar Nemzeti Bizottság új elnöke Juhász Gyula akadémikus, az OSZK főigazgatója, titkára: Hegedűs Péter lett. Az MM jóváhagyásával a titkárság az OSZK-ba került.

1988. július 1. Az OSZK-ban folyó átszervezések eredményeként létrejött a Gyarapító és feldolgozó főosztály, illetve a központi szolgáltatásokat magában foglaló Dokumentumforgalmi főosztály; önálló Különgyűjteményi főosztályban csoportosultak a tárak; a Szervezési főosztály keretein belül működik a Kulturális és Marketing Iroda, a Számítástechnika-alkalmazási Osztály, valamint a korábbi Fejlesztési Csoportból megalakult, a számítástechnikai program végrehajtásáért felelős Fejlesztési Osztály.

1988. július 6. Juhász Gyula főigazgató elrendelte a könyvtár állományában lévő, zártnak minősített dokumentumok zártságának feloldását. (Ez alól kivételt az ún. szamizdat kiadványok képeztek, amelyek olvasási korlátozását egy év múlva szüntették meg.) Az utasítással egyidejűleg a *Zártolt Kiadványok Tárának* elnevezése *Körtörténeti Különgyűjteményre* változott.

1988. július 7. *Szent István és kora* címmel, október 29-ig látogatható rendezett kiállítást az OSZK az államalapító királyunk halálának 950. évfordulója alkalmából szervezett rendezvénysorozat keretében.

1988. szeptember 29. *Magyar–török közös múlt* címmel, 1989. január 28-ig látogatható kiállítás nyílt az OSZK-ban. Mintegy 250 tárgyi emléket – képeket, metszeteket, kéziratokat, könyveket – állítottak ki.

1988. október 28. Fitz József születésének 100. évfordulója alkalmából, a Magyar Bibliofil Társaság, az MKE és az OSZK emlékülést rendezett az OSZK-ban. Ekkor jelent meg a *Fitz József köszöntése* c., Pogány György által szerkesztett és a Magyar Bibliofil Társaság által kiadott, számozott kötet.

1898

1989. január 15. Online üzemmódban hozzáférhetővé vált a *Nemzeti Periodika Adatbázis (NPA)*, amely mintegy ezer hazai könyvtár 1981 és 1986 között állományba vett külföldi időszaki kiadványainak bibliográfiai és lelőhelyadatait tartalmazta. Ez volt az OSZK első online adatbázis-szolgáltatása. Az NPA a K+F Információs Infrastruktúra Rendszer keretében, az MTA SZTAKI-ban működött.

1989. január 15. Győri Erzsébet, a KMK Gyűjteményfejlesztési és bibliográfiai osztályának vezetője főosztályvezetői besorolással és eddigi feladatának megtartásával a KMK igazgatóhelyettese lett.

1989. március 1. A miniszter az OSZK főigazgató-helyettesévé nevezte ki Hegedűs Pétert, aki a Szervezési főosztály vezetői munkakörét is megtartotta.

1989. április 29. Az OSZK vezetősége *Széchenyi Ferenc-emlékérem* nevű kitüntetést alapított, és az intézményalapító születésnapját – hagyományteremtő szándékkal – *Széchenyi Ferenc-emléknappá* nyilvánította. (Az első emlékérem átadásának napja május 3. volt; az első kitüntetett dr. Soltész Zoltánné a Régi Nyomtatványok Tárának vezetője.)

1989. július 6. *Földabroszok Magyarországról 1528–1900. Válogatás 400 év térképeiből* címmel szeptember 4-ig látható kiállítás nyílt az OSZK-ban a 14. Nemzetközi Térképészeti Konferencia alkalmából.

1989. augusztus 14. Megjelent a KMK új folyóiratának, a *Könyvtári Levelező(lap)*nak 1989/1–2. jelzésű, Gerő Gyula által szerkesztett első száma. (Az 1995/12. számmal az OSZK megszüntette a lap kiadását.)

1989. szeptember 1. Knogo-rendszerű lopásgátló berendezést helyeztek üzembe – a KGST-országok közül elsőként – az OSZK bejáratainál. Elkezdődött a könyvek felszerelése mágnescsikkal.

1989. szeptember 27–28. *Az Országos Széchényi Könyvtár számítógépes információs rendszere és szolgáltatásai* címmel rendezett szakmai konferenciát a nemzeti könyvtár.

1989. október 10. Borsa Gedeon, az OSZK ny. osztályvezetője megvédte *Magyarország és a régi nyomtatványok* c. értekezését, s ezzel elnyerte az irodalomtudomány doktora címet.

1989. december 29. A Magyar Kulturális Kamara, a Magyar Írók Szövetsége és az OSZK a romániai iskolák, múzeumok, könyvtárak és családok számára könyv- és folyóirat-gyűjtési akciót kezdeményezett.

1990

1990. február 27. *Már az idő sem nekünk dolgozik* címmel beszélgetés hangzott el az OSZK munkatársaival a pusztuló könyvekről, a Petőfi rádió műsorában.

1990. március 28. Megalakult az Országos Széchényi Könyvtár Baráti Köre, és e napon megtartotta első közgyűlését.

1990. április 6. *Bibliotheca Corviniana 1490–1990* címmel Mátyás király halálának 500. évfordulója alkalmából az eddigi legnagyobb szabású corvina-kiállítást mutatta be az OSZK: az okt. 6-ig tartó kiállításon a világ 216 hiteles corvinája közül 128-at láthattak az érdeklődők.

1990. június 1. Ünnepelesen felavatták az OSZK számítógépközpontját. Az OSZK új IBM 9377/model 80 számítógépén installálták a DOBIS/LIBIS rendszert. Megkezdődött a DOBIS/LIBIS képernyőszövegeinek fordítása.

1990. június 11–14. Az ABDOSD (Arbeitsgemeinschaft der Bibliotheken und Dokumentationsstellen der Osteuropa-, Südosteuropa- und DDR-Forschung) nemzetközi konferenciája zajlott az OSZK-ban, a Nemzetközi Csereszolgálat szervezésében.

1990. július 1. Az OSZK-ban működő magyar IKARR KNSZ befejezte működését, ezzel az OSZK kilépett a szocialista országok időszaki kiadvány-regisztrációs rendszeréből.

1990. augusztus 27. – szeptember 4. A KMK első ízben szervezett alapfokú tanfolyamot romániai magyar könyvtárosok részére az OSZK-ban.

1990. augusztus 29. A Volkswagen-alapítvány, az egyetemi könyvtárak és az OSZK vezetői megbeszélést folytattak a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtárában, a magyar könyvtáraknak nyújtandó támogatásról. Az 1991-ben indult könyvtártámogatási program keretében nyolc könyvtárnak juttatott 1 millió márkából az OSZK 200 ezer márkát kapott könyv- és folyóirat-gyarapításra.

1990. szeptember 4–7. Nemzetközi könyv- és papírrestaurálási konferenciát rendezett az OSZK-ban a nemzeti könyvtár és a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület restaurátor szakosztálya.

1990. szeptember 24. Csapodi Csabáné Gárdonyi Klára, az OSZK Kézirattárának ny. vezetője megvédte *Könyv- és könyvtári kultúra Magyarországon a 14. és 15. században* c. értekezését, s az irodalomtudomány doktora lett.

1990. szeptember 28. Az amerikai Andrew W. Mellon-alapítvány 13 magyar könyvtárnak juttatott nagyobb összeget dokumentumok és technikai berendezések vásárlására. Az OSZK 13 ezer dollárt kapott állománygyarapításra.

1990. október 15. Hegedűs Pétert, az OSZK főigazgató-helyettesét a Nemzetközi Valutaalap (IMF) és a Világbank (World Bank) washingtoni közös könyvtárának ügyvezető igazgatójává nevezték ki kétéves időtartamra. Távollétének idejére az OSZK-ban Poprády Géza kapott megbízást a főigazgató-helyettesi teendők ellátására.

1990. október 29. Megjelent az OSZK háromkötetes, 16. századi antikvakatológusa, a *Catalogus librorum sedecimo saeculo impressorum, qui in Bibliotheca Nationali Hungariae Széchényiana asservantur*. (Összeáll. Soltész Erzsébet [Soltész Zoltánné], Velencei Katalin, W. Salgó Ágnes).

1990. november 22. Haraszthy Gyula emlékére tudományos ülést rendezett az OSZK-ban az OSZK, az MKE társadalomtudományi szekciója, valamint könyv- és könyvtártörténeti bizottsága a külföldi hungarikumok számbavételének kérdéseiről.

1990. december A Hungarika adatbázist a SZTAKI számítógépközpontjának nagyszámítógépére tették, s onnan a CDS/ISIS szöveges adatbázis-kezelő rendszerből online lekérdezésre alkalmassá vált.

1991

1991. [az év folyamán] Lehetővé vált a könyvtár központi számítógépének bekapcsolása az országos csomagkapcsolt hálózatba, továbbá az elektronikus posta használata a hazai és nemzetközi hálózatokban.

1991. március 19. Országos tanácskozást rendezett a Kötelesspéldány Szolgálat az OSZK-ban a kötelesspéldány-szolgáltatás időszerű kérdéseiről, a kötelesspéldány-elosztás tapasztalairól az OSZK által a részesedő könyvtáraknak kiküldött körlevelekre kapott válaszok összegzése alapján.

1991. április 23–25. *Reading habits in the changing society* (Olvasási szokások a változó világban) címmel nemzetközi konferenciát szervezett az OSZK-ban a KMK olvasószolgálati kutatóosztálya.

1991. május 6. *A legnagyobb magyar, gróf Széchenyi István* címmel, november 30-ig látogatható emlékkiállítás nyílt az OSZK-ban Széchenyi István születésének 200. évfordulóján.

1991. május 17. Franciaországban, a l'Épau-i magyar zenei fesztivál egyik eseményeként nyílt meg az a kiállítás, amely Haydn és az Esterházy hercegek kapcsolatának történetét mutatta be a Zeneműtár és a Színháztörténeti Tár rendezésében.

1991. június 18. Kiszállították a Kolozsvári Megyei Könyvtár címére az OSZK 1362 kötetből álló könyvadományát, amelyet a Nemzetközi csereszolgálat állított össze. A könyvek ünnepélyes átadására jún. 19-én került sor.

1991. augusztus 5. Dr. Paskai László bíboros, prímás, esztergomi érsek levélben köszönte meg azt, hogy az OSZK restaurálta az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár több száz éves földgömbjét. (Az OSZK restaurátorai mintegy két évvel ezelőtt sajátították el a glóbusz-restaurálás ismereteit a bécsi nemzeti könyvtár munkatársaitól.)

1991. szeptember 1. A Magyarságkutató Intézet kivált az OSZK kötelékéből.

1991. október 20. körül Az OSZK kiadásában, Dörnyei Sándor és Szálka Irma összeállításában megjelentek a pótlások, kiegészítések és javítások Szabó Károly: *Régi magyar könyvtárának* 3. kötetéhez.

1991. október 31. Az OSZK lezárta az olvasói cédulakatalógusait. A nov. 1-je után beérkezett hazai könyvanyag katalógusa csak számítógépen férhető hozzá.

1991. december 2–4. A NIT'91 (New Information Technology) címmel az új információtechnológiáról rendezett negyedik nemzetközi konferencia, az OSZK-ban.

1991. december 16. Simon György János (1894–1968) festőművész tárlatával nyitotta meg az OSZK *Ars Librorum* c. kiállítássorozatát, amely a különféle művészeti ágak összefüggéseit, kapcsolatait és egymásra találását kívánja bemutatni: egy-egy művész alkotásai mellett az OSZK gyűjteményeinek anyagát felhasználva a művészekhez kapcsolódó írásos dokumentumokat is bemutatja.

1992

1992. március 11. Az OSZK Corvina-termében sajtótájékoztatóval egybekötött kamarakiállítás nyílt, amelyen bemutatták az Egyetemi Könyvtár 35 kódexének – köztük 12 hiteles Corvinának – megmentésére indított *Corvina-program* keretében, 1983 és 1991 között restaurált kódexeket. A nagyszabású munka egyik mellékterméke lett a pergamenöntési technika kidolgozása és sikeres alkalmazása, ami külföldi szakemberek körében is nagy érdeklődést és elismerést váltott ki.

1992. április 6. Üzembe helyezték és nyilvánosan bemutatták az OSZK NEKTÁR-rendszerének katalógizálási modulját, amelyet a DOBIS/LIBIS program üzemeltet. Megkezdődött a NEKTÁR-adatbázis feltöltése az 1991 novembere óta beérkezett kötelesspéldányok bibliográfiai és állományadataival.

1992. április 29. *A nemzet könyvtára (1802–1992). Az Országos Széchényi Könyvtár tevékenysége és kincsei* címmel nagyszabású kiállítás nyílt az OSZK fennállásának 190. évfordulója alkalmából.

1992. július 1–4. A LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche = az Európai Kutatókönyvtárak Ligája) 1992. évi konferenciája és közgyűlése, az OSZK-ban, az OSZK szervezésében,

Lépést tartva a változásokkal címmel. A konferenciát az Európa Tanács szervezésében kétnapos előkonferencia előzte meg, amelyen a könyvtári menedzsment kérdéseiről volt szó.

1992. augusztus 16–18. A Magyar könyvtárosok III. szakmai találkozásának összejövetelei *A könyvtár az ezredfordulón* c. téma jegyében. A résztvevők aug. 17-ét az OSZK-ban töltötték.

1992. szeptember 4. Online olvasói katalógust (OPAC) helyeztek üzembe az OSZK-ban. Az olvasók a katalógust hat terminálon keresztül használhatják.

1992. október A *Magyar Könyvészet 1921–1944* c. mű 4. kötetének (*Természettudományok. Orvostudomány. Technika. Mezőgazdaság*) megjelenésével befejeződött az OSZK retrospektív bibliográfiai osztályának a Horthy-korszak könyvészetét számba vevő nagy bibliográfiai vállalkozása, amelynek során 1980 decembere óta hét kötet kiadásával elvégezte az alapmunkát. (A mutatók csak elektronikus formában készültek el.)

1992. október 1. Új szolgáltatással bővült az OSZK kínálata: e napon megnyílt a Kortörténeti Különgyűjteményen belül létrehozott Videotár.

1992. november 2. A Bethlen Gábor Alapítvány kuratóriuma sokévi áldozatos tevékenységéért *Márton Áron-émlékéremmel* tüntette ki az OSZK nemzetközicsere-osztályát.

1992. november 16. A Magyar Tudományos Akadémia 56-os Kutató Intézete szabad kutatás céljára az OSZK-ban őrzött különgyűjteményében helyezte el azokat, a moszkvai levéltáraknak az 1956-os októberi forradalomra vonatkozó forrásanyagából válogatott dokumentum-másolatokat, amelyeket Borisz Nyikolajevics Jelcin orosz elnök adott át Göncz Árpád köztársasági elnöknek.

1993

1993. [az év folyamán] Könyvü László, Amerikába emigrált tanár, író, újságíró, irodalomtörténész és kiadó hagyatékának egy részét (1943 és 1992 közötti iratok és egyéb dokumentumok) az özvegy az OSZK-nak ajándékozta.

1993. január 12–13. Magyar–holland szimpózium zajlott le az OSZK-ban a közművelődési könyvtárak szerepéről és fejlődési irányzatairól, *The role of libraries today, tomorrow and beyond; trends in Hungary and the Netherlands* címmel. A konferenciát az MKE közreműködésével a Hogeschool van Amsterdam könyvtár szakos hallgatói rendezték. (Ez volt az 1995-től International BOBCATSSS Symposium néven évente megrendezett konferenciák első rendezvénye. A konferenciáknak 1998-ig adott otthont az OSZK.)

1993. február 19. Együttműködési megállapodást írt alá az OSZK és az Erdélyi Múzeum-Egyesület a Romániában megjelent hungarikumok bibliográfiai munkálatairól.

1993. március 29. – április 2. Az OSZK rendezte meg a 3. Nemzetközi Könyvtárközi Kölcsönzési és Dokumentumszolgáltatási Konferenciát (3rd International Conference on Interlending and Document Supply).

1993. április 13. Életének 63. évében váratlanul elhunyt Juhász Gyula főigazgató, akadémikus, a történettudomány doktora.

1993. április 15. A Művelődési és Köznevelési Minisztérium ápr. 13-i hatállyal Poprády Gézát bízta meg az OSZK főigazgatói teendőinek ellátásával.

1993. április 30. Az Információs Infrastruktúra-fejlesztési Program (IIF) Koordinációs Iroda szerződést kötött az OSZK-val az *IKB – Magyar Periodika Adatbázis* átadására az IIF használói kör számára. (Az adatbázis átadása 1994 januárjában megtörtént.)

1993. május 4. II. Erzsébet angol királynő – Fülöp herceg, valamint Göncz Árpád köztársasági elnök és felesége kíséretében – meglátogatta az Országos Széchényi Könyvtárt, ahol megtekintette a tiszteletére rendezett kiállítást.

1993. június 4. Az országos Erkel-ünnepségekhez kapcsolódó kiállítást rendezett az OSZK Zeneműtára *Erkel Ferenc (1810–1893). Hősök és cselszövők Erkel műveiben* címmel, amely október 30-ig volt nyitva.

1993. augusztus 1. Sente Ferenc nyugdíjba vonulása miatt a KMK igazgatói teendőinek ellátására Győri Erzsébet kapott megbízást.

1993. augusztus 22–28. Az IFLA 59. konferenciáján, Barcelonában a Konzerválási szekció elnökévé választották Kastaly Beatrixot, aki ezt a tisztséget 1997-ig, a koppenhágai konferenciáig töltötte be.

1993. augusztus 24–25. A Nemzetközi Hungarológiai Központ megrendezte a külföldön működő magyar vendégoktatók szokásos évi konferenciáját, amelyen ebben az évben a hungarikum-kutatás és -gyűjtés kérdéseit ismertették, az OSZK munkatársainak előadásában.

1993. szeptember 28–29. Az OSZK volt a házigazdája a *Változó világ – változó könyvtárak* címmel a könyvtári menedzsmentről és marketingről, angol egyetemi előadókkal, a Könyvtári és Informatikai Kamara szervezésében megrendezett szimpóziumnak.

1993. október 4–5. Az OSZK-ban rendezett bemutató résztvevői kézhez kapták a nemzeti könyvtár első CD-ROM-lemezét, az NPA/CD-t.

1993. október 7. Életének 65. évében elhunyt dr. Molnár Ferenc ny. főigazgató.

1993. október 14–15. Nemzetközi ISBN-tanácskozást (21. International ISBN Agency Advisory Panel Meeting) rendezett az OSZK.

1993. november Első ízben a prágai Magyar Kulturális Intézetben mutatták be azt a vándorkiállítást, amelyet *Magyarország Nemzeti Könyvtára bemutatkozik* címmel készített az OSZK abból a célból, hogy a külföldi magyar intézetekben és esetleg más külföldi könyvtárakban bemutassák.

1993. november 18. A gyarapítással foglalkozó közművelődési könyvtárosok országos tanácskozását tartották az OSZK-ban az *Új Könyvek* c. recenzíós folyóiratnak a Könyvtárellátó által tervezett, az 1994. évi 1. számtól bevezetendő átalakításáról – a KMK és a Könyvtárellátó Vállalat rendezésében.

1993. november 26. Országos osztályozási értekezletet szervezett az OSZK a Magyar Könyvtárosok Egyesületével közösen az Egyetemes Tizedes Osztályozásról.

1993. december 6. Az OSZK szakmai napot rendezett munkatársai részére a nemzeti könyvtár alapfeladatáról, a hungarikumokkal kapcsolatos kérdésekről.

1994

1994. január 24. Tudományos emlékülést és kiállítást rendezett az OSZK és az MKE bibliográfiai szekciója az OSZK-ban Apponyi Sándor születésének 150. évfordulója alkalmából. (A kiállítás 1994. jan. 21-jén nyílt meg és ápr. 21-ig volt nyitva.)

1994. február 17. Bemutatták a sajtó képviselőinek *A történész józansága* c. könyvet, amelyet az OSZK adott ki elhunyt főigazgatójának, Juhász Gyulának a tanulmányaiból.

1994. március 21–23. Előkelő látogatók az OSZK-ban: *21-én* a thairöldi uralkodó, Maha Chakri Siridhorn hercegnő látogatott a könyvtárba, *22-én* Jean-Luc Dehaene belga miniszterelnök felesége tekintette meg az OSZK flamand vonatkozású kézíratait és nyomtatványait, *23-án* Paq The Cope Gallanger, az ír kulturális és művészeti ügyek minisztere és felesége kereste fel az OSZK-t.

1994. március 31. Nyugalomba vonult Szente Ferenc, az OSZK főigazgató-helyettese, a KMK igazgatója.

1994. április 27–29. Az ELAG (European Library Automation Group) 18. nemzetközi szemináriumát az OSZK rendezte meg *A könyvtári szolgáltatások elektronikus környezetben* címmel.

1994. május 1. Az OSZK új főigazgatójává Poprády Géza mb. főigazgatót nevezte ki – öt évi időtartamra – dr. Mádl Ferenc művelődési és közoktatási miniszter.

1994. május 5. Az MKE az OSZK-ban nyílt napot szervezett a KMK *Középtávú képzési koncepció* c. vitaanyagáról.

1994. május 18. A Stuttgarti Egyetemi Könyvtárban mutatták be az OSZK vándorkiállítását.

1994. június A NEKTÁR Szakbizottság március 7-i döntésének értelmében megtörtént az NPA hazatelepítése a külső számítóközpontból.

1994. június 28. Megnyílt az OSZK és a Hadtörténeti Múzeum közösen rendezett kiállítása az OSZK-ban, *Ember az embertelenségben* címmel, amely az első világháborúról emlékezett meg.

1994. június 30. 86 éves korában elhunyt Fery Antal grafikusművész, aki az utóbbi években több fametszetet készített az OSZK részére, többek között azt a Széchenyi Ferencet ábrázoló emléklapot is, amelyet a Várba való beköltözés alkalmából a Könyvtár minden munkatársa, valamint a megnyitó ünnepség résztvevői megkaptak.

1994. augusztus vége A Katolikus Gyűjteményi Központ által összehívott értekezleten kérés hangzott el arról, hogy az OSZK juttassa vissza a szerzetesrendek könyvtárainak a még raktáron lévő állományt, és szüntesse meg a könyvek értékesítését. Erre válaszul Poprády Géza főigazgató döntése alapján szeptembertől az OSZK Főlépédközpontja elkezdte az egykor egyházi tulajdonban lévő könyvek visszaszolgáltatását.

1994. szeptember 1. Sajtótájékoztatót tartottak az OSZK használatában bevezetett új szabályokról, átalakításokról. Bejelentették, hogy az OSZK CD-lemezen kiadta a *Magyar Nemzeti Bibliográfia. Könyvek 1976–1991* c. adatbázist a Magyarországon megjelent és kötelezpéldányként beszoigálatott több mint 100 ezer könyv leírásaival.

1994. december 14. *"Oly korban éltem én e földön..." A magyar irodalom áldozatai a holocaust máglyáján* címmel rendezett kiállítást az Országos Széchenyi Könyvtár, amely 1995. jan. 18-ig tartott nyitva.

1994. december 15. A főigazgató Somogyi Pálnét, a Különgyűjteményi főosztály vezetőjét megbízta a főigazgató-helyettesi teendők ellátásával – a pályázat útján kinevezendő főigazgató-helyettes munkába állásáig.

1995

1995. [az év folyamán] A magyar–orosztitációs tárgyalásokon a Különgyűjteményi főosztály képviselte a magyar könyvtárügyet. (Elsősorban a Sárospataki Református Egyház anyagának azonosítása, illetve esetleges visszazármaztatása volt a cél, amire végül 2006 februárjában került sor.)

1995. február 15. Az Országgyűlés Kulturális és Sajtó Bizottsága – az intézmények 1995. febr. 3-i levelében foglalt kérésének megfelelően – meghallgatta a hat kiemelt nemzeti kulturális intézmény vezetőjét, köztük Poprády Gézát, az OSZK főigazgatóját. A vezetők intézményeik helyzetéről, problémáiról, terveiről számoltak be. A bizottság előzetesen tájékoztató anyagokat is bekért az érintett intézményektől.

1995. május 15. A Könyvtártudományi és Módszertani Központ igazgatója: Csabay Károly (1996. dec. 31-ig.)

1995. május 18. Elkészült az OSZK történetét és tevékenységét bemutató, harminc perces videofilm, *A nemzet könyvtára* címmel, amelynek e napon tartották a sajtóbemutatóját.

1995. május 25–28. *Közép-európai könyvbarátság* címmel az OSZK-ban rendezték meg a VII. Budapesti nemzetközi Könyv-, Video-, Könyvtári és Zenei Kiállítást.

1995. június 15. A Magyarország számára nyújtott német könyvajándékprogram központi záróünnepsége zajlott az OSZK-ban, ahol a könyvek jelképes átadására került sor.

1995. július 18. Az Országos Széchényi Könyvtár katalógusainak retrospektív konverziójára vonatkozó feladat- és költségtervet nyújtott be a Művelődési és Közoktatási Minisztériumnak. (A tényleges munkálatok csak évekkel később, az Informatikai és Hírközlési Minisztérium 2003. decemberi támogatási szerződése alapján 400 ezer cédula adatainak digitális rögzítésével 2004-ben indulhattak meg a Medea Services Kft. kivitelezésében.)

1995. július 23–26. Az OSZK volt a házigazdája a 9. európai olvasáskonferenciának, amelyet az International Reading Association (IRA) és a Magyar Olvasástársaság (HUNRA) szervezett. Tárnya: *Írásbeliség és demokrácia (Olvasástanítás, olvasásra ösztönzés, olvasásfejlesztés; elmélet és gyakorlat)*.

1995. július 24–26. A Nemzetközi Bibliológiai Társaság (Association Internationale de Bibliologie = AIB) második kutatói konferenciáját az OSZK-ban tartotta, *Az írásos kommunikációs rendszer változásai 1985 után a közép-európai országokban* címmel.

1995. augusztus 15–17. Az IFLA Konzerválási Szekciójának könyvtári állományvédelmi és restaurálási (szatellit-) konferenciája az OSZK-ban, *Könyvtári állományvédelem és restaurálás a 90-es években* címmel.

1995. szeptember 1. A könyvtár 2000 Ft-os (nyugdíjasoknak és diákoknak 1000 Ft-os) könyvtárhasználati díjat vezetett be.

1995. szeptember 20. *Porladó papír ... Múzeum vagy könyvtár?* címmel beszélgetés hangzott el a Kossuth rádió *Mindennapi tudomány* nevű rovatában Kastaly Beatrixszal, az OSZK osztályvezetőjével.

1995. október 3. Emlékülést rendezett az OSZK-ban Petrik Géza születésének 150. évfordulója alkalmából az MKE bibliográfiai szekciója, a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése és az OSZK, amelynek keretében Petrik Géza sírját is megkoszorúzták a farkasréti temetőben.

1995. december 5. *A XVI–XVIII. századi könyvek számítógépes feldolgozásának problémái* címmel konferenciát szervezett az OSZK és az MKE társadalomtudományi szekciója az OSZK-ban, külföldi előadókkal és résztvevőkkel.

1995. december 13. Először rendezett tudományos ülésszakot az OSZK a munkatársak kutatási eredményeiről Széchényi Ferenc halálának 175. évfordulóján. Megnyitó beszédében jelentette be Poprády Géza főigazgató, hogy Rátonyi József szobrászművész alkotásaként – Széchényi Ferencnek az alapítólevélben kifejezett kívánsága szerint – elkészült az a két tábla, amely hirdeti: II. Ferenc császár, magyar király és József nádor idejében, 1802-ben, a Széchényi család Magyar Könyvtárát a hazának ajándékozta. Az egyik táblán Széchényi Ferenc latin nyelvű szövege, a másikon ennek magyar fordítása áll. A táblákat a fölépcső fordulójában lévő Széchényi-szobor – szintén Rátonyi József alkotása – mellett dec. 12-én helyezték el.

1996

1996. január Korszerűsítették a *Magyar Nemzeti Bibliográfia. Könyvek Bibliográfiája* szolgáltatás-rendszerét, és elektronikus formában is kiadták a bibliográfiát: félhavonként floppyn az új tételeket, illetve félévenként CD-ROM-on a teljes frissülő adatbázist. – Az 1996. évi második CD-lemezen jelent meg

először a *Magyar Nemzeti Bibliográfia. Periodikumok*, majd az 1998. évi 2. számtól kezdve a *Magyar Nemzeti Bibliográfia. Sajtórepertórium* c. adatbázis rákerült a lemezre.

1996. január 1. Hegedűs Pétert – külföldi kiküldetésének lejártja után – újra kinevezték az OSZK főigazgató-helyettesévé.

1996. január 19. *"Táncról-táncra"* – *Bálok és táncvigalmak a kiegyezéstől a negyvenes évekig* címmel április 30-ig látogatható kiállítás nyílt az OSZK és a Hadtörténeti Múzeum rendezésében. – A kiállításhoz kapcsolódva jan. 20-án a Kézenfogva Alapítvánnyal közösen az OSZK jótékonyági bált szervezett, amelyen megjelent Göncz Árpád köztársasági elnök és felesége (az alapítvány elnöke), valamint Kuncze Gábor belügyminiszter és felesége.

1996. március 24. Első ízben tartották az OSZK-ban, a Lázár Deák Térképészeti Alapítvány és az Országos Széchényi Könyvtár közös rendezésében, az előző év legszebb magyar térképeinek kiállítását és egyben díjkiosztó ünnepségét. (A kiállítást ettől kezdve évente megrendezték.)

1996. április 1. Az OSZK költségvetését terhelő ráfizetés megszüntetése érdekében a könyvtárközi kölcsönzésben 1200 Ft-os szolgáltatási díjat vezettek be.

1996. április 26. *A nemzet könyvtára – a szolgálat műhelye. Az Országos Széchényi Könyvtár múzeuma* címmel állandó kiállítás nyílt az OSZK 8. emeleti galériáján. (Ezen a helyen megszűnt 2003-ban. Múltóbb és forgalmasabb helyen, az olvasók és látogatók számára földszintnek számító 5. szinten, újrarendezve nyílt meg ismét 2005. ápr. 1-jén.)

1996. május 21. Az Országos Széchényi Könyvtárban Poprády Géza főigazgató és Magyar Bálint kultuszminiszter átvette annak a CD-ROM-lemeznek a mesterpéldányát, amely a *Képes Krónikát* mutatja be a legkorszerűbb technika és multimédia segítségével. – A kiadvány, amelynek fő védnöke az OSZK volt, szeptemberben jelent meg.

1996. július Busa Margit összeállításában megjelent a *Magyar sajtóbibliográfia 1850–1867* c. retrospektív nemzeti bibliográfia.

1996. augusztus 7–10. A KMK Oktatási és Módszertani Osztálya szervezte meg a Külföldön Élő Magyar Könyvtárosok 4. szakmai találkozóját, amely két helyszínen, Budapesten és Debrecenben zajlott le. A tanácskozás résztvevőit az OSZK dísztermében köszöntötték aug. 7-én.

1996. szeptember 1. Az amerikai Mellon Alapítvány és a Kereskedelmi és Hitelbank támogatásával számítógépes olvasói nyilvántartó rendszert vezetett be az OSZK (fényképes, vonalkódos olvasójegy készítése, adatbázis építése).

1996. szeptember 15–26. Magyar–angol kormányközi együttműködés keretében, *Változások menedzselése és stratégiai célok meghatározása az Országos Széchényi Könyvtárban* címmel elnyert British Council pályázati támogatással, két angol szakértő – Richard Heseltine és Maurice Line – vizsgálta meg az OSZK működését.

1996. október 11. *Kincs, műkincs, közkincs. Az Országos Széchényi Könyvtár címéligyűjteménye* címmel, 1997. jan. 26-ig látogatható kiállítást rendezett az OSZK, a Corvina Alapítvány, a Honfoglalás 1100. Évfordulója Emlékbizottság és az MTM Kommunikáció támogatásával.

1996. november 14. *Központi katalógusok az elektronizáció korában* címmel konferenciát rendezett az OSZK és az MKE.

1996. december 18. Megállapodás született az OSZK és a Kapisztrán János Ferences Rendtartomány között a gyöngyösi műemlékkönyvtár tulajdonjogának visszaadásáról a rend számára.

1997

1997. január 1. A KMK mb. igazgatója ismét Győri Erzsébet lett.

1997. január 15–31. A KMK Olvasószolgálati Kutató Osztálya felmérést végzett a könyvtár olvasói körében az olvasószolgálati és tájékoztató szolgáltatások igénybevételéről, az OSZK használatával kapcsolatos kérdésekről. A tapasztalatok megbeszélésére, az OSZK már bevezetett és tervezett intézkedéseinek ismertetésére *márc. 26-án* olvasói fórumot rendeztek.

1997. február 13. Sebestyén Géza-emlékülést tartottak az OSZK-ban az OSZK, MKE és a Sallai István Társaság szervezésében, az OSZK 1958 és 1976 között volt főigazgató-helyettese halálának 20. évfordulója alkalmából.

1997. március 6. Valamennyi vezető részére megbeszélést tartottak annak kapcsán, hogy az ország privatizációs bevételeinek kamatmegtakarításából az OSZK céltámogatást kapott a könyvtár szerkezeti átalakítására és gazdasági hatékonysága érdekében. A támogatást a könyvtár vezetősége a szervezeti és gazdasági munkafolyamatok áttekintésére fordította. Az átvilágításra kiírt pályázatot az Ernst & Young magyarországi irodája nyerte meg.

1997. március 14. *Hasonmás kiadások művészete* címmel a grazi Stájer Tartományi Könyvtár és az Akadémiai Nyomda- és Kiadóintézet május 31-ig tartó kiállítását fogadta az OSZK, viszonyozva az OSZK néhány évvel korábbi grazi bemutatkozását.

1997. március 20. Az újonnan alakult Könyvtári és Szakirodalmi Tájékoztatási Szabványosítási Bizottság támogatására, a szakmai szabályzatok készítésének koordinálására *Könyvtári Szabványosítási Irodát* (KSZI) létesített az OSZK a Könyvtártudományi és Módszertani Központ keretében.

1997. május 14. Bemutatóval és CD-vásárral egybekötött konferenciát rendezett az OSZK-ban *Multimédia a kultúrában és a könyvtárban* címmel az MKE és az OSZK.

1997. május 22. Poprády Géza főigazgató és Ross Johnson igazgató aláírták az OSZK és a Szabad Európa Rádió közötti szerződést a SZER 1951–1993-as magyar anyagáról készült másolatok folyamatos átadásáról. Az OSZK a következő években 4400 tekercs hangszalag, 200 tekercs mikrofilm és 650 ezer oldal szöveg másolatát kapta meg, illetve másolatot készíthetett az eredeti dokumentumokról. Az ünnepélyes átadásra máj. 23-án került sor.

1997. július 1. Félhavonta, elektronikus folyóiratként is megjelent, és ingyenesen olvashatóvá vált az OSZK honlapjáról a Magyarországon megjelent könyvek bibliográfiája *Magyar Nemzeti Bibliográfia. Könyvek bibliográfiája – WWW* címen. Az interneten keresztül letölthető, előfizetéses rekordszolgáltatás is kapcsolódott hozzá.

1997. július 31. Sebestyén Katalin, Sebestyén Gézának, az OSZK egykori főigazgató-helyettesének Franciaországban élő lánya ajándékozta az OSZK-nak édesapja kéziratait és könyvtárát. A kéziratokat a Kézirattárban létrehozott Sebestyén-fondban helyezték el.

1997. október Egy budapesti antikvárium kéziratos térképeket ajánlott fel vételre az OSZK-nak, amelyekről kiderült, hogy Lipszky János (1766–1826) térképész munkái, illetve az ő gyűjteményéből valók. A Térképtár 75 nyomtatott és kéziratos, tudománytörténeti szempontból igen értékes térképhez jutott.

1997. november 8. Nagyszabású, 205 tételes könyvárverést rendezett az OSZK a könyvtár főlépcsőpéldány-központjának állományából. Valamennyi tétel elkelt.

1997. december 8. Egykori könyvtárőre, Mátray Gábor születésének 200. évfordulója alkalmából emlékülést és kiállítást rendezett az OSZK.

1997. december 9. A KMK megjelentette a Rácz Ágnes által szerkesztett *Könyvtári Minerva 1996. A könyvtárak szolgáltatási kalauza* c. adattárát, 1965 óta az első, ilyen jellegű országos kiadványt.

1997. december 12. Az OSZK integrált gépi rendszerének, a DOBIS/LIBIS-nek felváltására október elején kiírt pályázat eredményhirdetése: a nyertes a kanadai nemzeti könyvtárban is használt, Amicus nevű szoftver lett.

1998

1998. január 1. A *Nemzeti Periodika Adatbázis* az NIIF központi gépén keresztül interneten, felhasználóbarát keresőrendszerben is elérhetővé vált.

1998. január 1. Életbe lépett a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény, amely újrafogalmazta az OSZK feladatait, valamint a könyvtári szakmai feladatok ellátására Könyvtári Intézet létrehozását rendelte el.

1998. január 21. A *Himnusz* születésének 175. évfordulója alkalmából – hagyományteremtő szándékkal – emlékülést szervezett az OSZK-ban a Petőfi Irodalmi Múzeum, a Magyar Olvasástársaság, az Anyanyelvpolók Szövetsége, a Garabonciás Szövetség és az OSZK. [Az ünnepségre ezután évente sor került.]

1998. január 30. Monoki István 1942-ben már korrektúrázott, de az akkori háborús körülmények miatt ki nem nyomtatott könyvészetét 500 példányban, megszerkesztve megjelentette a kolozsvári Erdélyi Múzeum-Egyesület és az OSZK *Magyar könyvtermelés Romániában (1919–1940). 1. köt. Könyvek és egyéb nyomtatványok* címmel.

1998. tavasz Megkezdődött az isztambuli Topkapi szerájba került Anjou-kori *Antifonale* erősen elpenészedett pergamen lapjainak restaurálása, amelyet a helyszínen végzett el az OSZK két szakrestaurátora. A restaurált kódex fakszimiléjét az Akadémiai Kiadó 1999 végén kiadta.

1998. március 18. Megnyílt az 1848–49-es forradalom és szabadságharc 150. évfordulóján, a Hadtörténeti Múzeummal közösen rendezett emlékkiállítás *Ezernyolcszáznegyvennyolc, te csillag* címmel.

1998. március 27. A *Magyar Közlöny* 1998/26. számában megjelent a 60/1998. (III.27.) sz. kormányrendelet a sajtótermékek kötelempéldányainak szolgáltatásáról és hasznosításáról. Az új rendelkezés 16-ról 6-ra csökkentette a beszolgáltatandó példányok számát, de meghagyta az OSZK 2 példányos részesedését.

1998. április 23. A *könyv és a szerzői jog világnapján* az OSZK ingyenes belépőjegyet adott olvasóinak, amely lehetőséget nyújtott az olvasótermék használatára, valamint az 1848-as kiállítás megtekintésére. E napon olvasói fórumot is rendezett a könyvtár, ahol ismertették az olvasók januári kérdőíves felmérésének eredményeit, és bemutatták a könyvtár használatához segítséget nyújtó új kalauzt.

1998. május 19. Emlékülést rendezett az OSZK-ban Szentmihályi János születésének 90. évfordulója alkalmából az MKE bibliográfiai szekciója, az OSZK és az ELTE Könyvtártudományi és Informatikai Intézete.

1998. június 30. Az OSZK lezárta az időszaki kiadványokról készített olvasói cédulakatalógusokat. Ezután valamennyi új, illetve élő kiadvány adatai csak az IKB adatbázisban található meg.

1998. július 1. Változás állt be a hatósági feladatok végzésében: a védetté nyilvánítás és a könyvkivitel engedélyezése az OSZK-tól átkerült az újonnan felállított Kulturális Örökség Igazgatóságához, a szakértői munka azonban az OSZK feladata maradt.

1998. július 1. Az OSZK-ba látogatott Széchényi Ferenc két ükunokája: Alexandra Baronin von Wrede és Beatrix Gräfin Schönburg. Őszi, második látogatásuk alkalmával a Történeti Interjúk Videotára beszélgetést rögzített velük.

1998. július 1. Felújítási és átalakítási munkálatok miatt szept. 30-ig zárva volt az általános olvasóterem.

1998. július 25. Az 1938 és 1941 között New Yorkban működött Hungarian Reference Library igazgatója, dr. Telkes László látogatta meg a Széchényi Könyvtárt. (1997-ben a nemzeti könyvtárnak ajándékozta a HRL életét és működését dokumentáló iratanyagot. A HRL a Magyar Nemzeti Múzeum tulajdonát képezte: 1937-ben Feleky Károly New York-i magánkönyvtárát vásárolta meg a magyar állam, amiből a HRL-t felállította. Magyarországnak az USA elleni hadüzenete után 1942 januárjában mint ellenséges ország tulajdonát az amerikai kormányzat a gyűjteményt lefoglalta és a könyvtárt bezáratta.)

1998. ősz A Gyarapítási osztály elkezdte a 40 év alatt védetté nyilvánított könyvtári dokumentumok szakmai revízióját, 3800 védett tétel esetében vizsgálta felül a korábbi döntést.

1998. szeptember 8–11. *Könyvtári szolgáltatások 2001-ben* címmel az ADLUG-csoport (AMICUS-DOBIS/LIBIS Users Group = az AMICUS-DOBIS/LIBIS könyvtári integrált rendszer használóinak együttese) 17. konferenciáját az OSZK rendezte meg.

1998. október 26. A Collegium Budapest épületében *Könyv és tudomány* címmel könyvbemutatót tartott a Volkswagen-Stiftung, az OSZK és a Collegium Budapest. A bemutatott kiadvány a "Német történelmi könyvállomány" c. projekt keretében az OSZK irányításával készült el számos magyar könyvtár együttműködésének eredményeként. A Volkswagen Alapítvány támogatásával 1984-ben elindult program Európa német könyvállományát, pontosabban a könyvnyomtatás kezdetétől 1900-ig megjelent német nyelvű nyomtatványokat térképezi fel. A magyar kiadvány – amely 33 hazai könyvtár leírását tartalmazza – 1992-ben elkezdődött munkálatait P. Vásárhelyi Judit irányította.

1998. december 7. Tudományos ülészakot rendezett a KMK Oktatási Osztálya az iskolán kívüli könyvtárosképzés 100 éves évfordulójának megünneplésére *Száz éves a könyvtárosképzés az Országos Széchényi Könyvtárban 1898-1998* címmel.

1998. december 14. *A gondolattól a megvalósulásig. A "Mappa generalis regni Hungariae..." megszületésének körülményei* címmel emlékülést és kiállítást rendezett az OSZK, közösen a Lázár-deák Térképészeti Alapítvánnyal Magyarország első hiteles térképének elkészítéséről és a vállalkozás ötletadójáról, Lipszky János felvidéki nemesről.

1998. december 19. A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma kétszázegy tételt tartalmazó kéziratgyűjteményt vásárolt meg több mint 12 millió forintért a Központi Antikváriumtól az OSZK és a Magyar Országos Levéltár számára. A kéziratgyűjtemény 5–5 darabját kiemelve – jelképesen – Hámori József miniszter adta át Poprády Gézának, az OSZK főigazgatójának és Gecsényi Lajosnak, a MOL főigazgatójának az OSZK-ban.

1999

1999. január 12. Életének 72. évében Budajenőn elhunyt Zircz Péter, az OSZK 1977 és 1984 közötti főigazgató-helyettese.

1999. március 26. Az esseni Ruhrland-Museumban rendezett *KlosterWelt – das Jahrtausend der Monche. Werden 799-1803* című, jún. 27-ig tartó kiállításra az OSZK két címéliumát (a korai Vergilius-kódexet és a Apollonius-töredéket) adta kölcsön, amelyek a napóleoni háborúk alatt feloszlott werdeni bencés kolostor gyűjteményéből kerültek annak idején a nemzeti könyvtárba.

1999. április 28. A *Magyar Közlöny* 1999/35-ös számában megjelent a nyilvános könyvtárak jegyzékének vezetéséről szóló 64/1999. (IV.28.) Kormányrendelet. A rendelet értelmében a feladatot a KMK, illetve jogutódja, a Könyvtári Intézet végzi.

1999. május 4. A Zeneműtár megszervezésének 75. évfordulója alkalmából ünnepséget és kiállítást rendezett az OSZK.

1999. május 5. Az OSZK sajtótájékoztatót tartott a Szabad Európa Rádió archívumának 1997-ben a könyvtárba került dokumentumairól és feldolgozásuk, kutathatóságuk kérdéseiről.

1999. május 10. Johannes Honterus erdélyi szász humanista születésének 450. évfordulójáról emléküléssel és kiállítással emlékezett meg OSZK.

1999. június 1. Sikeres pályázata alapján a kulturális miniszter dr. Monok Istvánt nevezte ki az OSZK főigazgatójává.

1999. július Az OSZK egy antikváriustól megvásárolta Mozart *Varázsfuvola* c. operájának egy eddig ismeretlen, Mozart-korabeli kézírásos partitúramásolatát, amely az eddig ismert két korabeli másolatnál hitelesebbnek tekinthető.

1999. július 2. A Magyar Tudományos Akadémia által, júl. 1–2-án rendezett *A tudomány világkonferenciája* című UNESCO/ICSU programhoz kapcsolódva az OSZK egész napos szekcióülés keretében konferenciát rendezett *A közgyűjtemények és a tudomány* címmel.

1999. augusztus 25. A Színháztörténeti Tár megkapta azt a – már elveszettnek hitt – libretto-raritást, amelyet a Sotheby angol cég 1993-as árverésén több, mint 322 ezer forintért vásárolt meg a Gyarapítási Osztály: J. Haydn legkorábbi, Goldoni szövegére írt, *Lo speziale* (A patikus) c. vígoperájának librettóját, az Esterházy-gyűjtemény gyöngyszemét.

1999. ősz Megszűnt a Kortörténeti Különgyűjtemény. Az ott lévő filmdokumentumok – a kötelezpéldányként beérkezett videókat is beleértve – a Történeti Interjúk Tárához, a könyvek és az időszaki kiadványok a törzsgyűjteménybe kerültek.

1999. szeptember 1. Az 1994-ben, Drótos László (Miskolci Egyetemi Könyvtár) kezdeményezésére létrehozott *Magyar Elektronikus Könyvtár* (MEK) külön osztályként az OSZK szervezetébe került. – A hónap során több könyvtáros részvételével, a MEK szervezésében megindult a *MIT-HOL magyar internetes tájékoztatás*.

1999. október 13–15. Az 51. Frankfurti Könyvvásár díszvendége Magyarország volt, ahol a rendezők lehetőséget adtak a magyar könyvtárak bemutatkozására is: az Országos Széchényi Könyvtár előadás-sorozatára okt. 14-én került sor.

1999. november 19. A *Magyar Közlöny* 1999/104. számában megjelent a Kormány 165/1999. (XI.19.) Korm. rendelete az Országos Könyvtári Kuratóriumról, amely az OSZK és a Könyvtári Intézet tevékenységét illetően a miniszter mellett működő konzultatív testület.

1999. december 9. Monok István főigazgató és Nádasy Ferenc, a Nádasy Alapítvány létrehozója együttműködési megállapodást írt alá arról, hogy az alapítvány a magyar nemzetnek ajándékozza a Nádasy család hajdani könyvtárából az országos közgyűjteményekbe került köteteket, és számít a nemzeti intézmények támogatására a Nádasy Akadémia könyvtárának megalapításában. Az OSZK vállalta, hogy átadja a Nádasy család könyvtárának azokat a köteteket, amelyek az államosítást követően nem kerültek közgyűjteménybe és a Főlépédközpont raktárában vannak, valamint a nádasladányi kastély rekonstrukciója után ott helyezte el letétbe az OSZK állományában maradó, a Nádasy-könyvtárból származó köteteket is.

2000. [az év folyamán] Szathmáry Tibor térképgyűjtőnek 1999-ben, az OSZK-nak eladásra kínált, számos ritkaságot tartalmazó, nagy értékű hungarika-gyűjteményéből a Térképtár 34 db, döntő többségében 16–17. századi térképet vásárolt meg a kulturális kormányzat anyagi támogatásával, több mint 8 millió forintért.

2000. [az év folyamán] Új témával bővült a Régi magyarországi nyomtatványok bibliográfiai szerkesztőségének feladatköre: megbízást kapott egy magyar nyomdászattörténeti adatbázis létrehozására és működtetésére. A *Clavis Typographorum Hungariae* nevű adatbázis az 1473 és 1948 között működött magyarországi nyomdákat és kiadókat tartja nyilván.

2000. [az év folyamán] Az 1948 és 1952 között államosított főúri és egyházi gyűjteményeknek azokat a darabjait, amelyek még nem kerültek közgyűjteménybe, az OSZK az egykori tulajdonosaiak szerint szétválogatta és jegyzékbe foglalta, majd felajánlotta egykori tulajdonosaiknak.

2000. [az év folyamán] Monok István főigazgató kezdeményezésére az OSZK épületében kapott helyet a Magyar Tudományos Akadémia "Régi Magyarországi Könyvészeti Emlékek Feltárása Fragmenta codicum" kutatócsoportja.

2000. [az év folyamán] A Magyar Fotóművészek Szövetsége és az OSZK között megállapodás született a Jelenkori Fotóművészeti Gyűjtemény és Dokumentációs Központ létrehozására az OSZK Mikrofilm- és Fényképtárának keretein belül. A Szövetség a könyvtárban helyezte el archívumát.

2000. január 1. Az OSZK 50 százalékos tulajdoni részt szerzett hajdanvolt folyóiratában, a *Magyar Könyvszemlében*: a 116. évfolyamtól kezdve a lap az MTA Irodalomtudományi Intézetének és az OSZK-nak közös könyv- és sajtótörténeti folyóirataként jelenik meg, amelyet Kókay György felelős szerkesztőként, Monok István társszerkesztőként jegyez.

2000. január 2. Dr. Vekkerdi József nyelvészprofesszorról, az Országos Széchényi Könyvtár ny. osztályvezetőjéről szolt a Kossuth rádió *Névjegy* c. műsora.

2000. január 25. *Ahol a színháztörténetet csinálják* címmel, jún. 12-ig látogatható kiállítás nyílt az OSZK-ban a Színháztörténeti tár létesítésének 50. évfordulója alkalmából.

2000. január 29. E napon kezdte sugározni a Magyar Televízió a Bokor Péter és Hanák Gábor *Századunk* c. sorozatának darabjait, amelyek a Történeti Interjúk Tárában készülnek.

2000. február 15. *Megelőzés, restaurálás, etika* címmel konferenciát rendezett az OSZK-ban a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület restaurátor-szakosztálya, a szakosztály megalakulásának 20. évfordulója alkalmából. Ezt megelőzően, jan. 24-én *Dobozok, mappák, tokok és tüllik* c. kiállítás nyílt az OSZK-ban a közgyűjtemények tárolóeszközeiről.

2000. március 1. Az OSZK általános főigazgató-helyettesévé Rády Ferencet nevezték ki.

2000. március 23. *A haza szeretete hajt minket előre* címmel tudományos emlékülést és kiállítást rendezett az OSZK Mikoviny Sámuel térképész, mérnök és tanár halálának 250. évfordulóján.

2000. április 1. Hatályba lépett a nemzeti kulturális örökség miniszterének 6/2000. (III.24.) NKÖM rendelete a *Könyvtári Intézet* jogállásáról. – Ezzel egyidejűleg a Könyvtártudományi és Módszertani Központ megszűnt.

2000. április 6–7. A Kárpát-medence jelentős hungarikaanyagot őrző könyvtárainak képviselői két napon át Budapesten tanácskoztak, az OSZK rendezésében. A könyvtárak első ilyen találkozásán öt ország – Románia, Ausztria, Szlovákia, Jugoszlávia és Horvátország – nyolc könyvtárának képviselője vett részt. A tanácskozás célja, hogy szervezettebb legyen a magyar vonatkozású gyűjtemények feltárása.

2000. április 11. Az OSZK "hírlapőrei" (volt hírlapkönyvtárosok és vendégeik) – a hagyományteremtés szándékával – szakmai beszélgetést folytattak a sajtótörténet és sajtókutatás helyzetéről. – Az utolsó, 9. találkozót 2002. máj. 31-én tartották.

2000. május 9. A muzeális könyvvállományt őrző gyűjtemények első találkozóját rendezték meg az OSZK-ban, az OSZK-nak, az MKE Társadalomtudományi szekciójának és az MTA könyvtörténeti és művelődéstörténeti bizottságának szervezésében. – Hasonló találkozókra később is sor került: a másodikat 2001. máj. 10-én, a harmadikat 2002. máj. 28-án, a negyediket 2003. máj. 22-én, az ötödiket 2005. máj. 6-án tartották.

2000. június 20. Az Internet Society által szervezett, a világháló népszerűsítését szolgáló nemzetközi eseménysorozat hazai megvalósítása keretében *Internet fiesta a könyvtárakban* c. programindító tanácskozást tartottak az OSZK-ban.

2000. július 1. Az OSZK és a Szegedi Tudományegyetem Központi Könyvtára *Bibliotheca Eruditionis 1500–1700* címmel közös programot indított Monok István vezetésével és az Oktatási Minisztérium IKTA-3 programja anyagi támogatásával. A 2001. dec. 31-én lezárult program – amely *A Kárpát-medence olvasmányai 1526–1726 c.*, 1979 szeptemberében indult nagyszabású kutatási keretprogram része – keretében internetes adatbázist készítettek a 16–18. század hazai könyvvállományáról.

2000. augusztus 1. Az 1997. évi CXL. sz. kulturális törvény által létesített Könyvtári Intézet első igazgatója: dr. Dippold Péter.

2000. augusztus 17. Az OSZK *Három kódex* című nagyszabású, nov. 17-ig tartó millenniumi kiállításán három magyar díszkódex (pontosabban kódextöredék): az Admonti vagy Csatári Óriásbiblia, a Magyar Anjou Legendárium és a Nagylucei Psalterium lapjait mutatta be külföldi gyűjtemények segítségével. A kiállítás alkalmából az OSZK és az Osiris Kiadó új, *Libri de libris* c. sorozatában megjelentek a *Három kódex és a Cimélia. Az Országos Széchényi Könyvtár középkori kincsei* c. kötetek.

2000. augusztus 17–19. *Közös múlt – közös jövő* címmel a külföldön élő magyar könyvtárosok V. szakmai találkozóját rendezte meg az OSZK-ban a Könyvtári Intézet, az MKE és az IKSZ.

2000. negyedik negyedév Az Arcanum Adatbázis Kft., az Akadémiai Kiadó és az OSZK *Elektronikus Régi Magyar Könyvtár* címmel, CD-ROM-on hozzáférhetővé tette Szabó Károly bibliográfiájának első és második részét, Sztripszky Hádor azokhoz készült pótlásait és az RMNY eddig megjelent köteteit, tehát az 1473 és 1712 között megjelent hazai nyomtatványtermést regisztráló könyvészeteket.

2000. október 5–6. „*Itt a Szabad Európa Rádió, a szabad Magyarország hangja*” címmel konferenciát és kiállítást rendeztek az OSZK-ban a Szabad Európa Rádiónak a XX. századi magyar történelemben játszott szerepéről.

2000. október 12. *Fejezetek XVII. századi nyomdászatunkból* c. tudományos ülésszakot és kiállítást rendezett az OSZK, amelyen bemutatták a Régi Magyarországi Nyomtatványok (RMNY) III. (1636–1655) kötetét, és megemlékeztek a 350 éve született Misztótfalusi Kis Miklósról.

2000. november 9. Az OSZK teljes jogú tagként csatlakozott a Consortium of European Research Libraries (CERL) nevű szervezethez, amelynek célja európai méretű régi-könyv adatbázis (Hand and Press Book – HPB) létrehozása. Az OSZK vállalta, hogy 2002 végéig a CERL rendelkezésére bocsátja antikvarkatalógusának számítógépes fájlját.

2000. november 9–10. Az első olasz–magyar könyvtáros-találkozót rendezték meg *Az olaszországi hungarika- és a magyarországi italianisztika-kutatás lehetőségei és nehézségei* címmel a magyarországi Olasz Kultúrintézetben és az OSZK-ban.

2000. december A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma jelentős Széchenyi-relikviák vásárlásához nyújtott segítséget az OSZK-nak és a MNM-nek. A könyvtár tulajdonába került dokumentumgyűjtemény kéziratokat, naplót, fényképeket, táviratokat, leveleket, személyi vonatkozású anyagot és nyomtatványokat tartalmaz. A történelmi, művelődéstörténeti és nemzeti szempontból felbecsülhetetlen értékű hagyatékot Széchenyi Ferenc idősebb fiának, Széchenyi Lajosnak leszármazottja, Széchenyi Zsigmond és felesége őrizte meg. – Az anyagot a magyar kultúra napja alkalmából 2001. jan. 23-án, *Ismeretlen relikviák a Széchenyiek hagyatékából* címmel nyílt kiállításon a Magyar Nemzeti Múzeumban mutatták be.

2000. december 1. Másfél éves munkával – Ungváry Rudolf főszerkesztő irányításával – elkészült az OSZK-tezaurusz/KÖZTAURUSZ, az OSZK és a közművelődési könyvtárak 23 500 lexikai egységből álló tezauruszának 1.0 változata.

2000. december 18. Az OSZK új, Amicus nevű integrált számítógépes rendszere, valamint a LibriVision nevű szoftverrel működtetett online olvasói katalógusa megkezdte működését. A rendszerbe betöltötték a DOBIS/LIBIS-programmal 1992 óta feldolgozott tételeken kívül az MNB 1976 és 1991 közötti anyagát is. Ezzel létrejött Magyarország legnagyobb elektronikus katalógusa. A katalógusban a Könyvtártudományi Szakkönyvtár állományegységei szintén kereshetők.

2001

2001. január A Nemzeti Kulturális Alapprogram ITHAKA pályázatán az OSZK 6 millió forint támogatást nyert a világ távoli részein keletkezett vagy odasodródott hungarika-gyűjtemények hazahozatalára. A program 2003 júniusáig tartott.

2001. február 16. Az Országos Széchenyi Könyvtár informatikai főigazgató-helyettesi állását pályázat útján Horváth Ádám osztályvezető nyerte el.

2001. február 21. A *Népszabadság* interjú közölte Monok István főigazgatóval, aki elmondta, hogy a NKÖM [2000-ben] leállította az OSZK mélyraktárának előkészítő építési munkálatait. (A munkák sem az ígért időpontban, 2003-ban, sem később nem folytatódtak.)

2001. április 2. Az OSZK és az Arcanum Adatbázis Kft. együttműködésében megjelent a *Magyar Könyvészet 1712–1920* című CD-ROM, amely Petrik Géza retrospektív bibliográfiáját, Kiszlingstein Sándor, Kozocsa Sándor, valamint az OSZK kiegészítéseit tartalmazza.

2001. április 18. *Magyar könyvillusztráció Magyarország határain kívül 1918-tól napjainkig* címmel a határon túli magyar alkotók műveiből nyílt június 2-ig tartó kiállítás az OSZK-ban. A témáról ápr. 19-én konferenciát is tartottak.

2001. július 5. A *Magyar Közlöny* 2001. évi 76. számában megjelent a nemzeti kulturális örökség miniszterének 14/2001.(VII.5.) NKÖM rendelete a könyvtári szakfelügyeletről. A rendelet a Könyvtári Intézet feladatává teszi a szakfelügyeleti vizsgálatokban, a szakfelügyeleti dokumentumok gyűjtésében és megőrzésében való részvételt a minisztérium előírása szerint.

2001. július 10. A *Magyar Közlöny* 78. számában megjelent a 2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről. A törvény végrehajtási utasításaként kiadott 3/2002.(II.15.) NKÖM rendelet melléklete a kulturális javak védetté nyilvánítási eljárásában szakértőként közreműködő intézmények között az OSZK-t jelöli meg a könyvek, antikváriák, zeneművek, térképek és egyéb nyomtatványok, kéziratok, hangfelvételek terén.

2001. július 25. Az Országos Rádió és Televízió Testület 35 millió forintos támogatást szavazott meg az OSZK Történelmi Interjúk Tára számára az öt országos televízió műsorának korszerű és szelektív rögzítéséhez szükséges digitális eszközök beszerzésére.

2001. szeptember 14. *Kulturális innováció és információkeresés: a finnugor örökség digitalizálása és automatizált tartalmi feltárása* címmel konferenciát rendezett az OSZK finn, észt és magyar résztvevőkkel.

2001. szeptember 18. A Xerox Magyarország Kft. *Gutenberg XXI. század* elnevezésű kezdeményezése keretében digitalizálta az OSZK tulajdonában lévő eredeti corvinákat. A digitalizált corvinák legszebb darabjait kinyomatva, bőrbe kötve, a legdíszebb lapokat pedig kinagyítva mutatták be az e napon megnyitott kiállításon.

2001. október eleje A *Nemzeti Periodika Adatbázis*t (NPA) betöltötték az OSZK integrált rendszerébe, a NEKTÁR adatbázisba. Az NIIF központi számítógépen levő NPA-adatbázist 2001. februári adatokkal lezárták.

2001. október 7. A Rádió Márványterméből közvetített hagyományos könyves vásárnap keretében telefonos licitálást tartottak a Magyar Elektronikus Könyvtár javára.

2001. október 8. A Franciaországi Kulturális Magyar Évad (MAGYart) elnevezésű rendezvénysorozat keretében Párizsban, a Luxemburg Palotában *Az Országos Széchényi Könyvtár legszebb régi térképei* címmel rendezett kiállítást az OSZK.

2001. október 19. *A klasszikus örökség továbbélése a magyar és az olasz kultúrában a XVI–XVII–XVIII. században* címmel rendeztek konferenciát az OSZK-ban.

2001. október 25. Megnyílt az Olasz Kultúrintézet, a Liszt Ferenc Emlékmúzeum és az OSZK közös kiállítása, az OSZK-ban *Giuseppe Verdi és Magyarország* címmel, amelyet a nagy zeneszerző halála 100. évfordulója alkalmából rendeztek.

2001. október 29–30. Rómában, a Római Magyar Akadémián az OSZK szervezésében került sor a 2. olasz–magyar könyvtáros találkozóra *Az olaszországi hungarika- és a magyarországi italyika-kutatás lehetőségei és nehézségei* címmel.

2001. november 21. Megalakult az OSZK és a megyei könyvtárak konzorciuma a *LibInfo: Magyar Könyvtárak Internetes Tájékoztató Szolgáltatása* (korábban: MIT-HOL) nevű online referenz-szolgáltatás keretében való együttműködésre. – A szakkönyvtárak és az egyetemi könyvtárak hivatalosan 2002. március 1-jén csatlakoztak a LibInfohoz.

2001. december 27. Győri Erzsébettel készített életinterjú sugárzott a Kossuth rádió. Készítette Oláh Andrea.

2002

2002. január 1. Az OSZK-hoz került a MOKKA- (Magyar Országos Közös Katalógus) projekt.

2002. január 14. Bánhegyi B. Miksa, az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének elnökségi tagja köszönőlevelet írt Monok István főigazgatónak az 1950-es években államosított, az OSZK Főlöspéldányközpontjában őrzött egyházi könyvtári könyvanyag visszaadásáért. Az anyag szétválogatását az OSZK és az Egyházi Könyvtárak Egyesülése között 1995-ben lezajlott tárgyalások és 1996-ban kötött megállapodás alapján 2001 őszen fejezték be. Az előkerült könyvekről lemondó szerzetesrendek egykori könyvtárának anyagát az OSZK a Pázmány Péter Katolikus Egyetem bölcsészettudományi kari könyvtárának adományozta.

2002. január 16. Kísérleti jelleggel az interneten hozzáférhetőek azok a régi, a XVI–XVIII. századi Magyarországot és részeit ábrázoló térképek, amelyeket a Térképtár 2000-ben indított digitalizálási programja keretében a Magyar Honvédség Térképészeti Hivatala segítségével beszkeneltek. A digitalizált térképeket a Térképészeti Hivatal szerveréről szolgáltatják.

2002. január 20. *A múzsák kertjében. Kalandozás a művészetek hazai és nemzetközi világában* címmel a Kossuth rádióban sugárzott műsor kapcsolódott az alapításának 200. évfordulóját ünneplő Magyar Nemzeti Múzeum és Országos Széchényi Könyvtár egész éves programjaihoz és nagyszabású kiállításaihoz.

2002. január 22. Az OSZK és a Magyar Nemzeti Múzeum bicentenáriumi ünneppsorozatának nyitó rendezvényeként a Magyar Kultúra Napja alkalmából megemlékezést tartottak a könyvtárban és a múzeumban a Széchényiek kultúrateremtő vállalkozásairól. A megemlékezés keretében megkoszorúzták Széchényi Ferenc szobrát és történelmi parkká nyilvánították a múzeumkertet. Monok István főigazgató sajtótájékoztatón mutatta be az OSZK faksimile sorozatában megjelent, a Vincze László és fiai papírmerítő műhelyében készült, tanulmányokkal kiegészített két faksimilét: az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar Nemzeti Múzeum alapító okiratát, valamint az Ómagyar Mária siralmát.

2002. február 9. A február tizedikére – szombatról vasárnapra – virradó éjszakán a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei vizsolyi református templomból betörés következtében eltűnt az 1590-ben nyomtatott Károli-féle biblia ott kiállított példánya. – A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma úgy döntött, hogy az ellopott biblia átmeneti pótlására az OSZK-ban őrzött három *Vizsolyi Biblia* közül egyet ideiglenesen Vizsolyban helyez el. A példányt február 20-án Rockenbauer Zoltán miniszter tette be a templom vitrinjébe, ahol szept. 11-ig volt látható.

2002. február 15. Az OSZK a Pulszky Társasággal közösen ápr. 30-ig látogatható kiállítást rendezett az OSZK-ban *Múzsák kertje – A magyarországi múzeumok 200 éve* címmel, amelyen a múzeumalapítás időszakában létrejött legjelentősebb gyűjteményeket (mintegy 50–60 intézményt) mutattak be.

2002. február 22–23. Az OSZK, az MTA Irodalomtudományi Intézete és a Bod Péter Társaság tudományos konferenciát rendezett Bod Péter születésének 290. évfordulója alkalmából *Bod Péter, a Historia Litteraria művelője* címmel.

2002. március 22–23. Az *Internet Fiesta 2002* (Internet Fiesta a könyvtárakban. Könyvtárak az Internet és digitális kultúra terjesztéséért) címmel, több helyszínen, az Internet Society, MTA, a Hungarnet Egyesület, az NIIF Programiroda, a Neumann Kht. és az OSZK közös szervezésében megrendezett rendezvénysorozat egyik központi eseményére az OSZK-ban került sor 23-án. A *Hagyományok és új kihívások* címmel tartott konferencián az 200 éves OSZK új szolgáltatásairól volt szó.

2002. április 26. Az ENSZ Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) által a szellemi tulajdon világnapjává nyilvánott napon, a kiemelkedő alkotói teljesítményeket felmutató intézményeket elismerő *Millenniumi Díj*ban részesült az Országos Széchényi Könyvtár. Az elhangzott értékelés szerint az OSZK nemzeti örökségünk megőrzésében bátran felhasználja a modern technika teremtette lehetőségeket, aminek szép példája a Corvinák nagyszabású digitalizálási programja.

2002. április 29. A Széchényi Ferenc-emléknapon a könyvtár 5. emeletén állandó kiállítás nyílt a könyvtáralapító eredeti könyvtárának anyagából, az e célra készített reprezentatív, üveges szekrényekben. (A kiállítás céljára 2531 kötetet válogattak ki.) A könyvtárigazgatók nevét megőrkítő márványtáblát lepleztek le.

2002. április 29. *Jubiláló közgyűjtemények* címmel 600 Ft össznévértékű bélyeg jelent meg a 200 éves Országos Széchényi Könyvtárról és Magyar Nemzeti Múzeumról, a Magyar Posta kiadásában, amelyet Tőkés Tamás tervezett.

2002. április 30. A Magyar Könyvklub és az OSZK közös sajtótájékoztatót tartott, amelyen bemutatták az OSZK alapításának 200. évfordulója alkalmából kiadott *Kincsek a nemzet könyvtárából* c. diszalbumot. Az OSZK gyűjteményeinek legszebb darabjait bemutató kötetet Kiss Ilona könyvművész tervezte, Monok István szerkesztette, Hapák József fotói illusztrálják. Az albumot Esterházy Péter író méltatta.

2002. május Az OSZK vezetősége úgy döntött, hogy a *Magyar Nemzeti Bibliográfia Új Periodikumok* c. kiadvány 2002-től nem jelenik meg nyomtatásban, csak a nyomtatott füzetek formáját megőrző elektronikus kiadványként *Magyar Nemzeti Bibliográfia. Új Periodikumok – WWW* címmel.

2002. május 12. A Petőfi rádió műsorában *Leporoló. Kincsek a nemzet könyvtárából* címmel hangzott el összeállítás az OSZK-ról.

2002. május 16. Mádl Ferenc köztársasági elnök megnyitotta az *Uralkodók és corvinák* c., aug. 20-ig látható, és külföldi corvinákat is felvonultató kiállítást az OSZK-ban. A kiállításon mutattak be 19-et azok közül a nemrég felfedezett firenzei kódexek közül, amelyek Mátyás király megrendelésére készültek, de a király halála miatt nem kerültek Magyarországra.

2002. május 28. Somkuti Gabriellának a 200.évfordulóra írt, *Az Országos Széchényi Könyvtár története 1802–1918* c. könyvét a muzeális állományt őrző könyvtárak 3. találkozójának programjában mutatták be.

2002. május 31. Az Informatikai és Könyvtári Szövetség ez évi közgyűlésének szakmai programját az Országos Széchényi Könyvtár 200 éves jubileumának szentelte. Az előadások az OSZK-nak a magyar könyvtári rendszer számára nyújtott szolgáltatásait mutatták be.

2002. június 11. A Magyar Nemzeti Bank a könyvtár dísztermében bemutatta az Országos Széchényi Könyvtár alapításának 200. évfordulója alkalmából kibocsátott ezüst emlékpénzermét, amelyet Sz. Egyed Emma tervezett.

2002. július 19. Akihito japán császár és felesége, Micsiko császárné Mádl Ferenc köztársasági elnök és felesége kíséretében felkereste az OSZK-t, ahol Monok István rövid könyvtár-bemutatója után megtekintették a Corvina-kiállítás Studiolo termét.

2002. július 24. Az OSZK kiadásában, Nagy Anikó szerkesztésében, 622 oldalon megjelent a *Magyar sajtóbibliográfia 2001. A harmadik évezred első évének magyarországi periodikumai* című áttekintés.

2002. július 25. *Az első kétszáz év* címmel látható a Kisnyomtatványtár új kiállítása, amelyen a Széchényi Ferenc gyűjtötte aprónyomtatványok mellett metszetek, képeslapok, gyászjelentések, számolócédulák, reklámkiadványok láthatók. Az OSZK kiállításait egy hirdetőoszlop plakátjai elevenítik fel.

2002. augusztus 8–10. A Magyar Könyvtárosok Egyesülete 34. vándorgyűlésére az OSZK-ban került sor *Nemzet és könyvtára* címmel.

2002. szeptember 20. *Közgyűjteményi Tudományos Napok* címmel új rendezvénysorozatot indított az OSZK, amelynek e napon tartott első találkozójának Pápa volt a vendége. – A további rendezvények dátuma és vendége: 2003. ápr. 3. – Sárospatak, 2003. okt. 16. – Sopron, 2004. márc. 25. – Eger, 2004. nov. 24. – Kecskemét.

2002. szeptember 25. A *Magyar Nemzet* e napi száma Kossuth Lajos születésének 200. évfordulója kapcsán bemutatta az OSZK kegyeleti gyűjteményében őrzött Kossuth-könyvtárat, amelyet a magyar nemzet 1894 februárjában vásárolt meg a politikustól.

2002. szeptember 25–28. Először rendezték Magyarországon, az OSZK-ban az európai nemzeti könyvtárak igazgatóinak soros ülését, a CENL (Conference of European National Librarians) konferenciát.

2002. november 5. Az OSZK és az MKE az OSZK-ban elhelyezett emléktábla felavatásával emlékezett meg az 1956-os forradalom és szabadságharc könyvtáros résztvevőiről és a mártírhalt halt Füzéki Istvánról (1934–1956), a KSH Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat egykori munkatársáról, aki a forradalom kitörésekor részt vett az egyetemi nemzetőrség megalakításában, majd a jogi kar épületének védelmében.

2002. november 11–12. Nápolyban *La tecnologia moderna per il recupero del passato: restauro virtuale, digitalizzazione, tecniche multispettrali* címmel megtartották az olasz és magyar könyvtárosok 3. találkozóját, a Biblioteca Nazionale di Napoli, a Biblioteca Estense Universitaria di Mantova és az OSZK rendezésében.

2002. november 15. "Nel segno del corvo Libri e miniature della biblioteca di Mattia Corvino" [A holló jegyében. Könyvek és miniaturák Corvin Mátyás könyvtárából] címmel Corvina-kiállítás nyílt Modenában, a Biblioteca Estense-ben abból az alkalomból, hogy 2002 a magyar kultúra éve volt Itáliában. Francesco Sicilia, az Ufficio Centrale per i Beni Librari a gli Istituti Culturali főigazgatója a megnyitón bejelentette, hogy az Országos Széchényi Könyvtár az olasz művészet és művelődéstörténet referenciakönyvtárává kívánják fejleszteni (meghatározott kiadványokat ingyen küldenek meg az OSZK-nak).

2002. november 21–23. Az OSZK alapításának 200. évfordulója alkalmából több külföldi társrendező bevonásával nemzetközi konferenciát szervezett az európai nemzeti könyvtárak alapításáról *Les Bibliothèques centrales et la construction des indentités collectives* címmel. A konferencia keretében került sor a Kárpát-medence legjelentősebb magyar könyvállományt őrző könyvtárainak harmadik vezetői találkozójára is.

2002. november 22. Glatz Ferenc akadémikus megnyitotta az OSZK-ban az *Aere perennius – Ércnél maradandóbb. Az OSZK és a Magyar Nemzeti Múzeum 200 éve* című bicentenáriumi kiállítást, amely 2003. február 28-ig tartott nyitva.

2002. november 25. A Magyar Nemzeti Múzeum és az Országos Széchényi Könyvtár ünnepi ülése a Magyar Nemzeti Múzeum dísztermében alapításuk 200. évfordulója alkalmából.

2002. november 25. *A nemzet könyvtára* címmel sugárzott műsort az OSZK-ról a Duna Televízió a könyvtár alapításának 200. évfordulója alkalmából.

2002. november 26. *200 éves az Országos Széchényi Könyvtár* címmel csaknem egyórás dokumentum-összeállítás hangzott el az OSZK-ról a Bartók rádió műsorában.

2002. november 27. *Nemzedékek kézfogása* címmel – hagyományteremtő szándékkal – ünnepi emlékülést tartottak az OSZK alapításának 200. évfordulója alkalmából. A rendezvényen a könyvtár volt munkatársai tartottak visszaemlékező előadásokat a könyvtár történetének egy-egy korszakáról vagy eseményéről.

2002. december 16. Budapesten, a III. ker., Csillaghegyi út 36–38. sz. a. átadták rendeltetésének az OSZK raktári gondjainak átmeneti megoldására szánt, légkondicionált, 1200 m² alapterületű új épületet, amelyben a könyvtár az 1952 utáni muzeális állományt helyezi el. – A raktárépületet a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma építtette. Az ideiglenes raktárat a könyvtár bérleményként használja, átmeneti megoldásként a tervezett, földalatti raktárkomplexum ("mélyraktár") megépítéséig.

2002. december 16. Az Országos Széchényi Könyvtár nyerte el ebben az évben a japán kormány mintegy 95 millió forint értékű kulturális támogatását, amit a Zeneműtár műszaki fejlesztésére fordított.

2002. december 19. A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma 12,5 millió forintért megvásárolta Faludy György Kossuth-díjas költő könyvtárát és kéziratait. A kéziratok már ekkor, a könyvtár darabjai csak a költő halála után kerültek az OSZK-ba.

2002. december 20. Az OSZK, a Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program és az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság (EMT) együttműködéseként e napon elindult a Magyar Elektronikus Könyvtár erdélyi tükrözése az NIIF-től kapott és a kolozsvári műszaki egyetemen üzembe helyezett szerveren. A szolgáltatáson túl az EMT vállalja, hogy a romániai magyar elektronikus dokumentumállományt összegyűjti és a MEK rendelkezésére bocsátja.

2002. december 21. A *Magyar Örökség* kitüntetést kapott a bicentenáriumát ünneplő Országos Széchényi Könyvtár és Magyar Nemzeti Múzeum. – Ez alkalmából dec. 29-én a Kossuth rádió műsorában riport hangzott el Monok István főigazgatóval.

2003

2003. január 22. Egy antikvárium segítségével és az NKÖM jóvoltából 39 Haydn-librettóval gyarapodott az Országos Széchényi Könyvtár a magyar kultúra napján.

2003. február 6. Az *OSZK Híradó* utódjaként, Dippold Péter szerkesztésében, magyar és angol nyelvű változatban megjelent az évenkénti kiadásra tervezett, *Mercurius* nevű, reprezentatív kiállítású orgánium 2002. évi száma, amelyet sajtótájékoztatón mutattak be.

2003. március 3. Megkezdődött a periodikumok katalógusának retrospektív konverziója az OSZK NEKTÁR adatbázisában, aminek egyik első lépéseként jún. 30-án betöltötték az IKB-adatbázis rekordjait a NEKTÁR-ba. A konverzió az utómunkálatokkal, a tételek javításával és kiegészítésével 2007-ben fejeződött be.

2003. március 4. A 15 magyar könyvtár együttműködésével létrehozott MOKKA (Magyar Országos Közös Katalógus) informatikai rendszerének, a hazai könyvtárak központi adatbázisának sajtótájékoztatóval összekapcsolt ünnepélyes átadása, üzemszerű működésének megindítása az OSZK-ban.

2003. március 20. Az Országos Széchényi Könyvtárban rendezett ünnepségen visszaadták az Esterházy családnak azt a 334 kötetet, amelyet a kismartoni (Eisenstadt) Esterházy Könyvtárból a szovjet csapatok a második világháború végén elvittek. A Szovjetunió által a Német Demokratikus Köztársaságnak az 50-es évek közepén átadott műveket a kelet-berlini Német Állami Könyvtár 1960-ban az Országos Széchényi Könyvtárnak juttatta, amely a keszthelyi Helikon Könyvtárban helyezte el a gyűjteményt.

2003. március 21. Az OSZK három jelentős térképészeti rendezvényt szervezett e napra. A *Szép magyar térkép 2002* és a *Digitális magyar térkép 2002* c. pályázatok eredményhirdetésével és a díjazott pályaművekből rendezett kiállítások megnyitásával egy napon *Tabula hungariae...* címmel a Kárpát-medence térképtörténete szempontjából jelentős Lázár-térkép megjelenésének 475. évfordulóján tudományos konferencia és kiállítás vette kezdetét.

2003. április 29. Ünnepélyes díjátadás a Magyar Tudományos Akadémia székházában: az OSZK *Uralkodók és corvinák* c. kiállítása a második lett az MTA művészettörténeti bizottsága által évente adományozott *Opus mirabile* művészettörténeti díj 2000. évi mezőnyében.

2003. május 6. A Könyvtári Intézet az Európai Bizottság DELOS projektje keretében országos konferenciát szervezett az OSZK-ban *A digitális kulturális örökség megőrzése. Kezdeményezések és technikák* címmel.

2003. június 12. A 74. ünnepi könyvhét megnyitóját követően a pesti Vigadóban az OSZK a *Kincsek a nemzet könyvtárából* c. díszalbumáért átvette a *Szép Magyar Könyv 2002* pályázaton elnyert közönségdíjat.

2003. szeptember 18. A Mátyás király könyvtárának digitalizálását célzó *Europa Humanistica Docet: Bibliotheca Corviniana Digitalis* c. program, amelyben Ausztria, Francia-, Horvát-, Német-, Olasz- és Magyarország vesz részt, megbeszélése és előszerződésének ünnepélyes aláírása – sajtótájékoztatóval összekötve – az OSZK-ban.

2003. szeptember 30. *A tíz bambusz csarnoka* címmel a kínai nemzeti könyvtár kincseiből összeállított, dec. 23-ig tartó nagyszabású könyv- és nyomdászattörténeti kiállítást nyitott meg az OSZK-ban Medgyessy Péter miniszterelnök. – A megnyitó napján Kína és Magyarország közös bélyeget bocsátott ki, amelyen a két ország egy-egy jeles könyvemlékét örökítették meg. – Okt. 2-án és 9-én a kínai nemzeti könyvtár munkatársai tartottak előadást a régi kínai térképekről és könyvművészetről.

2003. november 12–13. A Consortium of European Research Libraries (CERL) éves közgyűlését és szemináriumát Szentpéterváron, az Orosz Nemzeti Könyvtárban tartotta. A konferencián Káldos János előadást tartott a Hand Press Book adatbázishoz való első magyarországi hozzájárulásról, az OSZK 13 ezer rekordot és 17 ezer példányt tartalmazó antikva-katalógusának fájljáról, valamint az OSZK egyéb, régi könyves adatbázisairól.

2003. november 24. Az OSZK épületének VIII. szintjén megkezdődött a Könyvtártudományi Szakkönyvtár olvasóterme fölötti 1500 m²-es burkolat csaknem 25 tonnás, egészséget károsító "azbesztpaplan"-jának eltávolítása. A munkálatok idején, 2004. január végéig Szakkönyvtár olvasószolgálat az OSZK által a 7. emeleti olvasóteremben átengedett helyen működött.

2003. december 2. Az *Európa térképei 1520–2001 c.*, a Helikon Kiadó gondozásában megjelent, Plihál Katalin által összeállított könyv bemutatója az OSZK-ban.

2003. december 18. Az *Új Könyvek* 2003/26-os számának nyomdába adásával befejeződött az 1964-ben indult állománygyarapítási tanácsadó folyóirat kiadása a Könyvtári Intézet, illetve elődintézménye, az OSZK KMK keretében.

2004

2004. január Az Informatikai és Hírközlési Minisztérium támogatásával megkezdődött a *Hungarológiai Alapkönyvtár Digitalizálási Program*, amelynek keretében a *Hungarológiai Alapkönyvtár c.* könyvjegyzékben szereplő művek elektronikus változatát készítik el. A programot az OSZK koordinálja, a művek nagy részét a MEK szolgáltatja. A program honlapja 2004. február 10-én nyílt meg.

2004. január 2. Az Országos Széchényi Könyvtárban az OSZK Tezaurusz/Köztzaurusz segítségével megkezdődött a beérkezett könyvek tárgyszavas feltárása – az ETO-számokkal történő osztályozáson felül.

2004. január 13. Aláírták az Országos Széchényi Könyvtár és a Medea Services Kft. közötti szerződést az OSZK számrendes cédulakatalógusából mintegy 400 ezer cédula digitális rögzítésére – ezzel megkezdődött a nemzeti könyvtár könyvkatalógusainak retrospektív konverziója, amelyet a Miniszterelnöki Hivatal Informatikai Kormánybiztosságának támogatásával végzett a könyvtár. A nagy vállalkozás előkészítése – miután a könyvtár már 1995-ben benyújtotta konverzió feladat- és költségtervét a Művelődési és Közoktatási Minisztériumnak, de nem kapott támogatást – 2001 júniusától folyt.

2004. február 9–10. Az európai kulturális minisztériumoknak az európai kulturális örökség digitalizálásával foglalkozó MINERVAPlus programját beszélték meg az OSZK-ban a projektben együttműködő 17 ország képviselői.

2004. március 4. A Magyar Elektronikus Könyvtár "vakbarát" verziójának és online felolvasó rendszerének sajtóbemutatója az OSZK-ban. A Világhalló-rendszer a MEK vakbarát oldalához kapcsolódik és az új MEK szövegeit olvassa.

2004. március 19. *Klimt, Schiele, Kokoschka és a dualizmus művészete. Áttörés kora. Bécs és Budapest a historizmus és az avantgárd között 1873–1920* címmel kiállítást rendeztek a Budavári Palotában lévő intézmények, a Budapesti Történeti Múzeum (márc. 19.–szept. 6.), a Magyar Nemzeti Galéria (márc. 19.–máj. 17.) és az OSZK (márc. 19.–szept. 6.). Az OSZK kiállításának címe: *A tegnap világa*.

2004. április 13. A III. brit–magyar szeminárium az OSZK-ban *A könyvtár mindenkié* címmel, a British Council, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Könyvtári Intézet szervezésében

2004. május Új szolgáltatást indított a Könyvtári Intézet: az *Állománygyarapítási portált* a hazai és határon túli magyar könyvtárosok munkájának támogatására, állománygyarapítási és –apasztási tevékenységük segítésére hozta létre honlapján.

2004. május 11. A 84 millió forint értékű japán kormánysegélyből kiépített hangstúdiót felavatták a Zeneműtárban.

2004. június 10. Az Országos Széchényi Könyvtár és az olasz kulturális minisztérium sajtótájékoztatót tartott az OSZK-ban a könyvtár új gyűjteményegységéről, az *európai könyvtörténeti gyűjteményről*. [A gyűjtemény a Könyvtártudományi Szakkönyvtár gyűjtőkörének bővítésével, annak keretében jön létre.] – A pármái Biblioteca Palatinában őrzött corvina digitális eljárással készített hasonmását átadták a magyar nemzeti könyvtár számára.

2004. július 11–14. A magyar könyvtárosok VI. világtalálkozója az *Európaiság – magyarság. Nemzeti kulturális örökség és integráció* központi téma jegyében. Színhely az OSZK és az FSZEK Központi Könyvtára, rendezőszervek: az OSZK és a Könyvtári Intézet, az MKE, a Kulturális Intézetek Igazgatósága, az FSZEK.

2004. augusztus 2. Az OSZK megindította az EPA (Elektronikus Periodika Archívum és Adatbázis) nevű elektronikus könyvtári szolgáltatását.

2004. augusztus 4. Az Országos Széchényi Könyvtár új szedéssel és formában kiadta – Vekerdi József gondozásában – gróf Apponyi Sándor monumentális, négykötetes bibliográfiáját, a *Hungarica. Ungarn betreffende im Auslande gedruckte Bücher und Flugschriften* c. könyvészetet, amely eredetileg 1903 és 1927 között jelent meg Münchenben. Az új kiadás a művet úgy rendezte három kötetbe, hogy a harmadik kötet új anyagot tartalmaz: a pótlásokat és a szerzők, ill. címrendszők betűrendes jegyzékét, mutatóját Vekerdi József összeállításában.

2004. szeptember 9. Hivatalosan átadták az OSZK és az Informatikai és Hírközlési Minisztérium közös fejlesztésében létrejött, az országban egyedülálló új számítógépes rendszert, az OPM-t (olvasói professzionális munkaállomások). A nemzeti könyvtár új szolgáltatásának keretében a használók az elektronikus dokumentumok olvasása mellett megírhatják dolgozataikat (ehhez Microsoft Office programcsomag – szövegszerkesztő, táblázatkezelő, adatbázis-kezelő –, valamint kép- és weblapszerkesztő program áll a rendelkezésükre), a dokumentumokat hazavihetik elektronikus adathordozón. Minden olvasónak egyéni hozzáférési jogot és saját, 150 MB tárhelyet biztosítanak, és teljes körű internet-hozzáférést tesznek lehetővé.

2004. november 10–11. Az OSZK mint a MINERVAPlus program magyarországi képviselője által otthonában rendezett műhelykonferencia *Digitalizálás lépésről lépésre* címmel a digitalizálás gyakorlati kérdéseiről – az első napon a képi, a másodikon a szöveg alapú digitalizálásra helyezett fő hangsúllyal.

2004. november 22–23. *Kulturális örökség, kulturális közvagyon* címmel konferencia az OSZK-ban, sajtótájékoztatóval egybekötve. Rendezők: az OSZK, a BME Média Oktató és Kutató Központ, valamint a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma.

2004. november 26. A Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület ünnepi közgyűlést tartott az OSZK-ban a Magyar Elektronikus Könyvtár fennállásának 10. évfordulója alkalmából.

2004. december 10. *A sajtótörténeti kutatások helyzete Magyarországon* címmel konferenciát rendezett az OSZK, az MTA művelődéstörténeti bizottsága és az egri Eszterházy Károly Főiskola.

2005

2005. január 12. *Emlékezzünk jeles elődeinkről* címmel a Nemzeti Könyvtár 120 éve létrehozott Országos Hírlapkönyvtárára, Szinnyei Józsefre, valamint Gulyás Pál és Kozocsa Sándor bibliográfusi tevékenységére emlékező szakmai konferencia az OSZK-ban az MKE bibliográfiai szekciójának és az MTA művelődéstörténeti bizottságának szervezésében.

2005. február 1. Az Európai Bizottság támogatásával elindult a TEL-ME-MOR (The European Library: Modular Extensions for Mediating Online Resources) c. projekt, amelynek célja az új EU-tagállamok

nemzeti könyvtárának támogatása a teljes körű tagság elérésében a CENL kezdeményezésére létrejött TEL-ben (The European Library), egységes hozzáférést biztosítva a fő európai nemzeti könyvtárak elektronikus forrásaihoz, valamint más könyvtári szolgáltatásokhoz. A 2007. január 31-én záruló projektben az OSZK is részt vesz.

2005. február 9. A Xerox Magyarország Kft. és az OSZK a mikrofilmek digitalizálása terén végzett közös munkájukról, fejlesztéseikről tartott sajtótájékoztatót a Kft. muzeális értékű mikrofilm-olvasó berendezését, az OSZK pedig a legrégebbi, 1936-os típusú Mikro Jumma nevű -felvevő kameráját ajándékozta az Országos Műszaki Múzeumnak.

2005. március 2. A MOKKA közgyűlésén jóváhagyták az adatbázis fejlesztési tervét: az Országos Dokumentum-ellátó Rendszer leltőadatbázisát egyesítik a MOKKA adatbázissal.

2005. március 2. Az OSZK vezetősége a könyvtárba került, de feldolgozatlan, szükségraktárakban kallódó és ott megfertőződött 80 doboz aprónyomtatvány, "pokol"-nak nevezett állományrész megsemmisítéséről döntött. (A májusban–júniusban történt végrehajtás jún. 27. után nagy sajtó- és politikai nyilvánosságot kapott.) – A NKÖM júl. 7-én indított vizsgálatának eredményéről júl. 14-én sajtótájékoztatót tartott, amelyen elmondták, hogy az 1867 és 1952 közötti aprónyomtatványok megsemmisítése során jogszabálysértés nem történt, de a könyvtár vezetősége nem járt el kellő gondossággal. Elrendelte, hogy a hasonló selejtezésekhez a minisztérium előzetes engedélyét is ki kell kérni. Júl. 22-én az MTI jelentette, hogy Bozóki András kulturális miniszter írásbeli megrovásban részesíti dr. Monok Istvánt főigazgatót.

2005. március 11. *Pannóniai Féniksz, avagy hamvából fel-támadott magyar nyelv* címmel az OSZK és az MTA Könyvtár július 30-ig látogatható kiállítást rendezett az OSZK-ban az első magyar nyelvű nyomtatványok XVI. sz.-beli megjelenésétől a XIX. sz. harmadik negyedéig, a Czuczor–Fogarasi szótár megjelenéséig terjedő időszak tudományos kiadványainak bemutatására.

2005. április 4. A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma jóváhagyta az OSZK változásokat tartalmazó, új szervezeti és működési szabályzatát (SZMSZ), amely alapján az eddigi főosztályi struktúra helyett igazgatóságok szerveződtek, és az igazgatók (tájékoztatási, gyűjteményfejlesztési és feldolgozási, tudományos és különgyűjteményi) feladata az egyes igazgatóságokhoz tartozó szervezeti egységek működésének irányításán túl a kompetenciájukba tartozó szakmai terület koordinálása és felügyelete a könyvtár egészére vonatkozóan.

2005. április 4. Emlékülést rendezett a könyvtár az OSZK várbeli épülete megnyitásának 20. évfordulója alkalmából; új helyén felavatták az OSZK-múzeumot és hivatalosan megnyitották a Széchényi Ferenc Könyvesboltot, valamint bemutatták az alkalomra készült *Széchényi Ferenc-émlékívet*.

2005. április 26. *A Magyarország képes történelmi kronológiája c.* internetes adatbázisnak, valamint bővítési lehetőségeinek sajtóbemutatója volt az OSZK-ban, az Oktatási Minisztérium, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, az Informatikai és Hírközlési Minisztérium, valamint az OSZK szervezésében. – Az adatbázist az Enciklopédia Humana Egyesület készítette, és 2004-ben a minisztériumok támogatásával, az OSZK bekapcsolódásával nyílt lehetőség a továbbfejlesztésére. Az OSZK-ban digitalizált képekkel nagymértékben bővült adatbázist májustól a Sulinet Digitális Tudásbázis keretében is elérhetővé tették.

2005. május 25–27. *"Ez örökre ragadni fog" – ragasztás és leoldás a papírrestaurálásban* címmel nemzetközi szimpózium az OSZK-ban 96 külföldi és 99 hazai résztvevővel. Rendezők: IADA (Internationale Arbeitsgemeinschaft der Archiv-, Bibliotheks- und Graphiksrestauratoren, valamint a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület restaurátor szakosztálya.

2005. június 1. Öt évre szóló kinevezések az OSZK-ban a könyvtár új szervezeti felépítésével kapcsolatos magasabb vezetői állásokra: a tájékoztatási igazgatóság igazgatója – egyben általános főigazgató-helyettes –: Rády Ferenc; a gyűjteményfejlesztési és feldolgozási igazgatóság igazgatója: Rác Ágnes. A tudományos és különgyűjteményi igazgatóság igazgatója 2005. aug. 1-jétől: dr. Dippold Péter.

2005. június 2. A *Szép magyar könyv 2004* versenyen a művészeti könyvek kategóriájában az OSZK és a Corvina Kiadó *A holló jegyében – fejezetek a corvinák történetéből* c. kiadványa kapta a fődíjat és Mádl Ferenc köztársasági elnök különdíját. Ugyanebben a kategóriában az OSZK és az Osiris Kiadó közös, *Élet a régi Magyarországon* c. kötete oklevelet kapott, valamint elnyerte az Antall József-emlékdíjat és a közönség díját. A bibliofil és speciális kiadványok kategóriájában a fődíjat az OSZK és a Kossuth Kiadó *Benyovszky Móric madagaszkári jegyzőkönyve 1772–1776* c. közös kötete érdemelte ki.

2005. június 6. Az Országos Széchényi Könyvtár és az Arcanum Adatbázis Kft. közös kiadásában megjelent a *Magyar Könyvészet 1921–1944* c., betűrendes mutatóval, pótlásokkal, javításokkal ellátott CD-ROM.

2005. június 22. A *kutatás-fejlesztés jelene és jövője az EU új tagállamainak nemzeti könyvtáraiban* címmel TEL-ME-MOR (The European Library – Modular Extensions for Mediating Online Resources) workshopot rendezett az OSZK.

2005. június 25. A múzeumok éjszakáját először ünnepelte az Országos Széchényi Könyvtár is "könyvtári éjszaká"-val.

2005. július 18. A *Magyar Közlöny* 101. számában megjelent a muzeális könyvtári dokumentumok kezelésével és nyilvántartásával kapcsolatos szabályokról szóló 22/2005. (VII. 18.) NKÖM-rendelet, amely az OSZK feladatává tette az 1850 előtt megjelent dokumentumok központi nyilvántartását, a könyvtárak számára kötelező állománybejelentések alapján.

2005. július 21. Dörnyei Sándor és Szávuly Mária összeállításában, az OSZK kiadásában megjelent a *Régi Magyar Könyvtár III/XVIII. század. Magyarországi szerzők külföldön nem magyar nyelven megjelent nyomtatványai. 1. köt. 1712–1760* című kötet.

2005. július 29. Az UNESCO Világemlékezet-lajstromába (The Memory of the World Register) felvette Mátyás király könyvtárát, a Bibliotheca Corvinianat mint az európai reneszánsznak a vatikáni után második legnagyobb könyvtárát. Az elismerés nemcsak az OSZK corvinagyűjteményére vonatkozik, hanem az Osztrák Nemzeti Könyvtáréra, az olaszországi firenzei Laurenzianaéra, a németországi wolfenbütteli Herzog August könyvtáréra, a müncheni Bajor Állami Könyvtáréra, a Francia Nemzeti Könyvtáréra, valamint a Belga Királyi Könyvtáréra is. – Az OSZK nov. 25-én sajtótájékoztatón adott hírt az eseményről.

2005. augusztus 1. A Könyvtári Intézet megbízott igazgatója: dr. Bartos Éva. (Kinevezték okt. 17-én.) E napon Dippold Péter az OSZK tudományos és különgyűjteményi igazgatója lett.

2005. szeptember 6–9. Az ADLUG (Amicus/Dobis Libis Users Group) 24. konferenciáját rendezte meg az OSZK.

2005. október 26. A *Kulturális honlapjaink minősége – európai szemmel* címmel rendezett konferenciát az OSZK a Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesületnek és a Minerva PLUS projekt hazai képviselőinek szervezésében.

2005. november 25. Az Országos Széchényi Könyvtár örökös tagja címmel tüntette ki a könyvtár – alapításának évfordulóján – Kosáry Domokos akadémikust, történészprofesszort, az intézmény több alapítványának elnökét.

2006

2006. január 6. Aláírták a MOKKA Egyesület és a Google Inc. Közötti megállapodást, amely szerint Google a MOKKA adatbázisát is felhasználhatja keresésre; a Google Scholarban feltett kérdésekre az eredménylistán a MOKKA-adatbázis megfelelő tételei is megjeleníthetők.

2006. február 22. Moszkvából repülőgéppel Budapestre szállították a Sárospataki Református Nagykönyvtár 136 kötetét, amelyeket két budapesti kereskedelmi bank széfjéből 1945-ben

hadizsákmányként szállítottak a Szovjetunióba és helyezték el a gorkiji (Nyizsnyij Novgorod) V. I. Lenin Általános és Tudományos Könyvtárban. – A viszonylag jó állapotban levő anyagot az OSZK szakemberei vették kezelésbe és készítették elő a Nemzeti Múzeumban márc. 1-jén megnyitott kiállításra. A gyűjtemény június 29-én került vissza Sárospatakra.

2006. március 16. *A múlhatatlan könyv – magyar művészkönyvek és a Modern bibliofilia. A hasonmás kiadványok művészete – kódexek és könyvritkaságok a modenai Il Bulino Edizioni d'Arte kiadásában* című kiállítás megnyitó ünnepsége. A június 10-ig látogatható kiállítást az OSZK az olasz kulturális minisztérium Könyvtári és Kulturális Intézetek Főigazgatóságával közösen rendezte.

2006. április 20. A Magyarországi Tolókocsi Alapítvány kerekese székét adományozott az Országos Széchényi Könyvtárnak.

2006. április 25. Az OSZK Történeti interjúk tárába került az angol BBC magyar adásának digitális archívuma.

2006. május 29. A Könyvtári Intézet gondozásában, három kötetben, 1100 példányban, 2005-ös impresszummal megjelent az *Egyetemes Tizedes Osztályozás* 62 ezer jelzetet tartalmazó teljes kiadása (UDC Publ. no. P057). A 12 ezer Ft-ért árusított segédlet gyorsan elfogyott.

2006. július 6. Az Országos Széchényi Könyvtárban nemzeti ereklyék bemutatását szolgáló kiállítási teret avatott fel dr. Hiller István oktatási és kulturális miniszter. A tervek szerint három havonta változó tárlat első bemutatott tárgya a *Philostratus-korvina* volt. Ezzel indult a *Nemzeti Erekllye* c. kiállítássorozat. A kiállítás megnyitóján adták át a Corvin-kárpitok címet viselő triptichont, amelyet a Magyar Kárpitművészek Egyesületének tagjai többéves munkával készítettek. – A kiállítást megelőző sajtótájékoztatón bemutatták az OSZK *Digitális Kincstár* nevű CD-sorozatának első, a Philostratus-kódexről készült kiadványát.

2006. augusztus 6–12. A 13. neolatin világkonferencia tanácskozásai Budapesten, az OSZK-ban, az MTA-n és Szegeden *Népek sokfélesége – a latinitás közössége – Varietas gentium – Communis latinitas* címmel az MTA, a debreceni és a szegedi tudományegyetem, valamint az Oktatási és Kulturális Minisztérium szervezésében. A konferenciához kapcsolódva az OSZK kiállítást rendezett *Mitosz és valóság – latin nyelvű történetírás a 15–18. században Magyarországon* címmel, amelyet aug. 6-án nyitottak meg.

2006. október 25. Az OSZK volt a házigazdája a Magyar Könyvtárosok Egyesülete által az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulójára rendezett, *A mi '56-unk. Könyvtár- és könyvtárossorsók 1956-ban* című emlékülésnek, amelynek keretében dr. Somkuti Gabriella, az OSZK ny. osztályvezetője kapta az idei Füzeki István Emlékdíjat.

2006. október 27. Ünnepséget rendeztek az OSZK-ban a restaurátorképzés megindításának 25. évfordulója alkalmából. Ez alkalomból megjelent az *Országos Széchényi Könyvtár. A könyv- és papírrestaurátor szakképzés jubileumi emlékfüzete 1981–2006 c.*, 12 oldalas összeállítás.

2006. november 24. *A Kék vér – fekete tinta. Arisztokrata könyvgyűjtemények 1500–1700 c.*, a magyar, a szlovák és a horvát nemzeti könyvtár, valamint az ausztriai Esterházy-magánalapítvány összefogásával létrehozott vándorkiállítás megnyitása az OSZK-ban. Az ünnepélyes megnyitón az Oktatási és Kulturális Minisztérium államtitkára a *Pro Cultura Hungarica* Díjat adta át a közös vándorkiállítás létrejöttében meghatározó szerepet vállalt külföldi partnereknek, a könyvtár főigazgatója pedig az intézmény saját kitüntetését adományozta a megvalósításban oroszánrészt vállalt burgenlandi, horvát, szlovák és magyar kollégáknak. A kiállítás 2007. március 31-éig volt látogatható. – A 179 oldalas, Monok István által szerkesztett katalógus magyar, angol, német, szlovák és horvát nyelven is olvasható.

2006. november 27. Vízkelety Andrásné Ecsedy Judit *A könyvnyomtatás Magyarországon a kézisajtó korában (1473–1800) c.* értekezésének sikeres megvédésével az irodalomtudomány doktora lett.